

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2008-3-116 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 09-57/1393-362
Karar Tarihi : 25.11.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA,
Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER: Osman Tan ÇATALCALI, Zeynep MADAN, Nazlı VAROL,
Neyzar MENTEŞOĞLU

C. ŞİKAYET EDEN: Re'sen

20 **D. HAKKINDA SORUSTURMA YAPILANLAR:**

1- Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği
Çetin Emeç Bulvarı 8. Cad 86.Sokak 5/A Öveçler/Ankara

2- Abaloğlu Yem Soya Tekstil San. A.Ş.
Kemalpaşa Mah. 412. Sok. No: 4 Pınarbaşı/İzmir

3- Ak Piliç Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Bulvarı 13/A – 14100 Bolu

30 4- As Tavukçuluk Tarım İşlt. San. ve Tic Ltd. Şti.
B. Kaynarca Köyü Kaynarca/Sakarya

5- Banvit Bandırma Vitaminli Yem San. A.Ş.
Balıkesir Yolu 8. km Bandırma/Balıkesir

6- Beypi Beypazarı Tarımsal Üretim Paz. San. ve Tic. A.Ş.
D100 Karayolu 7. km Bolu

40 7- Bupiliç Entegre Gıda San. ve Tic. A.Ş.
Balıkesir Yolu 10. km Bandırma/Balıkesir

8- CP Standart Gıda San. ve Tic. A.Ş.
Büyükdere Cad. Akıncı Bayırı Sk. No: 6 34394 Mecidiyeköy/İstanbul

9- Tasfiye Halinde Emre Tavuk Gıda ve Tarım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mollafenavi Köyü ve Pelit Köyü arası Gebze/İzmit

10- Erpiliç Entegre Tavukçuluk Üretim Pazarlama ve Tic. Ltd. Şti.
Dedeler Köyü Göynük/Bolu

50

11-Gedik Tavukçuluk ve Tarım Ürünleri San. Tic. A.Ş.
Eşme-Uşak Karayolu 5. Km. Eşme/Uşak

12-Karagüp Tavukçuluk Tic. San. A.Ş.
Perakendeci Sebze Hali No:11 Turgutlu/Manisa

13-Keskinoğlu Tavukçuluk ve Damızlık İşlt. San. ve Tic. A.Ş.
Kayalıoğlu Kasabası Akhisar/Manisa

60 14-Kılıç Entegre Tavukçuluk San. ve Tic. A.Ş.
Bolu Cad. 167/A Mudurnu/Bolu

15-Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş.
Metro İstasyonu Yanı No:1 Yenibosna/İstanbul

16-Sabri Güncan Ortaklığı
Yeniğölcük Yolu Vezirciftliği Mevkii Kanalboyu Cad. Mahmut Paşa Mahallesi
Kullar İzmit/Kocaeli

70 17-Şeker Piliç ve Yem San. ve Tic. A.Ş.
Balıkesir Asfaltı 7. km Bandırma/Balıkesir

18-Şen Piliç Gıda San. A.Ş.
Altintepe Mah. Galipbey Cad. No:1 Maltepe/İstanbul

19-Yemsel Tavukçuluk Hayvancılık Yem Hammaddeleri San. ve Tic. A.Ş.
Organize San. Bölgesi, Sakarya Cad. No:5/1 Kutlukent/Samsun

80 20-Yum-ta Tavukçuluk Gıda San. ve Tic. A.Ş.
Büyükdikili mah. Turhan Cemal Beriker Blv No:816 Seyhan/Adana

21-Arpi Tavukçuluk Tarım Yem Nakliye Gıda San. ve Tic. Ltd.Şti.
Ankara Asfaltı No:75 Kat:1 Daire: 104 İhsaniye Plaza Bornova/İzmir

22-Bak Piliç Entegre Tavukçuluk A.Ş.
Erciyes İşyerleri Sitesi 9. cadde No:89 Macunköy/Ankara

90 23-Bozok Hayvancılık San. ve Tic. A.Ş.
İstasyon Mahallesi Bedilönü Mevkii Çerkeş/Çankırı

24-Çelikler Turizm ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.
Marmara Sanayi Sitesi M Blok No:27 İkitelli/İstanbul

25-Doğa Piliç ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.
Moda Cad. Elif Apt. No:124/2 Kadıköy/İstanbul

26-Tasfiye Halinde Güncanlar Piliç Tic. ve San. Ltd. Şti.
Bolu Adliyesi 2. İcra Müdürlüğü İflas Masası Bolu

27-Köytür Ege Entegre Tavukçuluk San. ve Tic. A.Ş.
TRT Vericileri Karşısı Ayrancılar Torbalı/İzmir

28-Marta-Kılıçlar Marmara Tavukçuluk San ve Tic. Ltd. Şti.
Yeni Sakarya Cad. No:150 Adapazarı

110 **E. DOSYA KONUSU: Beyaz et sektöründe faaliyet gösteren 27 teşebbüs ve teşebbüs birliği olan Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği tarafından 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti.**

F. İDDİALARIN ÖZETİ:

Piliç eti sektöründe faaliyet gösteren 27 teşebbüsün aralarında anlaşarak arzı kısıtları ve piliç eti fiyatlarını tespit ettikleri, Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği'nin de söz konusu rekabeti kısıtlayıcı eylemleri kolaylaştırdığı iddiaları.

G. DOSYA EVRELERİ:

120 20.6.2008 tarihinde basında yer alan haberler üzerine hazırlanan 25.6.2008 tarih, 2008-3-116/İİ-08-ZM sayılı İlk İnceleme Raporu 27.6.2008 tarih, 08-41 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş, 4054 sayılı Kanun çerçevesinde bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Ayrıca İlk İnceleme Raporu'nun hazırlandığı dönemde Rekabet Kurumu kayıtlarına 20.6.2008 tarih, 3892 sayı ve 24.6.2008 tarih, 3950 sayı ile intikal eden başvurulardan da aynı konu hakkında araştırma yapılmasının talep edildiği anlaşılmıştır.

130 Yukarıda yer verilen karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 6.8.2008 tarihli, 2008-3-165/ÖA-08-OTÇ sayılı Önaraştırma Raporu Kurulun 14.8.2008 tarihli toplantısında görüşülmüş, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği, Abaloğlu Yem Soya Tekstil San. A.Ş., Arpi Tavukçuluk Tarım Yem Nakliye Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti., As Tavukçuluk Tarım İşlt. San. ve Tic. Ltd. Şti., Bak Piliç Entegre Tavukçuluk A.Ş., Banvit Bandırma Vitaminli Yem San. A.Ş., Beypi Beypazarı Tarımsal Üretim Paz. San. ve Tic. A.Ş., Bupiliç Entegre Gıda San. ve Tic. A.Ş., CP Standart Gıda San. ve Tic. A.Ş., Erpiliç Entegre Tavukçuluk Üretim Pazarlama ve Tic. Ltd. Şti., Gedik Tavukçuluk ve Tarım Ürünleri Tic. San. A.Ş., Keskinöğlü Tavukçuluk ve Damızlık İşlt. San. Tic. A.Ş., Kılıç Entegre Tavukçuluk San. ve Tic. A.Ş., Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş., Şeker Piliç ve Yem San. ve Tic. A.Ş., Şen Piliç Gıda San. A.Ş., Yemsel Tavukçuluk Hayvancılık Yem Hammaddeleri San. ve Tic. A.Ş., Köytür Ege Entegre Tavukçuluk San. ve Tic. A.Ş.,
140 Doğa Piliç Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti., Yumta Tavukçuluk Gıda San. ve Tic. A.Ş., Marta-Kılıçlar Marmara Tavukçuluk San. ve Tic. Ltd. Şti., Ak Piliç Ticaret Ltd. Şti., Tasfiye Halinde Emre Tavuk Gıda ve Tarım San. ve Tic. Ltd. Şti., Çelikler Turizm ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti., Güncanlar Piliç ve Karagüp Tavukçuluk Tic. San. A.Ş. hakkında, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına 08-50/724-M sayı ile karar verilmiştir.

150 Anılan kararın ardından yapılan incelemeler sonucunda hazırlanan 16.9.2008 tarihli Bilgi Notu, Kurulun 18.9.2008 tarihli toplantısında görüşülmüş ve toplantıda alınan 08-54/877-M sayılı kararda, unvanı "Güncanlar Piliç" olarak geçen teşebbüsün

unvanının Sabri Güncan Ortaklığı şeklinde düzeltilerek bu teşebbüse soruşturma bildirimine tekrar edilmesine ve Tasfiye Halinde Güncanlar Piliç Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.'nin de soruşturmaya dâhil edilmesine karar verilmiştir.

160 Soruşturma döneminde yapılan incelemeler sonucunda Ege Tavukçuluk ve Yumurtacılık San. A.Ş., Bozlar Piliç Beyaz Et Mamulleri Ticaret A.Ş. ve Aytaç Bozok Hayvancılık Sanayi ve Tic. A.Ş.'nin de soruşturmaya eklenebileceği anlaşılmıştır. Bunun üzerine bu teşebbüslerin yürütülmekte olan soruşturmaya dâhil edilip edilmeyeceğinin tespit edilmesi amacıyla Kurulun 20.11.2008 tarih, 08-66/1056-M sayılı kararı ile alınan yetki doğrultusunda yapılan incelemeler sonucunda hazırlanan 19.12.2008 tarihli Bilgi Notu, Kurulun 25.12.2008 tarihli toplantısında görüşülmüştür. Bu toplantıda alınan 08-75/1186-M sayılı karar ile Bozok Hayvancılık Sanayi ve Tic. A.Ş. hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına ve açılan soruşturmanın mevcut soruşturma ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

170 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca taraflara, haklarında soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak 30 gün içinde ilk yazılı savunmalarının gönderilmesi istenmiş, tarafların ilk yazılı savunmaları Kurum kayıtlarına süresi içinde intikal etmiştir.

Soruşturma sonucunda hazırlanan 12.6.2009 tarihli, 2008-3-116 / SR-09-OTÇ sayılı Soruşturma Raporu 4054 sayılı Kanun'un 45. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Başkanlıkça tüm taraflara, raporda kartelin oluşumunda belirleyici etkisinin olduğu tespiti yapılan Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Zuhul Daştan'a ve Kurul Üyelerine tebliğ olunarak aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince taraflardan 30 gün içinde yazılı savunmalarını göndermeleri istenmiştir.

180 15.7.2009 tarih, 09-33/722-M sayı ile Rekabet Kurulu, 14.8.2008 tarih, 08-50/724-M sayılı kararda unvanı "*Emre Piliç Gıda ve Tarım San. Tic. Ltd. Şti.*" olarak geçen teşebbüsün unvanının "*Tasfiye Halinde Emre Tavuk Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.*" olduğunun tespit edilmesi nedeniyle bundan sonraki her türlü tebligatın aynı adrese ve unvanı bu olan muhataba yapılmasına devam edilmesine karar vermiştir.

190 Soruşturma muhatabı teşebbüslerden Abalıoğlu Yem Soya Tekstil San. A.Ş., Ak Piliç Ticaret Ltd. Şti., As Tavukçuluk Tarım İşlt. San. ve Tic. Ltd. Şti., Banvit Bandırma Vitaminli Yem San. A.Ş., Beypi Beypazarı Tarımsal Üretim Paz. San. ve Tic. A.Ş., Bupiliç Entegre Gıda San. ve Tic. A.Ş., CP Standart Gıda San. ve Tic. A.Ş., Tasfiye Halinde Emre Tavuk Gıda ve Tarım San. ve Tic. Ltd. Şti., Erpiliç Entegre Tavukçuluk Üretim Pazarlama ve Tic. Ltd. Şti., Gedik Tavukçuluk ve Tarım Ürünleri Tic. San. A.Ş., Karagüp Tavukçuluk Tic. San. A.Ş., Keskinöğlü Tavukçuluk ve Damızlık İşlt. San. ve Tic. A.Ş., Kılıç Entegre Tavukçuluk San. ve Tic. A.Ş., Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş., Sabri Güncan Ortaklığı, Şeker Piliç ve Yem San. ve Tic. A.Ş., Şen Piliç Gıda San. A.Ş., Yemsel Tavukçuluk Hayvancılık Yem Hammaddeleri San. ve Tic. A.Ş., Yumta Tavukçuluk Gıda San. ve Tic. A.Ş., Marta-Kılıçlar Marmara Tavukçuluk San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneğinin temsilcileri tarafından, 4054 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca ek süre talep edilmiş, Rekabet Kurulu tarafından bahse konu teşebbüsler için birer kat ek süre verilmiş, ilgili teşebbüslerin ve Doğa Yapı Gıda San. Tic. Ltd. Şti., Bak Piliç Entegre 200 Tavukçuluk A.Ş. ve Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Zuhul

Daştan'ın savunmaları Kurum kayıtlarına en son 14.8.2009 tarihinde intikal etmiştir. Bozok Hayvancılık Sanayi ve Tic. A.Ş., Arpi Tavukçuluk Tarım Yem Nakliye Gıda San. Tic. Ltd. Şti., Köytür Ege Entegre Tavukçuluk A.Ş., Çelikler Turizm ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Tasfiye Halinde Güncanlar Piliç Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti. ise bu süre içerisinde savunmalarını göndermemiştir.

210 Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı 31.8.2009 tarihli "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, tüm Kurul Üyeleri, taraflar ve Zuhal Daştan'a tebliğ edilmiştir. Doğa Yapı Gıda San. Tic. Ltd. Şti., Arpi Tavukçuluk Tarım Yem Nakliye Gıda San. Tic. Ltd. Şti., Köytür Ege Entegre Tavukçuluk A.Ş., Çelikler Turizm ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti., Tasfiye Halinde Güncanlar Piliç Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti. ve Marta-Kılıçlar Marmara Tavukçuluk San. Tic. Ltd. Şti haricindeki tüm tarafların ve Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Zuhal Daştan'ın ek görüşe karşı yazılı savunmaları yasal süresi içinde Rekabet Kurumuna intikal etmiştir.

220 Rekabet Kurulunun 14.10.2009 tarih ve 09-47/1163-M sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 24.11.2009 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ilgililere gönderilmiştir.

24.11.2009 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmıştır.

Rekabet Kurulu, 25.11.2009 tarihinde 09-57/1393-362 sayılı nihai kararını vermiştir.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:

İlgili Rapor'da

- 230 1. Abalıoğlu Yem Soya ve Tekstil San. A.Ş., Ak Piliç Tic. Ltd. Şti., Arpi Tavukçuluk Tarım Yem Nakliye Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti, As Tavukçuluk Tarım İşlt. San. ve Tic. Ltd. Şti., Bak Piliç Entegre Tavukçuluk A.Ş., Banvit Bandırma Vitaminli Yem San. A.Ş., Beypi Beypazarı Tarımsal Üretim Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., Bupiliç Entegre Gıda San. ve Tic. A.Ş., Bozok Hayvancılık San. ve Tic. A.Ş., C.P. Standart Gıda San. ve Tic. A.Ş., Tasfiye Halinde Emre Tavuk Gıda ve Tarım San. ve Tic. Ltd. Şti, Erpiliç Entegre Tavukçuluk Üretim Pazarlama ve Tic. Ltd. Şti., Gedik Tavukçuluk ve Tarım Ürünleri Tic. San. A.Ş., Tasfiye Halinde Güncanlar Piliç Tic. ve San. Ltd. Şti., Karagüp Tavukçuluk Tic. ve San. A.Ş., Keskinoglu Tavukçuluk ve Damızlık İşletmeleri San. ve Tic. A.Ş., Kılıç Entegre Tavukçuluk San. ve Tic. A.Ş., Marta-Kılıçlar Marmara Tavukçuluk San ve Tic. Ltd. Şti., Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş., Sabri Güncan Ortaklığı, Şeker Piliç ve Yem San. ve Tic. A.Ş., Şen Piliç Gıda San. A.Ş., Yemsel Tavukçuluk Hayvancılık Yem Hammaddeleri San. ve Tic. A.Ş. ve Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği'nin 2003 yılından itibaren tespit edilen rekabeti kısıtlayıcı eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamına girdiği,
- 240 2. Söz konusu eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşulları taşımadığı,

- 250 3. Bu nedenle adı geçen teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi 3. fıkrası gereğince idari para cezası uygulanması gerektiği,
4. Besd-Bir'in rekabeti kısıtlayıcı davranışlarına son vermesine ilişkin 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 1. fıkrası uyarınca Kurulun görüş bildirmesi gerektiği,
5. Doğa Piliç ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti., Çelikler Turizm ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti., Köytür Ege Entegre Tavukçuluk A.Ş. ve Yumta Tavukçuluk Gıda San. ve Tic. A.Ş.'nin anlaşmalara katıldıklarına dair yeterli kanıt bulunamadığından, anılan şirketler hakkında bir işlem yapılmasına gerek olmadığı,
- 260 6. Kartelin oluşumunda belirleyici etkisi olması nedeniyle Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Başkanı ve Besd-Bir Başkanı Zuhâl Daştan'ın 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi 4. fıkrası ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezaları Yönetmeliği'nin 8. maddesi uyarınca Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş. için tespit edilecek ceza oranının % 5'ine kadar ayrıca takdiren idari para cezası ile cezalandırılması gerektiği,
- 270 Soruşturma Raporu'ndan farklı olarak "Ek Yazılı Görüş"te, savunmaların incelenmesinin ardından yapılan değerlendirmede,
7. Arpi Tavukçuluk Tarım Yem Nakliye Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin anlaşmalara katıldığına dair yeterli kanıt bulunamadığından, anılan şirket hakkında bir işlem yapılmasına gerek olmadığı

sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1.Taraflar

280 I.1.1. Abaloğlu Yem-Soya ve Tekstil San. A.Ş. (Abaloğlu)

Abaloğlu, merkezi Denizli'de bulunan ve 1974'ten itibaren farklı iş kollarında faaliyet gösteren bir şirkettir. 2002 yılında piliç eti üretimine başlayan firma, kısa sürede büyüyerek sektörün önemli oyuncularını arasına girmiştir. Yönetim Kurulu, Orhan Abaloğlu (Başkan), Cedide Abaloğlu, Ender Abaloğlu, Baha Abaloğlu ve Ergun Abaloğlu'ndan oluşmaktadır. Teşebbüs hem Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği (Besd-Bir)'ne hem de Sağlıklı Tavuk Bilgi Platformu'na (STBP) üyedir. Abaloğlu'nun 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 1'de yer verilmiştir.

290 Tablo 1: Abaloğlu'nun 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Abaloğlu	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.2. Ak Piliç Tic. Ltd. Şti. (Ak Piliç)

Ak Piliç markasıyla pazarda faaliyet gösteren, Bolu merkezli teşebbüs, 1994 yılından itibaren beyaz et sektöründe yer almaktadır. Limited şirket statüsünde olan teşebbüs

iki ortaklı bir yapıya sahiptir. Ak Piliç'in ortakları Mustafa Fahrettin Aksoy ve Bingül Aksoy'dur. Ak Piliç, Besd-Bir ve STBP üyesidir. Ak Piliç'in 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2: Ak Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Ak Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.3. Arpi Tavukçuluk Tarım Yem Nakliye Gıda San. Tic. Ltd. Şti. (Arpi)

Arpi 2007'de kurulmuş İzmir merkezli bir şirkettir. Arpi piliç eti sektöründeki faaliyetlerine, 2003 yılında iflas eden Köytür Ege Entegre Tavukçuluk Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin kesimhane, kuluçkahane ve yem tesislerini 1.3.2008 tarihinden itibaren 5 yıl süreyle kiralarak başlamıştır. Arpi, Köytür markasının kullanım hakkını yine bir kira sözleşmesi yoluyla elde etmiştir. 2008 yılının başından itibaren piyasada faaliyet gösteren ve 2009 yılının ilk çeyreğinde üretimi durdurarak piyasadan çekilen Arpi'nin 2007-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3: Arpi'nin 2007-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Arpi	2007	2008
Net Satışlar (TL)		
Piliç Eti Ciro (TL)		
Toplam Ciroya Oranı (%)		

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.4. As Tavukçuluk Tarım İşlt. San. ve Tic. Ltd. Şti. (As Piliç)

As Piliç, merkezi Sakarya'da bulunan ve entegre piliç eti üretimi yapan bir şirkettir. As Piliç'in %.. oranındaki hissesine Özlem Tarım Ürünleri A.Ş. sahiptir. Geri kalan % .. oranındaki hissesi ise Yaman Akiş'e ait olup As Piliç'in Genel Müdürü Mustafa Akiş, Genel Müdür Yardımcısı ise Faruk Yetiştiren'dir. Teşebbüs, Besd-Bir ve STBP üyesidir. As Piliç'in 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4: As Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

As Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.5. Bak Piliç Entegre Tavukçuluk A.Ş. (Bak Piliç)

1998 yılında Ankara Polatlı'da damızlık tesisi kurarak sektöre etlik damızlık yumurta üretimi ile giren Bak Piliç, 2003 yılından itibaren entegre bir tesis haline gelmiş ve piliç eti üretimine başlamıştır. Ankara merkezli olan Bak Piliç'in Yönetim Kurulu

340

Başkanı Mehmet Hanefi Bak'tır. Ürünlerini pazara Bakpi markasıyla sunan Bak Piliç, hem STBP hem de Besd-Bir üyesidir. Teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5: Bak Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Bak Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.6. Banvit Bandırma Vitaminli Yem San. A.Ş. (Banvit)

350

Merkezi Bandırma'da olan Banvit, 1984 yılında etlik piliç üretimine başlamıştır. Banvit piliç eti haricinde hindi eti, ısıtılmış işlem görmüş ürünler ve kırmızı et üretimi yapmaktadır. Hisselerinin %19,4'ü İMKB'de işlem gören Banvit'in Yönetim Kurulu üyeleri; Ömer Görener (Başkan), Vural Görener, Faruk Ebubekir, Esra Görener Christoffel, Alan Perese ve Erol Turgut Görener'den oluşmaktadır. Banvit, Besd-Bir ve STBP üyesidir. Teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6: Banvit'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Banvit	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.7. Beypi Beypazarı Tarımsal Üretim Pazarlama San. ve Tic. A.Ş. (Beypiliç)

360

Merkezi Bolu'da olan Beypiliç, faaliyetlerine 1981 yılında karma yem üretimi yaparak başlamıştır. Şirket 1987 yılından itibaren piliç eti üretimine de başlamıştır. Hisseleri halka açık olan Bey Piliç'in hissedarı bulunmaktadır. Yönetim Kurulu Üyeleri, M. Yücel Karaoğuz (Başkan), Hulki Tanrikulu, Suat Karaoğuz, Hamdi Tanrikulu, A. Teoman İnal'dır. Şirketin genel müdürlüğü görevini ise Dr. Sait Koca yapmaktadır. Beypiliç hem STBP hem de Besd-Bir üyesidir. Teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7: Bey Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

370

Bey Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.8. Bozok Hayvancılık San. ve Tic. A.Ş. (Bozok)

Bozok, Aytaç markalı beyaz et ve beyaz et ürünlerini üretmektedir. Bozok'un en büyük hissedarı yaklaşık %... pay oranı ile Aytaç Gıda Yatırım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'dir. Diğer büyük hissedarları ise %... pay oranı ile Yimpaş Yozgat İhti. Mad. Paz.

380 ve Tic. A.Ş. ve %... pay oranı ile Yimpaş Group AG'dir. Bozok, piliç eti üretimini 2000 yılından itibaren sürdürmekte ve Bozok'un piliç eti üretimi dışında başka bir faaliyeti bulunmamaktadır. Besd-Bir üyeliği bulunan teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablo 8: Bozok'un 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Bozok	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciroyu (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.9. Bupiliç Entegre Gıda San. ve Tic. A.Ş. (Bupiliç)

390 Bupiliç, Balıkesir Piliç Yem ve Gıda Sanayi Ticaret A.Ş. adıyla 2003 yılında kurulmuş olup 2004 yılının Nisan ayında üretime başlamıştır. Daha sonra ticaret unvanını Bupiliç Entegre Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. olarak değiştiren şirketin Yönetim Kurulu üyeleri; Mevlüt Yolcu (Başkan), Faruk Kula, Mahmut Akgün Yavuz, İbrahim Necdet Özkul ve Fuat Kula'dan oluşmaktadır. Teşebbüsün genel müdürlüğü görevinde ise Mehmet Sabit Yılmaz bulunmaktadır. Bupiliç, STBP ve Besd-Bir üyesidir. Teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 9'da yer verilmiştir.

Tablo 9: Bupiliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Bupiliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciroyu (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

400

I.1.10. C.P. Standart Gıda San. ve Tic. A.Ş. (CP Piliç)

CP Piliç Tayland kökenli uluslararası bir firmadır. Merkezi İstanbul'da olan teşebbüs Türkiye pazarına 1987 yılında yem üreterek girmiştir. Daha sonra 1991 yılı sonunda piliç eti üretimine başlamıştır. CP Piliç, yem, piliç eti, yumurta, karides gibi dokuz ayrı iş kolunda faaliyet göstermektedir. CP Piliç, Besd-Bir ve STBP üyesidir. Teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 10'da yer verilmiştir.

Tablo 10: CP Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

CP Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciroyu (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

410

I.1.11. Çelikler Turizm ve Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. (Eskar)

Üretim tesisleri Eskişehir'de bulunan Eskar, kırmızı et, hindi eti ve piliç eti üretimi gerçekleştirmektedir. Ürünlerini Eskar markası altında sunan teşebbüs, Çelikler Şirketler Grubu'na ait bir şirkettir. 2004 ve 2007 yılları arasında dönem dönem küçük

420 çaplı piliç eti üretimi yapmış olan Eskar, büyük miktarda ve ihale yoluyla alım yapan kurum ve kuruluşlara, özellikle Milli Savunma Bakanlığı'na piliç eti satmıştır. Teşebbüsün perakende piliç eti satışının, ihale için yapılan üretimde fazla gerçekleşmesi durumuyla sınırlı olduğu belirtilmiştir. Teşebbüs üretim yaptığı dönemde Besd-Bir'e üye olmuş, 2007 yılında ise Besd-Bir üyeliğinden çıkmıştır. Eskar'ın 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 11'de yer verilmiştir.

Tablo 11: Eskar'ın 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Eskar	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

430 I.1.12. Doğa Piliç ve Gıda San. Tic. Ltd. Şti (Doğa Piliç)

Hakkında soruşturma açıldığına ilişkin tebligat Doğa Piliç ve Gıda San. Tic. Ltd. Şti'ne, şirket adresine ulaşamadığı için yapılamamıştır. Bunun üzerine soruşturma tebligatı 22.11.2008 tarihli Milliyet gazetesinde ilan edilmiş ve Maliye Bakanlığı'nın ilgili birimlerine kendilerinde Doğa Piliç'e ilişkin herhangi bir bilgi olup olmadığı sorulmuştur. İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'ndan gelen yazılardan Doğa Piliç'in 2006 yılından sonra unvanını Doğa Yapı Gıda San. Tic. Ltd. Şti olarak değiştirdiği ve başka bir adrese taşındığı öğrenilmiştir. Bunun üzerine soruşturma tebligatı bu adrese tekrar yapılmıştır. Ancak yapılan yazışmalardan Doğa Yapı Gıda San. Tic. Ltd. Şti'nin toptan piliç eti satıcısı olduğu ve piliç eti üretiminin bulunmadığı anlaşılmış, bu nedenle de bu teşebbüsün Doğa Piliç ile bağlantısı olmadığı sonucuna varılmıştır.

440 I.1.13. Tasfiye Halinde Emre Tavuk Gıda ve Tarım San. Tic. Ltd. Şti. (Emre Piliç)

2004 yılında itibaren piliç eti üretimi ile iştigal eden, İstanbul merkezli Emre Piliç, 30.11.2007 tarihinde tasfiye sürecine girmiş bulunmaktadır. Teşebbüsün son ortaklık yapısı incelendiğinde Pak Piliç'in de sahibi olan Daştan ve Bozacıyan ailelerinin Emre Piliç'i kontrol ettiği anlaşılmıştır. Emre Piliç, Besd-Bir ve STBP üyesidir. Emre Piliç'in 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 12'de yer verilmiştir.

450 Tablo 12: Emre Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Emre Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.14. Erpiliç Entegre Tavukçuluk Üretim Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti. (Erpiliç)

Erpiliç, Bolu'daki tesislerinde üretimini gerçekleştiren bir entegre tavuk üreticisidir. Erpiliç'in Genel Müdürü Ali Ericek olup, Mustafa Ericek ve Süleyman Öztürk Genel Müdür Yardımcılarıdır. Erpiliç, Besd-Bir ve STBP'ye üyedir. Erpiliç'in 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 13'te yer verilmiştir.

460 Tablo 13: Erpiliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Erpiliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler

I.1.15. Gedik Tavukçuluk ve Tarım Ürünleri Tic. San. A.Ş. (Gedik Piliç)

1968 yılında broiler (etik piliç) besiciliği ile sektöre giriş yapan Uşak merkezli Gedik Piliç, 1994 yılında piliç eti üretimine başlamıştır. Şirketin Yönetim Kurulu'nda Osman Gedik (Başkan), Halil Gedik ve Ayşe Gedik yer almaktadır. Gedik Piliç, STBP ve Besd-Bir üyesidir. Gedik Piliç'in 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 14'te yer verilmiştir.

470

Tablo 14: Gedik Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Gedik Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.16. Tasfiye Halinde Güncanlar Piliç Tic. ve San. Ltd. Şti. (Güncanlar Bolu)

Bolu merkezli bir piliç eti üreticisi olan Güncanlar Bolu, 1.6.2007 tarihinde iflasını ilan ederek sektörden çekilmiştir. Teşebbüsün ticaret sicilinde kayıtlı son ortakları Hüseyin Güncan ve Ahmet Perçin'dir. Teşebbüs ilgililerine ulaşılamaması üzerine Maliye Bakanlığı'na teşebbüsün cirosunun belirlenmesi için yazı yazılmıştır. Daha sonra ise şirket ortaklarından Hüseyin Güncan'ın vekili, teşebbüsün savunmasını Kurumumuza göndermiştir. Besd-Bir'den alınan bilgiye göre teşebbüs sadece 2005 ve 2006 yıllarında piliç eti üretimi gerçekleştirmiştir. Güncanlar Bolu'nun 2005-2007 yılları arasında elde ettiği ciroya Tablo 15'de yer verilmektedir. Güncanlar Bolu'nun sadece piliç eti satışından elde ettiği gelire ulaşılamamıştır.

480

Tablo 15: Güncanlar Bolu'nun 2005-2006 Yılları Arası Net Satışları

Güncanlar Bolu	2005	2006	2007
Net Satışlar (TL)			

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.17. Karagüp Tavukçuluk Tic. San. A.Ş. (Karagüp)

Karagüp'ün Yönetim Kurulunun 8.12.2007 tarihinde yaptığı toplantı sonrasında aldığı karar uyarınca teşebbüs 15.1.2008 tarihi itibarıyla üretim faaliyetlerine son vermiştir. Şirketin Yönetim Kurulu üyeleri Kemal Babalık (Başkan), David Abolafya, Cihan Akiş'tir. Teşebbüsün üretimini durdurmadan önceki dönemde STBP ve Besd-Bir üyeliği bulunmamaktadır. Karagüp'ün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 16'da yer verilmiştir.

490

500

Tablo 16: Karagüp'ün 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Karagüp	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.18. Keskinoğlu Tavukçuluk ve Damızlık İşletmeleri San. Ve Tic. A.Ş. (Keskinoğlu)

Manisa merkezli bir piliç eti üreticisi olan Keskinoğlu, 1987 yılından itibaren tavukçuluk sektöründe faaliyet göstermekte olup, tavukçuluğun yanında yem, piliç eti, yumurta ve zeytinyağı üretimi yapmaktadır. Keskinoğlu'nun Yönetim Kurulu'nda Fevzi Keskinoğlu, Mehmet Keskinoğlu, Esin Keskinoğlu Onaran, Keskin Keskinoğlu (Başkan) ve İsmail Keskinoğlu yer almaktadır. Keskinoğlu STBP ve Besd-Bir üyesidir. Keskinoğlu'nun 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 17'de yer verilmiştir.

Tablo 17: Keskinoğlu'nun 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Keskinoğlu	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

520 I.1.19. Kılıç Entegre Tavukçuluk San. ve Tic. A.Ş. (Mu-Pi)

Kültür balıkçılığı alanında faaliyet gösteren ve Kılıç Holding'in bir şirketi olan Mu-Pi, iflas eden Mudurnu Tavukçuluğun tesislerini 2007'de satın alarak beyaz et sektörüne girmiştir. Mu-Pi söz konusu tesisleri 2007'de almış olmasına karşın, ürünlerini pazara sunmaya 2008 yılının başından itibaren başlamıştır. Üretime başlamasının üzerinden çok geçmeden, 31.12.2008 tarihinde üretimini ekonomik kriz nedeniyle durdurma kararı almıştır. 2009 yılı içerisinde, öncesinde Mudurnu Tavukçuluğa ait olan Mu-Pi'ye ait tesisler ve Mu-Pi markası aynı pazarda faaliyette bulunan Pak Piliç'e devredilmiştir. Söz konusu işlemler birlikte Mu-Pi, bir Kılıç Holding şirketi olmaktan çıkmış, Pak Piliç kontrolüne geçmiştir. Mu-Pi'nin faal olduğu süre içerisindeki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 18'de yer verilmiştir.

Tablo 18: Mu-Pi'nin 2007 ve 2008 Yıllarına İlişkin Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Mu-Pi	2007	2008
Net Satışlar (TL)		
Piliç Eti Ciro (TL)		
Piliç Eti Ciro Oranı (%)		

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

540 I.1.20. Köytür Ege Entegre Tavukçuluk A.Ş. (Köytür)

Türkiye Kalkınma Vakfı'nın iştiraki olan Köytür, 2003 yılında finansal problemler yaşamış ve iflas edecek duruma gelmiştir. İzmir Ticaret Mahkemesi'ne başvurarak iflasının ertelenmesini isteyen Köytür'e, mahkeme tarafından 5 yıl iflas koruması

getirilmiştir. 15.5.2008 tarihi itibarıyla bu koruma sona ermiştir. Piyasadaki durumu nedeniyle tesislerini işletemez duruma gelen Köytür, bu tesisleri mahkeme ve kayyım heyetinin onayıyla 5 yıllığına Arpi'ye kiralamıştır. Besd-Bir üyeliğinden çıkartılan Köytür, STBP üyesi de değildir. Köytür'ün 2005-2008 yılları arasındaki ciro rakamlarına Tablo 19'da yer verilmiştir.

Tablo 19: Köytür'ün 2005-2007 Yılları Arasında Elde Ettiği Gelir

Köytür	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

550 I.1.21. Marta-Kılıçlar Marmara Tavukçuluk San. ve Tic. Ltd. Şti. (Marta)

Hakkında soruşturma açıldığına ilişkin tebligat Marta'ya yapılamamıştır. Bunun üzerine soruşturma tebligatı 22.11.2008 tarihli Milliyet gazetesinde ilan edilmiş ve Maliye Bakanlığı'nın ilgili birimlerine kendilerinde Marta'ya ilişkin herhangi bir bilgi olup olmadığı sorulmuştur. İlan edilen tebligatın ardından teşebbüs yetkilileri Kurumumuzla irtibata geçmiş ve savunmalarını yapmışlardır. Marta, Adapazarı'nda bulunan orta ölçekli bir piliç eti üreticisidir. Marta'nın ortakları M. Bülent User, F. Talha Cömert, Aziz Kılıç ve Süleyman Kılıç'tan oluşmaktadır. Marta 2001-2005 yılları arasında piliç eti üretimi ile iştiğal etmiş, 2006 yılında ise üretim faaliyetine son vermiştir. Teşebbüsün 2005 yılı net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 20'de yer verilmiştir.

Tablo 20: Marta'nın 2005 Yılı Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Marta	2005
Net Satışlar (TL)	
Piliç Eti Ciro (TL)	
Toplam Ciroya Oranı (%)	

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

570 I.1.22. Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş. (Pak Piliç)

Ticari merkezi İstanbul olan Pak Piliç, 1955 yılından itibaren tavukçuluk sektöründe faaliyetini sürdürmektedir. İflas eden Mudurnu Tavukçuluk A.Ş.'ye ait olan Mudurnu Piliç markasının kullanım hakkını 2007 yılında, üretim tesislerini 2009 yılı içerisinde satın alan şirket, piliç eti pazarına ürünlerini hem Pak Piliç hem de Mudurnu markasıyla sunmaktadır. Pak Piliç'in Yönetim Kurulu Başkanı olan Zuhâl Daştan, aynı zamanda STBP'nin ve Besd-Bir'in de başkanlığını yürütmektedir. Pak Piliç'in 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 21'de yer verilmiştir.

Tablo 21: Pak Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Pak Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

580 I.1.23. Sabri Güncan Ortaklığı

Sabri Güncan Ortaklığı, Ali Güncan ve Sabri Güncan tarafından kurulmuş bir adi şirkettir. Teşebbüs 2007 yılına kadar Güncanlar Piliç markası ile piliç eti üretimi

yapmıştır. Teşebbüs piliç eti üretimini durdurmuş olup halen perakende piliç satışı faaliyetine devam etmektedir. Teşebbüs, STBP ve Besd-Bir üyesidir. Sabri Güncan Ortaklığı'nın 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 22'de yer verilmiştir.

590 Tablo 22: Sabri Güncan Ortaklığı'nın 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Sabri Güncan Ortaklığı	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.24. Şeker Piliç ve Yem San. ve Tic. A.Ş. (Şeker Piliç)

600 Eski ticaret unvanı Emek Tavukçuluk ve Yem Sanayi ve Ticaret A.Ş. olan şirket 1999 yılında ticaret unvanını Şeker Piliç ve Yem Sanayi Ticaret A.Ş. olarak değiştirmiştir. Entegre tesislerinde piliç eti üretimi yapan Şeker Piliç Bandırma'da faaliyet göstermektedir. Teşebbüs, hisselerinin %25'i İMKB'de işlem gören halka açık bir şirkettir. Diğer pay sahipleri ise Ali Bor ve Emre Bor'dur. Yönetim Kurulu'nda Ali Bor (Başkan), Emre Bor ve Ruhper Bor yer almaktadır. Teşebbüs, STBP ve Besd-Bir üyesidir. Teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 23'te yer verilmiştir.

Tablo 23: Şeker Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Şeker Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

610 I.1.25. Şen Piliç Gıda San. A.Ş. (Şen Piliç)

Merkezi İstanbul'da bulunan Şen Piliç 1990 tarihinde kurulmuştur. Firmanın faaliyet alanları kümes hayvancılığı, yemcilik ve kesimhaneciliktir. Şen Piliç markasıyla piliç eti pazarında faaliyet göstermektedir. Şen Piliç'in %...'. Gürdamar İnş. Tic. A.Ş.'ye aittir; kalan %...'. ise ondokuz hissedar arasında dağılmıştır. Teşebbüsün Yönetim Kurulu Haşim Gürdamar (Başkan), İpek Üstündağ, Sacit Oktay Omay ve M. Bahattin Başaran'dan oluşmaktadır. Şen Piliç üretim faaliyetlerini Sakarya'da bulunan entegre tesislerinde gerçekleştirmektedir. Şen Piliç, Besd-Bir ve STBP üyesidir. Teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 24'te yer verilmiştir.

620 Tablo 24: Şen Piliç'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Şen Piliç	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.26. Yemsel Tavukçuluk Hayvancılık Yem Hammaddeleri San. ve Tic. A.Ş. (Yemsel)

630 2002 yılında Fatpi markası ile beyaz et sektöründe faaliyet göstermeye başlayan Yemsel, 2002 yılından itibaren aşamalı olarak etlik piliç üretimine başlamıştır. Yemsel kanatlı üretimiyle ilgili dikey entegrasyonun tüm halkalarını bünyesinde bulundurmaktadır. Yemsel'in hissedarları Sinan Çakır, Mehmet Çakır, Kenan Çakır, Samsun Yem Sanayi A.Ş. ve Çakıroğlu Gıda San. Tic. A.Ş.'dir. Yemsel, STBP ve Besd-Bir üyesidir. Teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 25'de yer verilmiştir.

Tablo 25: Yemsel'in 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Yemsel	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

640 I.1.27. Yumta Tavukçuluk Gıda San. ve Tic. A.Ş. (Yumta)

1969 yılında yumurta üretimi yapmak üzere kurulan Yumta Adana merkezli bir teşebbüstür. Yumta 1999 yılında kesimhane kurarak piliç eti üretimine başlamıştır. Yumta'nın Yönetim Kurulu üyeleri; Nihat Şenyurt (Başkan), Ahmet Şenyurt ve Tuncay Şenyurt'tan oluşmaktadır. Teşebbüsün 2005-2008 yılları arasındaki net satışlarına, sadece piliç eti satışından elde ettiği ciroya ve bu cironun toplam net satışlara oranına Tablo 26'da yer verilmiştir.

650 Tablo 26: Yumta'nın 2005-2008 Yılları Arasındaki Net Satışları, Sadece Piliç Eti Satışından Elde Ettiği Ciro ve bu Cironun Toplam Net Satışlara Oranı

Yumta	2005	2006	2007	2008
Net Satışlar (TL)				
Piliç Eti Ciro (TL)				
Toplam Ciroya Oranı (%)				

Kaynak: Teşebbüsten gelen bilgiler

I.1.28. Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği (Besd-Bir)

650 Sektörün sorunlarına çözüm aramak üzere 1992 yılında kurulan "*Damızlık Tavukçuluk Derneği*" 1994 yılında beyaz et sanayicilerini de bünyesine alarak geniş tabanlı yeni bir oluşumu gerçekleştirmiştir. Bu değişim sonucunda dernek "*Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği (Besd-Bir)*" unvanını almıştır. Besd-Bir'in merkezi Ankara'dadır. 2009 yılı itibarıyla Besd-Bir'e kayıtlı 29 teşebbüs bulunmaktadır. 2006 yılında Besd-Bir'in tüzüğünde yapılan değişiklikle piliç ve hindi eti üreten firmalarla et yönlü damızlıkçı firmalar dışındaki firmalar birlikten çıkartılmıştır. Besd-Bir, Türkiye'nin toplam piliç eti, kuluçkalık yumurta ve civciv üretiminin yaklaşık % 90'ını karşılayan teşebbüsleri bünyesinde barındırmaktadır. Besd-Bir'in Yönetim Kurulu üyeleri; Zuhul Daştan (Pak Piliç), Sait Koca (Bey Piliç), K. Nezih Genç (CP Piliç), Ömer Görener (Banvit), Mehmet Keskinoglu (Keskinoglu), Süleyman Öztürk (Erpiliç) ve Emre Bor (Şeker Piliç)'dan oluşmaktadır.

Besd-Bir'in kuruluş amacı ve çalışma alanı;

- Üyeler ve kamu kuruluşları arasında iletişim ve koordinasyonu sağlamak,
 - Tavukçuluk sektörünün gelişmesine, piliç eti ve yumurta üretim politikasının ülke yararına oluşturulmasına yönelik faaliyet ve girişimlerde bulunmak,
 - Ürün kalitesinin artırılmasını teşvik etmek, üretim ve tüketimi artıracak çalışmalar yapmak,
 - Artan üretime talep yaratmak ve ihracat imkânları oluşturulmasına katkıda bulunmak,
 - Sektör sorunlarına çözümler bulmak üzere ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlamak,
 - Üyelerin teknik, teknolojik ve işletme problemlerine çözüm getirecek tedbir ve çarelerin tayinine katkıda bulunmak, danışmanlık hizmeti vermek ve
 - Yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen toplantı ve fuarlarda özel ve tüzel kişiler nezdinde sektörü temsil etmek, gerekli iletişimi sağlamak
- olarak özetlenebilir.

4054 sayılı Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 3. maddesinde teşebbüs birliği, teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlik olarak tanımlanmıştır. Tanımda yer verilen "*birlik*" kavramı 4054 sayılı Kanun'un amaçlarıyla da uyumlu olarak özellikle seçilmiş ve belli tipteki birliklerle sınırlandırılmadan genel anlamda kullanılmıştır. Bu kapsamda Besd-Bir'in, yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmak amacıyla beyaz et üretimi ve damızlıkçılık alanlarında iktisadi faaliyette bulunan 29 teşebbüsün biraraya gelerek oluşturdukları kar amacı gütmeyen, tüzel kişiliği haiz bir "*teşebbüs birliği*" olarak değerlendirilmesi gerektiği konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Besd-Bir'in 2006-2008 yıllarına ilişkin gelirleri Tablo 27'de özetlenmiştir.

Tablo 27: Besd-Bir'in 2006-2008 Yılları Arasındaki Net Gelirleri

Besd-Bir	2006	2007	2008
Net Gelirler (TL)			

Kaynak: Besd-Bir'den gelen bilgiler

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. Sektöre İlişkin Bilgiler

I.2.1.1. Genel Bilgiler

Beyaz et sektörü kanatlı kümes hayvanları (tavuk, hindi, kaz, ördek vb.) etinin üretimi, işlenmesi ve pazarlanması faaliyetlerini kapsamakta ve "*kanatlı eti sektörü*" olarak da nitelendirilmektedir. Ülkemiz bakımından hindi, kaz, ördek gibi kanatlı kümes hayvanlarının üretimi ve bu hayvanların etlerinin tüketimi yaygın olmadığı için sektördeki faaliyetin büyük bölümü tavuk/piliç eti üzerine yoğunlaşmıştır. Bu bağlamda, piliç eti üreticiliğinin beyaz et sektörünün temel unsuru olduğu söylenebilir. 1970'li yıllardan 1990'lı yıllara kadar piliç eti üreticiliği büyük yapısal değişiklikler göstererek gelişmiştir. Başlangıçta sektörde sınırlı üretim kapasiteleriyle küçük ölçekli aile işletmeleri faaliyet göstermekteyken, 1980'li yıllarda entegre tesislerin çoğalmasıyla birlikte sözleşmeli üretim modeline geçilmiştir. 1990'lı yıllarda sektöre büyük yatırımların yapılması sonucunda sektörde kapasite artışı yaşanmış ve standartlar yükselmiştir. Üretim teknolojisi konusunda ortaya çıkan yeniliklerin yakından takip edildiği sektörde, üretimin %80'i en son teknolojiyle donatılmış

720 modern entegre tesislerde gerçekleştirilmektedir. 2008 yılı sonu itibarıyla Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca çalışma izni verilen 1.075 adet ticari yumurtacı, 8.948 adet ticari etlik ve 258 adet damızlık olmak üzere 10.281 adet kanatlı işletmesi mevcuttur. Türkiye'de kırmızı et tüketimi yıllar içerisinde düşerken, beyaz et tüketiminin arttığı görülmektedir. Piliç eti üretiminde dünyada 17. sırada olan Türkiye'nin piliç eti sektöründeki yıllara göre büyüme oranlarına Tablo 28'de yer verilmiştir.

Tablo 28: Piliç Eti Sektöründe Yıllara Göre Büyüme Oranları

Yıllar	Bir Önceki Yıla Göre Artış(%)	Dış Etken
2003	24,3	
2004	0,5	Hormon Krizi
2005	6,8	
2006	-1,7	Kuş Gribi
2007	16,4	
2008	10,9	Kene ve Global Kriz

Kaynak: Savunmalar

730 2003-2008 yılları arasında piliç eti sektörünün büyüme oranları incelendiğinde, 2004 yılında yaşanan durgunluk dikkate değerdir. 2004 yılında bir spor yorumcusunun tavukta hormon olduğu iddiası talebin düşmesine yol açmış ve sektördeki büyümenin azalması sonucunu doğurmuştur. 2006 yılına gelindiğinde ise kuş gribi sorunu ortaya çıkmıştır. Kuş gribi Türkiye'de açıkta beslenen hayvanlarda yayılmış, grip entegre kümeslerine sıçramamıştır. Ancak ilk planda tüketicilerin korkması ve diğer ülkelerin Türkiye'den piliç eti ithalatını yasaklaması nedeniyle piliç eti talebi çok düşük seviyelere inmiştir. Bu dönemde yem masrafları sabit kalan teşebbüsler zor durumda kalmış, sektör önemli boyutlarda zarara uğramıştır. Ancak kuş gribi ertesinde, ambalajsız piliç eti satışının yasaklanması ve tüketicilerin markalı ürünlere yönelmesiyle marka rekabetinin arttığı görülmüştür.

740 Türkiye piliç eti ihtiyacının büyük bölümünü karşılayan teşebbüslerin yıllara göre yaklaşık pazar paylarına Tablo 29'da yer verilmiştir. Tablo 29'da yer verilen pazar payları Besd-Bir tarafından yapılan anket sonucunda ankete yanıt veren teşebbüsler tarafından gerçekleştirilen yıllık satışlar baz alınarak hazırlanmıştır.

750

760

Tablo 29: Piliç Eti Pazarında Gerçekleşen Satış Bazlı Pazar Payları

Teşebbüs Unvanı	Ciro Bazında Yıllara Göre Pazar Payı (%)						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Banvit							
Bey Piliç							
Erpiliç							
Şen Piliç							
CP Piliç							
Keskinoğlu							
Şeker Piliç							
Abalıoğlu							
Pak Piliç							
Gedik Piliç							
Bozok							
Mu-Pi							
Arpi							
Bupiliç							
Ak Piliç							
Yemsel							
Bak Piliç							
As Piliç							
Köytür							
Yumta							
Karagüp							
Sabri Güncan Ort.							
Emre Piliç							
Güncanlar Bolu							
Marta							
Diğer							

Kaynak: Besd-Bir'den gelen bilgiler.

770

Tablo 29'da yer verildiği üzere, 2006, 2007 ve 2008 yılları itibarıyla piliç eti satışları toplam satışlarının yaklaşık % 50'si ve daha fazlasını oluşturan 9 teşebbüs, piliç eti pazarının toplam cirosunun yaklaşık % 80'inini elde etmektedir. Ayrıca İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2008" listesinde Banvit (69. sırada), CP Piliç (95. sırada), Abalıoğlu (110. sırada), Bey Piliç (138. sırada), Erpiliç (139. sırada), Keskinoğlu (140. sırada), Şen Piliç (166. sırada) ve Şeker Piliç (283. sırada) yer almaktadır.

1.2.1.2. Piliç Eti Üretim Süreci ve Pazarlama Zincirine İlişkin Bilgiler

1.2.1.2.1. Piliç Eti Üretim Süreci

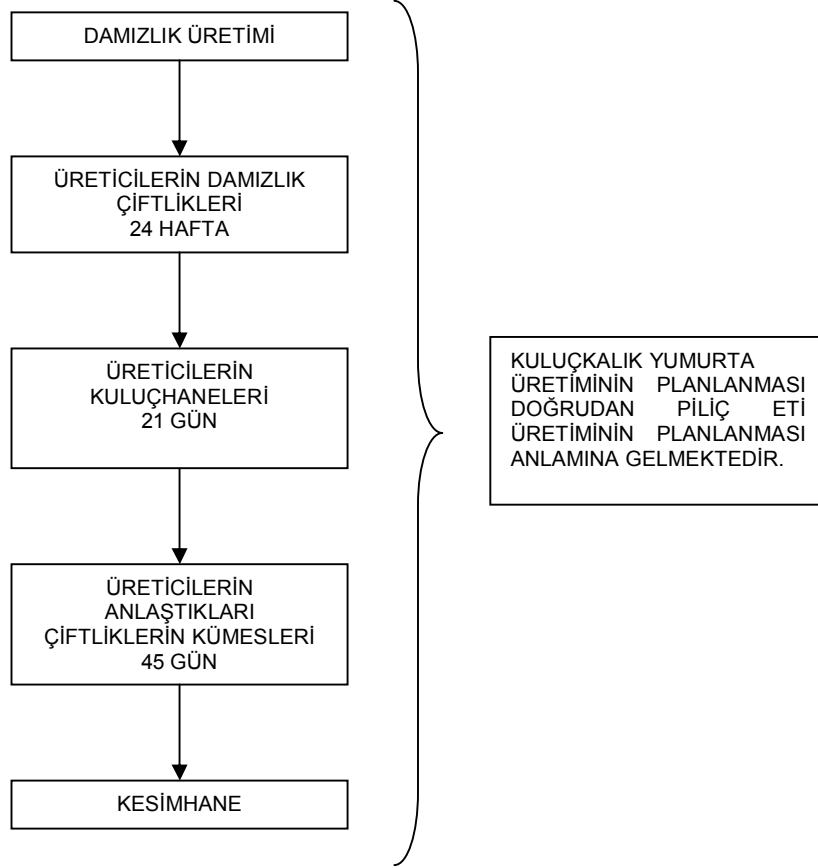
780

Öncelikle belirtilmesi gereken husus iki çeşit tavuk yetiştiriciliğinin bulunduğudır. Bunlar yumurtacı tavuk yetiştiriciliği ve etçi tavuk yetiştiriciliğidir. Soruşturmanın asıl konusu *etçi tavuk yetiştiriciliği* olup piliç eti üretmek için yapılmaktadır.

Piliç üretimi damızlık civcivlerin, yurtdışından Türkiye'ye getirilişi ile başlamaktadır. Ülkemizdeki tavuk üreticilerinin önemli bir kısmı, damızlık civcivi, uluslararası ölçekte faaliyet gösteren damızlık yetiştiricilerinden ithal etmektedir. Dünyada damızlık yetiştiren üç önemli firma (Ross Breeders Anadolu A.Ş., Cobb-İstanbul Ana Damızlık İşletmeleri ve Tic. A.Ş., Hubbard S.A.S.) bulunmaktadır. % ... pazar payı ile İskoç asıllı Ross firması, Türkiye'de pazar lideri konumundadır. Türk tavuk üreticileri her yıl

790 6,5 milyon civarında damızlık civciv almaktadır. İthal ya da çok sınırlı olmak üzere Türk kökenli damızlık civcivler üretici firmaların damızlık çiftliklerine yerleştirilmektedir.

Şekil-1: Piliç Eti Üretim Süreci

800 Piliç eti arzında üretimin programlanması gerekmektedir. Üretimini iki yıl önceden planlamak zorunda olan teşebbüsler talebin düşmesi durumunda etkilenmekte, söz konusu durum pazarda fiyatların düşmesine ve arz fazlalığının yok edilmeye çalışılmasına yol açmaktadır. Piliç eti üretim sürecinin yer verildiği Şekil 1'den de anlaşıldığı üzere damızlık civciv alımı ile ilgili bağlantılar 6-12 ay öncesinden gerçekleştirilmektedir. Her yılın Temmuz Ağustos aylarında, sonraki yılın anne-baba siparişleri verilmekte, ertesi yıl damızlık anne-babalar damızlık çiftliklere yerleştirilmektedir. Damızlıklar 24. yaşam haftasından itibaren yumurta vermeye başlamakta ve haftadan haftaya yumurta verimleri artmaktadır. 30. haftada verimliliklerinin tepe noktasına çıkmakta ve 64. haftadan sonra yumurta verimi karlı olan düzeyin altına indiği için üretim durdurularak hayvanlar kesime sevk edilmektedir. Ancak talebin yoğun olduğu dönemlerde damızlık piliçler *tüy dökümü* denilen ve bir süre aç bırakılarak tüylerinin dökülmesi sağlanan bir uygulamaya da tabi tutulabilmektedir. Tüy dökümü sonunda tekrar beslenmeye başlanan damızlıklar eskisi kadar verimli olmasa da yeniden yumurtlamaya başlamaktadır. Böylelikle artan talep karşısında kısa dönemde arzın artması sağlanabilmektedir.

810 Damızlıkların verdiği yumurtalar daha sonra kuluçkahaneye sevk edilmektedir. Yapay bir kuluçka ortamına tabi tutulan yumurtalar, 21 gün sonra açılmakta ve etlik tavuk olarak yetiştirilecek civcivler çıkmaktadır. Bu civcivler uzman kontrolünde, sağlık taramasından geçirildikten sonra "*etlik piliç*" (broiler) yetiştiricilerine sevk edilmektedir.

820 Cıvcıvler 45 gün kadar süreyle, üretici firma ile anlaşmalı çalışan etlik cıvcıv yetiştiricilerinin çiftliklerindeki kümeslerde kalmaktadır. Bu süreç sonunda her piliç ortalama 2.200 gram ağırlığa ulaşmış olarak kesimhaneye sevk edilmektedir. Entegre tesislerde tavuk üretimi damızlık ünitesinden kuluçkahaneye, kesimhaneden marketteki buzdolabına kadar yukarıda sayılan tüm süreçleri kapsamaktadır.

830 I.2.1.2.2. Piliç Eti Pazarlama Süreci

Beyaz et sektörü perakende, toptancılık ve gıda hizmetleri olmak üzere üç ayrı kanala ayrılmıştır. Başta entegre işletmeler olmak üzere kesimhaneler, bu kanalları doğrudan kullanmaktadır. Küçük kesimhaneler ise distribütörler vasıtasıyla çalışmaktadır. Kesimhanelerden çıkan beyaz etin bir kısmı beyaz et sanayiinde işlenmek üzere sanayi işletmelerine gönderilmektedir. İşlenmiş ürünler de aynı pazarlama kanalları ile tüketiciye ulaştırılmaktadır.

Sektöre ilişkin önemli hususlardan biri soğuk zincirdir. Dayanıksız bir tüketim malı olan piliç etinin, en uygun koşullar yaratıldığında dahi çok kısa olarak nitelendirilebilecek, 7-10 gün arası raf ömrü vardır. Soğuk zincir koptuğunda ise bu süre sifıra kadar inebilmektedir.

840 Piliç etinde pazarlama hizmetlerinin tamamına yakını büyük entegre firmalara aittir. Entegre tesisler, bir markanın çatısı veya tamamen kontrolü altında yapılan ticari tavukçuluk olarak nitelendirilebilir. Bu tesislerde damızlık, yem, kuluçkahane, piliç yetiştirme, kesimhane tesisleri bir tek kuruluşa bağlı olup bu tesislerin tam kontrolü altındadır. Bu nedenle her entegre tesis ürettiği piliç etini ya pazarlama ağı ya bayi aracılığı ya da her ikisinin de karışımı bir sistem aracılığıyla piyasaya sunmaktadır.

850 I.2.1.2.3. Arz ve Talep Durumu

Kanatlı sektörü arzını etkileyen faktörler arasında sektöre özel olarak, kanatlıları etkileyen hastalıklar ve girdi maliyetlerindeki değişimler yer almaktadır. Türkiye’de beyaz et yetiştiriciliğinde canlı maliyetinin %70-80’ini yem masrafları oluşturmakta ve yem maliyetinin değer olarak yarısı ithal ürünlerden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra dikkate alınması gereken bir diğer husus sektöre devlet tarafından sağlanan çeşitli teşviklerdir. Bu teşvikler; yatırım indirimi, gümrük muafiyeti, toplu konut istisnası, yerli makine ve teçhizat KDV istisnası, vergi, resim ve harç istisnası, enerji desteği, arsa tahsisi, fondan kredi tahsisi ve ithalatta KDV ertelemesi şeklindedir. Kırsal kesimde yaşayan insanlara doğrudan ve dolaylı olarak istihdam yaratma özelliği ve ihracat potansiyeline sahip olması nedeniyle, verilen teşviklerin de yıllar içinde yaşanan kapasite ve üretim artışlarında önemli rol oynadığına inanılmaktadır. Tablo 30’da 2003-2008 yılları arasındaki kanatlı hayvan üretimine, nüfusa ve kişi başına tüketime yer verilmiştir.

Tablo 30: Kanatlı Hayvan Eti Üretimi ve Kişi Başı Tüketimi 2003 - 2008

Yıl	Üretilen Kanatlı Eti (Ton)	Nüfus (Bin)	Kişi Başı Tüketim (Kg)
2003	905.251	69.400	13,04
2004	914.458	69.800	13,10
2005	979.413	70.100	13,97
2006	934.732	70.300	13,29
2007	1.099.920	70.586	15,58
2008	1.123.132	71.517	15,71

Kaynak: TÜİK

860 Toplam yurtiçi beyaz et tüketimini belirleyen ana değişkenler kişi başı tüketim ve nüfustur. Kişi başına beyaz et talebi ise, kanatlıları etkileyen hastalıklar, nüfus artışı, şehirleşme hızı, milli gelirdeki artış, ambalaj ve üründeki çeşitlilik, talep elastikiyeti, bayram ve tatil dönemleri gibi faktörlerden etkilenmektedir. Türkiye nüfusu ve kişi başına beyaz et tüketimi yıllara göre düzenli şekilde artış göstermektedir. Türkiye'de beyaz et üretimi ile tüketimi 2004 yılına kadar birbirlerine çok yakın değerler olarak gerçekleşmiştir. 2004 yılında ise üretim, üretime göre daha istikrarlı bir şekilde büyüyen talebin üzerine çıkmaya başlamıştır. 2005 yılının sonlarında yaşanan kuş gribi vakası ise tüketicilerin talepleri üzerinde büyük bir etkiye sahip olmuştur. Tüketimdeki artış hızının azalması sektörün üretim fazlalığı ile karşı karşıya kalmasında etkili olmuştur. Bu durumun ortaya çıkmasında kuş gribinin iç tüketim üzerinde yarattığı olumsuz etki ve hükümetin krizden mali olarak etkilenen çiftçi ve işletmelere yardımcı olmak amacıyla tanıdığı bazı iyileştirmeler gibi faktörler rol oynamıştır.

870 Piliç etinin iç piyasaya arzını etkileyen bir diğer faktör gerçekleşen ihracattır. Kanatlı eti ihracatında lider ülkelerle kıyaslandığında Türk üreticilerinin maliyet dezavantajı ve ton başına ihracat desteğinin az olması nedeniyle piliç eti ihracatının toplam üretim içindeki payı oldukça düşük kalmaktadır. İhracatın toplam kanatlı eti üretimi içindeki payı %2-3 arasında gerçekleşmektedir. İhracatın gelişmeme nedenlerinden 880 bir diğeri ise son yıllarda ülkemizde görülen kuş gribi vakalarıdır. Kanatlı eti ihraç edilen ilk on ülke ve ihraç edilen miktarlara Tablo 31'de yer verilmiştir.

Tablo 31: Kanatlı Eti İhraç Edilen İlk 10 Ülke ve İhraç Miktarları

	2006 (Kg)	2007 (Kg)	2008 (Kg)	2009 (Kg-ilk 5 ay)
Irak	2.181.516	681.095	9.275.588	18.516.625
Tacikistan	1.756.138	5.570.666	8.415.793	4.126.152
Azerbaycan	9.488.341	7.638.608	8.346.698	1.864.967
Vietnam	1.727.924	4.395.300	8.299.466	1.851.026
Bosna-Hersek	2.060.501	2.255.838	4.361.013	961.820
Özbekistan	0	690.305	2.067.757	583.342
Angola	0	298.284	2.526.170	379.990
Liberya	0	288.764	714.346	301.822
Gine	0	24.543	379.008	259.023
Ekvator Ginesi	0	147.508	428.096	175.797
KKTC	72.474	37.701	845.842	164.114
Diğer	1.524.814	2.795.072	3.276.972	2.718.540
Toplam	18.811.708	24.823.684	48.936.749	31.903.218

Kaynak: Besd-Bir

Piliç eti üreticisi teşebbüsler Avrupa Birliği (AB) üye ülkelerine ihracat yapabilmek için çalışmalarını sürdürmekte ancak ülkemiz piliç eti ithaline izin verilen "üçüncü ülke listesinde" yer almasına rağmen düşük gümrük vergili kotalardan yararlanılamadığı için maliyetler yükselmektedir. Bu nedenle AB'ye piliç eti ihraç edilmesinin önünde kota engeli bulunmaktadır.

890

I.2.1.3. Sağlıklı Tavuk Bilgi Platformu (STBP)

STBP, 2004 yılında bir spor yorumcusu vasıtasıyla gündeme gelen tavuk etinde hormon olduğu şeklindeki iddialar sonrasında, kamuoyuna doğru ve güvenilir bilgi aktararak piliç etini tanıtmak, sektörün sorunlarının kamuoyuna sunulmasını sağlamak ve kamuoyunu sağlıklı tavuk eti tüketimi konusunda bilinçlendirmek amacıyla 18 entegre işletme tarafından oluşturulmuştur. Resmi dernek statüsü,

tebligat adresi ve personeli bulunmayan STBP'nin kuruluş amaçlarına “*Platform Tüzüğü*” olarak adlandırılan metinde yer verilmektedir. Söz konusu metinde yer alan amaçların arasında; piliç eti kalitesinde sürekliliğin sağlanması, piliç eti üretimi ile ilgili yasal düzenlemelerin AB'ye uyumunun sağlanması için çaba gösterilmesi, piliç etinin tanıtılması, piliç eti tüketiminin artırılması, karma yem maliyetini artıran hususların ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılması, platformun ortak menfaatlerinin korunması, haksızlığa uğrayan bir üyenin haklı menfaatlerinin korunması, halkla ilişkiler konusunda uzman kuruluşlardan da destek alınarak halkla ilişkiler ve lobi faaliyetlerinin yürütülmesi, tüketici, medya ve kamuoyunun sağlıklı tavuk eti tüketimi konusunda bilinçlendirilmesi yer almaktadır.

Ayrıca, Raportörlerce STBP üyeleri ile yapılan görüşmelerde, STBP'nin kuş gribi krizi nedeniyle piliç eti tüketiminin düştüğü ve sektörün büyük zarar yaşadığı dönemde yaptığı çalışmalarla krizin daha rahat atlatılmasını sağladığı, toplantılarının üyelere gelen istekler doğrultusunda yapıldığı ve Besd-Bir'den daha etkin çalıştığı belirtilmiştir. STBP herhangi bir mal veya hizmeti üretmemekte, pazarlamamakta veya satmamaktadır.

Bu platform Türkiye'de tavuk eti üretiminin % 85'ini gerçekleştiren, kanatlı sektörünün önde gelen 15 entegre firması tarafından temsil edilmektedir. STBP Besd-Bir, Türkiye Yem Sanayicileri Birliği Derneği (Türkiyem-Bir) gibi kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. STBP'nin Başkanı aynı zamanda Pak Piliç'in Yönetim Kurulu Başkanı ve Besd-Bir Yönetim Kurulu Başkanı olan Zuhal Daştan'dır. STBP ile Besd-Bir arasındaki ilişki hem STBP'nin ve hem de Besd-Bir'in Yönetim Kurullarına yer verilen Tablo 32'de ortaya konulmuştur.

Tablo 32: STBP ve Besd-Bir ilişkisi

STBP'deki Görevi	Teşebbüs Temsilcisi	BESD-BİR'deki Görevi
Yürütme Kurulu Başkanı	Zuhal Daştan (Pak Piliç)	Yönetim Kurulu Başkanı
Yürütme Kurulu Üyesi	Sait Koca (Beypiliç)	Yönetim Kurulu Başkan Yrd.
Platform Üyesi	K.Nezih Gençer (CP Piliç)	Sayman
Yürütme Kurulu Üyesi	Ömer Görener (Banvit)	Yönetim Kurulu Üyesi
Platform Üyesi	Mehmet Keskinöğlü (Keskinöğlü)	Yönetim Kurulu Üyesi
Platform Üyesi	Süleyman Öztürk(Erpiliç)	Yönetim Kurulu Üyesi
Platform Üyesi	Emre Bor (Şeker Piliç)	Yönetim Kurulu Üyesi
Yürütme Kurulu Üyesi	İpek Üstündağ (Şen Piliç)	Dernek Üyesi

Kaynak: STBP ve Besd-Bir'e ait internet sayfaları

I.2.2. İlgili Ürün Pazarı

“*İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz*”da atıf yapılan 1997/1 sayılı Tebliğ'in 4. maddesine göre, belirli bir ürün ve onunla yüksek ikame edilebilirliği olan diğer ürünlerden oluşan pazarlar ilgili ürün pazarını oluşturmaktadır. Bir ürünün diğer bir ürünle aynı pazarda yer alabilmesi için bu ürünlerin tüketici gözünde nitelikleri, kullanım amaçları ve fiyatları açısından benzer olmaları ve birbirleriyle ikame edilmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte talep ikamesine eşdeğer etki yarattığı durumlarda arz yönlü ikame edilebilirlik de pazarın tanımlanmasında dikkate alınabilir.

Pazara ilişkin önceki bölümde yapılan açıklamalar incelendiğinde, genel anlamda beyaz et sektörü içinde yer alan ürünlerin tavuk, hindi, kaz, ördek gibi kanatlı hayvanlardan elde edilen ürünler olduğu görülebilir. Ancak 2006 yılında gerçekleşen kanatlı eti üretimine bakıldığında üretimin yaklaşık %92'sinin piliç eti olduğu, hindi

940 etinin üretim içinde sadece %4'lük bir payı olduğu ve kalan %4'lük kısmın ise köy tavuğu, yumurta tavuğu ve diğer kanatlı hayvanlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Ancak diğer kanatlı hayvanların üretimi ihmal edilebilir bir düzeydeyken hindi eti bunlardan ayrılarak %4'lük bir üretim hacmine ulaşmıştır. Bu bakımdan hindi eti ve piliç etinin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

950 Piliç eti ile karşılaştırıldığında hindi eti üretimi de oldukça düşük seyretmektedir. İkisi de kanatlı hayvan eti olmasına rağmen, hindi eti ve piliç eti lezzet, besin değeri, fiziksel özellikleri gibi nitelikleri bakımından farklı iki üründür. Tüketicilerin tercihlerini genelde piliç eti çeşitleri arasında yaptığı ve hindi etinin ise yılbaşı gibi özel günlerde veya besinlerin çeşitlendirilmesi için tüketildiği dikkate alındığında iki ürünün birbirinden farklı özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle piliç eti ve hindi etinin iki farklı pazar olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim inceleme konusu olay entegre tavuk üreticisi teşebbüslerin biraraya gelerek 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiklerine ilişkin olup bulunan belgelerde teşebbüsler arasında yapılan görüşmelere hindi eti üreticilerinin çağrılmadığı tespit edilmiştir. Tüm bu nedenlerle, söz konusu dosya kapsamında ilgili ürün pazarı "*piliç eti pazarı*" olarak belirlenmiştir.

I.2.3. İlgili Coğrafi Pazar

960 "*İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz*"da atıf yapılan 1997/1 sayılı Tebliğ'in 4. maddesine göre, coğrafi pazar değerlendirmesi yapılırken, özellikle ilgili mal ve hizmetlerin nitelikleri ile tüketici tercihleri bakımından giriş engellerinin, ilgili bölge ile komşu bölgeler arasında teşebbüslerin pazar payları veya mal ve hizmetlerin fiyatları bakımından hissedilir bir farklılığın varlığı gibi unsurlar dikkate alınmaktadır. Piliç eti pazarı olarak belirlenen ilgili ürün pazarının pazara giriş, arz kaynaklarına ulaşma, üretim, dağıtım, pazarlama ve satış şartlarının bölgesel bir farklılık göstermediği dikkate alınarak ilgili coğrafi pazar "*Türkiye*" olarak belirlenmiştir.

I.3. Yapılan Tespitler ve Deliller

970 Soruşturmanın konusu, piliç eti üreten 27 teşebbüsün ve Besd-Bir'in aşağıda yer verilen davranışları dolayısıyla 4054 sayılı Kanunu ihlal edip etmediğine ilişkindir. Konuya ilişkin önce önaraştırma daha sonra ilgililer hakkında soruşturma açılma süreci sektör temsilcilerinin anlaşarak ortak fiyat artışı anlaşması yaptığı haberlerinin basında yer alması ile başlamıştır.

İlgili haberler, 18.6.2008 tarihinde piliç eti sektörünün temsilcilerinin İstanbul'da Pak Piliç İstanbul Yenibosna tesislerinde bir araya geldiği, üretim miktarlarının yüzde 15-20 civarında aşağı çekilmesi ve 3 Temmuz'dan itibaren tavuk fiyatlarının yüzde 15 arttırılması kararının verildiği ve bu kararın kesin olduğu yönündedir.

980 İlk inceleme, tarafların yazılı savunmaları, önaraştırma ve soruşturma sürecinde 4054 sayılı Kanun'un 14, 15 ve 44. maddeleri uyarınca gerçekleştirilen yerinde inceleme ve bilgi isteme süreçleri sonucunda elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

I.3.1. Teşebbüsler Arasında Rekabetin Olduğunu Gösteren Belgeler

Yapılan yerinde incelemelerde, soruşturmaya taraf teşebbüslerin birbirleriyle rekabet içinde olduğunu gösteren belgelere ulaşıldığı gibi aralarındaki rekabeti önlemek için birtakım faaliyet içerisinde olduklarını gösterir nitelikte belgelere de ulaşılmıştır.

990 Önaraştırma döneminde teşebbüslerde yapılan yerinde incelemelerde elde edilen ve piliç eti üreten teşebbüsler arasında rekabetin olduğunu gösteren belgelere aşağıda yer verilmiştir.

• Mu-Pi'de bulunan "*Entegre Uygulamaları*" başlıklı metinde, piyasadan toplanan, Bey Piliç, Erpiliç, Şen Piliç, Şeker Piliç, Abaloğlu ve Bozok'un uyguladığı iskonto ve vade oranlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

• Mu-Pi'de bulunan 12.6.2008 tarihli "*Fiyatlar*" başlıklı belgede Şen Piliç ve Bey Piliç'in nihai satış noktalarındaki fiyatlarına ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

1000 • 15.5.2008 tarihli "*Pazar Fiyat Uygulamaları*" başlıklı Mu-Pi'de bulunan ve ekinde Şen Piliç'e ait 14.5.2008 tarihli fiyat listeleri ile birlikte Şeker Piliç'e ait 27.4.2008 tarihli fiyat listesi olan iç yazışmada bu teşebbüslerin nihai satış noktalarına uyguladıkları satış koşullarına ilişkin bilgiye yer verilmektedir.

1010 • bulunan İngilizce kaleme alınmış ve 20.9.2004 tarihli belgede özetle Eylül 2004'teki tavuk eti fiyatını tahmin edemedikleri, tavuk eti fiyatının bütün Türkiye'de arz ve talep ile belirlendiği, arz için en önemli bilgi kaynağının ise Besd-Bir olduğu, 39. hafta tavuk eti üretiminin haftada 19.384 tona eriştiği, bu miktar için fiyatların yüksek olamayacağı, tek bir bilgi kaynağına bağımlı olmamalarının gerektiği, bu nedenle Türkiye'deki elemanlarının rakipler hakkında bilgi toplaması gerektiği ifade edilerek hangi personelin hangi teşebbüs hakkında bilgi toplayacağı belirtilmektedir. Ayrıca bütün bölge sorumlularının üreme nüfusu (breeder population) hakkında bilgi toplaması, satılan aşı miktarı bilgilerinden rakiplerin kapasite değişimlerini tespit etmeleri, broiler ve kapasite değişimlerinin haber vermeleri gerektiği ifade edilmektedir.

I.3.2. Soruşturmanın Muhatabı Olan Teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesinde Yasaklanan Eylemler İçerisinde Bulduğuna ve Besd-Bir'in Bu Eylemleri Kolaylaştırdığına Dair Belgelerin Değerlendirilmesi

1020 Hakkında soruşturma açılan teşebbüslerde ve Besd-Bir'de yapılan yerinde incelemelerde, bazı teşebbüslerin aralarındaki rekabeti engellemeye yönelik eylemlerinin olduğunu gösterir nitelikte belgelere ulaşılmıştır. Söz konusu belgelerden soruşturmaya konu teşebbüslerin 2003-2008 yılları arasındaki çeşitli tarihlerde piliç eti fiyatını arttırmak ve arzını kısmak yönünde anlaşmalar yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı teşebbüs yetkililerinin ileri tarihli fiyat listelerini ve teşebbüslerine ait bazı gizli bilgileri diğer teşebbüslere yollamak suretiyle piyasadaki şeffaflığı arttırdıklarını ve aralarındaki koordinasyonun devamlılığını sağlamaya yönelik çalışmalarda bulduklarını gösteren belgelere ulaşılmıştır.

1030 Yerinde incelemelerde elde edilen belgelerin yanı sıra bu belgelerden anlaşmaya taraf olduğu anlaşılan teşebbüslerin satışa sundukları boyunsuz pilicin ortalama satış fiyatlarının ve liste fiyatlarının ilgili tarihlerdeki seyri incelenmiştir. Bu bağlamda teşebbüslerden satışa sundukları boyunsuz bütün pilicin 2003-2008 yılları arasındaki haftalık ortalama satış fiyatları ve liste fiyatları temin edilmiştir. Liste fiyatlarının seyri, teşebbüslerin belgelerde bahsi geçen fiyat artışı yönündeki anlaşmalara uyup uymadıklarına dair fikir vermektedir. Ancak liste fiyatları üzerinden çeşitli iskontolar uygulanmakta ve fiyat listelerinin gerçekleşmiş ortalama fiyatlarından çok farklı seyretmektedir. Bu nedenle liste fiyatları yerine ortalama satış fiyatlarının baz alınması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Zaten 17.2.2004 tarihli Belge 2'nin ekinde, Ali Bor (Şeker Piliç) tarafından Zuhul Daştan'a (Pak Piliç) gönderilen mektupta da yayımlanan fiyatların uygulanan fiyattan farklı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca teşebbüslerden hem liste fiyatları hem de ortalama satış fiyatları temin edilirken

1040 boyunsuz bütün pilicin esas alınmasının nedeni ise aynı belgede açıkça yer verildiği üzere teşebbüslerin fiyat artışına ilişkin anlaşmalarını boyunsuz bütün pilicin brüt fiyatı üzerinde yapmış olmalarıdır.

I.3.2.1. Fiyatların Arttırılmasına İlişkin 7.3.2003 Tarihli Anlaşma

1050 Soruşturmaya konu bazı teşebbüslerin biraraya gelerek fiyatlarını arttırmak için anlaştıklarını gösteren belgelerde yer alan en eski tarihli anlaşma, 7.3.2003 tarihlidir. Önaraştırma ve soruşturma döneminde teşebbüslerde yapılan yerinde incelemelerde bulunan belgelerden, hakkında soruşturma açılan teşebbüslerden bazılarının 7.3.2003 tarihinde Kalyon Otelcilik Turizm Paz. A.Ş.'ye ait Kalyon Otel'de biraraya gelerek fiyatlarını 100.000 TL -10 Krş- arttırma konusunda anlaştıkları

1060 anlaşılmaktadır. Söz konusu belgeler, Zuhâl Daştan (Pak Piliç) tarafından yazılan 12.2.2004 tarihli Belge 1 ve 2.6.2004 tarihli Belge 5'tir. Bu belgelerde yer alan ve bazı teşebbüslerin 7.3.2003 tarihinde Kalyon Otel'de biraraya gelerek fiyatlarını arttırmak için anlaştıklarını gösteren ifadeler aşağıda yer verildiği şekildedir:

Belge 1¹:

“... Geçen sene 7 Mart İstanbul Kalyon Otel'de Ali [Ali Bor-Şeker Piliç] ve Ömer [Ömer Görener-Banvit] beyler 100 hatta 200 TL zam yapmayı önerdiklerinde önce bizlerden tepki aldılar. Tutmaz. Olmaz. Sonra kerhen kabul gören bu teklif takriben bir hafta sonra uygulandı ve tuttu. Akabinde de piyasa açıldı ve zarardan kurtulduk...”

1060 Zuhâl Daştan (Pak Piliç) tarafından kime yazıldığı belli olmayan 12.2.2004 tarihli Belge 1'den, 7.3.2003 tarihinde Kalyon Otel'de toplantıya katılan teşebbüslerin aralarında fiyatları arttırmak için anlaştıkları, fiyat artışlarının piyasada etkisini yaklaşık 1 hafta sonra gösterdiği, daha sonraki haftalarda ise fiyat artışlarının devam ettiği ve anılan toplantıya Şeker Piliç ve Banvit'i de temsilen en az bir kişinin katıldığı anlaşılmaktadır.

Belge 5:

1070 “... 2003 yılı Mart ayında Kalyon Otel'de yapılan toplantıyı hatırlatmak isterim. Piyasa bu günden çok daha kötü iken Ali Bor [Şeker Piliç] ve Ömer Görener [Banvit] beylerin talepleri üzerine tutacağına şüphe ile bakarak 100.000 TL'lik bir zam kararı almıştık. Bu zammı uygulamaya başladıktan sonra zamlar birbiri ardına geldi ve sektör zarardan kurtuldu ...5 Temmuz'dan itibaren eski fiyatın üzerine 300.000 TL ilave etsin. Tutar mı? Tutar. Geçen sene nasıl tuttu ise bu sene de tutar.. ”

1080 Zuhâl Daştan tarafından 2.6.2004 tarihinde Abalıoğlu, Ak Piliç, As Piliç, Banvit, Bey Piliç, Bupiliç, CP Piliç, Doğa Piliç, Erpiliç, Emre Piliç, Eskar, Yemsel, Gedik Piliç, Sabri Güncan Ortaklığı, Karagüp, Keskinoğlu, Marta, Şen Piliç, Şeker Piliç ve Yumta'ya hitaben yazıldığı anlaşılan Belge 5'te söz konusu teşebbüslerin, 5.7.2004 tarihinden itibaren fiyatlarını arttırmaları durumunda 2003 yılında olduğu gibi satışlarında herhangi bir azalma olmayacağı ve aksine sektörün *kurtulabileceği* ifade edilmektedir.

7.3.2003 tarihinde Kalyon Otel'de bir toplantı yapıp yapılmadığının, yapıldı ise kimlerin katıldığının tespiti için Kalyon Otelcilik Turizm Paz. A.Ş.'den (Kalyon Otel) bilgi talep edilmiştir. Söz konusu bilgi talebine cevaben Kurumumuz kayıtlarına intikal

¹ Kararda yer alan tüm belge numaraları, soruşturma raporunda belgelerin almış olduğu numaraları işaret etmektedir.

eden yazıda, 7.3.2003 tarihinde CP Piliç'in Kalyon Otel'de 12 kişilik bir öğle yemeği verdiği ancak hangi firmaların veya bu firmaları temsilen hangi kişilerin bu yemeğe katıldığını gösteren bir bilginin kendilerinde mevcut olmadığı dile getirilmiştir.

1090

7.3.2003 tarihli toplantıya katılan diğer teşebbüslerin isimlerinin öğrenilebilmesi için toplantıyı düzenleyen CP Piliç'ten yazıyla bilgi talep edilmiştir. Gönderilen bilgi talebine cevaben Kurumumuza intikal eden yazıda,

"...Toplantı tarihi çok eski olduğundan kimlerin katıldığını hatırlamıyorum [Nezih Gencer]. Net olarak hatırlamadığımdan yanlış bir bilgi vermek istemiyorum. Ancak şunu ifade etmek isterim ki çok net hatırlamamakla birlikte büyük ihtimalle söz konusu yemekte sektörün sorunları ve piliç eti tüketiminin nasıl arttırılabileceği gibi hususlar konuşulmuştur. Bu tip yemeklerde şirketimize isnat edildiği gibi üretim miktarının veya satış fiyatının diğer teşebbüslerle birlikte belirlenmesi gibi bir durum söz konusu olamaz. Zira piyasamızdaki rekabet firmaları bağımsız hareket etmeye zorlamaktadır..."

1100

ifadeleri yer almaktadır.

Pak Piliç yetkilisi Zuhal Daştan da Kalyon Otel'deki toplantıya kimlerin katıldığını hatırlamadığını belirtmiştir. Nezih Gencer'in (CP Piliç) yukarıda yer verilen ifadeleri ve Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından kaleme alınan Belge 1 ve Belge 5'te yer alan 7.3.2003 tarihli toplantı hakkında ifadeler karşılaştırıldığında, CP Piliç'in beyanatının Zuhal Daştan'ın (Pak Piliç) ifadeleriyle çeliştiği görülmektedir. Her ne kadar söz konusu toplantıda piliç eti tüketiminin nasıl arttırılabileceği konuşulmuş olsa da toplantıda konuşulan tek konunun bu olmadığı, piliç eti fiyatlarının arttırılması hususunun da toplantıda konuşulduğu, Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından hazırlanan Belge 1 ve Belge 5'ten anlaşılmaktadır.

1110

Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında, hakkında soruşturma yürütülen bazı teşebbüslerin Kalyon Otel'de toplandıkları ve yapılan bu toplantıya Banvit, CP Piliç, Şeker Piliç ve Pak Piliç'in en az bir temsilcilerinin katıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Kalyon Otel'den elde edilen bilgiler doğrultusunda söz konusu teşebbüslerle birlikte toplam 12 teşebbüs temsilcisinin toplantıya katıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Ancak söz konusu toplantıya bu dört teşebbüs dışında kimlerin katıldığına dair net bilgiye ulaşılamamıştır. Bununla birlikte Kalyon Otel'de yapılan anlaşmanın uygulandığı ve böyle bir anlaşmanın tekrarlanması gerektiği bahsi geçen Belge 5, Abalioğlu, Ak Piliç, As Piliç, Banvit, Bey Piliç, Bupiliç, CP Piliç, Doğa Piliç, Erpiliç, Emre Piliç, Eskar, Yemsel, Gedik Piliç, Sabri Güncan Ortaklığı, Karagüp, Keskinioğlu, Marta, Şen Piliç, Şeker Piliç ve Yumta'ya gönderilmiştir. Belge 5'ten Banvit, CP Piliç, Şeker Piliç ve Pak Piliç dışında Kalyon Otel'de yapılan toplantıya temsilci gönderen teşebbüslerin bu belgede adı geçen teşebbüslerden bazıları olduğu anlaşılmaktadır.

1120

Kalyon Otel'de yapılan toplantıya 12 teşebbüs temsilcisinin katıldığı ve Belge 5'in de 20 teşebbüse gönderildiği göz önüne alındığında, Belge 5'in Kalyon Otel'de yapılan toplantıya katılan teşebbüslere gönderilmesinin nedeni, bir önceki yıl yapılan anlaşmanın başarılı olduğunu hatırlatarak benzer bir fiyat artışının 2004 yılında da yapılması için bu teşebbüsleri teşvik etmek olduğu anlaşılmaktadır. Aynı belgenin Kalyon Otel'de yapılan toplantıya katılmayan teşebbüslere de gönderilmesinin nedeni ise yapılacak bir fiyat artışının piyasadaki etkisinin kendileri açısından da olumlu olabileceğini göstererek fiyat artışı konusunda bu teşebbüsleri de ikna etmektir.

1130

Diğer yandan Belge 5'te ismi geçen Bupiliç ve Emre Piliç'in, 7.3.2003 tarihinde piliç eti üretimine henüz başlamadıkları dikkate alındığında, Belge 5'te adı geçen her teşebbüsün 7.3.2003 tarihli anlaşmaya taraf olmadığı görülmektedir.

1140

Belgelerden anlaşmaya taraf olduğu anlaşılan Banvit, CP Piliç, Şeker Piliç ve Pak Piliç'in satışa sundukları boyunsuz pilicin ortalama satış fiyatlarının ve liste fiyatlarının 7.3.2003 tarihine denk gelen 2003 yılının 10. haftasının başı itibarıyla nasıl bir seyir izlediğinin incelenmesi yerinde olacaktır. Bu bağlamda bu teşebbüslerin satışa sundukları pilicin ortalama satış fiyatları Tablo 33'te ve ortalama satış fiyat değişimleri Tablo 34'te yer almaktadır. Tablo 35'te ise belgelerden anlaşmaya taraf olduğu görülen teşebbüslerin Mart ayı içerisindeki liste fiyatları ve fiyat artış miktarları ortaya konulmuştur.

1150 Tablo 33: Belgelerden Anlaşmaya Taraf Olduğu Anlaşılan Teşebbüslerin 2003 Yılıının 10-13. Haftaları Arasındaki Ortalama Satış Fiyatları

	9.Hafta	10. Hafta	11.Hafta	12. Hafta	13. Hafta
Tarihler	24.2.2003 2.3.2003	3.3.2003 9.3.2003	10.3.2003 16.3.2003	17.3.2003 23.3.2003	23.3.2003 31.3.2003
Banvit	2.021.145	2.105.008	2.023.143	2.050.058	2.186.759
CP Piliç	1.540.000	1.540.000	1.640.000	1.640.000	1.890.000
Pak Piliç	1.521.350	1.537.040	1.609.350	1.698.190	1.880.600
Şeker Piliç	963.651	980.378	1.280.212	1.140.679	1.226.263

Kaynak: Teşebbüs verileri

Yerinde incelemelerden elde edilen belgelerden anlaşmanın, anlaşma tarihinden bir hafta sonra uygulanmaya başlayacağı bilgisine ulaşılmıştır. Bu nedenle fiyatlardaki değişimi görmek amacıyla kümülatif değerler, anlaşma tarihi olan 7.3.2003 tarihine denk gelen 10. haftadan itibaren hesaplanmıştır.

1160 Tablo 34: Belgelerden Anlaşmaya Taraf Olduğu Anlaşılan Teşebbüslerin Ortalama Satış Fiyatlarının Değişimi

Teşebbüsler	10.Hafta 11.Hafta	10. Hafta 12. Hafta	10. Hafta 13. Hafta
Banvit	-81.865	-54.950	81.757
CP Piliç	100.000	100.000	350.000
Pak Piliç	72.310	161.150	343.560
Şeker Piliç	299.834	160.301	245.885

Kaynak: Teşebbüs verileri

Tablo 33 ve Tablo 34'te de yer verildiği üzere teşebbüslerin Kurumumuza gönderdiği ortalama satış fiyatları incelendiğinde, Banvit hariç olmak üzere CP Piliç, Pak Piliç ve Şeker Piliç'in 2003'ün 10. haftasından itibaren fiyatlarını 7.3.2003 tarihli anlaşmada belirtildiği şekilde arttırdıkları görülmektedir.

1170

Tablo 35: Belgelerden Anlaşmaya Taraf Olduğu Anlaşılan Teşebbüslerin Mart Ayı İçerisindeki Liste Fiyatları ve Fiyat Artış Miktarları

Teşebbüsler	Anlaşma Tarihi 07.03.2003 (10. Hafta)						Değişim
	Tarih	02.03.2003	07.03.2003	09.03.2003	21.03.2003	27.03.2003	
Banvit	Fiyat	2.550.000	-	2.150.000	2.350.000	2.550.000	400.000
	Tarih	Yok	07.03.2003	10.03.2003	20.03.2003	26.03.2003	
CP Piliç	Fiyat	Yok	-	2.070.000	2.270.000	2.440.000	370.000
	Tarih	Yok					
Pak Piliç	Liste fiyatları mevcut değildir.						
Şeker Piliç	Fiyat	Yok	-	2.200.000	2.350.000	2.450.000	250.000
	Tarih	Yok	07.03.2003	09.03.2003	17.03.2003	21.03.2003	

Kaynak: Teşebbüs verileri

1180

Yukarıda yer verilen Tablo 35 incelendiğinde, 2003 yılına ilişkin fiyat listelerini Kurumumuz kayıtlarına gönderen ve belgelerden anlaşmaya taraf olduğu anlaşılacak teşebbüslerden Banvit, CP Piliç ve Şeker Piliç'in, liste fiyatlarını 7.3.2003 tarihinden itibaren arttırdıkları tespit edilmiştir.

1190

Yukarıda yer verilen Tablo 35, Banvit özelinde incelendiğinde, söz konusu teşebbüsün anlaşmada belirtildiği gibi ortalama satış fiyatlarını arttırmamasına karşın liste fiyatlarını 7.3.2003 tarihinden sonraki ay içerisinde anlaşmada ifade edildiği gibi arttırdığı görülmektedir. Banvit'in 7.3.2003 tarihli toplantıya katıldığı ve teşebbüsler arasında bir anlaşma yapılarak satış fiyatlarının yükseltilmesi yönünde teklifte bulunduğu da dikkate alındığında, Banvit'in 7.3.2003 tarihli anlaşmaya taraf olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki Banvit'in anlaşmanın yapıldığı 7.3.2003 tarihinden itibaren ortalama satış fiyatlarını yükseltmemesi, Banvit'in söz konusu anlaşmaya taraf olmadığını göstermemektedir. Banvit'in satış fiyatlarına bakıldığında, Banvit'in diğer teşebbüslere göre daha yüksek bir fiyatla ürünlerini sattığı görülmektedir. Dolayısıyla anlaşma ile rakiplerinin fiyat hareketlerinden haberdar olan Banvit için en uygun davranış kendi fiyatlarını yükseltmemektir. Böylelikle diğer teşebbüslerin ürünlerini talep eden tüketicilerin bir kısmının kendi ürünlerine yönelmesine fırsat yaratmaktadır. Sonuç olarak Banvit'in liste fiyatları ile rakiplerine gösterdiği iradesinin anlaşma yapma yönünde olduğu, gerçek iradesinin ise aslında sadece rakiplerin fikirlerini öğrenip kendi bildiği gibi davranma yönünde olduğu görülmektedir.

1200

Belge 5'in gönderildiği diğer teşebbüsler olan Abalıoğlu, Ak Piliç, As Piliç, Bey Piliç, Eskar, Doğa Piliç, Erpiliç, Gedik Piliç, Karagüp, Keskinioğlu, Marta, Sabri Güncan Ortaklığı, Şen Piliç, Yemsel ve Yumta'nın 7.3.2003 tarihli anlaşmaya taraf olduğunu gösteren yeterli bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Bupiliç ve Emre Piliç'in ise anlaşmanın yapıldığı tarihte üretim faaliyetleri bulunmamaktadır.

1210

Sonuç olarak yerinde incelemelerde elde edilen belgelerin değerlendirilmesi ile Banvit, CP Piliç, Pak Piliç ve Şeker Piliç'in Kalyon Otel'de düzenlenen 7.3.2003 tarihli toplantıya katıldıkları ve fiyat artışı üzerinde anlaşmış oldukları tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar Tablo 36'da özetlenmiştir:

1220

Tablo 36: Fiyatların Arttırılmasına İlişkin 7.3.2003 Tarihli Anlaşma

Teşebbüsler	Anlaşmaya Uymaya Çağrılan Teşebbüsler	Anlaşmaya Taraf Olduğu Tespit Edilen Teşebbüsler
Abaloğlu	√	
Ak Piliç	√	
As Piliç	√	
Banvit	√	√
Bey Piliç	√	
Bupiliç	√	
CP Piliç	√	√
Doğa Piliç	√	
Emre Piliç	√	
Erpiliç	√	
Eskar	√	
Gedik Piliç	√	
Karagüp	√	
Keskinoğlu	√	
Marta	√	
Pak piliç	√	√
Sabri Güncan Ort.	√	
Şen Piliç	√	
Şeker Piliç	√	√
Yemsel	√	
Yumta	√	

1.3.2.2. Fiyatların Arttırılmasına İlişkin 22.2.2004 Tarihli Anlaşma

Soruşturmaya konu bazı teşebbüslerin biraraya gelerek fiyatlarını arttırdığına işaret eden bir diğer anlaşma ise 22.2.2004 tarihli anlaşmadır. Teşebbüslerin bu tarihte fiyatlarında bir artışa gitmeleri için Zuhale Daştan (Pak Piliç) tarafından bir öneri getirilmiş ve getirilen bu öneri diğer teşebbüslerle paylaşılmıştır. Belge 1, Belge 2 ve Belge 3'te bu öneri ve diğer teşebbüslerin bu öneriye verdikleri cevaplar yer almaktadır. Söz konusu belgelerin konuyla ilgili ve önemli bölümlerine aşağıda yer verilmiştir..

1230

Belge 1:

"...Ancak bizler geçen sene yaptığımız gibi hep birlikte fiyatlarımızı 200.000 TL arttırdığımız takdirde zararımızı kısmen azaltmış oluruz..."

Gelin geç kalmadan geçen sene yaptığımız gibi bu yıl 22.2.2004 pazar gününden itibaren 200.000 TL zam yapalım ve bunu hep beraber uygulayalım. Birbirimize güvenelim. Buna kısmen uymayanlar olsa bile onlar da beş on gün içinde uyacaklardır. Böylece zararımızı azaltıp moralimizi yükseltip kapıda bekleyen kuş gribine karşı daha güçlü olabiliriz..."

1240

12.2.2004 tarihli bu belge Zuhale Daştan tarafından kaleme alınmış ancak hangi teşebbüslere gönderildiği veya gönderileceği belirtilmemiştir.

17.2.2004 tarihli Belge 2'de ise As Piliç, Sabri Güncan Ortaklığı, Marta, Güncanlar Bolu, Beypi, Şeker Piliç, Şen Piliç ve CP Piliç'in öneriyi uygun bulduğunu, hatta CP Piliç'in bu önerinin süratle hep birlikte hiç kimseye taviz vermeden uygulamaya başlanmasını ifade ettiği belirtilmiştir. Ayrıca Banvit, Erpiliç, Keskinoğlu ve Abaloğlu'nun henüz görüş bildirmediğini, kendilerinden haber beklendiği de eklenmiştir.

1250

Belge 2’de ayrıca bahsi geçen ve Belge 2’nin ekinde yer alan Ali Bor’un (Şeker Piliç) öneriye ilişkin mektubu aşağıda yer verilmiştir:

“...Sayın Daştan.

Mesajınızı aldım. Teşekkür ederim. Bahsettiğiniz konulara katılmamak mümkün değil. Hepimizin bildiği gerçekler. Neden 22.2.2004 tarihinde fiyatlarımızı 200.000 TL/KG arttırıyoruz. Maliyetlerimizin altında bir fiyat düşünmeyelim. Zira yayınlanan listeler ile uygulanan fiyatlarda farklı. Elimizde 1.400.000 TL’lik satış faturaları var. Bu durumda 200.000 TL’lik zam zaten 1.600.000 TL’ük satış fiyatını oluşturur. Boyunsuz bütün pilicin net fiyatını 2.000.000 TL olarak listelerimizi yapıp 22 Şubat Pazar günü için deklare edelim... Ali Bor...”

1260

Belge 2’de Şeker Piliç’in yanı sıra Bey Piliç’ten de öneriye ilişkin bir mektubun geldiğinin belirtilmesine karşın söz konusu mektuba ulaşılamamıştır. Pak Piliç de bu mektubun arşivlerinde olmadığını belirtmiştir.

1270

Belge 1 ve Belge 2’de yer alan ifadeler ışığında Zuhal Daştan’ın (Pak Piliç) Belge 2’de geçen teşebbüslere 200.000 TL zam yapılması yönünde bir teklifte bulunduğu anlaşılmaktadır. Zira Belge 1, Belge 2’nin düzenlendiği tarih olan 17.2.2004 tarihinden 5 gün önce kaleme alınmıştır. Her iki belgede de fiyatların 22.2.2004 tarihinde 200.000 TL yükseltilmesi yönünde ifadeler mevcuttur. Belge 2’nin ayrıca Banvit, Keskinioğlu, Abalıoğlu, CP Piliç ve Erpiliç’e faks çekilmesinin nedeni, Belge 2’de de belirtildiği gibi bu teşebbüslerin Zuhal Daştan’ın (Pak Piliç) fiyatların arttırılması önerisine 17.2.2004 tarihi itibarıyla herhangi bir yanıt vermemeleridir.

1280

Diğer yandan Zuhal Daştan’ın (Pak Piliç) ifadelerinden, Zuhal Daştan’ın önerisinin sadece Belge 2’de ismi geçen teşebbüslerle sınırlı kalmadığı sektördeki başka teşebbüslerle de telefonda görüşülerek önerinin aktarıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim Belge 2’nin Karagüp’e de gönderilmesi bunun bir göstergesidir. Karagüp tarafından 17.2.2004 tarihinde Belge 2’ye cevaben hazırlanan ve 18.2.2004 tarihinde Pak Piliç’e gönderilen Belge 3’ten önerinin uygun bulunduğu anlaşılmaktadır.

Belge 1, Belge 2 ve Belge 3’te geçen ifadeler ışığında, Zuhal Daştan’ın (Pak Piliç) 22.2.2004 tarihinde fiyatların arttırılması önerisini As Piliç, Bey Piliç, CP Piliç, Güncanlar Bolu, Karagüp, Marta, Sabri Güncan Ortaklığı, Şeker Piliç ve Şen Piliç’in uygun bulunduğu anlaşılmaktadır.

1290

Bu öneriyi Banvit, Erpiliç, Keskinioğlu ve Abalıoğlu’nun uygun bulup bulmadığının ve ismi geçen bütün teşebbüslerin bu öneriyi uygulayıp uygulamadığının tespiti için teşebbüslerin haftalık ortalama satış fiyatlarının ve teşebbüslerin bu tarihlerde bu ürün için yayımladıkları liste fiyatlarının incelenmesi yerinde olacaktır. Söz konusu teşebbüsler tarafından satışa sunulan pilicin 2004 yılının 7-12. haftaları arasındaki ortalama fiyatlarına Tablo 37’de, ortalama fiyatlardaki değişime ise Tablo 38’de yer verilmektedir.

1300

Tablo 37: Belgelerde Adı Geçen Teşebbüslerin 2004 Yılı'nın 7-12. Haftaları Arasındaki Haftalık Ortalama Satış Fiyatları

Haftalar	7	8	9	10	11	12
Tarihler	9.2.2004 15.2.2004	16.2.2004 22.2.2004	23.2.2004 29.2.2004	1.3.2004 7.3.2004	8.3.2004 14.3.2004	15.3.2004 21.3.2004
Teşebbüsler	Ortalama Satış Fiyatları					
Abalioğlu	1.640.000	1.630.000	1.660.000	1.750.000	1.860.000	2.030.000
As Piliç	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.700.000	1.800.000	2.000.000
Banvit	2.085.471	2.114.805	2.092.477	2.219.316	2.283.271	2.458.211
Bey Piliç	1.620.000	1.620.000	1.620.000	1.782.000	1.944.000	2.147.000
CP Piliç	1.610.000	1.620.000	1.660.000	1.730.000	1.860.000	2.020.000
Erpiliç	2.000.000	2.000.000	2.200.000	2.400.000	2.670.000	3.020.000
Güncanlar Bolu	Verilere ulaşılamamıştır.					
Karagüp	Verilere ulaşılamamıştır.					
Keskinoğlu	1.950.000	1.950.000	1.950.000	2.090.000	2.280.000	2.420.000
Marta	1.650.000	1.650.000	1.670.000	1.810.000	2.040.000	2.040.000
Pak Piliç	1.621.100	1.619.580	1.621.550	1.720.690	1.898.110	2.078.160
Sabri Güncan Ortaklığı	1.652.884	1.653.576	1.702.550	1.747.190	1.907.083	2.083.767
Şeker piliç	1.291.931	1.198.492	1.036.527	1.056.480	1.089.662	1.093.833
Şen piliç	1.690.000	1.650.000	1.680.000	1.760.000	1.940.000	2.110.000

Kaynak: Teşebbüs verileri

Fiyatlardaki değişimi görmek amacıyla kümülatif değerler, anlaşma tarihi olan 22.2.2004 tarihine denk gelen 8. haftadan itibaren hesaplanmıştır.

1310 Tablo 38: Belgelerde Adı Geçen Teşebbüslerin Ortalama Satış Fiyatlarındaki Değişim

Teşebbüsler	Haftalık Toplam Değişim			
	8.Hafta- 9.Hafta	8.Hafta - 10.Hafta	8.Hafta - 11.Hafta	8.Hafta - 12.Hafta
Abalioğlu	30.000	120.000	230.000	400.000
As Piliç	0	100.000	200.000	400.000
Banvit	-22.328	104.511	168.466	343.406
Bey Piliç	0	162.000	324.000	527.000
CP Piliç	40.000	110.000	240.000	400.000
Erpiliç	200.000	400.000	670.000	1.020.000
Güncanlar Bolu	Verilere ulaşılamamıştır.			
Karagüp	Verilere ulaşılamamıştır.			
Keskinoğlu	0	140.000	330.000	470.000
Marta	20.000	160.000	390.000	390.000
Pak Piliç	1.970	101.110	278.530	458.580
Sabri Güncan Ortaklığı	48.974	93.614	253.507	430.191
Şeker piliç	-161.965	-142.012	-108.830	-104.659
Şen piliç	30.000	110.000	290.000	460.000

Kaynak: Teşebbüs verileri

Yukarıdaki Tablo 37 ve Tablo 38'de de yer verildiği üzere, Belge 2 ve Belge 3'te ismi geçen teşebbüslerden ortalama satış fiyatlarını Kurumumuza gönderen teşebbüsler arasında sadece Şeker Piliç fiyatlarını anlaşmada belirtildiği gibi arttırmamıştır. Şeker Piliç haricinde Belge 2 ve Belge 3'te geçen tüm teşebbüslerin fiyatlarını 22.2.2004 tarihine kadar hemen hemen hiç arttırmamalarına karşın bu tarih itibarıyla fiyatlarını arttırdıkları gözlemlenmiştir. Belge 2 ve Belge 3'te ismi yer alan teşebbüslerin fiyat listelerinin karşılaştırmasına ise Tablo 39'da yer verilmiştir.

Tablo 39: Belgelerde Adı Geçen Teşebbüslerin Ocak-Mart 2004 Ayları İçerisindeki Liste Fiyatları ve Fiyat Artış Miktarı

Teşebbüsler	Anlaşma Tarihi 22.02.2004 (8. Hafta)						Değişim
Abaloğlu	-	22.02.2004	04.03.2004	11.03.2004	18.03.2004	25.03.2004	
	-	-	2.150.000	2.350.000	2.620.000	2.960.000	810.000
As Piliç	Verilere ulaşılamamıştır.						
Banvit	18.02.2004	22.02.2004	26.02.2004	29.02.2004	03.03.2004	10.03.2004	
	2.100.000	2.200.000	2.300.000	2.300.000	2.500.000	2.700.000	500.000
Bey Piliç	25.01.2004	22.02.2004	04.03.2004	12.03.2004	21.03.2004	25.03.2004	
	2.000.000	-	2.200.000	2.400.000	2.650.000	3.000.000	800.000
CP Piliç	Bu döneme ilişkin veriler mevcut değildir						
Erpiliç	09.02.2004	22.02.2004	26.02.2004	04.03.2004	12.03.2004	22.03.2004	
	2.040.000	-	2.040.000	2.240.000	2.440.000	2.710.000	670.000
Güncañlar Bolu	Verilere ulaşılamamıştır.						
Karagüp	Verilere ulaşılamamıştır.						
Keskinoğlu	27.01.2004	22.02.2004	23.02.2004	04.03.2004	11.03.2004	15.03.2004	
	2.100.000	-	2.100.000	2.250.000	2.450.000	2.600.000	500.000
Marta	Liste fiyatları mevcut değildir.						
Pak Piliç	Liste fiyatları mevcut değildir.						
Sabri Güncañ Ortaklığı	11.02.2004	22.02.2004	04.03.2004	11.03.2004	18.03.2004	25.03.2004	
	1.975.000	-	2.175.000	2.375.000	2.640.000	2.965.000	790.000
Şeker Piliç	-	22.02.2004	01.03.2004	10.03.2004	17.03.2004	19.03.2004	
	-	-	2.400.000	2.800.000	3.100.000	2.950.000	550.000
Şen Piliç	13.02.2004	22.02.2004	26.02.2004	04.03.2004	07.03.2004	11.03.2004	
	2.000.000	-	2.100.000	2.200.000	2.300.000	2.450.000	350.000

Kaynak: Teşebbüslerden gelen bilgiler

Yukarıda yer verilen liste fiyatları incelendiğinde, liste fiyatlarını Kurumumuza gönderen tüm teşebbüslerin fiyatlarının 22.2.2004 tarihinden itibaren bir ay içerisinde 350.000 TL ile 850.000 TL arasında yükselttiği tespit edilmiştir. Yukarıda yer verilen Tablo 39, Şeker Piliç özelinde incelendiğinde, bu teşebbüsün ortalama satış fiyatlarının anlaşmada belirtildiği gibi artmamasına karşın liste fiyatlarının arttığı görülmektedir. Özetle Şeker Piliç'in 22.2.2004 tarihli toplantıda alınan kararlara uyma amacıyla boyunsuz liste fiyatını arttırdığı, buna karşın fiili fiyatlarını arttırma yönündeki amacını hayata geçirmedeği anlaşılmaktadır. Belge 2'de bahsi geçen mektupta Zuhal Daştan'ın (Pak Piliç) 22.2.2004 tarihi itibarıyla piliç eti ürünlerine zam yapma önerisini Şeker Piliç'in kabul ettiğine dair ifadeler de dikkate alındığında bu teşebbüsün 22.2.2004 tarihli anlaşmaya taraf olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır.

Liste fiyatlarını Kurumumuza gönderen teşebbüslerden Zuhal Daştan'ın (Pak Piliç) 22.2.2004 tarihi itibarıyla piliç eti ürünlerine zam yapma önerisini kabul ederek boyunsuz bütün pilicin liste fiyatını arttıranlar, Abaloğlu, Banvit, Bey Piliç, Keskinoğlu, Sabri Güncañ Ortaklığı, Şeker Piliç ve Şen Piliç'ten oluşmaktadır.

Yukarıda ulaşılan sonuçlar Tablo 40'da özetlenmiştir:

1330

1340

1350

Tablo 40: Fiyatların Arttırılmasına İlişkin 22.2.2004 Tarihli Anlaşma

Şirket İsmi	Anlaşmaya Uymaya Çağrılan Teşebbüsler	Anlaşmaya Taraf Olduğu Tespit Edilen Teşebbüsler
Abaloğlu	√	√
As Piliç	√	√
Banvit	√	√
Bey Piliç	√	√
CP Piliç	√	√
Erpiliç	√	√
Güncanlar Bolu	√	√
Karagüp	√	√
Keskinoğlu	√	√
Marta	√	√
Pak piliç	√	√
Sabri Güncan Ort.	√	√
Şeker Piliç	√	√
Şen Piliç	√	√

1.3.2.3. Fiyatların Arttırılmasına İlişkin 5.7.2004 Tarihli Teklif

Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından 2.6.2004 tarihinde Abaloğlu, Ak Piliç, As Piliç, Banvit, Bey Piliç, Bupiliç, CP Piliç, Doğa Piliç, Erpiliç, Emre Piliç, Eskar, Yemsel, Gedik Piliç, Sabri Güncan Ortaklığı, Karagüp, Keskinoğlu, Marta, Şen Piliç, Şeker Piliç ve Yumta'ya dağıtımı yapılan ve Belge 5 olarak adlandırılan metinde, bu teşebbüslere 5.7.2004 tarihinden itibaren fiyatlarını 300.000 TL arttırmaları için teklifte bulunulmuştur. Söz konusu teklif şu şekildedir:

“...Değerli meslektaşlarım.

Kışın zarar edip yazın kar eden bir sektör haline gelmiş iken bu yaz ülke ekonomik verileri iyi olmasına, turizmde patlama yaşanmasına, tarımda bereketli bir harman kaldırılmasına rağmen piliç etinde aşırı üretim sonucu zarar etmekteyiz. Hemen hemen herkes stoka mal girmeden, mevcut stokunu arttırmamaya çalışarak günlük kestiği malı ite kaka satabilmekte.

Bu malı ama öyle ama böyle satabildiğimize göre fiyatlarımızı yükselterek hiç değilse zarar etmeyecek bir seviyeye çeksek nasıl olur? ...

Mademki herkes malını iyi kötü satıyor gelin 300.000 TL zam yapalım. Her kim malını kaçta satıyor ise 5 Temmuz'dan itibaren eski fiyatın üzerine 300.000 TL ilave etsin. Tutar mı? Tutar. Geçen sene nasıl tuttu ise bu sene de tutar. Bu millet bundan daha ucuz ne eti yiyecek ki?

Halihazırda her firmanın kendine göre bir müşteri portföyü ve satış politikası var. Bu politika ile hemen hemen herkes kestiği malını satıyor. Aylardır yağışlı giden havalar artık ısındı. İnsanlar hafta sonları artık piknik alanlarında mangallarını tütürmeye başladılar ve bu sefa 2 ay daha sürecek. Eylül ayında balık yasağı kalkacak ve 15'inde okullar açılınca mangallar sönecek. Şunun şurasında önümüzde 2 ay kadar bir süre var. Gelin el birliği ile 300.000 TL zam yapalım ve sektörü kurtaralım. Bu konudaki değerli görüşlerinizi ama yazılı ama şifahi olarak bildirmenizi rica eder, bilvesile hepinize sağlık ve huzur dolu günler dilerim...”

2.6.2004 tarihli Belge 5 incelendiğinde Zuhal Daştan'ın (Pak Piliç), ileri dönemlerde talepte yaşanacak sıkıntılara dikkat çekerek belgede ismi geçen teşebbüslere, 5.7.2004 tarihinden itibaren fiyatlarını 300.000 TL arttırmaları yönünde telkinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Teklife ilişkin başkaca bir belgeye ya da bilgiye

1390 ulaşılamamıştır. Bu nedenle teklifin götürüldüğü teşebbüslerin bu teklife uyup uymadığına ilişkin her hangi bir sonuca ulaşılamamıştır.

I.3.2.4. Arzın Kısılmasına İlişkin 20.4.2004 Tarihli Teklif

1400 Yapılan incelemelerde hakkında soruşturma açılan teşebbüslerden bazılarının piliç eti fiyatını arttırmanın yanı sıra piliç eti arzının kısılmasına yönelik 2004-2008 yılları arasında çeşitli eylemler içinde de olduğunu gösteren belgelere ulaşılmıştır. Piliç eti arzının azaltılmasının hedeflendiğini gösteren belgelerden en eski tarihli olanı Belge 4'tür. 20.4.2004 tarihli bu belgede Zuhâl Daştan (Pak Piliç) tarafından Abalıoğlu, Banvit, Beypiliç, CP Piliç, Emre Piliç, Erpiliç, Keskinöğlü, Köytür, Şeker Piliç ve Şen Piliç'e, piliç eti arzının kısılması için birlikte hareket etme teklifinde bulunmaktadır. Söz konusu teklif şu şekildedir:

Belge 4:

"...Besd-Bir'in yaptığı projeksiyon çalışmalarında ülkemizde ve bugünlerde haftada 16.000 ton piliç eti üretildiği bildirilmekte ve önümüzdeki yazın bu rakamın 19.500 tona çıkacağına işaret edilmektedir..."

1410 *Acaba bir toplantı yapsak da herkes kapasitesi oranında donmuş pilici yurt dışına düşük fiyat ile ihraç etmeyi taahhüt etse de dengeleri optimum düzeyde tutsak nasıl olur? Bunu başarabilir miyiz yoksa eskiden olduğu gibi sen ver ben vermem, ben büyümedim sen çok büyüdün kavgaları ile bir günümüzü boş yere geçirmiş olur muyuz?*

Bu konunun 10 lider kuruluş yöneticileri arasında gizli tutulması sektörde bu konuya katılım yapamayacak olanların iştahının açmaması bakımından önemlidir. Bu konunun ele alınmasının dahi piyasada duyulmaması gerektiğinden gizli tutulmasını sizlerden rica ederim..."

1420 Belge 4'ün önemi, piliç eti üreticilerinin hepsinin her anlaşmaya dahil edilmediğini, bazı teşebbüslerin diğerlerine göre daha fazla iletişim halinde olduğunu ve Besd-Bir'e ilişkin değerlendirmelerin yer verildiği bölümde ayrıntısıyla ele alınacak olan Besd-Bir tarafından gerçekleştirilen projeksiyon çalışmalarının sektördeki rekabeti engelleyen anlaşmalara temel teşkil ettiğini göstermesidir. 20.4.2004 tarihli Belge 4'ün gönderildiği teşebbüslerden Köytür, 2003 yılında finansal problemler yaşamış ve iflasın eşiğine gelmiştir. Aynı yıl mahkemeye iflasının ertelenmesi için başvurmuş ve mahkeme tarafından 5 yıl koruma getirilmiştir. Köytür dışında Tablo 29'da yer verilen ve 2004 yılında sektörde faal olan teşebbüslerin pazar payları incelendiğinde de, Belge 4'te değinildiği gibi bu belgede adı geçen teşebbüslerin sektördeki en büyük 10 firma arasında olduğu görülmektedir. Ancak 2004 yılında piliç eti arzının kısılması amacıyla bir toplantı yapıp yapılmadığı, yapıldı ise toplantıda alınan kararlara uyma konusunda taahhütte bulunulup bulunulmadığı yönünde herhangi bir bulguya

1430 ulaşılamamıştır. Bunun yanında piliç eti pazarında faaliyet gösteren bazı teşebbüslerin piliç eti arzını kısmak için 2004-2008 yılları arasında çeşitli eylemlerde bulduklarını gösteren belgelere ise bu bölümün devamında yer verilecektir. Aşağıda ise 20.4.2004 tarihli teklife ilişkin özet tabloya yer verilmiştir:

1440

Tablo 41: Arzın Kısılmasına İlişkin 20.4.2004 Tarihli Teklif

Teşebbüsler	Teklifi Yapan Teşebbüs	Teklifin Yapıldığı Teşebbüsler
Abaloğlu		√
Banvit		√
Beypiliç		√
CP Piliç		√
Erpiliç		√
Keskinoğlu		√
Köytür		√
Pak Piliç	√	√
Şeker Piliç		√
Şen Piliç		√

1.3.2.5. Arzın Kısılmasına İlişkin 2005 ve 2006 Yıllarında Yapılan Teklifler

Bulunan belgelerde teşebbüslerin 2005 ve 2006 yıllarında piliç eti arzının kısılması için çeşitli eylemlerde bulunduğu ve Besd-Bir'in bu eylemleri kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır. Bulunan belgelerin incelenmesine aşağıda yer verilmektedir.

1450

“*Olağanüstü Genel Kurul Faaliyet Raporu*” başlıklı belgede 3 Şubat 2005 tarihinde 26 üye firma katılımıyla toplanıldığı ve söz konusu toplantıda piliç eti arzını kısma amacıyla kuluçkalık yumurta ihracatına hız verilmesi gerektiği kararına varıldığı belirtilmiştir. Aynı belgede ayrıca 3 Şubat tarihindeki sektör toplantısı kararı doğrultusunda 7 Şubat-20 Mart 2005 tarihleri arasında damızlıkçı firmaların civciv ve kuluçkalık yumurta ihracatları ve kuluçkalık yumurtalardan sofralık yumurta olarak satılanların Besd-Bir tarafından titizlikle takip edildiğine yer verilmiştir. 16-31 Mart 2005 tarihli “*Besd-Bir Faaliyet Özeti*” başlıklı diğer bir belgede ise 3 Şubat 2005 tarihli sektör toplantısında alınan karar gereğince damızlıkçı firmalarca yürütülen kısıtlama programının sona erdiği belirtilerek alınan sonuçlar değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeye aşağıda yer verilmiştir:

1460

“...Kısıtlama süresince toplam 13 milyon adet kuluçkalık yumurtanın iç üretimden çekilmesi planlanmış, gerçekleşme %104 oranıyla 13,5 milyon adet yumurtaya ulaşmıştır...programlanan uygulamaların 15-20. haftalar arasında et üretiminde hissedilir azalmalar yaratması beklenmektedir...”

Yukarıda yer verilen e-postadan anlaşıldığı üzere 3 Şubat 2005 tarihli toplantıda alınan kararlar doğrultusunda kuluçkalık yumurta ihracatına hız verilerek piliç eti arzını kısma planı gerçekleştirilmiştir.

1470

3 Şubat 2005 tarihinde kararlaştırılan kısıtlama programının sona erdirilmesinden sonra, 19 Mayıs 2005 tarihinde Bolu'da Erpiliç'in ev sahipliğini yaptığı “*broiler (etlik piliç) damızlıkçılar*” toplantısında 6 Haziran 2005 tarihinden başlayarak altı hafta süresince damızlıkçı firmaların üretecekleri kuluçkalık yumurtaların %10'unu ihraç etmeleri planlandığı 16-31 Mayıs 2005 tarihli “*Besd-Bir Faaliyet Özeti*” başlıklı rapordan anlaşılmaktadır. Ayrıca aynı raporda Besd-Bir'in damızlıkçı firmaların ihraç edecekleri %10 yumurta miktarını projeksiyona göre hesaplayıp söz konusu firmalara bildireceği dile getirilmektedir.

1480

Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından Besd-Bir adına yazıldığı anlaşılan ve içeriği hemen hemen aynı olan 26.7.2006 tarihli Belge 7 ve 1.8.2006 tarihli Belge 8'den yukarıda bahsi geçen arzı kısma planının hayata geçirildiği anlaşılmaktadır. Bu

belgelerde 2005 yılında sektörün kar ettiği ve bu durumun nedeninin ise alınan ihracat kararlarının STBP'ye üye çoğu firma tarafından uygulanması olduğu da belirtilmektedir. Diğer yandan, aynı belgelerde ileri dönemlerde arz fazlasının devam edeceği ifade edilerek teşebbüslerden kapasitelerini %25 azaltmaları istenmektedir. Söz konusu hususlar Tablo 42'deki gibi özetlenmektedir.

Tablo 42: Arzın Kısılmasına İlişkin 2005 Yılı İçerisindeki Teklifler

Teşebbüsler	Anlaşmaya Uymaya Çağrılan Teşebbüsler	Belgelerde Anlaşmaya Taraf Olduğu Tespit Edilen Teşebbüsler
Abaloğlu	√	
Ak Piliç	√	
As Piliç	√	
Banvit	√	
Bey Piliç	√	
Bupiliç	√	
CP Piliç	√	
Emre Piliç	√	
Erpiliç	√	√
Gedik Piliç	√	
Güncanlar Bolu	√	
Karağüp	√	
Keskinoğlu	√	
Köytür	√	
Pak Piliç	√	√
Şen Piliç	√	
Şeker Piliç	√	
Yemsel	√	

1490 Diğer yandan 2006 yılında da arzın kısılmasına yönelik bazı tekliflerin olduğu Belge 7 ve Belge 8'den anlaşılmaktadır. 1.8.2006 tarihli Belge 8'in taslak hali olan Belge 7'de geçen teklifler şu şekildedir:

“...Sağ Duyuya Davet Değerli Meslektaşlarım.

Sektörümüzün 2005 yılını önce hormon, sonra; Manyas Kuş gribi ve palamut bolluğu ile uğraşarak vasat bir şekilde atlattı. Bunca sıkıntıya rağmen 2005 yılını müspet kapatabilmiş olmamızın yegâne sebebi alınan ihracat kararlarını % 80 gerçekleştirmiş olmamızdandır. Üzülerek ifade etmek isterim ki mutabık kalındığı halde daha birinci ihracat programında vaadini layığı ile yerine getirmeyenler olduğu gibi ikincisi de eksikliklerle idrak edildi ve üçüncüsüne gelindiğinde ben de dâhil olmak üzere birçoğumuz havlu atınca güven ortamı sarsıldı. Bu arada PLATFORM dışında kalanların da ekmeğine yağ sürmüş olduk. Bu yıl sanki günlerce tv'lerde kuş gribinden insan ölümleri saatlerce ele alınmamış, ortalık güllük gülistanlıkmiş gibi umursamazca üretim yaptık. Üstüne üstlük 80.000.000 kilo da stokumuz olduğunu göz ardı ettik. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi ülkemiz ekonomisi ilkbaharda ciddi şekilde sarsılınca, turizmde beklenen gerçekleşmeyince, kene korkusu ile piknikler duraklayınca şapa oturduk. Yapılan toplantılarda mutabakata varmak mümkün değil. Arz fazla...

Sizlerden sessiz sedasız kapasitelerinizi % 25 indirmenizi önce kendi menfaatiniz sonra Türk milletinin uzun vadeli menfaatleri için rica ediyorum... Kapasiteler düştüğü zaman bayilerimizin baskısı altında kalmaktan çekinmeyelim. Onların başka üreticilere kaçacağından endişe etmeyelim.

Gelin milletimizin tüketemediği fazlalığı üretmekten derhal vazgeçip ihtiyaçları kadar üretelim. Gelin sağduyulu hareket edelim. Saygılarımla. Zuhal Daştan...”

Yukarıdaki metinde yer alan tekliflere her teşebbüsün uyma eğiliminde olmadığı Pak Piliç'te yapılan yerinde incelemede, Vural Görener (Banvit) tarafından Zuhal Daştan'a (Pak Piliç) 9.8.2006 tarihinde gönderilen ve aşağıda bir bölümüne yer verilen bir başka metinden anlaşılmaktadır:

“...Sevgili Zuhal Daştan. Sağduyuya davet” mektubunuzu ilgi ve takdir ile okudum. BESD-BİR şükürler olsun ki sizin gibi bir başkana kavuştum. Tavsiyeniz para kazanmak isteyen piliççinin elifbası: “Short olmak”!. Bu tavsiye para kazanmak isteyenler için geçerli...Köy-Tür'den sonra ISO 500'de 7 piliç firması kaldı. Çünkü 289 sonuncumuz Şeker'in sırası. 2'inci 500 sıralamasına kadar ciddi bir boşluk takip ediyor 7 firmayı.

Demek ki 8 inci piliç firmasının satış rakamı sektörü çok fazla etkileyici değil. 8 inciyle onun gerisindeki firmaları üretim fazlalığı nedeniyle suçlamak doğru değil. Bu firmaların hijyen kurallarına ve tüketici ilişkilerine saygılı olmalarının sektör imajı bakımından yeterli olacağına inanıyorum.

Öndeki 7 firmaya gelince. Bu firmaların yatırımları oranında bir takım beklentileri olması kaçınılmaz. Hem rekabet ortamı içinde olmak, hem de makul bir oranda büyüyebilmek kanımca pekâlâ mümkün. Bunun için üretimin kısıtlanması gibi tatbik kabiliyeti olmayan, yasaların da cevaz vermediği yöntemlere tevessül etmenin gereği yok. Çözüm uzun vadeli düşünüp pastayı büyütmeyle çalışmaktan geçer. Bunu gerçekleştirebilmek tüm sektörün tek bilek, tek yürek olup Besd-Bir'i, Zuhal Daştan'ı desteklemesiyle olur...”

Belge 7'de adı geçen platform, STBP'dir. Dolayısıyla bu belge 2006 yılında STBP'ye üye olan teşebbüslere yazılmıştır. Belge 7'nin asıl önemi ise belgenin gönderildiği teşebbüslerin iç piyasaya sunulan tavuk arzını ihracat yolu ile kısıtlanmalarının ve bu sayede 2005 senesinde kar elde edebildiklerinin ifade edilmesidir. Ayrıca 2005 yılında gerçekleşen ihracatın bir programa bağlanarak üç seferde gerçekleştirildiği de anlaşılmaktadır.

Belge 7 ve Belge 8 hakkında Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından yapılan açıklama şu şekildedir:

“...26.7.2006 tarihli mektup hiç kimseye yollanmamış bir taslak olup, son halini 1.8.2006 tarihinde almıştır. Kimlere yolladığımı hatırlamıyorum. Birkaç arkadaşşıma fakslamış olabilirim.

Zuhal Daştan olarak kaleme aldım. Kesinlikle Besd-Bir ile bir ilgisi yoktur. Her nedense Besd-Bir antetli kağıt kullanmışım. Sanırım Besd-Bir antetli kağıda yazdığım ilk ve son mektuptur.

Belge 7'de yer verilen metni hiç kimseye yollamadım. Ancak Banvit'in vermiş olduğu cevaptan bunun Belge 8'e yönelik bir cevap olduğunu tahmin ediyorum. ... Başka cevap yoktur.

Bu mektup 2006 yılında kuş gribinden etkilenen sektöre bir sağduyu uyarısıydı. Sektörün mevcut durumu düşünüldüğünde, sektörü kurtarabilmek için başka bir çözüm olmadığını vurgulamak istedim...

Besd-Bir'in tüzüğünde belirtilen kuruluş amacı da dikkate alındığında derneğin böyle bir yetkisi olmadığı anlaşılacaktır...”

1570

Belirtilmesi gereken bir diğer husus ise hangi teşebbüslerin 1.8.2006 tarihli teklife uyarak piliç eti arz kısıtına gittiğinin belirlenmesinin, bu tarihlerde yaygın olan kuş gribi hastalığı nedeniyle pek çok piliç eti üreticisinin zorunlu olarak arz kısıntısına gitmesi nedeniyle mümkün olmadığıdır. Zira 2006-2007 yıllarında piliç eti üretimini kısıtlayan teşebbüslerin bir kısmı bunu, piyasa dinamikleri uyarınca kendi isteğiyle, bazıları ise Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından yapılan teklifi dikkate alarak gerçekleştirmiştir. Bu nedenle 1.8.2006 tarihli Zuhal Daştan'ın teklifine hangi teşebbüslerin uyduğu belirlenmemiştir. Yukarıda yer verilen hususlar Tablo 43'te özetlenmektedir:

Tablo 43: Arzın Kısılmasına İlişkin 1.8.2006 Tarihli Teklifler

Teşebbüsler	Teklifi Yapan Teşebbüs	Teklifin Yapıldığı Tespit Edilen Teşebbüsler	Teklifin Yapıldığı Tarihteki STBP Üyesi Teşebbüsler	Teklife Uymayacağını Belirten Teşebbüs
Abaloğlu			√	
Ak Piliç			√	
As Piliç			√	
Banvit		√	√	√
Bey Piliç			√	
Bupiliç			√	
CP Piliç			√	
Emre Piliç			√	
Erpiliç		√	√	
Gedik Piliç			√	
Güncanlar Bolu			√	
Karagüp			√	
Keskinoğlu			√	
Köytür			√	
Pak Piliç	√	√	√	
Şen Piliç			√	
Şeker Piliç			√	
Yemsel			√	

1.3.2.6. Piliç Eti Fiyatına ve Arzına İlişkin Görüşmelerin Yapıldığı 1.6.2007 ve 15.8.2007 Tarihli Toplantılar

1580

Hakkında soruşturma açılan teşebbüslerden bazılarının aralarında fikir birlikteliği oluşturarak piliç eti fiyatını 2007 yılında birlikte arttırdıkları yönünde bilgilerin yer aldığı diğer belgeler ise Belge 9, Belge 10, Belge 11, Belge 34, Belge 35, Belge 36, Belge 37, Belge 38 ve Belge 39'dur. Belge 9 ve Belge 10 1.6.2007 tarihinde, Belge 11 13.7.2007 tarihinde, Belge 34 ve Belge 39 ise 15.8.2007 tarihinde toplantı düzenlenmesi yönünde yapılan görüşmeleri içermektedir. Ancak söz konusu tarihlerden sadece 15.8.2007 tarihinde kesin olarak toplanıldığı Belge 35 ve Belge 36'dan anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra 13.7.2007 tarihli Belge 37'de yer alan görüşmeler ise 1.6.2007 tarihli toplantının gerçekleştirildiği yönünde emareler içermektedir. Belge 38'den de 15.8.2007 tarihli toplantı sonrasında ihracat hazırlıklarına başlandığı görülmektedir. Sonuç olarak benzer konuların konuşulduğu anlaşılabilir toplantı tarihlerinin birlikte değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

1590

Keskinoğlu'nda yapılan yerinde incelemede bulunan ve bir e-posta zincirinin farklı aşamalarını gösteren Belge 9 ve Belge 10, Zuhal Daştan'ın (Pak Piliç) Sait Koca

(Bey Piliç) ve Süleyman Öztürk'e (Erpiliç) 20.5.2007 tarihinde gönderdiği e-posta ile başlamaktadır. Söz konusu e-posta'nın tam metni ise şu şekildedir:

1600 *"...Sevgili Sait Hoca,
Lütfen artık duralım. Korkarım geri tepecek. Millet kafayı yemiş vaziyette kapasite arttırıyor. Önüne gelen tüye hayvan sokuyor. Bizi arayıp çıkma horoz isteyen isteyene. 2007 sonu 2008 başı kötü olacağına benzer. Lütfen duralım. Selam ve Sevgiler."*

Yukarıda yer verilen e-postada Zuhul Daştan tarafından Bey Piliç ve Erpiliç'e artık üretim artışlarını sona erdirmelerini aksi halde 2007 yılının sonu ve 2008 yılının başında ürettikleri ürünlerin satışında zorlanacakları belirtilmektedir. Sait Koca (Bey Piliç) söz konusu e-postaya cevaben Zuhul Daştan (Pak Piliç) ve Süleyman Öztürk'e (Erpiliç) 23.5.2007 tarihinde aşağıda önemli kısımları alıntı yapılan başka bir e-posta daha göndermiştir:

1610 *"...Mevcut durum kapasiteyi düşürmeyi savunanlar için güzel bir örnek. Fiyat iyileşince kimseyi tutamıyoruz. Pek çok firmada düzgün bir üretim programı yok. Günün koşullarına göre karar veriyorlar. Piyasa iyileşince herkes damızlık almaya kalkıyor. Herkes tüy dökümüne başlıyor. Bu kararların gerçekleşeceği tarihteki duruma değil bugünkü duruma bakıyorlar. Bunu önlememiz mümkün değil. İki ay önce fiyatlar bu kadar yüksek değil iken Mart sonu itibariyle hazırlanan projeksiyonda dahi 2008 yılı üretimin ne kadar yükseldiğini görebiliyoruz. Bu nedenle seneye sıkıntı yaşamamak için ihracat konusuna bugünden sahip çıkmamız ve ihracatı geliştirmemiz şart. Ayrıca bugünlerde kg başına 2 kuruş toplayarak bir fon oluşturmamız ve bunu tüketimi arttırma için kullanmamız önerisini yineliyorum. Eğer düzgün bir organizasyon sağlarsak (ihracat, tüketimi arttırma) 2008 yılında başlayacak sıkıntıyı rahatsız etmeyecek seviyelere çekebiliriz..."*

1630 Sait Koca'nın (Bey Piliç) yukarıda yer verilen e-postasında sektördeki bazı teşebbüslerin toplam kapasitenin düşürülmesini istedikleri, ancak genel kapasite düşüp fiyatlar yükseldiğinde ise tekrar üretimlerini arttırdıkları, piliç eti pazarındaki toplam arzın Besd-Bir tarafından yapılan projeksiyon doğrultusunda teşebbüsler tarafından ay ay bilinebildiği, kapasite azaltmanın sektördeki arz fazlasını önlemek için iyi bir yol olmadığı, bunun yerine talebin arttırılması için bir fon oluşturulması ve/veya ihracatı geliştirmek için bir yol aranması gerektiği ifade edilmektedir.

Sait Koca'nın (Bey Piliç) söz konusu e-postası sektördeki ilişkileri daha iyi ortaya koyması açısından önemlidir. Teşebbüsler talebin veya ihracatın arttırılmasını normal ticari faaliyetleri için değil, kendilerinin kurduğu sistemin bozulmaması için istemektedirler. Bu tür faaliyetlerin sonucunda teşebbüsler, aralarındaki fiyat anlaşmalarını, arz fazlasının önüne geçmek suretiyle piyasada daha rahat uygulama olanağı bulabilmektedirler.

1640 Belge 9'da yer alan 25.5.2007 tarihinde Zuhul Daştan tarafından Süleyman Öztürk (Erpiliç), Sait Koca (Bey Piliç), Ömer Görener (Banvit), Nezh Gencer (CP Piliç), Mehmet Keskinoglu (Keskinoglu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Emre Bor (Şeker Piliç) ve Ender Abalioğlu'na (Abalioğlu) "Çalışmayan Grup" başlığıyla gönderilen 25.5.2007

tarihli e-postada, sözkonusu teşebbüslerden yukarıdaki e-postalarda yer verilen hususların görüşülmesi için toplanılmasının uygun olup olmadığı sorulmaktadır.

1650 Aynı belgeden Nezih Gencer'in (CP Piliç) Zuhal Daştan'a 25.5.2007 tarihinde attığı e-postaya cevaben ise Sait Koca (Bey Piliç), Ömer Görener (Banvit), Süleyman Öztürk (Erpiliç) ve kendisi için 1.6.2007 tarihinin uygun olduğunu belirttiği anlaşılmaktadır. İpek Üstündağ'ın (Şen Piliç) attığı e-postadan toplantının Zuhal Daştan'ın ricası üzerine Şen Piliç'te gerçekleştirileceği ve Zuhal Daştan'ın (Pak Piliç) kişisel nedenlerle ve Mehmet Keskinoglu'nun (Keskinoglu) ise o tarihte başka bir toplantısı olması nedeniyle söz konusu toplantıya katılmayacağı anlaşılmaktadır.

Sait Koca (Bey Piliç) tarafından 25.5.2007 tarihinde Ömer Görener (Banvit), Emre Bor (Şeker Piliç), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Mehmet Keskinoglu (Keskinoglu), Nezih Gencer (CP Piliç), Süleyman Öztürk (Erpiliç) ve Zuhal Daştan'a (Pak Piliç) "Re: Çalışmayan Grup" başlığıyla gönderilen e-postanın ilgili bölümü şu şekildedir (Belge 10):

1660 *"...Son zamma rağmen bizim de satışlarımızda sorun yok. Mal fazlamız olduğunda birbirimize pas edersek bu fiyatları sürdürebiliriz. Yeni yem fiyatlarını dikkate alarak bir maliyet çıkartırsak, karlılığımızın çok büyük olmadığını da görürüz. Bu nedenle mevcut fiyatlarda gerileme sektörü sıkıntıya sokacaktır..."*

1670 Yukarıda yer verilen ifadelerden, e-postanın gönderildiği teşebbüslerin gerçekleştirdikleri fiyat artışlarının sonuçlarını birbirleriyle paylaştıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca Sait Koca (Bey Piliç), teşebbüslerin ürettikleri piliç etini satmakta güçlük çektikleri dönemlerde mal fazlasını satışları iyi olan teşebbüslere vermeleri durumunda fiyatların yüksek kalabileceğini, diğer teşebbüslerin fiyatlarını indirmesi halinde bütün teşebbüslerin bu durumdan etkileneceğini ve karlılıklarının azalacağını da yine aynı e-postada ifade etmiştir.

Belge 10'da yer alan 25.5.2007 tarihli e-postada geçen "son zamma rağmen" ifadesi nedeniyle teşebbüslerin bu tarihten önceki boyunsuz bütün piliçe ait ortalama satış fiyatlarının incelenmesinde yarar bulunmaktadır.

Tablo 44: Belge 9-10'da Adı Geçen Teşebbüslerin Mayıs Ayı Ortalama Satış Fiyatları

Haftalar	18	19	20	21
Tarihler	30.4.2007 6.5.2007	7.5.2007 13.5.2007	14.5.2007 20.5.2007	21.5.2007 27.5.2007
Tişebbüsler	Ortalama Satış Fiyatları			
Abaloğlu	3,14	3,14	3,23	3,33
Banvit	3,77	3,74	3,77	3,68
Bey Piliç	3,18	3,18	3,39	3,39
CP Piliç	3,15	3,15	3,18	3,29
Erpiliç	3,85	3,85	4,10	4,10
Keskinoglu	3,51	3,51	3,78	3,78
Pak Piliç	3,14	3,15	3,20	3,35
Şeker piliç	2,06	2,17	2,26	2,52
Şen piliç	3,38	3,37	3,41	3,48

Kaynak: Teşebbüslerden gelen bilgiler

1680

1690 Yukarıda yer verilen Tablo 44 incelendiğinde, Belge 9 ve Belge 10'un gönderildiği teşebbüslerin (Banvit haricinde) 2007'nin 18., 19., 20. ve 21. haftalarında, Sait Koca'nın (Bey Piliç) da ifade ettiği gibi fiyatlarını arttırdığı görülmektedir. Nitekim Sait Koca'nın "son zamma rağmen bizim satışlarımızda da sorun yok" ifadesi, 2007 yılı itibarıyla toplam pazar payları yaklaşık % ... olan ve piliç eti sektöründeki en büyük dokuz üretici konumundaki bu teşebbüslerin, aralarında anlaşarak fiyatlarını yükselttiklerini ortaya koymaktadır. Zira aksi durumda bu teşebbüsler tarafından üretilen pilice olan talebin fiyatlarını arttırmayan teşebbüslerin ürünlerine kayması beklenir. Ayrıca, Banvit'in 2007'in 18., 19., 20. ve 21. haftalarındaki ortalama fiyatlarının yükselmemesi, Banvit'in söz konusu teşebbüsler arasındaki anlaşmaya taraf olmadığını göstermemektedir. Banvit'in satış fiyatlarına bakıldığında, Banvit'in diğer teşebbüslere göre daha yüksek bir fiyatla ürünlerini sattığı görülmektedir. Dolayısıyla anlaşma ile rakiplerinin fiyat hareketlerinden haberdar olan Banvit için en uygun davranış kendi fiyatlarını yükseltmemektir. Böylelikle diğer teşebbüslerin ürünlerini talep eden tüketicilerin bir kısmının kendi ürünlerine yönelmesine fırsat yaratmaktadır.

1700 Belge 9 ve Belge 10'da yer verilen e-postalardan Keskinöglü ve Pak Piliç haricindeki diğer teşebbüslerin -Abaloğlu, Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Erpiliç, Şeker Piliç ve Şen Piliç -ihracat yoluyla ya da talebin artırılması yoluyla arz fazlasının eritilmesine ilişkin 1.6.2007 tarihinde biraraya gelmek konusunu görüştükleri anlaşılmaktadır. Keskinöglü ve Pak Piliç'in ise çeşitli mazeretleri nedeniyle toplantıya katılmadıkları görülmektedir. Herhangi bir belgede bu toplantının yapıp yapılmadığına ilişkin net bir ifade bulunmamakla birlikte Belge 37'nin 1.6.2007 tarihli toplantının gerçekleştirildiği yönünde emareler içermesi nedeniyle teşebbüslerin söz konusu tarihte toplandıkları anlaşılmaktadır.

1710 Belge 11 incelendiğinde ise, teşebbüslerin 13.7.2007 tarihinde başka bir toplantı düzenlemek üzere anlaşıldığı görülmektedir. Belge 11'de Zuhâl Daştan tarafından (Pak Piliç) Ender Abaloğlu (Abaloğlu), Emre Bor (Şeker Piliç), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Mehmet Keskinöglü (Keskinöglü), Nezih Gencer (CP Piliç), Ömer Görener (Banvit), Sait Koca (Bey Piliç) ve Süleyman Öztürk'e (Erpiliç) 5.7.2007 tarihinde "13 Temmuz Toplantı" başlıklı bir e-posta gönderilerek söz konusu tarihte bir toplantı düzenlenmesi teklif edilmektedir. Toplantının konusu ise aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

1720 " ...13.7.2007 cuma günü sabah saat 10.00'da İstanbul'da Şen Piliç'te (İpek Hanım uygun ise) toplantıya katılır mısınız?
Gündemimizde sendika konusu önem arz etmekte. ... Kuraklık, ham madde temini, ihracatı topluca yapabilmek. ... Dünya fiyatları bizim maliyetimizin altında iken biz nasıl olur da 12 ay devamlı ihracatçı olabiliriz? ... Devletin kapısını 8 aydır aşındırmamıza rağmen teşvik çıkmadı. ... Kuluçkalık yumurta ihracatında da devamlılık aranmakta. Orada kar etme imkânımız olduğu gibi zarar etsek de miktarı az. O halde biz neden kuluçkalık yumurta ihracatını ön plana getirmiyoruz? Malum önümüz ramazan arkası Ekim, Kasım, Aralık, Ocak. Yani pazarın daraldığı, fiyatların dibe vurduğu dönem. Kazandıklarımızı geri verme zamanı. Her firma hür iradesi ile en az % 20 geri adım atarsa fırtınayı daha rahat atlatırız. Aksi takdirde ayıkla pirincin taşını ..."

1730 Yukarıda yer verilen metinden de anlaşılacağı gibi, 13.7.2007 tarihinde yapılması planlanan toplantıda görüşülecek konular arasında kuluçkalık yumurta ihracatının planlanması dolayısıyla piliç eti arzının kısılması yer almaktadır. Belge 9 ve Belge 11’de ifade edildiği üzere, söz konusu ihracatın amacı piyasaya sürülen piliç eti miktarını azaltmaktır. Bu belgelerde Zuhal Daştan tarafından (Pak Piliç) piliç etini zararına satmaktansa, piliç eti üretiminde kullanılan damızlık yumurtanın ihracatından daha az zarar edilmesi nedeniyle damızlık yumurta ihraç edilmesinin daha doğru olacağı belirtilmiştir. Böylelikle piliç eti arzının dolaylı yoldan kısılması hedeflenmektedir. Belge 9, Belge 10, Belge 11 ve Belge 37’de yer alan bilgiler ışığında ulaşılan sonuçlar Tablo 45’de özetlenmiştir.

1740

Tablo 45: Belge 9, 10, 11 ve 37’de Yer Alan Bilgiler Işığında Ulaşılan Sonuçlar

Teşebbüsler	Piliç Arzını Kısımak İçin İhracat Yapmaya Davet Edilen Teşebbüsler	Belgelerden Piliç Eti Arzını Kısımayı Amaçladığı Tespit Edilen Teşebbüsler	Piliç Eti Fiyatını Birbirleriyle Paylaşarak Arttıran Teşebbüsler
Abaloğlu	√	√	√
Ak Piliç	√		
As Piliç	√		
Banvit	√	√	√
Bey Piliç	√	√	√
Bupiliç	√		
CP Piliç	√	√	√
Emre Piliç	√		
Erpiliç	√	√	√
Gedik Piliç	√		
Karagüp	√		
Keskinoğlu	√	√	√
Pak Piliç	√	√	√
Sabri Güncan Ortaklığı	√		
Şeker Piliç	√	√	√
Şen Piliç	√	√	√
Yemsel	√		

1750

Soruşturmaya konu bazı teşebbüslerin 2007 yılında gerçekleştirdikleri bir diğer toplantı ise, Belge 39 ve Belge 34’ten anlaşıldığı üzere, 15.8.2007 tarihinde Abaloğlu’na ait kesimhanede gerçekleşen toplantıdır. Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından Yemsel, Yaman Akiş (As Piliç), Vural Görener (Banvit), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Sinan Çakır (Yemsel), Sait Koca (Bey Piliç), Refik Mandev (Emre Piliç), Ömür Oral (Emre Piliç), Osman Gedik (Gedik Piliç), Osman Bor (Şeker Piliç), Ömer Görener (Banvit), Nezih Gencer (CP Piliç), Mustafa Ericcek (Erpiliç), Mustafa Aksoy (Ak Piliç), Muammer Mandev (Emre Piliç), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mehmet Keskinoğlu (Keskinoğlu), Keskin Keskinoğlu (Keskinoğlu), Karen Okşayan (Pak Piliç), Karagüp, İsmail Keskinoğlu (Keskinoğlu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Hamdi Tanrıku (Bey Piliç), Hakan Bor (Şeker Piliç), Güncanlar Piliç (Sabri Güncan Ortaklığı), Gedik Piliç, Fethi Sürücü (Mu-Pi), Ergun Abaloğlu (Abaloğlu), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), Emre Piliç, Emre Bor (Şeker Piliç), Ege Tavukçuluk ve Yumurtacılık San. A.Ş. (Ege Tavukçuluk), Cihan Akiş (As Piliç), Burçin Karagüp (Karagüp), Bak Piliç, Baha Abaloğlu (Abaloğlu), Arto Okşayan (Pak Piliç), Anahit Bozacıyan (Pak Piliç), Sabri Güncan Ortaklığı, Ali Bor (Şeker Piliç), Ak Piliç ve Yüce Canoler’e (Besd-Bir) 27.7.2007 tarihinde gönderilen “15 Ağustos Toplantısı” başlıklı e-postada, 15.8.2007 tarihinde Abaloğlu kesimhanesinde toplanılacağı, toplantının

1760

amacının diğer katılımcıların görüşlerini almak, yapılan çalışmaların sonuçlarını tartışmak ve yapılması gerekenleri birlikte tespit etmek olduğu ifade edilmektedir.

Birbirinin hemen hemen aynısı olan Belge 35 ve Belge 36 incelendiğinde, 15.8.2007 tarihli toplantıda gündeme gelen konular daha net anlaşılmaktadır. Ali Bor (Şeker Piliç) tarafından yazılan ve daha sonra Emre Bor (Şeker Piliç) tarafından Ak Piliç, Ali Bor (Şeker Piliç), Anahit Bozacıyan (Pak Piliç), Arto Okşayan (Pak Piliç), Cihan Akiş (As Piliç), Emre Bor (Şeker Piliç), Emre Piliç, Ergun Abaloğlu (Abaloğlu), Gedik Piliç, Güncanlar (Sabri Güncan Ortaklığı), Hamdi Tanrikulu (Bey Piliç), Hamit Keskinöğlü (Keskinöğlü), Hasan Güncan (Güncanlar Bolu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), İsmail Keskinöğlü (Keskinöğlü), Karagüp, Mehmet Keskinöğlü (Keskinöğlü), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mustafa Aksoy (Ak Piliç), Mustafa Ericek (Erpiliç), Nezih Gencer (CP Piliç), Osman Gedik (Gedik Piliç), Ömer Görener (Banvit), Ömür Oral (Emre Piliç), Ruhi Kozak (CP Piliç), Sabite Şahin (Bey Piliç), Sait Koca (Bey Piliç), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Yaman Akiş (As Piliç), Yemsel ve Zuhul Daştan (Pak Piliç)'a 22.8.2007 tarihinde "Ali Bor Bey'in Mektubu" başlığıyla gönderilen e-postada 15.8.2007 tarihli toplantıya ilişkin aşağıdaki değerlendirmelerde bulunulmuştur:

"...Değerli Meslektaşlarım,

Genel Müdür Yardımcımız Emre Bor, 15 Ağustos 2007 günü Abaloğlu kesimhanesinde yapılan genişletilmiş Besd-Bir toplantısı hakkında bizi bilgilendirdi. Ondan aldığım bilgiler ışığında görüşlerimi sizlerle paylaşmak istedim.

- Piliç eti ihracatı konusunda 1 firmanın zarar ederek de olsa 800-1.200 gr. arası küçük piliçleri 1.500 \$ cif fiyatlar ihraç etmesi, bunun sonucu doğacak zararın öteki şirketler tarafından paylaşılması fikrine destek vermiyorum (ihracatı biz bile yapsak). Hepiniz biliyorsunuz fiyat düşüktür, gramaj dezavantajı vardır. Ama daha önemlisi ihracat yapan arkadaşlarımızın zarar ettiği bedeli öteki firmalardan alması kolay olmayacak. İlerde Besd-Bir'e de yansiyacak sorunlar çıkaracaktır.

- Her şeye rağmen iç piyasayı rahatlatmak amacıyla bu iş yapılabilir. Çok önceleri önerildiği gibi, ortak bir ihracat markası altında her firmanın piyasa payı kadar malı bir havuza koyarak, toplanan mal ihraç edilebilir. Bu durumda herkes kendine düşen zararı karşılar ve sorun kalmaz (tabii herkes kabul edilirse).

- İhracat tabiki yapılmalıdır. Bu hepimizin yıllardır uğraştığı bir konudur. Ancak Türkiye ithal ettiği soya fasulyesi, ithal ettiği mısır çok kıt ve pahalı buğday ile bu işi ne kadar sürdürür ve sektörü rahatlatacak tonaja bu maliyetlerimiz ile ihracat desteği almadan ulaşabilir miyiz?

İç piyasayı hiç rahatlatmayacak miktarda 3-5 bin ton zararına ihracat yapıp bu zararı sineye çekebilir miyiz? Doğru da olur mu?

İhracat için uğraşalım. Avrupalılar gibi devlet desteği talep edelim. Ancak şimdilik neden kısa yoldan damızlık yumurta ihracatını planlamıyoruz? Daha iyi olmaz mı ? Selam ve Saygılarımla, Ali Bor..."

Yukarıda yer verilen e-posta incelendiğinde, 15.8.2007 tarihinde Abaloğlu'nda yapılan toplantıya katılan teşebbüslerin 1.500 \$ cif fiyatla piliç eti ihraç edilmesi ve zarar eden firmaların zararının Besd-Bir aracılığıyla diğer şirketler tarafından karşılanması konularını konuştukları anlaşılmaktadır. Ancak burada vurgulanması gereken husus yapılacak ihracatın gelir elde etmekten çok iç piyasaya sürülen piliç

eti arzını azaltma amaçlı olduğudur. Böylelikle iç piyasadaki piliç eti fiyatlarının yükseltilmesi hedeflenmektedir.

1820 Yukarıda yer verilen e-postadan Ali Bor'un (Şeker Piliç), teşebbüslerin zararına ihracat yapıp zararlarının diğer firmalar tarafından karşılanması önerisine katılmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yerine, ortak bir marka altında bütün teşebbüslerin iç piyasadaki pazar payı oranında katılacakları bir ihracat modelini önermektedir. Böylelikle her teşebbüsün kendi zararına kendisinin katlanacağını ve zararın hangi firmalar tarafından kimin aracılığıyla karşılanacağı sorununun aşılacağını dile getirmektedir.

Teşebbüslerin zararına da olsa ihracat yapmayı planlamaları ve bu ihracatı beraber gerçekleştirmek istemeleri, hatta zarar edecek teşebbüslerin zararına ortak olma fikirleri teşebbüsler arasındaki irade birlikteliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca metinde geçen "her şeye rağmen iç piyasayı rahatlatmak amacıyla bu iş yapılabilir" ifadesi toplantıda görüşülen fikirlerin amacının iç piyasadaki arzı azaltmak olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

1830 Bu noktada Avrupa Toplulukları Adalet Divanı (ATAD)'nın İrlanda sığır eti pazarına ilişkin 2008 yılında vermiş olduğu bir kararına dosya konusu incelemeye hem pazar yapısı hem de eylemin niteliği bakımından benzerliği nedeniyle değinilmesi gerekmektedir. Sektörün en büyük on temsilcisi tarafından 2002 yılında kurulan Dana Eti Sanayii Gelişim Derneği (Beef Industry Development Society, BIDS) bünyesinde, İrlanda sığır eti pazarında fazla kapasite sorunu olması nedeniyle sığır eti arzının %25'ini sağlayan teşebbüslerin piyasadaki çekilmesi ve piyasada kalan teşebbüslerin piyasadaki çekilenlerin zararını karşılaması yönünde karar alınmıştır. ATAD'ın on sığır eti üreticisi arasındaki, arzın %25 kısılmasını içeren anlaşmaya ilişkin kararı anlaşmanın amaç yönünden rekabeti kısıtlayıcı nitelikte olduğu yönündedir. ATAD, kararında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

1840 "...BIDS tarafından yapılan düzenlemelerin amacı pazar yapısını rakipleri pazardan çıkarmaya teşvik eden bir mekanizma yoluyla hissedilir şekilde değiştirmektir..."

Böyle bir durum rekabet hukukunun pazardaki her aktörün uygulayacağı politikayı rakiplerinden bağımsız olarak kendi başına belirlemesi gerektiği prensibi ile çelişmektedir. Teşebbüslerin Besd-Bir bünyesinde bir araya gelerek piliç eti piyasasında iç pazara arz edilecek miktarın azaltılmasını amaçlayan ihracat kararları almaları da ATAD'ın kararında da belirtildiği gibi amaç yönünden rekabeti sınırlandırıcıdır.

1850 Ali Bor (Şeker Piliç) tarafından getirilen bir diğer öneri olan damızlık yumurtaların ihraç edilmesi ise yine iç piyasaya sunulan piliç eti arzının kısılarak piliç eti fiyatının yükseltilmesine yöneliktir.

1860 Belge 38 ise toplantı sonrasında alınan kararların nasıl uygulandığını göstermektedir. Zuhul Daştan (Pak Piliç) tarafından Yemsel, Yaman Akiş (As Piliç), Vural Görener (Banvit), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Sinan Çakır (Yemsel), Sait Koca (Bey Piliç), Refik Mandev (Emre Piliç), Ömür Oral (Emre Piliç), Osman Gedik (Gedik Piliç), Osman Bor (Şeker Piliç), Ömer Görener (Banvit), Nezih Gencer (CP Piliç), Mustafa Ericek (Erpiliç), Mustafa Aksoy (Ak Piliç), Muammer Mandev (Emre Piliç), Mehmet

Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mehmet Keskinoğlu (Keskinoğlu), Keskin Keskinoğlu (Keskinoğlu), Karen Okşayan (Pak Piliç), Karagüp, İsmail Keskinoğlu (Keskinoğlu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Hamdi Tanrikulu (Bey Piliç), Hakan Bor (Şeker Piliç), Güncanlar Piliç (Sabri Güncan Ortaklığı), Gedik Piliç, Fethi Sürücü (Köytür) Ergun Abalioğlu (Abalioğlu), Ender Abalioğlu (Abalioğlu), Emre Piliç, Emre Bor (Şeker Piliç), Ege Tavukçuluk, Cihan Akiş (As Piliç), Burçin Karagüp (Karagüp), Bak Piliç, Baha Abalioğlu (Abalioğlu), Arto Okşayan (Pak Piliç), Anahit Bozaciyan (Pak Piliç), Sabri Güncan Ortaklığı, Ali Bor (Şeker Piliç), Ak Piliç ve Fethi Sürücü (Köytür)'ye 29.8.2007 tarihinde gönderilen "Piliç İhracatı" başlıklı e-postada;

1870

*"...Değerli meslektaşlarım merhaba.
800/1.200 gr.lık piliç ihracatını uygun görmediğimi arz etmiştim. Ama sizler uygun görüyorsanız ihracattan oluşacak zarara katılıyorum.
Bu günlerde ufak mal kesmeyi denedim. 1.000/1.200 gr. başarılı olmadık. Mallar yerlerde, tüy yolmanın altına dökülüyor. Benim makinelerim ağır pilice göre yapılmış.
Bu sebeple ben 800 / 1.200 gr.lık piliç kesemem ama kesip ihracat yapanların zararına iştirak ederim.
Sizlerin bu konuda tek tek son kararlarınızı bildirmenizi rica ediyorum.
Nihai kararınızı tüm platform üyelerinin dikkatine yollamanızı rica ederim.
Selam ve Sevgilerimle. Zuhul Daştan..."*

1880

Yukarıda yer verilen e-postaya cevaben Sait Koca tarafından (Bey Piliç) Zuhul Daştan (Pak Piliç), Anahit Bozaciyan (Pak Piliç), Ak Piliç, Ali Bor (Şeker Piliç), Sabri Güncan Ortaklığı, Arto Okşayan (Pak Piliç), Baha Abalioğlu (Abalioğlu), Bak Piliç, Burçin Karagüp (Karagüp), Karagüp, Cihan Akiş (As Piliç), Emre Bor (Şeker Piliç), Emre Piliç, Ender Abalioğlu (Abalioğlu), Ergun Abalioğlu (Abalioğlu), Fethi Sürücü (Köytür), Osman Gedik (Gedik Piliç), Güncanlar (Sabri Güncan Ortaklığı), Hakan Bor (Şeker Piliç), Hamdi Tanrikulu (Bey Piliç), Ege Tavukçuluk. İpek Üstündağ (Şen Piliç), İsmail Keskinoğlu (Keskinoğlu), Karen Okşayan (Pak Piliç), Keskin Keskinoğlu (Keskinoğlu), Gedik Piliç, Mustafa Aksoy (Ak Piliç), Muammer Mandev (Emre Piliç), Mehmet Keskinoğlu (Keskinoğlu), Mustafa Ericek (Erpiliç), Nezih Gencer (CP Piliç), Ömer Görener (Banvit), Ömür Oral (Emre Piliç), Osman Bor (Şeker Piliç), Refik Mandev (Emre Piliç), Sinan Çakır (Yemsel), Bak Piliç, Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Vural Görener (Banvit), Yaman Akiş (As Piliç) ve Yemsel'e gönderilen 29.8.2008 tarihli "Re: Piliç İhracatı" başlıklı metin aşağıdaki gibidir;

1890

*"...Arkadaşlar,
Bugünlerde Irak pazarı açıldı. İstedığımız gramajda, çok daha uygun fiyata ihracat imkanı var. Buna rağmen iç piyasanın cazibesinden ötürü bu ihracata dahi sektörün sıcak bakacağını sanmıyorum. Böyle bir ortamda 800-1.200 gr.lık piliç ihracatı ise hiçbir [şekilde] söz konusu olamaz ve uygulanması da mümkün değildir.
İhracat konusunda yapılan çalışmalar uzun vadeli olup, kriz dönemlerindeki (elimizde mal kaldığı zamanlarda) fazla malı yok edebilme yöntemlerini belirleme[k] için yapılan bir ön etüdüdür.*

1900

Bu ön etüdü ve yapılacak diğer çalışmaların sonunda sektör için bir model oluşturulma aşamasına gelinecektir. Bu çalışmalar tamamlanmadan konuyu 800-1.200 gr.lık piliç ihraç edelim mi etmeyelim mi tartışılmasına çekilmemesini rica ediyorum.

1910

İhracat ile ilgili yapılan ön çalışmalar tamamlandıktan sonra, sektör adına görevlendirilen Sayın Ömer Görener'in hazırlayacağı raporun tartışılmaya açılması önem arz etmektedir.

Bunun dışında ortaya atılacak görüşler boşlukta kalacağı gibi, ileriye dönük olarak ortaya çıkabilecek olumlu gelişmeleri de engelleyebilecektir. Hepinize bol kazançlı günler dilerim.”

1920 Yukarıda yer verilen e-postadan da anlaşılacağı üzere, teşebbüslerin 800-1.200 gramlık piliçleri ihraç etmek için yaptıkları anlaşma, iç piyasa talebinin düzelmesi üzerine uygulanamamıştır. Ancak bu konuda atılan adımların boşa gitmediği ve yapılan çalışmaların ileri yıllarda benzer bir durum yaşanması halinde uygulamaya konulabileceği e-postada ifade edilen bir başka husustur.

Sonuç olarak Abalioğlu, Bey Piliç, Pak Piliç ve Şeker Piliç'in piliç eti arzını kısmayı amaçlayan teşebbüsler olduğu, bu teşebbüslerin dışında Belge 35, 36, 38 ve 39'da ismi yer alan teşebbüslerin birçoğunun da anılan teşebbüsler tarafından alınan kararların bilgilendirildiği teşebbüsler olduğu anlaşılmıştır. Belge 35, 36, 38 ve 39'da yer alan bilgiler ışığında ulaşılan sonuçlar Tablo 46'da özetlenmektedir.

1930 Tablo 46: Belge 35, 36, 38 ve 39'da Yer Alan Bilgiler Işığında Ulaşılan Sonuçlar

Teşebbüsler	Piliç Eti Arzını Kısmayı Amaçlayan Teşebbüsler
Abalioğlu	√
Ak Piliç	
As Piliç	
Banvit	
Bey Piliç	√
Bupiliç	
CP Piliç	
Emre Piliç	
Erpiliç	
Gedik Piliç	
Karagüp	
Keskinoğlu	
Pak Piliç	√
Sabri Güncan Ortaklığı	
Şeker Piliç	√
Şen Piliç	
Yemsel	

1.3.2.7. 2008 Yılı'nın Nisan ve Mayıs Aylarında Mevcut Olduğu Tespit Edilen Anlaşma

1940 Belge 16'da yer verilen e-posta mesajları incelendiğinde Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Keskinoğlu, Pak Piliç, Şen Piliç ve Şeker Piliç'in aralarında anlaşarak piliç etinin bayi fiyatının en az 3 YTL servis fiyatının ise 3,15 YTL olması konusunda mutabık kaldıkları anlaşılmaktadır. Bu belgede yer alan e-posta mesajlarının başlangıç noktasını Nezih Gencer'in (CP Piliç) 30.4.2008 tarihinde İpek Üstündağ (Şen Piliç), Ömer Görener (Banvit) ve Zuhâl Daştan'a (Pak Piliç) gönderdiği e-posta oluşturmaktadır. Bu e-postada Nezih Gencer (CP Piliç), Şen Piliç ve Banvit'in aralarındaki anlaşmaya Bursa bölgesinde uymadıklarını,

“...Günaydın. Arkadaşlar Bursa'da Şen Piliç ve Banvit'in 2.9 YTL servis fiyatı açıkladıklarını söylüyorlar. İnanmadım. İnanmamaya devam edeyim mi? 3 Ytl Bayi 3.15 Ytl Servis kararı almamış mıydık? Selamlar...”

şeklindeki beyanıyla ileri sürmektedir.

1950 Yukarıda yer verilen e-postaya cevap vermek için Ömer Görener (Banvit) tarafından Banvit saha elemanları olan Nerdin Alp ve Faruk Cangül'e aynı tarihte e-posta gönderilerek diğer teşebbüslerin Bursa bölgesindeki satış fiyatlarına dair bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Bu e-postaya Banvit saha elemanı Nerdin Alp'ten aynı tarihte gelen cevapta ise,

1960 *"...Abi merhaba. Hiçbir yerde 2.90 üzerinde fiyat yok. Bana gelen bu hafta faturalarda CP 2.50, Beypi 2.65, Keskin 2.60... Genel fiyatlar bu seviyede. Şen Piliç p.tesi 0.25 Ytl zam yapmış. 2.80-2.90 aralığında... Dün Şeker, Keskin, Şen ve Beypi satış müdürleriyle görüştüm. 1 Mayıs yükleme, 2 Mayıs Cuma piyasada olacak şekilde min. 3.00 Ytl'ye uyacaklarını söylüyorlar. Şu an liste çalışıyoruz. Öğlen listeyi açıklamış oluruz. 2.90 kampanya fiyatımızı da Cuma günü 3.20 ytl'ye çekebiliriz. İyi günler..."*

denilmiştir.

1970 Yukarıda yer verilen e-postanın söz konusu teşebbüslerin aralarında yaptıkları anlaşmaların saha elemanları tarafından da bilinmesi ve saha elemanlarının anlaşmanın uygulanması için çaba sarfettiğini göstermesi açısından önemlidir. Bu e-posta'nın önem arz eden diğer bir yanı ise 2008 yılında yapılan anlaşmanın taraflarının sadece e-posta mesajlarının gönderildiği Banvit, CP Piliç, Pak Piliç ve Şen Piliç'in olmadığını, bu anlaşmaya Bey Piliç, Keskinoğlu ve Şeker Piliç'in de dâhil olduğunu ve 3 YTL olarak belirlenen bayi fiyatına bu teşebbüslerin de uyma yönünde iradelerinin olduğunu göstermesidir.

Nerdin Alp'in (Banvit) yukarıda yer verilen cevabı Ömer Görener tarafından Nezih Gencer (CP Piliç), İpek Üstündağ (Şen Piliç) ve Zuhal Daştan'a (Pak Piliç) aşağıdaki ifade ile birlikte gönderilmiştir:

"...Nezih Bey merhaba. Bana laf söyletmeden kendi fiyat listeni kontrol etsen iyi olur. Bayilerinin 2.50'lik servis fiyatını yollayayım istersen. Bizim durumumuz aşağıda açıklanmıştır. Bilgilerinize..."

1980 Yukarıda yer verilen e-posta mesajlarının bir devamı olduğu tespit edilen ve soruşturma döneminde yapılan yerinde incelemede bulunan Belge 28, Banvit'in, CP Piliç'in 2.5.2008 tarihinde Bursa ve Samsun illerindeki satış fiyatlarını Halis Gıda San. ve Tic. A.Ş. ve Doğan Ticaret-Murat Doğan isimli teşebbüslerden alınan faturalar ile belgelendirerek Zuhal Daştan'a (Pak Piliç) ve Nezih Gencer'e (CP Piliç) gönderdiğini göstermektedir. Böylelikle Banvit, kendisini anlaşmaya uymamakla suçlayan CP Piliç'in aslında anlaşmaya kendisinin uymadığını CP Piliç tarafından kesilen faturaların bir örneğini göndermek suretiyle kanıtlamaya çalışmaktadır. Belge 28'in işaret ettiği bir diğer önemli husus ise teşebbüsler arasındaki anlaşmanın sadece Bursa ili ile sınırlı olmadığı, diğer illere de yayıldığıdır.

1990 Aşağıdaki Tablo 47'de Belge 16 ve 28'de ismi yer alan teşebbüsler tarafından satılan boyunsuz bütün pilicin 2008 yılının 16., 17. ve 18. haftalarına ait ortalama satış fiyatı ile liste fiyatına yer verilmektedir.

Tablo 47: Belge 16 ve 28'de Adı Geçen Teşebbüslerin Ortalama Fiyatları (Nisan-Mayıs, 2008)

Haftalar	16	17	18	16-18. Haftalar Arasındaki Değişim
Tarihler	14.4.2008 - 20.4.2008	21.4.2008 - 27.4.2008	28.04.2008 - 4.5.2008	
Ortalama Satış Fiyatları				
Banvit	2,94	2,89	3,12	0,18
Bey Piliç	2,73	3,13	3,13	0,40
CP Piliç	2,58	2,56	2,67	0,09
Keskinoğlu	3,24	3,51	3,51	0,27
Pak Piliç	2,69	2,69	2,83	0,14
Şeker Piliç	2,52	2,19	2,37	-0,15
Şen Piliç	2,63	2,69	2,89	0,26

Kaynak: Teşebbüsler tarafından gönderilen belgeler

2000

Tablo 47'den, Şeker Piliç haricinde diğer teşebbüslerin boyunsuz bütün piliç ortalama satış fiyatını 2008 yılının 18. haftasında Belge 16 ve Belge 28'de belirtildiği üzere arttırdığı görülmektedir.

Tablo 48'te ise söz konusu teşebbüslerin Nisan ve Mayıs aylarında yayınlamış oldukları boyunsuz bütün pilice ilişkin fiyat listelerine yer verilmiştir.

Tablo 48: Belge 16 ve 28'de Adı Geçen Teşebbüslerin Mart - Mayıs 2008 Liste Fiyatları

Teşebbüs	Anlaşma Tarihi 2008 (18.Hafta)					
	Tarih	22.4.2008	29.4.2008	1.5.2008	6.5.2008	10.5.2008
Banvit	Fiyat	3,40	3,40	3,90	3,90	3,90
	Tarih	27.3.2008	27.4.2008	-	25.5.2008	-
Bey Piliç	Fiyat	3,33	3,82	-	3,82	-
	Tarih	27.3.2008	29.4.2008	-	-	-
CP Piliç	Fiyat	3,50	3,96	-	-	-
	Tarih	11.3.2008	26.04.2008	-	-	-
Keskinoğlu.	Fiyat	3,60	3,90	-	-	-
	Tarih	27.3.2008	27.4.2008	-	28.5.2008	-
Pak Piliç	Fiyat	3,38	3,82	-	3,45	-
	Tarih	13.3.2008	25.4.2008	-	-	-
Şeker Piliç	Fiyat	3,6	4,00	-	-	-
	Tarih	23.4.2008	27.4.2008	-	4.5.2008	14.5.2008
Şen Piliç	Fiyat	3,51	3,76	-	4,01	4,01

Kaynak: Teşebbüslerden gelen belgeler

2010

Liste fiyatlarına ilişkin Tablo 48 incelendiğinde, Bey Piliç, CP Piliç, Keskinoğlu, Pak Piliç, Şeker Piliç ve Şen Piliç'in 25, 27 ve 29 Nisan tarihlerinde; Banvit'in ise 1 ve 2 Mayıs tarihlerinde yayınladığı fiyat listelerinde boyunsuz bütün pilicin fiyatını yükselttiği görülmüştür.

Belge 16'da belirtilen anlaşmanın ne zaman ve kimler arasında yapıldığı sorusuna Zuhal Daştan tarafından verilen yanıt "...Bilgim yok. Bildiğim tek şey hiçbir zaman anlaşma olmadığıdır, olamaz. Bu sektörde arz ve talep kanunu son derece hassas çalışır, bu sebeple sektör yapısı anlaşma yapmaya müsait değildir..." şeklindedir.

2020

Belge 16 ve Belge 28 hakkında yukarıda yapılan değerlendirmeler sonucunda ulaşılan sonuçlar Tablo 49'da özetlenmektedir.

Tablo 49: 2008 Yılı'nın Nisan ve Mayıs Aylarında Mevcut Olduğu Tespit Edilen Anlaşma

Teşebbüsler	Belgelerde Yer Alan İfadelerden Anlaşmaya Taraf Olduğu Anlaşılan Teşebbüsler	Anlaşmaya Taraf Olduğu Tespit Edilen Teşebbüsler
Banvit	√	√
Bey Piliç	√	√
CP Piliç	√	√
Keskinoğlu	√	√
Pak Piliç	√	√
Şeker piliç	√	√
Şen piliç	√	√

I.3.2.8. Fiyatların Arttırılması ve Arzın Kısılmasına İlişkin 18.6.2008 Tarihli Toplantı

2030 “Konu” başlıklı bölümde belirtildiği üzere, işbu soruşturmanın başlatılmasıyla sonuçlanan olaylar zinciri 2008 yılında basında, sektör temsilcileri tarafından aralarında anlaşarak ortak fiyat artışı anlaşması yapıldığı haberlerinin yer alması üzerine başlamıştır. İlgili haberler, 18.6.2008 tarihinde piliç eti sektörünün temsilcilerinin İstanbul’da bir araya gelerek 3 Temmuz’dan itibaren tavuk fiyatlarını yüzde 15 arttırmaya karar verdikleri ve bu kararın kesin olduğu yönündedir. Yapılan incelemelerde teşebbüslerin söz konusu haberlerde bahsi geçtiği üzere 18.6.2008 tarihinde Pak Piliç’in Yenibosna tesislerinde toplandıkları anlaşılmıştır. Bu toplantının yapılmasının gerekçeleri Belge 29 olarak adlandırılan ve Zuhal Daştan’ın (Pak Piliç) 11.6.2008 tarihinde Ak Piliç, Ali Bor (Şeker Piliç), Baha Abaloğlu (Abaloğlu), Bak Piliç, Cihan Akiş (As Piliç), Emre Bor (Şeker Piliç), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), Ergun Abaloğlu (Abaloğlu), Latif Güvenir (Gedik Piliç), Hakan Bor (Şeker Piliç), Hamdi Tanrikulu (Bey Piliç), İpek Üstündağ (Şen Piliç), İsmail Keskinoğlu (Keskinoğlu), Mehmet Keskinoğlu (Keskinoğlu), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mert İbrahim Daştan (Pak Piliç), Mustafa Aksoy (Ak Piliç), Mustafa Ericek (Erpiliç), Nezh Gencer (CP Piliç), Osman Bor (Şeker Piliç), Osman Gedik (Gedik Piliç), Ömer Görener (Banvit), Sait Koca (Bey Piliç), Sinan Çakır (Yemsel), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Vural Görener (Banvit), Yaman Akiş (As Piliç), Yemsel, Anahid Bozacıyan (Pak Piliç) ve Karen Oksayan (Pak Piliç)’e gönderdiği “18 Haziran” başlıklı metinde aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

“...Merhaba.

2050 *Artık iş çığırından çıktı. Fiyatlar freni patlamış kamyon gibi. 2.50, 2.40, 2.30, 2.20. Bakalım bu sefer kene + %25 üretim artışı bizi neye mal olacak?*

Firmadan firmaya değişen maliyet ve satış fiyatları var. Zarar ortalamasını 0.60 krş sayarsak, üretimin de 25.000 ton olduğunu sektörün zararı haftada 15.000.000 Ytl (Onbeştrilyon). Bu rakam her gün daha da artmakta. Bu gidiş ile geçen sene kazanılanların silip süpürüleceği gibi fazlasını da alıp götürüleceği benzer.

2060 *Geçen sene Ekim ayında Besd-Bir’de toplandığımız gün 2008’in kötü olacağını herkesin bilmesine, bazılarımızın öneri sunmasına rağmen öneriyi kabul etmeyenler fırsatın kaçmasına sebep oldular ve bu günlere geldik. Tren kaçtı kaçmasına ama raydan çıkmasını önleyebiliriz. Akıllı insanlar asgari müşterekte birleşir. Anlaşma yapıp sulh içinde yaşarlar. ...*

Peki biz akıllı değil miyiz? Olmaz mıyız? Çok akıllı ve çok kabiliyetliyiz. ...

Bizleriz ama bir şeyi beceremiyoruz. Paylaşmak...

O zaman yapılacak tek bir şey var. Aynen kuş gribinde yaptığımız gibi;

a) Kuluçkada bir miktar şalter kapatmak.

b) Sahada bir miktar itlaf yapmak.

c) Girişleri derhal 2007 seviyesine indirmek.

Yönetim kurulundaki bazı arkadaşlarımız toplantı yaptığımız takdirde kırıcı olabileceğimizi bu sebeple toplanmamayı önerirken bir arkadaşımız ise toplanmayı

- 2070 a) İhracatımızı engelleyen Kuş Gribi sorununa karşı BÖLGESELLİK projesinin acilen çıkmasını sağlamak için,
b) İhracata 300/400 \$ teşvik verilmesini sağlamak için,
c) Soyadan alınan fonların kaldırılmasını temin etmek için Ankara'da hep birlikte kamp kurup yatmayı önerdi.
Hepinizden önerilerinizi bildirmenizi rica ederim.
Haftaya 18.6.2008 çarşamba günü hepinizi Pak Tavuk Yenibosna'da saat 10.00'da toplantıya bir çıkış yolu bulmaya davet ediyorum."

- 2080 Yukarıda yer verilen e-postada da teşebbüslerin 18.6.2008 tarihinde toplanmalarının amacının, üretimi kısmının yollarını aramak, iç piyasayı rahatlatmak amacıyla ihracatın teşvikine ilişkin eylem planı geliştirmek ve hammadde alımında kolaylık sağlanması için girişimlerde bulunmak olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca piliç eti üretimini kısmak için bazı teşebbüsler tarafından 2007 yılının Ekim ayında Besd-Bir'de toplanılmasına karşın katılımcılar arasında bir fikir birliği oluşturulamadığı da yukarıda bahsi geçen e-postada yer verilen başka bir önemli husustur.

- 2090 18.6.2008 tarihli toplantıya yukarıdaki e-postanın gönderildiği teşebbüslerin yanı sıra Ege Tavukçuluk, Bozlar Piliç Beyaz Et Mamulleri Ticaret A.Ş. ve Bozok Piliç'in de çağrıldığı, Zuhâl Daştan tarafından gönderilen 15.6.2008 tarihli Belge 30'da yer alan İhsan Bozan (Mu-Pi), Celalettin Tümer (Bozok), Ege Tavukçuluk, Ak Piliç, Ali Bor (Şeker Piliç), Baha Abaloğlu (Abaloğlu), Bak Piliç, Cihan Akiş (As Piliç), Emre Bor (Şeker Piliç), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), Ergun Abaloğlu (Abaloğlu), Gedik Piliç, Hakan Bor (Şeker Piliç), Hamdi Tanrıku (Bey Piliç), İpek Üstündağ (Şen Piliç), İsmail Keskinöğlü (Keskinöğlü), Keskin Keskinöğlü (Keskinöğlü), Mehmet Keskinöğlü (Keskinöğlü), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mert İbrahim Daştan (Pak Piliç), Mustafa Aksoy (Ak Piliç), Mustafa Ericcek (Erpiliç), Nezih Gencer (CP Piliç), Osman Bor (Şeker Piliç), Osman Gedik (Gedik Piliç), Ömer Görener (Banvit), Sait Koca (Bey Piliç), Sinan Çakır (Yemsel), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Yaman Akiş (As Piliç), Yemsel, Anahid Bozacıyan (Pak Piliç) ve Karen Oksayan'a (Pak Piliç) Zuhâl Daştan'dan (Pak Piliç) gönderilen "Toplantı Bilgisi" başlıklı e-postadan anlaşılmaktadır. Bu e-postada ayrıca 18.6.2008 tarihinde saat 10.00'da Pak Piliç'in İstanbul Yeni Bosna'daki ofisinde toplanılacağı, yer darlığı nedeniyle her firmadan bir üst düzey temsilcinin katılması gerektiği, toplantının Besd-Bir toplantısı olduğu, Ege Tavukçuluk, Bozlar Piliç Beyaz Et Mamulleri Ticaret A.Ş. ve Bozok Piliç'in de davet edildiği, Hindi Platform üyelerinin davet edilmediği ve Banvit ve Şen Piliç'in de toplantıya çeşitli nedenlerle katılamayacağı ifade edilmiştir. Erpiliç'i temsilen Süleyman Öztürk'ün seyahatten dönerse katılabileceği belirtilmiştir.

- 2110 Zuhâl Daştan tarafından Kurumumuza gönderilen ek bilgilendirme yazısında, toplantıya katılmayan teşebbüslerin 2007 yılındaki pazar payının yaklaşık %50 olması nedeniyle söz konusu toplantıda alınacak herhangi bir kararın uygulanabilirliğinin olmadığı ve sektörün basında yer alan haberlerde öne sürüldüğü gibi fiyatları arttırma potansiyelinin olmadığı belirtilmiştir. Bu mümkün olsaydı entegre tavuk üreticisi teşebbüslerin son 9 ayda zarar etmemiş olmaları gerektiği de ayrıca ifade edilmiştir.

2120 Teşebbüs yetkilileri ile raportörlerce yapılan görüşmelerde, anılan toplantıda basında yer alan hususların değil sektörün genel sorunlarının konuşulduğu ifade edilmiştir. Ancak Besd-Bir'de bulunan 18.6.2008 tarihli toplantıya ilişkin e-posta'dan ve Belge 29'dan, toplantıda teşebbüslerin ileri sürdüğü konulardan çok fiyat tespiti ve arzın kısılması gibi konuların konuşulmasının planlanmış olduğu anlaşılmaktadır.

Belge 30'da adı geçen Pak Piliç, Banvit, Şen Piliç ve Erpiliç toplantıda alınan kararlara paralel olarak fiyatlarını arttırıp arttırmadıklarının tespit edilmesi için teşebbüsler tarafından gönderilen boyunsuz bütün pilice ilişkin ortalama satış fiyatlarına Tablo 50'de, ortalama satış fiyatlarına ilişkin artış oranlarına Tablo 51'de ve liste fiyatlarına ise Tablo 52'de yer verilmektedir.

Tablo 50: Belge 30'da Adı Geçen Teşebbüslerin Ortalama Satış Fiyatları

Haftalar	25	26	27	28	29
Teşebbüsler	16.6.2008 - 22.6.2008	23.6.2008 - 29.6.2008	30.6.2008 - 6.7.2008	7.7.2008 - 13.7.2008	14.7.2008 - 20.7.2008
Banvit	2,62	2,69	2,72	2,96	2,99
Erpiliç	2,89	2,89	3,15	3,38	3,38
Pak Piliç	2,35	2,35	2,43	2,55	2,75
Şen piliç	2,35	2,35	2,47	2,66	2,79

2130 Kaynak: Teşebbüslerden gelen bilgiler

Tablo 51: Belge 30'da Adı Geçen Teşebbüslerin Ortalama Satış Fiyatlarının Artış Oranları

Teşebbüsler	25-27. Haftalar Arasındaki Artış (%)	25-28. Haftalar Arasındaki Artış (%)	25-29. Haftalar Arasındaki Artış (%)
Banvit	3,80	12,77	13,89
Erpiliç	9,00	16,96	16,96
Pak Piliç	3,40	8,51	17,02
Şen piliç	5,11	13,19	18,72

Kaynak: Teşebbüslerden gelen bilgiler

Söz konusu teşebbüslerin 2008 yılının 25., 26., 27. ve 28. haftalarındaki boyunsuz bütün piliç ürününe ilişkin ortalama satış fiyatları Tablo 50 ve Tablo 51 ışığında incelendiğinde, bu teşebbüslerin 2008 yılının 25. haftasından sonraki 3 hafta içinde fiyatlarını arttırdıkları görülmektedir.

2140 Diğer yandan Keskinöğlü'nda yapılan incelemelerde bulunan Belge 25'te Mehmet Keskinöğlü'nun (Keskinöğlü) ajandasının 8 Temmuz Pazartesi tarihli sayfasında ve masasının üstünde bulunan bir notta sırasıyla "Pak Tavuk Zuhal Daştan Perşembe 250 brüt" ve "Zuhal Daştan Perşembe 250 Brüt Zam" şeklinde elle yazılmış ifadeler yer almaktadır. Tablo 52 incelendiğinde, Pak Piliç'in ve Keskinöğlü'nun 7.7.2008 tarihinden sonraki ilk Perşembe olan 10.7.2008 tarihinde boyunsuz bütün piliç fiyatını bir önceki fiyat listesine göre 25 Krş. arttırdığı görülmektedir. Metinlerde yer alan "brüt" ifadesi ise liste fiyatlarını işaret etmektedir. Zira liste fiyatları bayilere yapılacak indirimleri içermemekte ve her bayiye satış potansiyeline göre farklı indirimler uygulanabilmektedir. Sonuç olarak Belge 25, toplantıda alınan kararlardan Zuhal Daştan (Pak Piliç) aracılığıyla haberdar olduğunun bir göstergesidir.

2150

Tablo 52: Belge 25 ve Belge 30'da Adı Geçen Teşebbüslerin Liste Fiyatları

Teşebbüsler	Boyunsuz Bütün Pilice İlişkin Liste Fiyatları				
	Tarih	26.06.2008	29.06.2008	06.07.2008	10.07.2008
Banvit	Fiyat	2,90	3,10	3,45	3,45
	Tarih	04.06.2008	12.06.2008	04.07.2008	11.07.2008
Erpiliç	Fiyat	3,10	2,82	3,07	3,30
	Tarih	05.06.2008	11.06.2008	04.07.2008	10.07.2008
Keskinoğlu	Fiyat	3,66	3,20	3,20	3,45
	Tarih	12.06.2008	30.06.2008	10.07.2008	-
Pak Piliç	Fiyat	2,95	3,20	3,45	-
	Tarih	25.06.2008	29.06.2008	06.07.2008	10.07.2008
Şen piliç	Fiyat	3,06	3,21	3,37	3,65

Kaynak: Teşebbüslerden gelen bilgiler

Tablo 53: 18.6.2008 Tarihine En Yakın Yayımlanan Fiyat Listesi ile 3.7.2008 Tarihinden Sonra Yayımlanan En Yakın Tarihli Fiyat Listelerinin Artış Oranlarının Karşılaştırılması

Teşebbüsler	1. ve 3. Fiyat Listelerinin Farkı (%)	1. ve 4. Fiyat Listelerinin Farkı (%)	2008 Yılıının Temmuz Ayı Fiyat Artışı(%)
Banvit	18,97	18,97	18,97
Erpiliç	8,87	17,02	17,02
Keskinoğlu	0,00	7,81	7,81
Pak Piliç	16,95	-	16,95
Şen piliç	10,13	19,28	19,28

Kaynak: Teşebbüslerden gelen bilgiler

Yukarıda yer verilen karşılaştırma ışığında Tablo 53'te yer alan teşebbüslerden Keskinoğlu dışındaki teşebbüslerin boyunsuz bütün pilicin fiyatlarını 2008 yılının Temmuz ayı itibarıyla en az %10 oranında arttırdıkları anlaşılmaktadır.

18.6.2008 tarihli toplantıya ilişkin bir diğer belge Zuhal Daştan'dan (Pak Piliç) İhsan Bozan (Mu-Pi), Celalettin Tümer (Ak Piliç), Ali Bor (Şeker Piliç), Baha Abaloğlu (Abaloğlu), Bak Piliç, Cihan Akiş (As Piliç), Emre Bor (Şeker Piliç), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), Ergun Abaloğlu (Abaloğlu), Gedik Piliç, Hakan Bor (Şeker Piliç), Hamdi Tanrıkulu (Beypiliç), İpek Üstündağ (Şen Piliç), İsmail Keskinoğlu (Keskinoğlu), Keskin Keskinoğlu (Keskinoğlu), Mehmet Keskinoğlu (Keskinoğlu), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mert İbrahim Daştan (Pak Piliç), Mustafa Aksoy (Ak Piliç), Mustafa Ericcek (Erpiliç), Nezih Gencer (CP Piliç), Osman Bor (Şeker Piliç), Osman Gedik (Gedik Piliç), Ömer Görener (Banvit), Sait Koca (Beypiliç), Sinan Çakır (Yemsel), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Vural Görener (Banvit), Yaman Akiş (As Piliç), Yemsel, Aboza (Pak Piliç) ve Karen Okşayan'a (Pak Piliç) 18.6.2008 tarihinde gönderilen "Bazı Bilgiler" başlıklı e-postayı içeren Belge 18'dir. Anılan e-postada Şen Piliç, Köytür, Ak Piliç, CP Piliç, Abaloğlu, Mu-Pi, Gedik Piliç, As Piliç, Şeker Piliç, Bupiliç, Bozlar, Bozok, Yemsel, Pak Piliç, Beypiliç, Banvit, Erpiliç ve Keskinoğlu tarafından 2008 ve 2007'nin Haziran ayında kesilen piliç miktarları adet/gün cinsinden yazılmış, daha sonra 2007 ile 2008'in ilk ayları enflasyon, ekonomik kriz, siyasi kriz, yem hammadde, sebze fiyatları, kene, üretim, broiler performans, şoklu stoklar, petrol fiyatları ve ihracat açısından karşılaştırılmıştır. Daha sonra ise aşağıdaki ifadelerle yer verilmiştir:

"...Bu yıl bitti kayboldu. 1 Ekimden itibaren daha kötü günler bizleri beklemekte. Balık yasağı kalkacak (lüfer, hamsi, istavrit az olursa işimiz zor, çok olursa berbat), okullar açılacak, defter kalem önlük çanta, kış başlayacak odun kömür doğal gaz masrafları başlayacak. Kışı daha az zararla kapatmanın yolu malum. 2009'u kurtarabilmek için damızlık siparişlerinizi gözden geçirmenizi öneririm. Selam ve sevgilerimle. Zuhal Daştan..."

Yukarıda yer verilen e-posta ile, e-postanın gönderildiği teşebbüsler 2009 yılı için uyarılmış ve karşılaşılabilecek bir krizden arzın kısılması yoluyla -damızlık siparişleri azaltılarak- çıkılabileceği ifade edilmiştir. Bu durum ise 18.6.2008 tarihli toplantıda basında yer alan haberlere paralel olarak piliç eti arzının kısılması yönünde görüşüldüğünü destekler niteliktedir.

2200

Zuhal Daştan e-postada yer alan bilgileri Besd-Bir'in Başkanı olması dolayısıyla elde etmiştir. Zira teşebbüslerin farklı yılların aynı ayında gerçekleştirdikleri günlük kesim miktarları gibi detaylı bilgilerin tek tek teşebbüslerden toplanması oldukça güçtür. Bu durum ise Besd-Bir tarafından yapılan projeksiyon çalışmalarında kullanılan ve firmaların özel bilgisi olması nedeniyle gizli tutulması gereken bilgilerin amacına uygun kullanılmadığını göstermesidir.

Zuhal Daştan tarafından Belge 18'de yer alan bilgilere ilişkin yapılan açıklama ise aşağıdaki gibidir:

2210

"...Bu sektöre aşı, ilaç, ekipman vs. satan firmaların elemanları bizleri haftanın 5 günü dolaşip mal satmaya çalışırken pazarın büyüklüğünü öğrenip ona göre satış stratejileri geliştirmeye uğraşırlar. Bizlere ne kadar damızlık girdiğimizi, günde kaç adet kestiğimizi, ilerde ne keseceğimizi sorup bu bilgiler ışığında kendi ithalatlarını organize ederler. Onlar bizden bilgi toplarken biz de onlardan diğer entegrelerin ne yaptığını sorup bilgi alışverişi yaparız. Bu tablo sahada gezen bu kişilerden toplanan bilgilerden hazırlanmıştır...."

Yukarıda yapılan açıklamalar ve incelenen belgeler ışığında, 18.6.2008 tarihli toplantı hakkında ulaşılan sonuçlar Tablo 54'te özetlenmektedir.

Tablo 54: Fiyatların Arttırılması ve Arzın Kısılmasına İlişkin 18.6.2008 Tarihli Toplantı

Teşebbüsler	Toplantıya Davet Edilen Teşebbüsler	Anlaşmanın Tarafı Olduğu Tespit Edilen Teşebbüsler
Abalıoğlu	√	
Ak Piliç	√	
Arpi	√	
As Piliç	√	
Bakpiliç	√	
Banvit	√	√
Bey Piliç	√	
Bupiliç	√	
Bozok	√	
CP Piliç	√	
Erpiliç	√	√
Gedik Piliç	√	
Keskinoğlu	√	√
Mu-Pi	√	
Pak Piliç	√	√
Şeker piliç	√	
Şen Piliç	√	√
Yemsel	√	

I.3.2.9. Diğer Belgeler

2220

I.3.2.9.1. STBP'ye Üye Teşebbüslerin Bir Kısımının Birlikte Hareket Ettiğinin Pak Piliç'in Bayisi Tarafından Da Dile Getirilmesi

Pak Piliç'in Malatya bayisi olan Zuhal Daştan'a (Pak Piliç) 16.2.2008 tarihinde gönderdiği mektubun ilgili kısımlarına aşağıda yer verilmiştir (Belge 12) :

2230

“...20 tane ulusal firmanın oluşturduğu ve Türkiye pazarının %85'ine hâkim olan firmaların fiyat politikaları aşağı yukarı aynı (Banvit hariç) ve bu platformun başkanı da sizlersiniz. Aynı zamanda Besider'in başkanı da... Diğer 20 firmayla yapmış olduğunuz fiyat ayarlama toplantılarında lütfen bu konuyu da görüşün. Bu bataklığı islah edin... Bütün ulusal firmalar bir olalım fazla değil 1-2 ay Malatya'yı pilot bölge seçin bunların dayanacak gücü ciddi olarak yok. Ben eminim ki kesin yola gelirler...”

Öncelikle belirtilmesi gereken husus, belgede geçen “Besider”, Besd-Bir'dir. Zira “Besider” adında bir dernek bulunmamaktadır. Ayrıca metinde “platform” ile kastedilen de STBP'dir.

2240

Yukarıda yer verilen mektubun en önemli özelliği, STBP'ye üye teşebbüslerin fiyat tespiti yoluyla aralarındaki rekabeti azaltma çabalarının, Malatya'daki bir bayinin dahi bilmesidir. Söz konusu bayi ayrıca, benzer bir anlaşmanın Malatya ili özelinde de gerçekleştirilerek yerel rakiplerin faaliyetlerinin zorlaştırılmasını talep etmektedir. Böylelikle Malatya'da fiyatların rekabet baskısı olmaksızın belirlenebileceği işaret edilmektedir.

I.3.2.9.2. Bayilerin Aralarında Anlaşma Yapmaları Yönünde Teşvik Edildiği Anlaşılan Belgeler

2250

Pak Piliç tarafından bayilerine gönderilen yazıda Pak Piliç bayilerinden, diğer bayilerle anlaşarak aralarındaki fiyat rekabetine son vermelerini, sattıkları piliç fiyatlarını yükseltmelerini, entegre tavuk üreticilerinden fazla mal üretmeleri konusunda baskı yapmamalarını ve diğer üreticiler üzerinde baskı kurarak arzı kısımlarını talep etmiştir (Belge 14). 21.3.2008 tarihli bu yazı aşağıdaki gibidir:

2260

“... Biz beyaz et üretenler Kasım 2007'den bu yana zarar etmekteyiz. Ucuz balık sezonu sona erdiği halde fazla ürettiğimiz için malımızı zararına satmak zorunda kalıyoruz. Bu zafiyetimizin farkında olan bazı alıcılar da bizleri birbirimize vurdurarak daha fazla zarar etmemize sebep veriyorlar [belgede ayrıca el yazısı ile “yazmasak mı” diye not düşülmüş] ... Bu böyle devam ederse sektördeki entegrelerin bir kısmı kapanır. Bunun sonucu bayiler satacak mal bulamaz, kapanır...”

2270

İlinizde bu meslektan ekmeğini kazanan meslektaşlarınız ile acilen toplanmanızı, entegrelerinize sahip çıkmanızı, birbiriniz ile fiyat rekabeti yapmaya son verip bütün piliç fiyatlarınızı acilen hiç değilse maliyet fiyatına getirmek üzere prensip anlaşması yapmanızı sizlerden rica ediyorum. Sizleri malsız bırakmamak için aşırı üretim yapmaktan bizleri vazgeçirmelisiniz. Üzerimizdeki bu manevi baskıyı ancak sizler kaldırabilirsiniz. Bayiliğini yaptığınız entegre yöneticilerini acilen ziyaret edip sizlere çok mal yollayarak doyurmak yerine, kar ettirecek şekilde üretim yapmalarını talep etmelisiniz. Marketlerin sizler üzerindeki öldürücü baskısını ortadan kaldırmak için sorunlarımızı onlara anlatmalı, onları ikna etmelisiniz. Senenin yedi ayı adeta marketlere müşteri cezp etme aracı haline gelen pilici bu konumdan çıkarmanın mücadelesini vermelisiniz. Aksi takdirde gelecekte piliç de ithal edilen ürünler listesinde yer alacaktır. Haydi görev başına...”

Söz konusu belgenin gönderilme amacı piliç eti üreticilerinin aralarında yaptıkları anlaşmaların tam anlamıyla hayata geçirilmesini sağlamaktır. Nitekim Belge 14

2280 soruşturmanın daha önceki bölümlerinde yer verilen belgeler ışığında incelendiğinde, piliç eti üreticisi teşebbüslerin aralarında yaptıkları bazı anlaşmaları çeşitli nedenlerle hayata geçiremedikleri görülmektedir. Belge 14'ün önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır. Zira bayilerin teşebbüsleri birbirine düşürerek daha ucuza mal alma çabaları piliç eti piyasasında faaliyet gösteren teşebbüslerin kolaylıkla fiyatlarını yükseltememelerine yol açmaktadır. Bu nedenle Pak Piliç tarafından getirilen önerinin amacı, piliç eti üreticileri arasında kurulan kartel tarafından alınan kararların doğrudan piyasaya yansımalarını sağlamaktır.

I.3.2.9.3. Bey Piliç, Erpiliç, Pak Piliç, Şeker Piliç ve Keskinöğlü'nün Piliç Eti Fiyatlarını Birbirleriyle Paylaştığını Gösteren Belgeler

2290 Beypiliç, Erpiliç, Pak Piliç, Şeker Piliç ve Keskinöğlü'nün piliç eti fiyatlarını diğer teşebbüslerle paylaştığını gösteren belgeler Belge 25 ve Belge 17'dir. Mehmet Keskinöğlü tarafından tutulduğu anlaşılan notlarda (Belge 25) "Şeker Piliç – 2.580 YTL – Bayi Fiat – Emre Bor" ve "Zuhal Daştan – Perşembe – 250 – Brüt" şeklinde yer alan ifadeler Şeker Piliç ve Pak Piliç'in fiyatlarının Keskinöğlü ile paylaşıldığını göstermektedir. Nitekim 7.7.2008 ve 8.7.2008 tarihlerinde yazıldığı anlaşılan iki ifadede yer verilen Perşembe gününün 10.7.2008 tarihini işaret etmesi ve Pak Piliç'in bu tarihte boyunsuz bütün pilicin fiyatını 3,20'den 3,45'e (25 Krş) arttırması, Pak Piliç'in 2 gün öncesinden fiyatlarının ne olacağı bilgisini Keskinöğlü ile paylaştığını işaret etmektedir.

2300 Benzer şekilde teşebbüslerin aralarında fiyat listelerinin paylaşıldığını gösteren bir diğer belge olan Belge 17'nin de incelenmesinde yarar vardır. Söz konusu belge Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından kontrol edilen Emre Piliç'in yetkilisi Ömür Oral'a 23.5.2008 tarihinde "Civciv Fiyatı" başlığı ile gönderilen e-postadır ve içeriği şu şekildedir:

2310 "...Ömürçüğüüm merhaba. Fiyatlar gizli olarak indiriliyor. El altından verdiğimiz iskonto % 3 oldu. S Koca [Sait Koca-Bey Piliç] yeni düşük liste yapmak istiyor. Süleyman [Süleyman Öztürk-Erpiliç] ile ben bu şekilde el altı uygulaması ile devam etmeyi öneriyoruz. Biz yeni bir düşük liste yaparsak Şen [Şen Piliç], CP [CP piliç], Lezita [Abalıoğlu] bizim gene 10-15 krş altımıza girecekler. Bu devam edip gidecek. Senden ricam bize uyguladığın civciv fiyatını işler düzeline kadar 50 krşa indirmen. Bu kesimhane zarar ederken ona yardımcı olmalıyız."

Yukarıda yer verilen e-postada Bey Piliç, Erpiliç ve Pak Piliç yetkililerinin fiyat listelerini ve bayilere verilecek iskonto oranlarını birlikte belirledikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Pak Piliç'in Bey Piliç ve Erpiliç'le ortak hareket ettiğini ve bu teşebbüslerin fiyat listelerini birbiriyle paylaştıklarını işaret etmektedir.

I.3.2.9.4. Pak Piliç'in Piliç Eti Stoğuna İlişkin Bilgileri Bey Piliç ile Paylaştığını Gösteren Belgeler

2320 Belge 27'de Tülay İncebıyık'tan (Pak Piliç) Sait Koca'ya (Bey Piliç) faks çekilen 26.1.2006 tarihli iki yazı bulunmaktadır. Bu yazılarda Pak Piliç'in 31.12.2005 ve 26.1.2006 tarihleri itibarıyla şoklu et stoğuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu nedenle Belge 27'nin Pak Piliç'in gizli ticari bilgilerini Beypiliç'le paylaştığını göstermektedir.

I.3.2.9.5.Bazı Teşebbüslerin Birbirlerine İleri Tarihli Liste Fiyatlarını Göndermek Suretiyle Aralarındaki Rekabeti Engellemeye Yönelik Faaliyetlerde Bulduklarını Gösteren Belgeler

Hakkında soruşturma açılan teşebbüslerde yapılan yerinde incelemelerde, bazı teşebbüslerin üst düzey yöneticilerinin diğer teşebbüslere veya diğer teşebbüslerin üst düzey yöneticilerine ileri tarihli fiyat listelerini gönderdiği tespit edilmiştir. Bulunan belgelere aşağıda yer verilmiştir:

2330

Belge 15: Bu e-posta Nevin Baysan'dan (Bey Piliç) Ergun Abaloğlu (Abaloğlu), Yiğit Tavaş (Abaloğlu), Ali Bor (Şeker Piliç), Ömer Görener (Banvit), Yemsel, Zuhul Daştan (Pak Piliç), Gedik Piliç, Nezih Gencer (CP Piliç), Sabri Güncan Ortaklığı, Karagüp, Nesim Karaosmanoğlu (Arpi), Refik Mandev (Emre Piliç), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Ak Piliç, İpek Üstündağ (Şen Piliç), Faruk Yetiştiren (As Piliç), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mehmet Keskinöğlü (Keskinöğlü), Betül Demirel (Şeker Piliç), M. Alanbay (Ak Piliç), Besime Bakiler (Abaloğlu), Bülent@mudurnupilic.com.tr (Pak Piliç), Yasemin Burgaz (Pak Piliç), Mesut Ergül (Abaloğlu), bkaleli@rossanadolu.com.tr, Mercan Öncel (Şeker Piliç), Soner Özvarol (Keskinöğlü), Sait Koca (Bey Piliç), Teoman İnal (Bey Piliç), Aslı Karamişe (Bey Piliç) ve Bülent Yüksel'e (Bey Piliç) 27.6.2008 tarihinde gönderilmiş olup ekinde Bey Piliç'in 29.6.2008 tarihli fiyat listesi yer almaktadır.

2340

Belge 19: Nevin Baysan (Bey Piliç) tarafından 22.4.2008 tarihinde Ergun Abaloğlu (Abaloğlu), Yiğit Tavaş (Abaloğlu), Ali Bor (Şeker Piliç), Ömer Görener (Banvit), Yemsel, Zuhul Daştan (Pak Piliç), Gedik Piliç, Nezih Gencer (CP Piliç), Sabri Güncan Ortaklığı, Karagüp Piliç, Nesimi Karaosmanoğlu (Arpi), Refik Mandev (Emre Piliç), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Ak Piliç, İpek Üstündağ (Şen Piliç), Faruk Yetiştiren (As Piliç), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mehmet Keskinöğlü (Keskinöğlü), Betül Demirel (Şeker Piliç), M. Alanbay (Ak Piliç), Besime Bakiler (Abaloğlu) ve Teoman İnal (Bey Piliç)'a bir e-posta gönderilmiştir. Belge 19'da yer alan belgenin ekinde Bey Piliç'in 27.4.2008 tarihli fiyat listesi yer almaktadır.

2350

Belge 20: Belge 20'de yer alan e-posta Zuhul Daştan'dan (Pak Piliç), Ak Piliç, Baha Abaloğlu (Abaloğlu), Bakpiliç, Cihan Akiş (As Piliç), Emre Bor (Şeker Piliç), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), Ergun Abaloğlu (Abaloğlu), Gedik Piliç, Hakan Bor (Şeker Piliç), Hamdi Tanrıku (Bey Piliç), İpek Üstündağ (Şen Piliç), İsmail Keskinöğlü (Keskinöğlü), Keskin Keskinöğlü (Keskinöğlü), Mehmet Keskinöğlü (Keskinöğlü), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mert İbrahim Daştan (Pak Piliç), Mustafa Aksoy (Ak Piliç), Mustafa Ericek (Erpiliç), Nezih Gencer (CP Piliç), Osman Bor (Şeker Piliç), Osman Gedik (Gedik Piliç), Ömer Görener (Banvit), Sait Koca (Bey Piliç), Sinan Çakır (Yemsel), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Vural Görener (Banvit), Yaman Akiş (As Piliç), Yemsel ve Kerem Okşayan'a (Pak Piliç) 29.6.2008 tarihinde gönderilmiş olup e-postanın ekinde Pak Piliç'in 30.6.2008 tarihli fiyat listesi yer almaktadır.

2360

Söz konusu fiyat listesi aynı tarihte Emre Bor (Şeker Piliç) tarafından Şeker Piliç'in çalışanı Betül Demirel'e, Betül Demirel'den 30.6.2008'de Abaloğlu çalışanı Göksel Özler'e, aynı tarihte de Göksel Özler'den Abaloğlu çalışanı Yasemin İşsever'e gönderilmiştir.

2370

Belge 21: Belge 21'de yer alan e-posta Nevin Baysan'dan (Bey Piliç) Nezh Gencer'e (CP Piliç) 7.7.2008 tarihinde gönderilmiştir. E-postanın ekinde Bey Piliç'in 10 Temmuz'da uygulayacağı perakende fiyat listesi yer almaktadır.

Belge 22: Belge 22'de yer alan e-posta 3.7.2008 tarihinde Zuhul Daştan'dan (Pak Piliç) Ender Abalıoğlu'na (Abalıoğlu) ve Ender Abalıoğlu'nda da Abalıoğlu çalışanları Göksel Özler ve Yasemin İşsever'e gönderilmiş olup e-postanın ekinde Pak Piliç'in 10.7.2008 tarihindeki fiyat listesi yer almaktadır .

2380

Belge 23: Belge 23'te yer alan e-posta 9.7.2008 tarihinde Bülent Alakuşak'tan (Keskinöğlü) Nezh Gencer'e (CP Piliç) 9.7.2008 tarihinde gönderilmiştir. Ekinde de Keskinöğlü'nün 10 Temmuz'da uygulayacağı perakende fiyat listesi yer almaktadır.

Belge 26: Erdem Kılıç'tan (Şen Piliç) 9.7.2008'de Fethi Sürücü'ye (Mu-Pi) gönderilen e-postanın ekinde Şen Piliç'in 4.5.2008 tarihli fiyat listesi ve Erpiliç'in 11.7.2008 tarihli fiyat listesi bulunmaktadır.

2390

Belge 31: Belge 31'de yer alan e-posta Nevin Baysan'dan (Bey Piliç) Ergun Abalıoğlu (Abalıoğlu), Yiğit Tavaş (Abalıoğlu), Ali Bor (Şeker Piliç), Ömer Görener (Banvit), Yemsel, Zuhul Daştan (Pak Piliç), Gedik Piliç, Nezh Gencer (CP Piliç), Sabri Güncan Ortaklığı, Karagüp, Nesimi Karaosmanoğlu (Arpi), Refik Mandev (Emre Piliç), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Ak Piliç, İpek Üstündağ (Şen Piliç), Faruk Yetiştiren (As Piliç), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mehmet Keskinöğlü (Keskinöğlü), Betül Demirel (Şeker Piliç), M. Alanbay (Ak Piliç), Besime Bakiler (Abalıoğlu), Bülent Alakuşak (Keskinöğlü), Teoman İnal (Bey Piliç), Pak Piliç, Karagüp, Mesut Ergül (Abalıoğlu), Mercan Öncel (Şeker Piliç), Soner Özvarol (Keskinöğlü) ve Berna Torun'a (Banvit) 24.1.2008 tarihinde gönderilmiştir ve e-postanın ekinde Bey Piliç'in 25.1.2008 tarihli fiyat listesi yer almaktadır.

2400

Belge 32: Belge 32'de yer alan e-posta Nevin Baysan'dan (Bey Piliç) Ergün Abalıoğlu (Abalıoğlu), Yiğit Tavaş (Abalıoğlu), Ali Bor (Şeker Piliç), Ömer Görener (Banvit), Yemsel, Zuhul Daştan (Pak Piliç), Gedik Piliç, Nezh Gencer (CP Piliç), Sabri Güncan Ortaklığı, Karagüp Piliç, Nesimi Karaosmanoğlu (Arpi), Refik Mandev (Emre Piliç), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Ak Piliç, İpek Üstündağ (Şen Piliç), Faruk Yetiştiren (As Piliç), Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mehmet Keskinöğlü (Keskinöğlü), Betül Demirel (Şeker Piliç), M. Alanbay (Ak Piliç) ve Besime Bakiler (Abalıoğlu) 'e 27.6.2008 tarihinde gönderilmiştir. E-postanın ekinde Bey Piliç'in 29.6.2008 tarihli fiyat listesi yer almaktadır.

2410

Belge 33: Belge 33'te yer alan e-posta Nevin Baysan'dan (Bey Piliç) Yemsel'e 7.7.2007 tarihinde gönderilmiştir ve e-postanın ekinde Bey Piliç'in 10 Temmuz'da uygulayacağı perakende fiyat listesi yer almaktadır.

2420

Belge 40: Belge 40'ta yer alan e-posta da ise Nevin Baysan'dan (Bey Piliç) Ergun Abalıoğlu (Abalıoğlu), Yiğit Tavaş (Abalıoğlu), Ali Bor (Şeker Piliç), Ömer Görener (Banvit), Yemsel, Zuhul Daştan (Pak Piliç), Gedik Piliç, Nezh Gencer (CP Piliç), Sabri Güncan Ortaklığı, Karagüp Piliç, Nesimi Karaosmanoğlu (Arpi), Refik Mandev (Emre Piliç), Süleyman Öztürk (Erpiliç), Ak Piliç, İpek Üstündağ (Şen Piliç), Faruk Yetiştiren (As Piliç), Bupiliç, Mehmet Sabit Yılmaz (Bupiliç), Mehmet Keskinöğlü (Keskinöğlü), Betül Demirel (Şeker Piliç), M. Alanbay (Ak Piliç), Besime Bakiler

(Abalioğlu), Bülent Alakuşak (Keskinöğlü), Besime Bakiler (Abalioğlu), Bülent Bilgiç (Pak Piliç), Yasemin Burgaz (Pak Piliç), Bülent Demirel (Şeker Piliç), Mesut Ergül (Abalioğlu), bkaleli@rossanadolu.com, Mercan Öncel (Şeker Piliç), Soner Özvarol (Keskinöğlü), pazarlama@hastavuk.com.tr ve btanyıldız@rossanadolu.com'ya 22.4.2008 tarihinde gönderilmiştir ve e-postanın ekinde Bey Piliç'in 27.4.2008 tarihli fiyat listesi yer almaktadır.

2430

Belge 42: 26.4.2008'de Pak Piliç'ten Bozok'a gönderilen e-postanın ekinde daha önce diğer teşebbüslere gönderilmiş olan 27.4.2008 tarihli fiyat listesi Bozok'a da iletilmektedir. Belge 42'nin devamında 23.4.2007 tarihinde yine Pak Piliç tarafından Bozok'a Bey Piliç'in 27.4.2008 tarihli fiyat listesinin gönderildiği görülmektedir.

Belge 43: Bu belgede Bülent Bilgiç (Pak Piliç) Bozok'a Pak Piliç'in ileri tarihli fiyat listelerini göndermektedir. Söz konusu listeler, 26.1 2008, 14.2.2008 ve 27.3.2008 tarihli fiyat listeleridir. Tablo 55 ve 56'da ise, yukarıda yer verilen belgeleri gönderen teşebbüslerin listesine yer verilmektedir.

Tablo 55: İleri Tarihli Fiyat Listelerini Gönderen Teşebbüslerin Belge Bazında Gösterimi

Teşebbüsler	Belge 15	Belge 19	Belge 20	Belge 21	Belge 22	Belge 23	Belge 26
Bey Piliç	√	√		√			
Keskinöğlü						√	
Pak Piliç			√		√		
Şeker Piliç			√				
Şen Piliç							√

2440

Tablo 56: İleri Tarihli Fiyat Listelerini Gönderen Teşebbüslerin Belge Bazında Gösterimi

Teşebbüsler	Belge 31	Belge 32	Belge 33	Belge 40	Belge 42	Belge 43
Bey Piliç	√	√	√	√		
Pak Piliç					√	√

I.4. Savunmalar ve Bunların Değerlendirilmesi

I.4.1. Ortak Savunmalar

I.4.1.1. Anlaşmanın Varlığından Bahsedilebilmesi İçin Taşınması Gerekli Unsurları Taşımadığı Savunması

2450

Savunmalarda, rekabet hukuku anlamında taraflar arasında bir anlaşmanın varlığından bahsedebilmek için öncelikle tarafların anlaşma yönünde iradesinin bulunması ve kendilerini anlaşmayla bağlı kabul etmeleri gerektiği belirtilmiştir. Soruşturma kapsamında da anlaşmaya taraf olma unsurunun tespit edilemediği iddia edilmiştir.

2460

4054 sayılı Kanun bağlamında anlaşma kavramı, medeni hukuk ve borçlar hukuku mevzuatında kullanılan "sözleşme" ya da "akit" terimlerinden ayrılmaktadır. 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin gerekçesinde de anlaşmada medeni hukukun geçerlilik koşullarına uyma ölçütünün aranmadığı açıkça belirtilmiştir. Rekabet hukuku mevzuatında anlaşma kavramı taraflar arasındaki her türlü irade uyuşması anlamında kullanılmaktadır. Bununla birlikte dosya konusu iddialara esas teşkil eden pek çok belgede teşebbüslerin piliç eti fiyatının artırılması yönünde ortak bir irade içinde oldukları ve bu konuda mutabakata vardıkları açıkça ifade edilmektedir (Bkz: Belge 1, Belge 2, Belge 16, Belge 17, Belge 25, Belge 29). Tüm bu belgeler ışığında teşebbüsler arasında anlaşma yapma yönünde bir iradenin var olmadığı ve anlaşmaya taraf olma unsurunun bulunmadığı savunması gerçekçi bir iddia olmaktan uzaktır.

I.4.1.2. Anlaşmanın Rekabeti Kısıtlayıcı Etkiler Doğurmadığı Savunması

2470 Savunmada rekabete aykırı bir anlaşmadan söz edilebilmesi için bunun rekabeti sınırlayıcı etkilerinin de gözlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca yüksek kar oranlarının olmadığı, hatta zararın söz konusu olduğu piliç eti sektöründe rekabeti kısıtlayıcı etkilerden bahsetmenin, dolayısıyla rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşmanın varlığından söz etmenin mümkün olmadığı ifade edilmektedir.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi rekabeti kısıtlayıcı amaç veya etkisi olan anlaşmaları yasaklamaktadır. Madde metninden de anlaşılacağı üzere anlaşmanın pazarda etki doğurmamış olsa dahi amacının rekabeti kısıtlayıcı olması 4. maddenin ihlal edildiği sonucunu doğurması için yeterlidir. Bununla birlikte dosya kapsamında teşebbüslerin fiyat listelerinin ve belgelerin incelenmesi sonucunda anlaşmaların pazarda etki doğurduğu tespiti de yapılmıştır.

I.4.1.3. Fiyatların Rasyonel Sebeplerle Arttığı Savunması

2480 Savunmada birçok kez piliç eti sektöründe fiyatların rasyonel sebeplerle arttığı iddia edilerek bunun göz ardı edildiği ileri sürülmektedir. Bu nedenle değerlendirmelerde vurgulanan fiyat artışlarının her hangi bir anlaşma sonucunda gerçekleşmediği, talebin fiyat üzerindeki etkisinin bir yansıması olduğu iddia edilmektedir.

2490 Öncelikle belirtilmelidir ki teşebbüslerin rekabeti engelledikleri iddiası sadece paralel fiyat hareketlerinden yola çıkılarak öne sürülmektedir. Bilakis hem önaraştırma hem de soruşturma döneminde yapılan yerinde incelemelerde teşebbüslerin fiyatlarını arttırmak konusunda aralarında anlaşmalarına dair somut belge ve bulgulara ulaşılmıştır. Bu belge ve bulgular, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin lafzı gereğince rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşmanın varlığının tespiti için yeterli olup bu gerekçeyle tespitler kısmında söz konusu belge ve bulgulara ağırlık verilmiştir. Söz konusu belge ve bulgular iktisadi nitelikli delillerle, sadece desteklenmeye çalışılmıştır.

I.4.1.4. Teşebbüslerin Pazar Paylarının Birbirine Yakın Olmasının, Pazarın Rekabetçi Olduğunu Gösterdiği Savunması

2500 Savunmaların çoğunda teşebbüslerin pazar paylarının birbirine yakın olmasının pazarın rekabetçi olduğunu gösterdiği iddia edilmektedir. Bir piyasada teşebbüslerin pazar paylarının yakın olması rekabetin yüksek olduğuna bir gösterge olabileceği gibi kartelin kurulmasını kolaylaştıran bir unsur olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Dolayısıyla, piliç piyasasında faaliyette bulunan teşebbüslerin pazar paylarının birbirine yakın olduğunun gösterilmesi pazarda rekabetin olduğuna ilişkin gösterge olarak tek başına yeterli değildir.

I.4.1.5. Piliç Eti Sektöründe Üretici Konumundaki Teşebbüslerin Olası Fiyat Tespiti Anlaşmalarının Rekabeti Kısıtlayıcı Etkisinin Olamayacağı Savunması

2510 Savunmada piliç eti sektöründe üretici konumundaki teşebbüslerin fiyat hareketlerinden nihai tüketicilerin etkilenmeyeceği, bu nedenle üretici seviyesindeki fiyat tespiti anlaşmalarının rekabeti kısıtlayıcı olmayacağı iddia edilmektedir. Bu savunmaya dayanak olarak Kurulun 13.7.2005 tarihli, 05-46/669-171 sayılı kararı emsal gösterilerek üreticiler arasındaki fiyat tespiti anlaşmalarının etkili olabilmesi veya etkisinin artırılabilmesi için dikey fiyat tespitinin varlığının aranmasının gerekli olduğu ileri sürülmektedir. Emsal gösterilen söz konusu Kurul kararı yeniden satış fiyatının belirlenmesine ilişkindir. Yeniden satış fiyatının belirlenmesi bir üretici ile

2520 bayii arasında gerçekleştirilen bir dikey kısıtlamadır. Soruşturma konusu ise rakipler arasında gerçekleştirilen yatay bir kısıtlamadır. Her ne kadar dikey fiyat tespitinin, kartelin başarısını arttırdığı kabul edilse de, bir kartelin söz konusu olabilmesi için dikey fiyat tespitinin varlığı aranmamaktadır. Bunun yanı sıra emsal gösterilen karar doğrultusunda Belge 14'ten, Pak Piliç'in bayilerini aralarında anlaşmaları ve fiyat rekabeti yapmamaları yönünde teşvik ettiği de anlaşılmaktadır.

I.4.1.6. Teşebbüslerin Fiyatları Arasında Bulunan Farklılıkların Anlaşmaya Engel Teşkil Ettiği Savunması

Savunmalarda teşebbüslerin satış fiyatları arasında görülen farklılıklar nedeniyle sabit bir fiyat belirlenemeyeceği, bunun da anlaşmaya engel teşkil ettiği ifade edilmektedir. Ayrıca bu tür fiyat farklılıkları olan bir piyasada fiyatların belirlenemeyeceği iddia edilmektedir.

2530 Savunmalarda ifade edildiği gibi, fiyatları arasında farklılık bulunan teşebbüslerin fiyat üzerinde anlaşması, fiyatları yakın olan teşebbüslere göre daha zordur. Bunun gerçeklik payı olsa da soruşturma konusu olayda bu güçlük aşılmış durumdadır. Zira rakipler arasında fiyat tespiti yapıldığı anlaşılan belgelerde sabit bir fiyat yerine nisbi ya da maktu olarak fiyat artış oranları öngörülmüştür.

I.4.1.7. Yüzden Fazla Ürünün Bulunduğu Piliç Eti Pazarında, Fiyat Belirlemenin Mümkün Olmadığı Savunması

2540 Savunmada yüzden fazla ürünün bulunduğu piliç eti pazarında, fiyat belirlemenin mümkün olmadığı iddia edilmektedir. Yerinde incelemelerde ulaşılan 17.2.2004 tarihli Belge 2'nin ekinde, Ali Bor (Şeker Piliç) tarafından Zuhul Daştan'a (Pak Piliç) gönderilen mektupta, teşebbüslerin fiyat artışına ilişkin anlaşmalarını boyunsuz bütün pilicin brüt fiyatı üzerinden yaptıkları açıkça ifade edilmektedir. Soruşturmanın tarafı olan teşebbüslerin öncelikle boyunsuz bütün piliç fiyatı üzerinde anlaştıkları, bu şekilde diğer piliç ürünleri için de bir baz fiyat tespit ederek fiyatlarını buna göre ayarladıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla pazarda yüzden fazla ürün olması nedeniyle anlaşmanın yapılamayacağı iddiasına katılmak mümkün değildir.

I.4.1.8. Pak Piliç Yönetim Kurulu Başkanı Zuhul Daştan'ın Bireysel Yorumlarının Delil Olamayacağı Savunması

2550 Belge 1, Belge 5 ve Belge 11'de yer alan ifadelerin tamamen Zuhul Daştan'ın bireysel yorumu olduğu ve bu yorumların delil olarak dikkate alınmaması gerektiği, savunmalarda iddia edilmektedir.

Zuhul Daştan'ın Belge 1'de yer alan, bazı teşebbüslerin 7.3.2003 tarihinde Kalyon Otel'de bir toplantı yaptıkları ve bu toplantıda alınan fiyat artırma kararının başarıyla uygulandığına ilişkin ifadeleri bireysel yorum olmaktan ziyade, gerçekleşmiş olan bir durumun teşebbüslere (yeniden zam yapmaya teşvik etmek amacıyla) hatırlatılmasını amaçlayan ifadelerdir. Bu ifadelerin sadece Zuhul Daştan'ın "bireysel yorum"ları, şeklinde değerlendirilmesinin mümkün olmadığı açıktır.

2560 Belge 5 olarak adlandırılan metinde de Zuhul Daştan 7.3.2003 tarihli toplantıya atıf yaparak, toplantı sonrası uygulanan zamlardan sonra sektörün zarardan kurtulduğunu ifade etmekte ve diğer teşebbüsleri bir önceki sene yaptıkları gibi 300.000 TL zam yapmaya davet etmektedir.

Belge 11'de ise Zuhal Daştan bazı teşebbüslere kuluçkalık yumurta ihracatını arttırmak yoluyla iç piyasadaki piliç eti arzını %20 azaltmayı teklif etmektedir.

2570 Pazarda faaliyet gösteren bazı teşebbüslerin 7.3.2003 tarihinde başlayan ve rekabeti kısıtlamayı amaçlayan eylemlerinin varlığı kararın I.3.2.1. kısmında ortaya konmuştur. Örneğin Belge 5'in sadece bir teklif niteliğinde olduğu tarafımızca bilinmekle beraber, teklif tarihi itibarıyla fiyatların yükselmiş olması teklifin bir anlaşmaya dönüştüğünü göstermektedir. Rekabeti kısıtlamaya yönelik davranışların tespit edildiği böyle bir yapıda Zuhal Daştan'ın rakiplerinin ticari kararlarını yönlendirmeye ve onları koordinasyona teşvik etmeye yönelik telkin ve önerilerinin sadece bireysel yorum olarak değerlendirilmesi ve dikkate alınmaması doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Nitekim Kurul, geçmişte alınan 17.6.1999 tarih, 99-30/276-166 sayılı Çimento Kararı ve 24.11.1999 tarih, 99-53/575-365 sayılı İGTOD kararlarında, soruşturma raporlarında yer verilen bazı belgeler hakkında ileri sürülen "kişisel yorum ve düşünceleri içermektedir" savunmalarına itibar etmemiştir.

2580

I.4.1.9. Piliç Eti Sektörünün Kırılganlığı Nedeniyle Rekabetin Büyük Firmalara Ayrıcalık Tanıdığı Bir Sektör Olmadığı Savunması

Savunmalarda, piliç eti sektörünün kırılganlığı nedeniyle rekabetin büyük firmalara ayrıcalık tanımadığı ve iddia edildiği üzere rekabet engellenebiliyor olsaydı 2003-2008 yılları arasında yüksek pazar payına sahip pek çok teşebbüsün varlığını sona erdirmeyeceği iddia edilmektedir.

2590

Tüm sektörleri etkileyen küresel ve ulusal ekonomik krizlerin yanı sıra hormon krizinin, özellikle kuş gribinin ve ardından kene vakasının yaratmış olduğu krizin, piliç eti sektörünü derinden etkilediği bilinen bir gerçekliktir. Bununla birlikte 4054 sayılı Kanun gereğince rekabeti kısıtlayıcı bir takım davranışlar içerisinde bulunan tüm teşebbüslerin pazar payına bakılmaksızın sorumluluğu olduğu da açıktır.

2600

4. madde kapsamında yapılan incelemelerde pazar payı, sadece eylemin pazarda etkisinin ölçülmesi adına önem arz etmektedir. Pazar payı düşük olan teşebbüslerin pazarda yapmış olduğu fiyat tespiti anlaşması ile pazar payı yüksek olan teşebbüslerin aynı eylemi, etki ve sonuçları bakımından elbette farklılık doğurabilmektedir. Bu husus ancak idari para cezası verilmesi durumunda cezanın miktarının belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır.

I.4.1.10. Teşebbüslerin Yaptıkları Toplantılarda Asılsız Hormon İddiası, Kuş Gribi Veya Ekonomik Kriz Gibi Sektör Sorunlarının Üstesinden Gelmek Amacıyla Çeşitli Projeler Geliştirilmeye Çalışıldığı Savunması

Sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerin sektörün yapısal sorunlarına ilişkin çözüm yolları arayışı içinde olmaları ve bu konuda toplantılar düzenlemeleri tek başına 4054 sayılı Kanun'a aykırı bir eylem değildir. Ancak söz konusu konuların konuşulması gündemiyle yapıldığı iddia edilen bazı toplantılarda teşebbüslerin fiyat ve üretim miktarları üzerinde anlaşmaya yönelik girişimlerde bulunulduğu tespit edilmiştir.

2610

I.4.1.11. Yaptırım Teorisi Açısından Bakıldığında Ve Temel Hukuk Prensiplerine Göre, Suç İşlemeye Yönelen Salt Niyet Ve Düşüncenin Cezalandırılmayacağı Savunması

Savunmada hem zarar (rekabeti bozucu sonuç) oluşmamışsa, hem de varlığı iddia edilen fiil (üretimi kısma konusunda anlaşma) böyle bir zararı oluşturmaya elverişli

değilse (pazarın yapısı ve niteliği gereği üretimi kısma kararının pratikte uygulanma olanağının olmaması), ceza verilmesinin hukuken mümkün olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca soruşturma konusu fiilin suçu oluşturmaya elverişli olmamasından ötürü işlenemez suçtan dahi bahsedilebileceği ifade edilmektedir.

2620 Daha önce de belirtildiği üzere 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi rekabeti kısıtlayıcı amaç veya etkisi olan anlaşmaları yasaklamaktadır. Bu bağlamda, rekabeti kısıtlama amacıyla yapıldığı tespit edilen anlaşmalar veya alınan kararlar 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında ihlal niteliğindedir. Teşebbüslerin fiyat artışı gerçekleştirmek konusundaki iradelerini açıkça ortaya koyup, bu yönde karar aldıktan sonra piyasa koşulları gereği bu kararlarını uygulamaya geçirmede başarısız olmaları, söz konusu eylemin ihlal olma niteliğini değiştirmemektedir. Kaldı ki, somut olay bazında yapılan tespitler anlaşmaların hayata geçirildiğini ve anlaşma tarihlerinden sonra piliç eti fiyatında artış gerçekleştiğini göstermektedir.

2630 **I.4.1.12. Teşebbüslerin 1- 5 Gün Gibi Kısa Süreler Sonra Yürürlüğe Girecek Olan Fiyat Listelerini Birbirlerine Göndermelerinin Piyasadaki Rekabeti Bozucu Amaç veya Etkisinin Olmadığı Savunması**

Savunmada teşebbüslerin 1- 5 gün gibi kısa süreler sonra yürürlüğe girecek olan fiyat listelerini birbirlerine göndermelerinin piyasadaki rekabeti bozucu amaç veya etkisinin olmadığı, piyasayı şeffaflaştırmadığı, piyasanın yapısı gereği zaten şeffaf olduğu, bu fiyat listelerine bayiler ve perakendeciler aracılığıyla ulaşılabileceği, fiyat listelerinin uygulanma kabiliyeti olmadığı ve 1-5 gün gibi bir sürede teşebbüslerin kendi fiyat listelerinin diğer teşebbüslerinkine göre belirlenmesinin mümkün olmadığı iddia edilmektedir.

2640 Teşebbüslerin ileri tarihli fiyat listeleri, rekabet açısından duyarlı bilgilerdir. Bu bilgilerin teşebbüsler arasında paylaşılması, bir teşebbüsün diğerlerini beş gün sonra uygulayacağı fiyatlar hakkında bilgilendirmesi, rekabetçi süreçte teşebbüsler arasında görülmesi beklenmeyen bir davranıştır. Piyasanın yapısı gereği şeffaf olması bu davranışın makul olarak değerlendirilmesi sonucunu doğurmamaktadır.

Elbette teşebbüslerin piyasadan bilgi toplayarak rakiplerin fiyatlarını ve satış koşullarını öğrenmeleri, rekabeti kısıtlayıcı bir davranış olarak değerlendirilmemiştir. Örneğin, bazı teşebbüs çalışanlarının piyasadan elde ettikleri rakiplere ilişkin fiyat bilgilerini yöneticilerine iletmeleri ve piyasaya çıkarılan yeni fiyat listelerine bayiler aracılığıyla ulaşma çabaları teşebbüsler arasında rekabetin olduğunu gösteren belgeler arasında sayılmıştır. Savunmalarda da bu duruma dikkat çekilerek fiyat listeleri paylaşımının aynı zamanda rekabetçi sayıldığı ileri sürülmüştür. Buradaki ayırım rakip teşebbüslerin ileri tarihli fiyat listelerine ilişkin bilgiye nereden ulaştığıdır. Asıl olarak rakip teşebbüslerin birbirleriyle ileri tarihli fiyat listelerini paylaşmaları rekabetçi endişeler doğurmaktadır.

2650 **I.4.1.13. Fiyat Verilerinin Sağlıklı Olmadığı Savunması**

2660 Savunmada, soruşturmada kullanılan bazı teşebbüslere ait fiyatların rekabetçi seviyenin üzerinde seyrettiği, bunun da sektörün arz-talep yapısı nedeniyle mümkün olmadığı ve bu nedenle soruşturmaya dayanak olan söz konusu verilerin sağlıklı olmadığı iddia edilmektedir.

2670 Öncelikle belirtilmesi gerekir ki söz konusu fiyat verileri, soruşturmanın tarafı olan teşebbüslerden temin edilmiştir. Bu durumun yanı sıra, ürün ne kadar homojen olursa olsun, firmaların fiyatlama politikasında hammadde maliyetlerinin yanı sıra işçilik, kira gibi diğer üretim maliyetlerini de dikkate aldığı, bu maliyetlerin de firmaların pazardaki konumu, ölçeği gibi ölçütlere göre değiştiği bilinmektedir. Bunun da ötesinde, bir ürünün fiyatının sadece maliyet kalemlerinden oluşmadığı, marka imajı ve kar marjının da fiyatlara yansıdığı göz ardı edilmemelidir. Her firmanın kendi politikaları doğrultusunda kar marjını belirleyebileceği varsayımı altında, benzer maliyet kalemlerinden oluşan bir ürünün fiyatının, fiyatın içerisinde yer alan farklı düzeydeki kar marjları nedeniyle farklı olabileceği de yadsınamaz.

I.4.1.14. Ortalama Satış Fiyatlarının Teşebbüslerin İradesini Ortaya Koymayacağı Savunması

2680 Savunmalarda ortalama satış fiyatlarının, dikey aşamalardan geçerken değişeceği gerekçesiyle teşebbüslerin iradesini ortaya koyamayacağı iddia edilmektedir. Soruşturma konusu kartelin üretici seviyesinde bulunması nedeniyle anlaşmanın varlığını/etkisini gösterebilmek için nihai satış fiyatları yerine ürünün üreticiden çıkış fiyatları dikkate alınmış ve değerlendirmelerde bu fiyatlar önem arz etmiştir.

Üretici kartelinden kaynaklanan fiyat artışlarının, bayi gibi ara seviyelerdeki teşebbüsler tarafından nihai tüketiciye yansıtılmadığı durumlarda, nihai satış fiyatının değişmediği durumlar olabilmektedir. Bu nedenle bu tip kartellerde üretici fiyatlarına bakmak çok daha sağlıklı bir yaklaşımdır. Sonuç olarak tüketiciye yansıyan fiyatları göstermeyeceği gerekçesiyle ortalama satış fiyatlarının teşebbüslerin iradesini ortaya koymayacağı savunması anlamlı bulunmamıştır.

I.4.1.15. Liste Fiyatlarının Tüketicilere Uygulanan Fiyatları Yansıtmadığı Savunması

2690 Savunmalarda liste fiyatlarının tüketicilere uygulanan fiyatları yansıtmadığı ileri sürülmektedir. Öncelikle savunmaya paralel olarak liste fiyatlarının seyrinin, teşebbüslerin belgelerde bahsi geçen fiyat artışı yönündeki anlaşmalara uyup uymadıklarına dair fikir verdiği ancak liste fiyatları üzerinden çeşitli iskontolar uygulandığı ve fiyat listelerinin gerçekleşmiş ortalama fiyatlardan çok farklı seyrettiği zaten tespitlerin başında belirtilmiştir. Bu nedenle de liste fiyatları yerine ortalama satış fiyatlarının baz alınmasının daha doğru bir yaklaşım olacağı ifade edilmiştir.

I.4.1.16. Teşebbüslerin Liste Fiyatlarını Rakiplerine Bilinçli Olarak Yüksek Gösterdiği Savunması

2700 Savunmalarda birbirlerine rakip olan teşebbüslerin fiyatlarını yüksek göstererek (anlaşmaya uymuş gibi davranarak) ve diğer teşebbüslerin bu fiyatların altında kalmamasını sağlayarak, ancak kendisi daha düşük fiyattan satmayı hedefleyerek, müşteri çevresini geliştirmeye çalıştığı belirtilmektedir. Bir başka deyişle teşebbüslerin listelerinde fiyatlarını yükseltmesinin tamamen rekabetçi ortamda geliştirilen bir stratejiden ibaret olduğu ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra savunmada liste fiyatları ile rakiplere gösterilen iradenin anlaşma yapma yönünde olduğu, gerçek iradenin ve uygulanan iradenin aslında sadece rakiplerin fikirlerini öğrenip kendi bildiği gibi davranma şeklinde olduğu ileri sürülmektedir.

2710 Bu savunmanın geçerli olabilmesi için, tarafların bir anlaşma içerisinde olmaları gerekmektedir. Bu davranış açık bir şekilde bir anlaşmayı ihlal eden (cheater)

teşebbüslerin uygulamış olduğu bir hareket olabilir. Bu şekilde teşebbüsler tarafından rakiplerin müşterileri ele geçirilmeye çalışılmakta, arz fazlasının eritilmesi planlanmaktadır. Aslında bu savunma ile rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların varlığı kabul edilmiş olmaktadır.

I.4.1.17. Rekabet Kurulunun 23.3.2000 tarih ve 00-11/109-54 sayılı Kararının Mevcut Soruşturmaya Emsal Niteliğinde Olduğu Savunması

2720

Savunmalarda, Kurulun bu kararına dayanılarak, teşebbüslerin aynı günde ve aynı oranda fiyat artışı yapmamaları durumunda anlaşmadan bahsedilemeyeceği iddia edilmektedir. Söz konusu karar, süt sektöründe söz konusu olan uyumlu eyleme ilişkin olup uyumlu eylem tanımına ayrıntılı bir biçimde yer vermesi bakımından elbette önemlidir. Ancak bu dosya kapsamında ise uyumlu eylem iddiasına yer verilmemektedir. Bunun yanı sıra dosya kapsamında fiyat hareketleri varlığı tespit edilen anlaşmanın etkisini incelemek amacıyla kullanılmıştır.

I.4.1.18. AB İçtihatlarına Dayanılarak Öne Sürülen Savunmalar

2730

AB içtihatlarından örnekler verilerek, savunmalarda iddia edilen hususlar desteklenmeye çalışılmıştır. Savunmalarda verilen ilk örnek 1995 tarihli Treillis kararıdır. Savunmada bu kararlara göre sektörel toplantılarda yapılan fiyata ve üretime ilişkin konuşmaların rekabeti kısıtladığının iddia edilemeyeceği belirtilmiştir. Oysaki Treillis kararı incelendiğinde böyle bir ifade ile karşılaşılmadığı gibi ilk derece mahkemesinin teşebbüslerin teslimatlarına ilişkin bilgileri birbirleriyle paylaşmalarının kartelin etkin çalışmasını sağlamak üzere uyguladıkları bir eylem olduğu değerlendirmesini yaptığı görülmektedir. Savunmalarda verilen ikinci örnek Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'nın (ATAD) 28.2.1991 tarihli Delimitis/Henninger Brau Kararıdır. Bu kararda, bir ihlalden bahsedebilmek için o şirketin eylemlerinin süreklilik arz etmesi gerekliliği kadar, eylemlerin birbirini ekonomik ve hukuki anlamda da tamamlar nitelikte olması ve bir bütün teşkil etmesi gerektiğinin belirtildiği ifade edilmiştir. Bu etkiye "kümülatif etki teorisi" dendiği aktarılmıştır. Öncelikle belirtmek gerekir ki söz konusu karar bir bira üreticisi ile satıcıları arasında imzalan ve münhasır satın alma hükmü içeren tedarik sözleşmelerinin Roma Antlaşması'nın 81. maddesi kapsamında incelenmesini içermektedir. Dolayısıyla, dava konusu bu soruşturmadaki gibi rakipler arasında yatay bir anlaşma değil, dikey anlaşmalardır. Dikey anlaşmalar, kartel anlaşmaları gibi kendiliğinden (per se) yasaklanan anlaşmalar değildir. Söz konusu kararda değinilen kümülatif etkiler ise münhasırlık içeren anlaşmaların bir pazarın büyük bir bölümünde uygulanması halinde bu

2740

2750

anlaşmaların kümülatif olarak pazar kapama etkisi yaratabileceği yaklaşımıdır. Örnek verilen kararın içerdiği hükümlerin doğrudan bir kartel anlaşması içeren inceleme konusu olay için geçerli olamayacağı, iki durumun karşılaştırılmasının ise yanlış çıkarımlara yol açacağı aşikârdır. Örnek gösterilen bir diğer karar olan ATAD'ın 16.12.1975 tarihli Suiker Unie kararında geçen "Teşebbüslerin doğrudan veya dolaylı iletişim ile pazarda uygulayacakları davranışları açık etmeleri yasaktır." ifadesi de yine kararda yer alan belgeler vasıtasıyla varılan tespitleri desteklemektedir. Son olarak 14.7.1981 tarihli Züchner/Bayerische Vereinsbank ve 31.3.1993 tarihli Ahlström Kararlarına atıfta bulunulmuş ve söz konusu kararlarda tarafların aktüel ve geleceğe ilişkin iradelerinin pazarı etkileyecek ölçüde olması gerektiğine hükmedildiği belirtilmiştir. Bu hükme dayanarak, bir anlaşma yapılmış ve toplantıdan çıkar çıkmaz herkes kendi politikasını sürdürmeye devam etmişse, tarafların gerçek iradelerini yansıtmadığından pazarı etkileyemediği iddia edilmiştir. Örnek verilen iki karar da uyumlu eylemin tespitine ilişkindir. Uyumlu eylem teşebbüslerin arasında anlaşma

2760

2770 olduğunun tespit edilemediği ancak pazardaki davranışlarının koordinasyonun varlığına işaret ettiği durumlarda geçerli olan bir kavramdır. Teşebbüsler arasındaki uzlaşma ortaya konulmaması da teşebbüslerin davranışları rekabetçi pazar yapısında olması beklenen davranışlardan farklı ise uyumlu eylemde buldukları kabul edilir. Bu nedenle uyumlu eylemin kanıtlanabilmesi için teşebbüslerin davranışsal kalıpları ve bu davranışlarının pazardaki etkileri analiz edilebilir. Ancak bu soruşturma kapsamında tarafların anlaşma içinde oldukları iddia edilmiş ve bu anlaşmalar belgelerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi de bir anlaşmanın amacının veya etkisinin rekabeti sınırlayıcı olması halinde yasaklandığı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla etkisi ortaya çıkmamış olsa dahi amacı rekabet karşıtı olan bir anlaşmanın, taraflardan bazıları anlaşmaya uymadığı veya etkisi sınırlı kaldığı için 4. madde kapsamında yasaklanmaması söz konusu değildir. Daha önce de belirtildiği üzere bu durum, cezanın takdirinde göz önüne alınabilecek bir unsurdur.

2780 **I.4.1.19. Soruşturmanın Tarafı Olan Teşebbüslerin Fiyat Tespitine İlişkin Anlaşmalara Uymadıklarının Anlaşma Tarihlerinde Gerçekleştirdikleri Bazı Satışlar İçin Düzenledikleri Faturalarla Sabit Olduğu Savunması**

2790 Savunmalarda bazı teşebbüslerin, soruşturmada yer verilen anlaşmaya uymadıklarının faturalarla sabit olduğu iddia edilmektedir. Faturalar, fatura tarihindeki her fiyat değişimini göstermemektedir. Örneğin Belge 1'de Zuhal Daştan tarafından 7.3.2003 tarihli anlaşmanın sonucunda fiyat artışlarının piyasada etkisini yaklaşık 1 hafta sonra gösterdiği, daha sonraki haftalarda ise fiyat artışlarının devam ettiği ifade edilmiştir. Bu beyanat da göz önüne alındığında örneklem niteliğinde sunulan fatura tarihlerindeki her fiyat değişimini baz almak yerine teşebbüslerin ilgili tarihteki ortalama satış fiyatlarını dikkate almanın daha doğru olacağı açıktır. Bu gerekçelerle hakkında soruşturma açılan teşebbüslerden talep edilen ortalama satış verileri incelenmiştir.

2800 **I.4.1.20. Sektörde Hem Fiyat Hem De Üretim Miktarları Açısından Firmaların Birbirine Paralel Uygulamalarının Söz Konusu Olmadığı, Kuş Gribi Krizi Dönemi Hariç Arzın İstikrarlı Bir Şekilde Arttığı Ve Fiyatların Düştüğü, Bu Nedenle Sektördeki Firmaların Anlaşarak Rekabeti Engelledikleri İddiasının Maddi Gerçeklikten Uzak Olduğu Savunması**

Bu savunmada piliç eti gibi, firmaların maliyetlerinin ve satış fiyatlarının birbirine çok yakın olduğu pazarlardaki firma davranışlarının her zaman uyumlu eylem olarak değerlendirilemeyeceği, söz konusu durumun aslında tamamen karı maksimize etme gayesinin aynı dönemde ortaya çıkmasından ve firmaların diğerlerinden cesaret almasından kaynaklandığı ifade edilmektedir. Teşebbüslerin rekabeti engelledikleri iddiası sadece paralel fiyat hareketlerinden yola çıkılarak öne sürülmektedir. Bilakis hem önaraştırma hem de soruşturma döneminde yapılan yerinde incelemelerde teşebbüslerin fiyatlarını arttırmak konusunda aralarında anlaşmalarına dair somut belge ve bulgulara ulaşılmıştır. Bu belge ve bulgular, fiyat hareketlerine hiç bakılmasa bile tek başına 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin lafzı gereğince rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşmanın varlığını göstermek için yeterlidir.

I.4.1.21. Her Üretimi Kısma Kararının Otomatik Olarak Rekabeti Kısıtladığının İddia Edilemeyeceği, Ayrıca İhracatı Artırma Konusunda Alınan Bir Karardan Dolayı Üretimi Azaltma Kararı Alındığı Sonucuna Varmanın, Dolaylı Ve Kesin Olmayan Hukuksal Sonuçlara Varmak Anlamına Geldiği Savunması

2820 Her teşebbüsün kendi başına üretimini azaltma kararı alması serbest piyasa sisteminin bir parçasıdır. Ancak üretimin kısılmasına yönelik kararlar rakip teşebbüslerle birlikte alındığında bu durumun serbest piyasa sistemine aykırı olduğu kabul edilmektedir. Nitekim bulunan belgelerden, piliç eti ve/veya damızlık yumurta ihracı üzerine ortak bir görüş birliğine varan teşebbüslerin asıl amacının bu yolla iç piyasadaki fazla arzı ortadan kaldırarak piliç eti fiyatlarının düşmesini engellemek olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, teşebbüslerin ihracat için ortak görüş birliğine varmalarının rekabeti kısıtladığı, bu durumun ise doğrudan ve kesin olan hukuksal delillerle desteklendiği görülmektedir.

I.4.1.22. Piliç Eti Pazarında Paralel Fiyat Artışlarının Rekabeti Kısıtlayıcı Bir Anlaşmaya Atfedilebilmesi İçin Öncelikle Belirlenen Fiyatların Rekabetçi Seviyenin Üzerinde Olması Gerektiği, Pazardan Pay Alabilmek Amacıyla Bir Firmanın Fiyat Artışının Diğer Firmalar Tarafından Takip Edildiği Ve Sektörün Yapısı İtibarıyla 3-4 Ay Gibi İleri Tarihler İçin Fiyat Belirlemenin Mümkün Olmadığı Savunmaları

2830 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca teşebbüslerin birlikte hareket ederek fiyatlarını yükseltmek için anlaşmaları hukuka aykırı ve yasaktır. İhlalin tespiti için teşebbüslerce belirlenen fiyatın rekabetçi fiyatın üzerinde olup olmadığının tespiti gerekmemektedir. Teşebbüslerden elde edilen fiyat bilgilerinden yola çıkıldığında, anlaşma yapıldığı tespit edilen tarihlerin ertesinde piliç eti fiyatlarının arttığı gözlemlenmiştir. Fiyatların yükseldiği bir pazarda, bir teşebbüsün fiyatlarını yükseltmemesi durumunda o teşebbüsün ürünlerine yönelik talebin artması ve pazar payının yükselmesi beklenmektedir. Bu nedenle, teşebbüslerin pazardan pay alabilmek için fiyatlarını arttıran firmaları takip ettiği savunması anlamlı bulunmamıştır. Ayrıca, teşebbüslere yöneltilen iddia 3-4 ay gibi ileri tarihli fiyatların tespiti değil, 2-3 gün sonrasında uygulamaya konulacak fiyat listelerini birbirlerine gönderilmesi suretiyle piyasanın şeffaflaştırıldığına ilişkindir. Dolayısıyla 3-4 ay gibi ileri tarihler için fiyat belirlenmediği savunması Kurulca yöneltilen iddialara bir açıklama getirmemektedir.

I.4.1.23. Fiyatların Arttırılmasına İlişkin 7.3.2003 Tarihli Anlaşma'ya İlişkin Savunmalar

2850 Teşebbüslerin bir araya gelerek fiyatlarını arttırmaya yönelik anlaşmaları tespit edilen ilk toplantı, 7.3.2003 tarihinde Kalyon Otel'de on iki teşebbüsün bir araya gelerek fiyatlarını 100.000 TL arttırmasına ilişkin toplantıdır. Bu toplantı temelindeki savunma ve değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir. Bu anlaşmaya ilişkin değerlendirmeler, ana hatları ile fiyatların arttırılmasına ilişkin 22.2.2004 tarihli anlaşmaya getirilen savunmalar için de geçerlidir.

I.4.1.23.1. Söz Konusu Toplantının Yapıldığı İddiasının Yalnızca Müvekkil Şirket Yetkilisi Zuhal Daştan Tarafından Gönderilen 12.2.2004 (Belge 1) Ve 2.6.2004 (Belge 5) Tarihli Belgelere Dayandırıldığı Savunması

2860 Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından kaleme alınan 12.2.2004 tarihli Belge 1'den 7.3.2003 tarihinde Kalyon Otel'de toplantıya katılan teşebbüslerin aralarında fiyatlarını arttırmak için anlaşmaları, fiyat artışlarının piyasada etkisini yaklaşık 1 hafta

sonra gösterdiği, daha sonraki haftalarda ise fiyat artışlarının devam ettiği ve anılan toplantıya Şeker Piliç ve Banvit'i temsilen en az bir kişinin katıldığı ve bu kişilerin fiyatların arttırılmasına yönelik teklifte bulunduğu tespiti yapılmıştır.

2870 Zuhal Daştan (Pak Piliç) tarafından yazılan 2.6.2004 tarihli Belge 5'ten ise, söz konusu teşebbüslerin 5.7.2004 tarihinden itibaren fiyatlarını arttırmaları durumunda 2003 yılında olduğu gibi satışlarında herhangi bir azalma olmayacağı ve aksine sektörün kurtulabileceğinin ifade edildiği anlaşılmaktadır.

2880 Her iki belgeden Kalyon Otel'de bahsi geçen toplantının yapıldığı ve bu toplantıda savunmada iddia edildiği gibi sadece sektörel sorunların konuşulmayarak fiyatların arttırılması gibi rekabeti kısıtlayıcı konuların da tartışıldığı ve fiyatları arttırma üzerinde mutabakat sağlandığı anlaşılmaktadır. Bu iki belge 7.3.2003 tarihli toplantının gerçekleştirildiğinin tespitinde yeterli olmasına rağmen savunmada belirtildiğinin aksine bu belgelerle yetinilmeyip bu bilginin teyidi Kalyon Otel ile yapılan yazışmalarla gerçekleştirilmiştir. Kalyon Otel yetkilileri ile yapılan yazışmalar sonucunda CP Piliç'in Kalyon Otel'de 12 kişilik bir öğle yemeği verdiği bilgisine ulaşılmıştır. CP Piliç ile birlikte Belge 5'te adı geçen teşebbüslerin görüşlerine de başvurulmuştur. Son olarak da söz konusu teşebbüslerin ortalama satış fiyatları ve liste fiyatları incelenerek 7.3.2003 tarihli anlaşmada belirtildiği gibi fiyatlarını arttırıp arttırmadıkları tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Yukarıda sayılan gerekçelerle savunmada yer alan 7.3.2003 tarihli toplantının yapıldığı iddiasının yalnızca müvekkil şirket yetkilisi Zuhal Daştan tarafından gönderilen 12.2.2004 (Belge 1) ve 2.6.2004 (Belge 5) tarihli belgelere dayandırıldığı savunması kabul edilmemiştir.

2890 **I.4.1.23.2. 7.3.2003 tarihli Anlaşmaya İlişkin Olarak Fiyatları Görece %40 (Yaklaşık 500-600.000 TL) Yüksek Olan Teşebbüsler İçin Diğer Teşebbüslerle Anlaşarak Fiyatlarını 100.000 TL Arttırdıklarının Kabulünün, Bu Teşebbüsler İçin Söz Konusu Fiyat Artırımının Bir Karlılık Sağlamayacağı Hatta Zarar Edebilecekleri Gerekçesiyle Mümkün Olamayacağı Savunması**

2900 Oysa Belge 1'den anlaşılacağı üzere 7.3.2003 tarihinde Kalyon Otel'de gerçekleştirilen toplantıda 100.000 TL zam yapma önerisi, fiyatları görece %40 (yaklaşık 500-600.000 TL) pahalı olan teşebbüslerden biri olan Banvit'ten gelmiştir. Söz konusu zam sektör için ciddi bir zam olmalı ki Belge 1'den anlaşıldığı üzere, toplantıya katılan diğer teşebbüsler bu zammın tutmayacağına yönelik tepki göstermiştir. Buna rağmen 100.000 TL'lik artışın yapılmasından sonra zamların birbiri ardına geldiği ve sektörün zarardan kurtulduğu Belge 5'ten anlaşılmaktadır. Sektördeki teşebbüsler için, maktu ya da nispi fark etmeksizin zam yapılabilir olması önemlidir. Bu nedenle, fiyatları görece %40 (yaklaşık 500-600.000 TL) yüksek olan teşebbüslerin diğer teşebbüslerle anlaşarak fiyatlarını 100.000 TL arttırdıklarının kabulünün bu teşebbüsler için söz konusu fiyat artırımının bir karlılık sağlamayacağı, hatta söz konusu teşebbüslerin zarar edebilecekleri gerekçesiyle mümkün olmayacağı savunması anlamlı bulunmamıştır.

2910 **I.4.1.23.3. Banvit'in 7.3.2003 tarihli Kalyon Otel'de Gerçekleştirilen Toplantıya İlişkin Olarak Bu Toplantıda Fiyatların Arttırılması Yönünde Bir Teklifinin Olmadığı Savunması**

Belge 1 ve Belge 5'ten açıkça anlaşıldığı üzere Banvit'i temsilen Ömer Görener Kalyon Otel'deki toplantıya katılmış ve zam yapma teklifinde bulunmuştur.

I.4.1.23.4. 7.3.2003 tarihli Anlaşmaya İlişkin Savunmada Haftalık Ortalama Satış Fiyatlarının İncelenmesi Sonucunda Bir Artışın Tespit Edilememesi Üzerine Liste Fiyatlarının İncelenmesinin Yanlış Olduğu Savunması

2920 Banvit'in 7.3.2003 tarihli anlaşmada haftalık ortalama satış fiyatlarının incelenmesi sonucunda bir artışın tespit edilememesi üzerine liste fiyatlarının incelenmesinin yanlış olduğu savunması bulunmaktadır. Soruşturmanın tarafı olan teşebbüslerden hangi teşebbüsün hangi tarihli anlaşmaya taraf olduğunun daha iyi tespit edilebilmesi amacıyla haftalık ortalama satış fiyatları ve liste fiyatları temin edilmiştir. Örneğin Banvit'in 2003 yılının 10 ve 13. haftaları arasındaki ortalama satış fiyatları incelendiğinde ortalama satış fiyatlarını 7.3.2003 tarihli anlaşmada belirtildiği şekilde arttırmadığı tespit edilmiştir. Teşebbüsün 2003 yılının Mart ayı içerisindeki liste fiyatları incelendiğinde ise liste fiyatını 300.000 TL üzerinde arttırdığı görülmüştür.

2930 Banvit'in 7.3.2003 tarihli toplantıya katıldığı ve teşebbüsler arasında bir anlaşma yapılarak satış fiyatlarının yükseltilmesi yönünde teklifte bulunduğu dikkate alındığında, Banvit'in 7.3.2003 tarihli anlaşmaya taraf olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır. Ayrıca Banvit'in anlaşmanın yapıldığı 7.3.2003 tarihinden itibaren ortalama satış fiyatlarını yükseltmemesi, Banvit'in söz konusu anlaşmaya taraf olmadığını göstermemektedir. Banvit'in satış fiyatlarına bakıldığında, Banvit'in ürünlerini diğer teşebbüslere göre daha yüksek bir fiyatla sattığı görülmektedir. Dolayısıyla anlaşma ile rakiplerinin fiyat hareketlerinden haberdar olan Banvit için en uygun davranış kendi fiyatlarını yükseltmeyerek diğer teşebbüslerin ürünlerini talep eden tüketicilerin bir kısmının kendi ürünlerine yönelmesine fırsat yaratmaktadır. Banvit'in liste fiyatları ile rakiplerine gösterdiği iradenin anlaşma yapma yönünde olduğu, gerçek iradenin ve uygulanan iradenin ise aslında sadece rakiplerin fikirlerini öğrenip kendi bildiği gibi davranma yönünde olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, Banvit'in 7.3.2003 tarihli toplantıda alınan kararlara uyma amacıyla boyunsuz bütün pilicin liste fiyatını arttırdığı, buna karşın boyunsuz bütün pilicin fiyatlarını arttırma yönündeki amacını hayata geçirmedeği anlaşılmıştır.

I.4.1.24. Arzın Kısılmasına İlişkin 20.4.2004 Tarihli Teklife İlişkin Savunmalar
I.4.1.24.1. Belge 4'te Yer Alan İfadelerden Besd-Bir'in Projeksiyon Çalışmasının Rekabeti Engelleyen Anlaşmalara Temel Teşkil Etmediği, Bilimsel Bir Çalışmanın Tespitleri Olduğu Savunması

2950 20.4.2004 tarihli Zuhale Daştan imzalı Belge 4'te Besd-Bir'in hazırladığı projeksiyon çalışmasının gelecek aylarda üretim miktarının ne olacağına ilişkin tespitine yer verilmiştir. Üretimin haftalık 19.500 tona çıkacağı tespitinden hareketle fiyatların düşeceği yorumu yapılmış ve sektörün on lider kuruluşuna, kapasiteleri oranında donmuş pilici düşük fiyatla yurtdışına ihraç ederek "*dengeyi sağlamak*" konusunda teklifte bulunulmuştur. Arzın kısılmasına ilişkin bu teklifin temelinde Besd-Bir'in projeksiyon çalışmasındaki tespitlerin yer aldığı, Belge 4 metninde yer alan ifadelerden aşıkardır. Besd-Bir'in bilimsel veri toplaması ve sektörle paylaşması elbette rekabet sorunu olarak değerlendirilmemektedir. Ancak Belge 4 sektör oyuncularının gelecek dönemdeki üretim miktarının haftalık olarak tespit edildiğini ve bu bilginin anti rekabetçi eylemlerin kolaylaştırılması için kullanıldığını göstermektedir.

2960

I.4.1.24.2. Belge 4'ün Yalnızca Zuhul Daştan'ın Bireysel Yorumlarını İçerdiği, 2004 Yılında Arzın Kısılmasına İlişkin Bir Toplantı Yapılmadığı Ve Arzın Kısılmasının Söz Konusu Olmadığı Savunması

İlgili belgede Zuhul Daştan'ın arzı kısmak konusunda sektörün on lider kuruluşuna teklif götürdüğü ve bu teklifin gizli kalması talebinde bulunduğu belirtilmiştir. Belge 4 sonucunda bir toplantı yapıldığı ya da bu teklifin uygulandığına ilişkin herhangi bir çıkarıma yer verilmemiştir. Ancak belgenin, sektör temsilcilerinin ilişkilerinin boyutunu, rahatlıkla birbirlerine bu tarz tekliflerde bulunabilmelerini ve Besd-Bir'in projeksiyonunun rekabetin kısıtlanmasını amaçlayan bir teklife temel teşkil ettiğini göstermesi açısından önemli bir belgedir. Kaldı ki teşebbüsler arasında arzın kısılmasına ilişkin toplantıların yapıldığı, kararların alındığı ve bu kararların başarıyla uygulandığını gösteren pek çok belgeye yer verilmiştir.

I.4.1.25. Arzın Kısılmasına İlişkin 2005 Ve 2006 Yıllarında Yapılan Anlaşmalara İlişkin Savunmalar

I.4.1.25.1. Genel Kurul Toplantı Tutanağında Kuluçkalık Yumurta İhracatının Artırılmasına İlişkin Değerlendirmelerin Besd-Bir'in Tavsiyesi Niteliğinde Olduğu, Teşebbüslerin Bu Kararı Kesin Olarak Aldıklarının Ya Da Uygulama Yönünde İradeleri Olduğunun Tespit Edilemediği Savunması

"Olağanüstü Genel Kurul Faaliyet Raporu" başlıklı belgede 3 Şubat 2005 tarihinde 26 üye firma katılımıyla toplanıldığı ve söz konusu toplantıda piliç eti arzını kısma amacıyla kuluçkalık yumurta ihracatına hız verilmesi gerektiği kararına varıldığı belirtilmiştir. Aynı belgede ayrıca 3 Şubat tarihindeki sektör toplantısı kararı doğrultusunda 7 Şubat-20 Mart 2005 tarihleri arasında damızlıkçı firmaların civciv ve kuluçkalık yumurta ihracatları ve kuluçkalık yumurtalardan sofralık yumurta olarak satılanların Besd-Bir tarafından titizlikle takip edildiği bilgisine yer verilmiştir. 16-31 Mart 2005 tarihli "Besd-Bir Faaliyet Özeti" başlıklı diğer bir belgede ise 3 Şubat 2005 tarihli sektör toplantısında alınan karar gereğince damızlıkçı firmalarca yürütülen kısıtlama programının sona erdiği belirtilerek alınan sonuçlar değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme ise şu şekildedir:

"...Kısıtlama süresince toplam 13 milyon adet kuluçkalık yumurtanın iç üretimden çekilmesi planlanmış, gerçekleşme %104 oranıyla 13,5 milyon adet yumurtaya ulaşmıştır...programlanan uygulamaların 15-20. haftalar arasında et üretiminde hissedilir azalmalar yaratması beklenmektedir..."

Bu ifadelerden söz konusu kararın tavsiye niteliğinde olmadığı, kararın uygulanmasının Besd-Bir tarafından kontrol edildiği ve uygulanan program sonucunda arzın hissedilir ölçüde azalmasının beklendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu savunma belgelerinde yer alan ifadeler dikkate alındığında gerçekçi bulunmamaktadır. Kaldı ki teşebbüs birliklerinin tavsiye niteliğinde almış oldukları rekabeti kısıtlayıcı kararlar, üye teşebbüslerin bu kararları uygulamaları veya kendilerini bağlı hissetmeleri halinde 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında yasaklanmıştır. Besd-Bir'e ilişkin savunmalarda da Besd-Bir'in yapmış olduğu tavsiye kararlarının 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmediği ileri sürülmektedir. Yukarıda sayılan aynı gerekçelerle Besd-Bir'in bu savunmasına katılmak mümkün değildir.

I.4.1.25.2. Besd-Bir Tarafından Yapılan Tavsiyenin Rekabeti Kısıtlama Amacı Taşımadığı Savunması

Besd-Bir'in Olağanüstü Genel Kurul Faaliyet Raporu'ndan anlaşıldığı üzere teşebbüsler, kuluçkalık yumurta ihracatını arttırarak iç piyasadaki piliç arzını kısma kararı almışlardır. Amaç yönüyle rekabeti sınırlayıcı olan bu kararın piyasadaki etkisi

ise 16-31 Mart 2005 tarihli Besd-Bir Faaliyet Özeti başlıklı belgeden anlaşılmaktadır. İlgili belgede iç piyasadan çekilen kuluçkalık yumurtanın planlanan miktarın %104'ü oranında gerçekleştiği belirtilmektedir. Dolayısıyla söz konusu kararın hem amacı hem de etkisi bakımından rekabeti sınırlayıcı olduğu ortaya çıkmaktadır.

I.4.1.25.3. Belge 7 ve Belge 8'de Yer Alan Tekliflerin Zuhal Daştan'ın Bireysel Düşünceleri Olduğu, Teşebbüslerin Bu Tekliflere Hiçbir Zaman İtibar Etmediği Savunması

3020 26.7.2006 ve 1.8.2006 tarihli Belge 7 ve Belge 8'de Zuhal Daştan'ın rakip teşebbüslerin kapasitelerini %25 oranında azaltmalarına yönelik teklifi yer almaktadır. Kararın I.3.2.5. kısmında söz konusu teklifin teşebbüslerce uygulanıp uygulanmadığına ilişkin bir tespit yapılmamış, ancak böyle bir teklifin varlığına değinilmiştir. Belge 7 ve Belge 8'de yer alan asıl önemli ifadeler 2005 yılında alınan ihracat kararlarının uygulandığının bu belgelerle de doğrulanmasıdır. Belge 8'den alıntı yapılan aşağıdaki ifade bunun açık delilidir:

"...Bunca sıkıntıya rağmen 2005 yılını müspet kapatabilmiş olmamızın yegane sebebi alınan ihracat kararlarını %80 gerçekleştirmiş olmamızdır..."

3030 Belge 7'de ise teşebbüslerce "mutabık" kalınmasına rağmen ihracat programının "layıkıyla" yerine getirilmemesi eleştirilmektedir. Teşebbüslerin iç piyasa arzını azaltmak için kuluçkalık yumurta ihracatı yapma konusunda mutabakata vardıkları söz konusu belgelerde açıkça ifade edilmektedir. Bu ifadelerin Zuhal Daştan'ın bireysel düşünceleri olarak kabul edilmesi gerektiği savunması yukarıda açıklanan nedenlerle gerçekçi bulunmamıştır.

I.4.1.26. 1.6.2007 ve 15.8.2007 tarihli Toplantılara İlişkin Savunmalar

I.4.1.26.1. Belge 9 ve 10'da Bahsi Geçen 1.6.2007 Tarihli Toplantının Yapıldığının Kesin Olarak İspat Edilemediği, 1.6.2007 Tarihli Toplantının Yapıldığına Dair Emareler İçerdiği Belirtilen Belge 37'de İse Bu Konuda Hiçbir Bilgi Bulunmadığı Ve Böyle Bir Toplantının Yapılmadığı Savunması

3040 Belge 9 ve Belge 10 incelendiğinde teşebbüslerin 1.6.2007 tarihinde bir toplantı yapmayı kararlaştırdıkları görülmektedir. Hatta Belge 9'da söz konusu toplantının programına dahi yer verilmiştir. Belge 10'da ise bu toplantının gündem maddelerinden birinin ihracat olduğu ifade edilmiştir. 13.7.2007 tarihli Belge 37'nin içeriğinden de toplu olarak ihracata yönelik çalışmalara başlandığı anlaşılmaktadır. Bütün bu deliller birlikte değerlendirildiğinde ihracata ilişkin yapılması planlanan 1.6.2007 tarihli toplantının sonucu olarak bu çalışmaların yapıldığı kanaati oluşmuştur. Belgelerde açıkça 1.6.2007 tarihinde toplantının gerçekleştiği bilgisi yer almamaktadır. Böyle olsa 3050 dahi Belge 37'de yer alan ifadelerde, toplu olarak ihracat yapma planının olduğu ve bu konuda çalışmaların yapıldığı aşikârdır.

I.4.1.26.2. İhracat Olanaklarının Ve Tüketimin Arttırılması İçin Yapılan Çalışmaların Rekabeti Kısıtlayıcı Olmadığı Savunması

3060 Savunmalarda maden suyu, fındık ve balıkçılık sektörlerinin tüketimi arttırmaya yönelik pazarlama çalışmaları örnek verilerek teşebbüslerin ihracatı geliştirmek ve/veya tüketimi arttırmak amacıyla çeşitli faaliyetlerde bulunmaları kadar normal bir işlem olmayacağı belirtilmiştir. Tavukçuluk sektöründe de 2006 yılında benzer uygulamaların gerçekleştiği ve kuş gribi krizi sonrasında tüketimi canlandırmak amacıyla ortak reklam faaliyeti yapıldığı ifade edilmiştir. Taraplara yöneltilen iddia ihracatı geliştirme veya tüketimi arttırma amacıyla yaptıkları çalışmaların rekabeti

kısıtlayıcı olduğu değil, iç piyasa arzını zararına da olsa ihracat yaparak azaltma yönünde bir ortak iradelerinin bulunmasıdır.

I.4.1.26.3. Piyasada Kapasite Arttırma Gibi Konularda Herkesin Bağımsız Karar Verdiği, Piliç Eti Fiyatının Tamamen Tüketicinin Ve Piyasanın Kontrolünde Olduğu Savunması

3070 Söz konusu savunmada Sait Koca (Bey Piliç) tarafından gönderilmiş olan, Belge 9 ve Belge 10'da yer alan e-posta metnindeki bazı ifadelerle dikkat çekilerek, piliç eti sektöründe üretimin devamlı arttığı ve teşebbüslerin üretimi günün koşullarına göre planladığı iddia edilmektedir. Söz konusu e-posta metni incelendiğinde teşebbüslerin fiyatların yükselmesiyle üretimi arttırma eğiliminde olduğu, bu nedenle sektörün sıkıntı yaşadığı, kapasite düşürmek yerine ihracatı veya tüketimi arttırmanın daha iyi olacağını ifade edildiği görülmektedir. Sait Koca'nın kullandığı *"fiyat iyileşince kimseyi tutamıyoruz"* ifadesinden ise teşebbüslerin üretim miktarı konusunda birbirlerine müdahale etmeye yönelik bir tavırları olduğu anlaşılmaktadır. Bu e-postadan kısa bir süre sonra 5.7.2007'de Zuhul Daştan tarafından yazılan bir e-postada ise (Belge 11) zararına 12 ay devamlı ihracat yapmaktansa daha az zarar edilen kuluçkalık yumurta ihracatı konusu gündeme getirilmektedir. Teşebbüslerin bu konuda birbirleriyle fikir alışverişi içinde olmaları ve ortak bir karara varmaya çalışmaları her teşebbüsün bağımsız hareket ettiği bir piyasa yapısında görülecek bir davranış şekli değildir.

I.4.1.26.4. 15.8.2007 tarihli Toplantının Amacının İç Piyasaya Sürülen Piliç Eti Arzının Kısılması Olmadığı, İhracat Konusundaki Çalışmaların Kriz Zamanı Elde Kalan Ürünlerin Tüketilmesi Amacıyla Yapıldığı Savunması

3090 Belge 34, teşebbüsler arasındaki *"15 Ağustos Toplantısı"* konulu e-posta trafiğini içermektedir. Söz konusu belgede 15.8.2007 tarihinde Abaloğlu kesimhanesinde bir toplantı yapılarak genel durumun değerlendirilmesi gündeme getirilmiştir. Belge 35 ve Belge 36'da ise söz konusu toplantıda konuşulanlar hakkında Ali Bor'un (Şeker Piliç) yorumları diğer teşebbüslerle paylaşılmıştır. Bu metinden 15 Ağustos toplantısında bir teşebbüsün 1500 \$ CIF fiyatla küçük piliç ihraç etmesi ve bu teşebbüsün zararının diğerleri tarafından karşılanması fikrinin konuşulduğu, bu yolla iç piyasanın rahatlatılmak istendiği ve bu önerinin daha öncede gündeme gelmiş olduğu anlaşılmaktadır. Ali Bor'un önerisi bir firmanın zararına ihracat yapması yerine her teşebbüsün bir miktar ürün koyması ile oluşturulacak havuzdan ortak bir ihracat markası ile ihracatın gerçekleşmesi ve böylece herkesin kendine düşen zararı karşılanması şeklindedir. Teşebbüslerin zararına da olsa ihracat yapmayı planlamaları ve bu ihracatı beraber gerçekleştirmek istemeleri, hatta zarar edecek teşebbüslerin zararına ortak olma fikirleri teşebbüsler arasındaki irade birlikteliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca metinde geçen *"her şeye rağmen iç piyasayı rahatlatmak amacıyla bu iş yapılabilir"* ifadesinden toplantıda görüşülen fikirlerin amacının iç piyasadaki arzı azaltmak olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

I.4.1.26.5. Belge 10'da Yer Alan Sait Koca Tarafından Gönderilen 25.5.2007 Tarihli E-Postada Kullanılan "Son Zamma Rağmen" İfadesinin Bey Piliç'in Kendi Zam Uygulamasını Gösterdiği, Teşebbüslerin Bir Araya Gelerek Fiyatları Arttırdıkları Anlamına Gelmediği Savunması

3110 Belge 10 bazı teşebbüsler arasında geçen bir e-posta silsilesini içermektedir. Bu belgeyi bütün olarak ele alarak yorumlamak gerekir, sadece bir ifadeyi, kullanıldığı içerikten bağımsız olarak ele almanın doğru olmayacağı açıktır. Sait Koca tarafından yazılan e-postanın üçüncü paragrafında *"2 kuruş konusunu Zuhul Beyin bana son fiyat"*

artışından sonra artık duralım konulu bir mesajı üzerine gündeme getirmiştım” ifadesi yer almaktadır. E-postanın devamında ise:

...Son zamma rağmen bizim de satışlarımızda sorun yok. Mal fazlamız olduğunda birbirimize pas edersek bu fiyatları sürdürebiliriz. Yeni yem fiyatlarını dikkate alarak bir maliyet çıkartırsak, karlılığımızın çok büyük olmadığını da görürüz. Bu nedenle mevcut fiyatlarda gerileme sektörü sıkıntıya sokacaktır...

3120 ifadeleri bulunmaktadır.

İlgili metin bir bütün olarak değerlendirildiğinde söz konusu fiyat artışının bir teşebbüsün bağımsız iradesinden ziyade işbirliği içinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Hatta yukarıda yer verilen ifadelerden, e-postanın gönderildiği teşebbüslerin gerçekleştirdikleri fiyat artışlarının sonuçlarını birbirleriyle paylaştıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca teşebbüslerin üretim fazlalarını birbirlerine vermek suretiyle zamlı fiyatları sürdürebileceklerine ilişkin ifade de, bu görüşü desteklemekte ve teşebbüsler arasındaki işbirliğinin niteliğini ortaya koymaktadır. Yukarıda belirtilen nedenlerle “son zamma rağmen” ifadesinin Bey Piliç’in kendi zam uygulamasını gösterdiği savunmasına katılmak mümkün değildir.

3130

I.4.1.27. 2008 Yılı'nın Nisan ve Mayıs Aylarında Yapıldığı İddia Edilen Anlaşmalara İlişkin Savunmalar

I.4.1.27.1. Teşebbüslerin Birbirlerine Gerçek İradelerini Yansıtmadığı Ve Adeta Aralarında Anlaşma Varmış Gibi Davrandığı Ancak Herkesin Bireysel Davranışına Devam Ettiği Savunması

Söz konusu belgelerden ortaya çıkan hususun, rakiplere gösterilen iradenin anlaşma yapma yönünde olsa bile gerçek iradenin ve uygulanan iradenin aslında sadece rakiplerin fikirlerini öğrenme, ama ardından kendi bildiği gibi davranma yönünde olduğu savunmalarda belirtilmektedir. Ayrıca ortalama satış fiyatlarının anlaşılan fiyat olan 3–3,15 YTL civarında gerçekleşmemesinin, anlaşmanın etki göstermediği anlamına geldiği de ifade edilmektedir.

3140

Kararın I.3.2.7. kısmında yer verilen belgeler açıkça CP Piliç, Şen Piliç, Şeker Piliç, Banvit, Bey Piliç, Pak Piliç ve Keskinoğlu'nun aralarında fiyat belirlediklerini göstermektedir. Bu belgelerde teşebbüslerin aralarında anlaşmaları, ancak anlaşmanın hayata geçirilmesinde sorunla karşılaştıkları görülmektedir. Söz konusu teşebbüslerin anlaşmaya uyup uymadıklarının tespiti için ortalama satış fiyatları ile liste fiyatları da incelenmiştir. Bu teşebbüslerin liste fiyatlarının 3,45 ve 3,45'in üzerinde seyrettiği tespit edilmiştir. Böylece savunmada da belirtildiği üzere yayımlanan liste fiyatları ile teşebbüslerin anlaşmaya uyma iradelerini rakipleri ile paylaştıkları görülmektedir. Ortalama satış fiyatları incelendiğinde bu teşebbüslerden Şeker Piliç hariç ilgili tüm teşebbüslerin fiyatlarını arttırdığı anlaşılmaktadır.

3150

Bir anlaşmanın piyasaya etkisinin varlığı için mutlaka anlaşılan fiyattan satış yapıldığının tespiti gerekmemektedir. Önemli olan anlaşma sonucunda ilgili dönemde fiyatların piyasa dengesinin üzerine çıkmasıdır ve bu durum anlaşmanın pazarda etkisinin olduğunu göstermesi için yeterli olacaktır. Söz konusu anlaşmanın piyasada etkisi olmasa dahi, anlaşmanın amacının rekabeti kısıtlayıcı olması 4. maddenin ihlal edildiği sonucunu doğurması için yeterlidir

3160

I.4.1.27.2. Teşebbüslerin Soruşturmaya Konu Yıllar Arasında Yıllık Üretim Miktarlarını Gösteren Tablolara Dayanarak Yapılan Savunma

Aynı savunmalar kapsamında 2004 yılından itibaren piliç eti arzının kısılmasını amaçlayan herhangi bir anlaşmaya taraf olunmadığı ifade edilmektedir. Teşebbüslerin ve tüm pazarın 2003-2008 yıllarında yıllık üretim düzeyinin sürekli yükseldiği/değişmediği gerekçesiyle, arzı kısılmaya yönelik herhangi bir anlaşmaya dâhil olunmadığı savunulmaktadır. Soruşturmaya konu yıllar arasında, yıllık üretim miktarlarını gösteren tablolar, teşebbüslerin yıldan yıla üretim miktarlarının azalmayıp, arttığını göstermektedir. Bu tablolara dayanılarak da pazarda piliç eti arzının hiç kısılmadığı savunulmaktadır. Oysa arzın kısılmasına ilişkin iddialar aylık ve iç piyasa verilerine ilişkindir. Bu nedenle savunmanın dikkate alınabilmesi için ilgili tablolarda yer alan verilerin sıklığının da en çok aylık veriler düzeyinde olması ve üretim verisi yerine iç piyasa arz verisi olması gerekmektedir. Aksi takdirde iç piyasa arzının kısılmasına ilişkin karara uyulup uyulmadığını üretim miktarlarına bakarak değerlendirmek, ihracatın etkileri nedeniyle yanlış olacaktır. Aynı şekilde bir teşebbüsün yıllar içerisinde piliç eti arzının sürekli artması, piliç eti karteli içerisinde dönem dönem arzın kısılması anlaşmalarına dâhil olmadığını göstermemektedir. Bunun yanı sıra tespitler kısmında arzın kısılmasına ilişkin değerlendirmeler tamamen belgelere dayandırılmıştır. Amaç yönünden bu eylemler, etki göstermeseler bile 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamındadır.

I.4.2. Ayrık Savunmalar

I.4.2.1. Pak Piliç

Pak Piliç'in bayilerini aralarında anlaşma yapmaları yönünde teşvik etmesinin söz konusu olmadığı ve sektörün yapısı gereğince de bunun mümkün olmadığı ileri sürülmektedir. Savunmada Pak Piliç'in bayilerine aralarında fiyat rekabeti yapmayarak fiyatlarını arttırmalarını, sektördeki entegre teşebbüslere arzı arttırmaları konusunda baskı yapmamalarını aksine arzı kısımları konusunda ikna etmeleri gerektiği konusunda telkin ettiği iddiasına dayanak olan Belge 14'ün Pak Piliç tarafından gönderilmediği ifade edilmektedir. Böyle bir yazı Pak Piliç tarafından bayilere gönderilse bile Pak Piliç'in ne kendi bayilerini ne de diğer teşebbüslerin bayilerini iddia edildiği gibi bir anlaşma yapmaya teşvik etmesinin mümkün olmadığı ve mümkün olsa bile böyle bir davranışın rasyonel olmadığı iddia edilmektedir.

Yukarıdaki iddialardan ayrıca Belge 14'ün üzerine el yazısı ile "yazmasak mı" notunun düşüldüğü, bunun da bu belgenin gönderilmediğini gösterdiği ileri sürülmektedir. Oysa Belge 14 incelendiğinde söz konusu notun "...Bu zafiyetimizin farkında olan bazı alıcılar da bizleri birbirimize vurdurarak daha fazla zarar etmemize sebep veriyorlar ..."ifadesinin yanına yazıldığı ve söz konusu ifadenin parantez içine alınarak bu notun bu ifadeyi işaret ettiği görülmektedir. Orijinal metinde bu not şu şekilde geçmektedir:

...(Bu zafiyetimizin farkında olan bazı alıcılar da bizleri birbirimize vurdurarak daha fazla zarar etmemize sebep veriyorlar)(yazmasak mı)...

Savunmada ayrıca böyle bir belge gönderilmiş olsa bile hiçbir piliç eti üreticisinin ne kendi bayilerini ne de diğer teşebbüslerin bayilerini bir anlaşma yapmaya teşvik etmesinin mümkün olmadığı, mümkün olsa bile bu davranışın rasyonel olmadığı iddia edilmektedir.

Savunmada Kurulun 13.7.2005 tarih ve 05-46/669-171 sayılı kararı emsal gösterilerek somut olayda rekabeti bozucu amaç ve etkisi olan bir birlikte fiyat

3220 tespitinden bahsedilebilmesi için nihai tüketiciye ulaşan fiyatların bir anlaşma sonucunda belirlenebilmesinin söz konusu olması gerektiği belirtilmiştir. Bu karar mevcut soruşturmaya bire bir emsal olmasa da kartellerin başka bir yönünü işaret etmektedir. İşte bu noktada Belge 14'ün önemi ortaya çıkmaktadır. Söz konusu belgenin gönderilme amacının piliç eti üreticilerinin aralarında yaptıkları anlaşmaların tam anlamıyla hayata geçirilmesini sağlamak olduğu anlaşılmaktadır. Belge 14'de de dile getirildiği gibi bayilerin teşebbüsler arasında rekabeti arttırarak daha ucuza mal alma çabaları piliç eti piyasasında faaliyet gösteren teşebbüslerin kolaylıkla fiyatlarını yükseltmemelerine yol açmaktadır. Bu nedenle Pak Piliç tarafından getirilen önerinin amacı, piliç eti üreticileri arasında kurulan kartel tarafından alınan kararların doğrudan piyasaya yansımaları sağlamaktır. Savunmada ileri sürülen Pak Piliç'in ne kendi bayilerini ne de diğer teşebbüslerin bayilerini bir anlaşma yapmaya teşvik etmesinin mümkün olmadığı iddiasına, yukarıda sayılan gerekçelerle katılmamaktadır.

I.4.2.2. Banvit:

3230 Savunmada, Banvit yetkilisinin, arzın kısılmasına ilişkin 2005 ve 2006 yıllarında yapılan tekliflere uymayacağını beyan ettiği ve uymadığı ileri sürülmektedir. Yukarıda 2005 ve 2006 yıllarında yapılan teklife ilişkin detaylı değerlendirmelere yer verilmiştir. Tüm bu değerlendirmelerle birlikte Banvit'in söz konusu tekliflere uymadığı iddiasına, ilgili kısımda da belirtildiği üzere katılmamaktadır. Bununla beraber, soruşturma 2003-2008 yılları arasında birçok kez fiyatları arttırma veya arzı kısma çabası gösteren piliç eti karteline ilişkindir ve Banvit'in rekabeti engellemeyi amaçlayan tekliflerden birine uymaması, kartelin içinde olmadığını göstermemektedir.

I.4.2.3. CP Piliç

3240 CP Piliç'in Banvit arasında haksız rekabetten kaynaklanan bir ihtilaf olduğu ve İstanbul 10.Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından "haksız rekabetin menii" kararı verildiği, bu şartlar altında bu iki şirketin iddia edilen kartelin parçası olamayacağı ileri sürülmektedir. 4054 sayılı Kanun haksız rekabete ilişkin herhangi bir hüküm içermemekte olup rekabetin korunmasını amaçlamaktadır. Teşebbüslerin çeşitli tarihlerdeki anlaşmalara katıldıkları belgelerle sabitken, aralarındaki herhangi bir ihtilaf, söz konusu kartelin tarafı oldukları değerlendirmesini değiştirmeyecektir.

I.4.2.4. Beypiliç

3250 Teşebbüsün 2004 yılından itibaren piliç eti arzının kısılmasını amaçlayan herhangi bir anlaşmaya taraf olmadığı ileri sürülmektedir. Bu savunma kapsamında teşebbüs Yönetim Kurulu Başkanı Sait Koca'nın bayi seminerlerindeki sunuşlarından örnekler yer verilmiştir. Bu örneklerde 23-26 Eylül 2004, 14-17 Eylül 2006 tarihli sunumlardan, üretimini arttırdığı ve daha da arttırmak istediğine yönelik slaytlar yer almaktadır. Ayrıca savunmada söz konusu teşebbüse ilişkin basında yer alan 2005, 2006, 2007, 2008 yıllarında üretimlerini, kapasitelerini ve üretim hedeflerini arttırdıklarına ilişkin haberlere de yer verilmiştir.

3260 Savunmada yer alan, teşebbüsün yıldan yıla üretimini ve kapasitesini arttırması teşebbüsün piliç eti karteli içerisinde dönem dönem arzın kısılması anlaşmalarına dâhil olmadığına bir göstergesi olarak kabul edilemez. Beypiliç'in hangi dönemlerde hangi anlaşmalar çerçevesinde arzın kısılmasına katıldığına kararın ilgili kısımlarında yer verilmiştir.

I.4.2.5. Zuhale Daştan'ın Bireysel Savunması

I.4.2.5.1. Soruşturma Kapsamında Yer Verilen Belgelerin Zuhale Daştan'ın Bireysel Beyanları Olduğu Savunması

3270 Savunmada belgeler arasında yer alan mektupların sektör zararda iken panikle yazılmış metinler olduğu, tamamıyla Zuhale Daştan'ın kendi düşüncelerini içerdđđ, metinlerdeki önerilerin diğer teşebbüslerce kabul görmediği ve umursanmadđđ, piliç eti sektörünün kimsenin e-posta ve mektuplarını dikkate alarak birlikte hareket edebilecek yapıda olmadđđ ve fiyatların her zaman serbestçe belirlendiği iddia edilmektedir.

3280 Zuhale Daştan'ın çoğu zaman piyasa oyuncularını koordinasyona davet eden, arzın kısılması ile fiyatların arttırılması yönünde telkinler ve öneriler içeren metinleri sektör zarardayken ve panikle yazmış olması, söz konusu metinlerin piyasa üzerinde doğurduğu etkilerin göz ardı edilmesini gerektirmemektedir. Zuhale Daştan'ın kendi düşüncelerim olarak ifade ettiği metinlerin daha önce işbirliği içerisinde fiyatların arttırılmasını başarıyla sağlayan piliç eti pazarı oyuncularını yeniden fiyat arttırmaya veya arzı kısmaya yönlendirecek yapıda olduğu ve bu nedenle ortaya konan kartelin devamlılığının ve işlerliğinin sağlanması belirleyici etkiye sahip olduğu noktasına varılmıştır.

Zuhale Daştan söz konusu öneri ve telkinlerinin diğer teşebbüslerce kabul görmediği yönündeki iddiasını destekleyecek herhangi bir bilgi veya belge sunmamıştır. Ancak söz konusu tekliflerden sonra ortalama satış fiyatlarında artış meydana geldiği teşebbüslerden elde edilen haftalık ortalama satış fiyatlarının karşılaştırılması sonucunda tespit edilmiştir. Bu nedenle Zuhale Daştan'ın teşebbüsler arasında rekabeti azaltmayı amaçlayan birliktelikte belirleyici etkisi olmadđđ savunması gerçekçi bulunmamaktadır.

3290 Belgeler göstermektedir ki piliç eti sektöründeki teşebbüsler Zuhale Daştan'ın iddia ettiği gibi fiyatlarını her zaman serbestçe belirlememektedir. Örneğin Belge 1'de 7.3.2003 tarihinde Kalyon Otel'de yapılan toplantı sonrasında teşebbüslerin birlikte hareket ederek fiyatlarını arttırdıkları açıkça ifade edilmektedir. Bununla birlikte, Belge 25'te Mehmet Keskinöğlü'nün (Keskinöğlü) ajandasının 8 Temmuz Pazartesi tarihli sayfasında ve masasının üstünde bulunan bir notta sırasıyla "*Pak Tavuk Zuhale Daştan Perşembe 250 brüt*" ve "*Zuhale Daştan Perşembe 250 Brüt Zam*" şeklinde elle yazılmış ifadeler yer almaktadır. Kararın "*18.6.2008 Tarihli Toplantı*" başlıklı bölümünde yer alan Tablo 52 incelendiğinde, Pak Piliç'in ve Keskinöğlü'nün 7.7.2008 tarihinden sonraki ilk Perşembe olan 10.7.2008 tarihinde boyunsuz bütün piliç fiyatını bir önceki fiyat listesine göre 25 Krş. arttırdđđ görölmektedir. Belge 2'de ise Zuhale Daştan'ın Belge 1'de önerdiği 20. Krş. zam yapma önerisine bazı teşebbüslerin olumlu yanıt verdiğine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Dolayısıyla Zuhale Daştan'ın önerilerinin diğer teşebbüslerce hiçbir zaman kabul görmediği ve her teşebbüsün fiyatını ve arzını serbestçe belirlediğine ilişkin savunma kabul edilebilir değildir.

I.4.2.5.2. Zuhale Daştan'ın Bayilerine Hitaben Kaleme Almış Olduğu Mektubu Göndermediği Savunması

3310 Zuhale Daştan'ın bayilerine hitaben kaleme almış olduğu ve bayilerin aralarında anlaşmasına teşvik eden ifadeler içeren mektubu, pazarın işleyişi göz önünde bulundurulduğunda bunun uygulanamaz olduğunu fark ettiği için kimseye göndermediği iddia edilmektedir.

Belge 14 olarak adlandırılan söz konusu mektup 21.3.2008 tarihinde kaleme alınmıştır. Mektupta

“...İlinizde bu meslekten ekmeğini kazanan meslektaşlarınız ile acilen toplanmanızı, entegrelerinize sahip çıkmanızı, birbiriniz ile fiyat rekabeti yapmaya son verip bütün piliç fiyatlarınızı acilen hiç değilse maliyet fiyatına getirmek üzere prensip anlaşması yapmanızı sizlerden rica ediyorum. Sizleri malsız bırakmamak için aşırı üretim yapmaktan bizleri vazgeçirmelisiniz...”

3320 ifadeleri kullanılarak bayiler açıkça işbirliğine davet edilmektedir. Ancak mektubun bayilere ulaşıp ulaşmadığına ilişkin bir tespit yapılamamıştır. Söz konusu mektup bayilere ulaştırılmamış olsa dahi yukarıda belirtilen belgeler temelinde konuya yaklaşıldığında, Zuhal Daştan'ın piyasada fiyatı arttırmak ve arzı kısmak yönünde bayileri de işbirliğine yöneltmeyi amaçladığı değerlendirilmektedir.

I.4.2.6. Besd-Bir

I.4.2.6.1. Besd-Bir Tarafından Yapılan Projeksiyonun Amacının Piliç Eti Arzını Kısımak Olmadığına İlişkin Savunmalar

3330 Besd-Bir'in hazırladığı projeksiyon çalışmalarının teşebbüsleri arzı kısmaya teşvikle bir ilgisinin bulunmayıp söz konusu projeksiyonlarla tamamen Türk piliç eti sektörünün iç pazarda ve dış pazarda geliştirilmeye çalışıldığı iddia edilmektedir. Ayrıca Tarım ve Köyişleri Bakanlığı başta olmak üzere çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının talebiyle bu projeksiyonların hazırlandığı, hazırlanan projeksiyonlar ile gelecek yıl ortaya çıkacak toplam üretim miktarı hesaplanarak üretimin resminin çekilmeye çalışıldığı ileri sürülmektedir. Besd-Bir'in bilimsel veri toplaması, bu verileri sektörlere paylaşması ve Besd-Bir tarafından kamu kurum ve kuruluşlarının veri taleplerinin karşılanması elbette rekabet sorunu olarak değerlendirilmemektedir.

3340 Kamu kurum ve kuruluşlarının Besd-Bir'den projeksiyon istediğine ilişkin savunmanın ekinde yer alan yazılar incelendiğinde söz konusu kurum ve kuruluşlar tarafından talep edilen çalışmanın geçmiş yıllara ilişkin firma bazında gerçekleşen ihracat rakamları veya gelecek yıla ilişkin tahmini toplam üretim rakamları gibi çalışmalar olduğu görülmektedir. Oysa Besd-Bir'in yapmış olduğu projeksiyonlar teşebbüs bazında üretim miktarları gibi kamu kurum ve kuruluşları tarafından talep edilenden daha fazla detay içeren raporlardır. Yukarıda da belirtildiği üzere soruşturmaya konu edilen husus Besd-Bir'in geçmiş yıllarda gerçekleşen toplam üretim miktarını hesaplamaya ilişkin çalışmalar yapması ve bilimsel veri ve bilgi toplaması değil, bu çalışmalarını belli teşebbüslerle paylaşarak bu teşebbüsler lehine piyasayı şeffaflaştırmak suretiyle rekabeti kısıtlayıcı eylemlerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmasıdır.

3350 Besd-Bir tarafından teşebbüslerin üretim miktarlarına ilişkin bilgilerin toplanmasının, gelecek dönem arzının teşebbüs bazında hesaplanmasının ve bu bilgilerin bazı teşebbüslere sunulmasının piyasayı daha da şeffaflaştırdığı ve bu uygulamanın teşebbüsler arasındaki koordinasyonu kolaylaştırdığı tespit edilmiştir.

I.4.2.6.2. Projeksiyon Çalışmalarında Teşebbüs Bazında Bir Değerlendirme Yapılmaksızın Sektörün Genel Durumunun Dikkate Alındığı Savunması

3360 Savunmada, teşebbüs bazında bir değerlendirme yapılmaksızın sektörün genel durumunun dikkate alındığı ileri sürülmektedir. Oysa Besd-Bir'e ait faaliyet raporu incelendiğinde, 24 Eylül 2003- 27 Eylül 2004 tarihleri arasında üretimde ilk yirmi beşe giren firma bazında dokuz yıllık piliç eti yumurta girişleri ve buna ilaveten firmaların

yedi yıllık piliç eti üretim dökümünün çıkarıldığı görülmektedir. Belge 13 olarak adlandırılan bir başka belgede ise 7.3.2008 tarihinde- Zuhal Daştan'dan (Pak Piliç) Süleyman Öztürk (Er Piliç), Sait Koca (Bey Piliç), Nezh Gencer (CP Piliç), Mehmet Keskinoglu (Keskinoglu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), Emre Bor (Şeker Piliç) ve Ömer Görener'e (Banvit) gönderilen "Fw: Damızlıkta kim ne kadar" başlıklı e-postada, 2003 – 2007 yılları arasında Abaloğlu, Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Er Piliç, Keskinoglu, Pak Piliç, Şeker Piliç ve Şen Piliç'in damızlık piliç miktarını hangi oranda arttırdığı veya azalttığına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu belgelerden görüldüğü üzere savunmanın aksine Besd-Bir'in sadece sektörel bazlı değil, teşebbüs bazlı değerlendirmelerde bulunduğu anlaşılmaktadır.

3370

Savunmada ayrıca Belge 13'e ilişkin olarak bu bilgilerin sahadan elde edildiği ve herkes tarafından bilinen bilgiler olduğu ileri sürülmektedir. Bu savunma kabul edilse bile bu bilgilerin sadece belli teşebbüslere ait bilgiler içermesi ve bu teşebbüslerden hangisinin arzın kısılmasına ne kadar katkıda bulunduğu ortaya konulması manidardır.

I.4.2.6.3. Yeni Projeksiyon Çalışmaları İçin Kuluçkalık Yumurta Bilgilerinin Takip Edildiği Savunması

3380

Savunmada kuluçkalık yumurta ihracatının ve sofralığa verilen kuluçkalık yumurta miktarının Besd-Bir tarafından takibinin teşebbüslerin arzını kısma ve ihracatı teşvik amaçlı yapılmadığı, yeni projeksiyon çalışmaları için yapıldığı iddia edilmektedir. 14 Mart 2005 tarihli, Besd-Bir tarafından Gedik Piliç, "Abaloğlu, Emre Piliç ve CP Piliç'e gönderilen "%15 kısıtlama" başlıklı bir başka belgeden de kuluçkalık yumurta üretiminin % 15'lik kısmının ihracata veya sofralığa sevk edilip edilmediğinin Besd-Bir bünyesindeki izleme komitesi aracılığıyla takip edildiği anlaşılmaktadır. Hatta aynı belgede, izlemenin sağlıklı yapılabilmesi için söz konusu teşebbüsler tarafından yapılan ihracata ilişkin gümrük beyannamelerinin, ihracat amacıyla bir firmaya sevk edilmesi halinde ise irsaliyesi ile birlikte bir gözlemcinin düzenleyeceği satış tespit tutanağı gibi belgelerin birer kopyasının Besd-Bir'e gönderilmesi istendiği de belirtilmiştir. Ayrıca kararın ekinde yer verilen kuluçkalık yumurta sevki konulu yazışmalardan anlaşıldığı üzere Besd-Bir'e üye olan teşebbüslerin haftalık ihraç edeceği kuluçkalık yumurtanın miktarı hafta hafta belirlendikten sonra söz konusu ihracatın sonucunu ertesi haftanın başında Besd-Bir'e haber verilmesi talep edilmiştir. Bu ifadelerden ve belgelerden söz konusu kararın tavsiye niteliğinde olmadığı, kararın uygulanmasının Besd-Bir tarafından kontrol edildiği ve uygulanan program sonucunda arzın hissedilir ölçüde azalmasının beklendiği anlaşılmaktadır.

3390

I.4.2.6.4. Besd-Bir'in Arzın Kısılması Yönünde Telkinlerde Bulunmadığı Ve Bu Tip Telkinlerin Piyasanın Yapısı Nedeniyle Uygulanabilir Olmadığı Savunması

3400

Savunmada Besd-Bir tarafından arzın kısılması yönünde telkinlerde bulunduğu ve bu telkinlere uyulup uyulmadığının kontrol edildiği yönündeki ifadelerle katılmadıkları belirtilmiştir. Ayrıca Besd-Bir tarafından gerçekleştirilen izleme ve takiplerin, Besd-Bir çalışmalarında kullanılacak bilgilerin toplanması ve güncellenmesi mahiyetinde olup başka bir amacı olmadığı iddia edilmiştir. Savunmanın devamında böyle bir uygulama söz konusu olsa bile sektörün yapısı gereği hayata geçirmenin mümkün olmadığı ileri sürülmüştür. Kararda yer alan belgelerden sadece aşağıdaki belgelerin tekrar incelenmesi ile bile savunmada yer verilen iddialara katılmanın mümkün olmadığı ortaya çıkmaktadır. Örneğin, "Olağanüstü Genel Kurul Faaliyet Raporu" başlıklı belgede 3 Şubat 2005 tarihinde 26 üye firma katılımıyla toplandığı ve söz

3410

3420 konusu toplantıda piliç eti arzını kısma amacıyla kuluçkalık yumurta ihracatına hız verilmesi gerektiği kararına varıldığı belirtilmiştir. 16-31 Mart 2005 tarihli “Besd-Bir Faaliyet Özeti” başlıklı diğer bir belgede ise 3 Şubat 2005 tarihli sektör toplantısında alınan karar gereğince damızlıkçı firmalarca yürütülen kısıtlama programının sona erdiği belirtilerek alınan sonuçlar değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmede kısıtlama süresince toplam 13 milyon adet kuluçkalık yumurtanın iç üretimden çekilmesi planlandığı, gerçekleşme %104 oranıyla 13,5 milyon adet yumurtaya ulaştığı ve programlanan uygulamaların 15-20. haftalar arasında et üretiminde hissedilir azalmalar yaratması beklendiği ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen e-postadan anlaşıldığı üzere savunmanın aksine Besd-Bir’in telkinleri sonucunda piliç eti arzını kısma planı gerçekleştirildiği açıktır. Yukarıda yer aldığı için burada tekrar yer vermeye gerek duyulmayan diğer belgeler de bu kanaati desteklemektedir.

I.4.2.6.5. Projeksiyona ilişkin verilerin toplanması sürecine ilişkin itirazlar:

3430 Savunmada projeksiyona ilişkin verilerin toplanması sürecinin iddia edildiği gibi olmadığı belirtilmektedir. Söz konusu bilgiler, kararın ekinde sunulan “beyaz et üretiminin planlanması” başlıklı belgede yer almaktadır. Besd-Bir’de yapılan yerinde incelemeler bulunan bu belgede, Besd-Bir tarafından beyaz et üretiminin planlanmasının nasıl yapılacağı izah edilmektedir. Bu kadar ayrıntılı bilgilerin ancak projeksiyon çalışması ile toplanabileceği kanaatine varılmıştır. Ancak yine de projeksiyona ilişkin verilerin toplanması sürecine ilişkin getirilen bu itiraz dikkate alınmıştır.

I.4.2.7. Abalioğlu

3440 Teşebbüsün 2004 yılından itibaren piliç eti arzının kısılmasını amaçlayan herhangi bir anlaşmaya taraf olmadığı ileri sürülmektedir. Abalioğlu’nun 3. yazılı savunmasında dönemsel arz verileri ileri sürülerek arzın kısılmasına ilişkin anlaşmaların tarafı olmadığı iddia edilmiştir. Söz konusu veriler incelendiğinde Abalioğlu’nun 2004, 2005 ve 2006 yıllarında anlaşma dönemlerindeki arz imkânları ve verilerinin teşebbüsün savunmasını destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Abalioğlu’nun arzın kısılması faaliyetleri içerisinde olduğuna yönelik iddialar 15.8.2007 tarihli toplantıya ilişkindir. Arzın kısılmasına ilişkin söz konusu toplantının Abalioğlu tesislerinde yapılması nedeniyle bu toplantıya ve anlaşmaya Abalioğlu’nun katılımı tespit edilmiştir. 2007 Ağustos ayında üretiminde düşüş görülen Abalioğlu’nun, sonraki aylarda da üretiminin düşük seyrettiği anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra Abalioğlu’na yöneltilen iddialar sadece arzın kısılmasına dayanmamaktadır. Kararın I.3.2. kısmında yer verilen belge ve bulgulardan, teşebbüsün çeşitli tarihlerde fiyat anlaşmalarına taraf olduğu tespit edilmiştir.

3450 Bak Piliç, Eskar, Marta ve Günçanlar Bolu’nun ayrıık savunmalarına aşağıda yer verilmiştir.

J.GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

3460 Hakkında soruşturma yürütülen 27 piliç eti üreticisi teşebbüslerden bazılarının ve Besd-Bir’in ihlal niteliğini haiz faaliyetleri bu bölümde 4054 sayılı Kanun’un ilgili maddeleri çerçevesinde değerlendirilecektir.

27 teşebbüsün eylemleri hakkında daha önceki bölümlerde yapılan açıklamalar çerçevesinde ve yerinde incelemelerde bulunan belgeler ile teşebbüslerden elde edilen bilgi ve belgeler ışığında, bu teşebbüslerden bazılarının;

- Piliç eti fiyatını yükseltmek için aralarında anlaşmaları,
- Piliç eti arzının kısılması için birtakım faaliyette buldukları,
- Gizli şirket bilgilerini ve ileri tarihli liste fiyatlarını birbirleriyle paylaşarak piliç eti piyasasındaki şeffaflığı arttırmaya çalıştıkları ve
- Bayilerine diğer bayilerle anlaşarak diğer piliç eti üreticilerinin fazla mal üretmesini engellemeye çalıştıkları

3470

tespit edilmiştir. Besd-Bir'in ise anılan bu eylemleri ile teşebbüsler arasındaki koordinasyonu kolaylaştırıcı rolü olduğu anlaşılmıştır.

Yukarıda yer verilen fiiller rekabet hukuku literatüründe “kartel” olarak adlandırılan eylemlere örnek teşkil etmektedir. Kartellerin “*Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik*”in (Para Cezaları Yönetmeliği) 3. maddesinin (ç) fıkrasındaki tanımı “*Fiyat tespiti, müşterilerin, sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısılması veya kotalar konması, ihalelerde danışıklı hareket konularında, rakipler arasında gerçekleşen, rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemler*” şeklindedir. Buna göre kartellerin rekabeti kısıtlamak veya azaltmak için kullandığı temel yöntemler;

3480

- Üyeler tarafından satışa sunulan ürün(ler)in fiyatlarının birlikte belirlenmesi (fiyat tespiti),
- Pazarların üyeler arasında paylaşılması (pazar paylaşımı),
- Üye teşebbüslerin üretimlerinin sınırlandırılması (arz miktarının kontrolü) ve
- İhalelerde danışıklı teklif verilmesi (ihalelerde danışıklı hareket)

olarak sıralanabilir.

3490

Fiyat tespitine örnek olarak; rakipler arasında fiyatları arttırmak, sabitlemek, asgari fiyat belirlemek, indirimleri kaldırmak, standart fiyat formülleri benimsemek veya belli bir ürün veya hizmet için fiyat oluşturmak konusunda uzlaşmak; arz miktarının kontrolüne örnek olarak; üretim, satış miktarı, pazardaki büyüme yüzdesi ve benzeri unsurların birlikte belirlenmesi; pazar paylaşımına örnek olarak rakiplerin müşterileri, sağlayıcıları, bölgeleri, ürünleri veya ticaret kanallarını paylaşmak konusunda uzlaşmaya varması ve son olarak ihalelerde danışıklı hareket için rakiplerin bir ihaleye ilişkin kazanma sırasını belirlemesi, ihaleleri aralarında paylaşmaları ya da suni olarak kazananın kaybedenlere karşılık vermesi konusunda uzlaşmaya varmaları verilebilir.

3500

Kartellerin yasaklanmasının altında yatan iktisadi neden kartellerin toplumsal refahı azaltmak suretiyle iktisadi etkinsizliğe yol açmalarıdır. Böylelikle daha kaliteli ürünler daha düşük fiyatla ve daha fazla kişi tarafından satın alınmamaktadır.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrası uyarınca “*belirli bir mal ya da hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran ya da doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar ve uyumlu eylemler*” yasaklanmaktadır. Yukarıda yer verilen açıklamalarda kartel anlaşmalarının rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıdığı ve bu etkiyi doğurduğu ifade edilmiştir. Bu noktadan

3510

hareketle rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında yasaklandığı açıktır.

3520 Yapılan incelemelerde soruşturmaya konu teşebbüsler arasında kurulan kartelin zaman zaman ihracat karteli niteliğine büründüğü tespit edilmiştir. Bu noktada ihracat kartellerinin hukuki niteliğinin 4054 sayılı Kanun çerçevesinde incelenmesinde yarar vardır. İhracat kartelleri, genel olarak, kuruldukları ülkenin dışında kalan bölgelerdeki piyasalardan daha fazla gelir elde etme amacı taşımaktadır. Bununla birlikte ihracat kartellerinin kuruldukları ülkenin piyasalarını da etkileme olasılıkları bulunmaktadır. Bu nedenle ihracat kartelleri oluşturulduğu ülkenin rekabet otoritesi tarafından dikkatle incelenmekte ve varlığına oluşturulduğu ülkedeki piyasaları etkilememesi koşuluyla izin verilmektedir.

3530 Piliç eti üreticilerinin ortak ihracat yapmaya yönelik amaçlarını ve faaliyetini gösteren belgeler incelendiğinde, kurulan ihracat karteli ile iç piyasadaki piliç eti arzının kısılmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle piliç eti üreticileri arasında kurulan ihracat karteli de 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamına girmektedir. Bu noktada belirtilmesi gereken husus 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca yasaklanan anlaşmalara bu maddenin hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulabilmesinin tek koşulunun bu anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer verilen şartların tamamını sağlaması olduğudur. Dolayısıyla bazı piliç eti üreticisi teşebbüsler arasında akdedilen ve bir kartel anlaşması niteliğini haiz anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer verilen şartların tamamını taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesi gerekmektedir..

J.1. Bireysel Muafiyet Değerlendirilmesi

3540 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre maddede belirtilen dört şartı sağlayan anlaşmaların bireysel muafiyet alabilmesi mümkündür. Bu kapsamda;
a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,
c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması,
muafiyet alınabilmesi için gereklidir.

3550 Soruşturma konusu anlaşmanın bireysel muafiyet alıp alamayacağı hususu değerlendirilirken öncelikle belirtilmesi gereken husus, karteğe taraf olduğu tespit edilen teşebbüslerin piliç eti pazarındaki pazar payları toplamının 2003-2008 yılları arasındaki ortalamasının yaklaşık %.... olduğudur. Toplamda oldukça yüksek bir pazar payına sahip olan teşebbüslerin yapmış oldukları anlaşmanın ilk olarak 2003 yılında uygulanmaya başlandığı, zaman zaman tekrarlandığı ve son olarak ise 2008 yılında uygulandığı görülmüştür.

3560 Soruşturmaya muhatap teşebbüslerden bazıları tarafından akdedilen ve 2003-2008 yılları arasında zaman zaman uygulandığı anlaşılan anlaşmanın amacının piliç eti fiyatını yükseltmek ve piliç eti arzını kısmak olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan bu amaca hizmet etmek için teşebbüslerin birbirlerine ileri tarihli liste fiyatlarını gönderdikleri ve bu yolla aralarındaki rekabeti engellemeye çalıştıkları görülmüştür.

Besd-Bir'in ise gizli şirket bilgilerini beyaz et üreticileri ile paylaşarak piliç eti piyasasındaki şeffaflığı arttırdığı ve bunun sonucunda rekabet ihlallerinin oluşumunu kolaylaştıran bir zemin yarattığı, teşebbüslerin gizli bilgilerini içeren projeksiyon çalışması ile arzın kısılmasına katkıda bulunduğu, söz konusu projeksiyon çalışmalarının sonuçlarını bazı teşebbüslere göndermesi ile de piyasadaki şeffaflığı arttırmasının yanında diğer teşebbüsler karşısında piliç eti pazarında bu teşebbüslerin daha iyi bir konuma gelmesini sağladığı tespit edilmiştir. Bu hususlar ise 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı, rekabet hukuku bakımından da *per se* yasak olan eylemlerdendir.

3570

Anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde muafiyet alabilmesi için öncelikle anlaşma sonucunda "*Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmenin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması*" gerekmektedir. Ancak yapılan anlaşmaların hiçbiri malların üretim veya dağıtımında yeni gelişme ve iyileşmenin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanmasına yönelik anlaşmalar olmayıp bu hükmün aksine malların üretiminin kısılmasına yöneliktir. Bu nedenle bazı piliç eti üreticisi teşebbüsler arasında çeşitli tarihlerde akdedilen anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (a) bendinde yer alan muafiyet şartını taşımadığı açıktır.

3580

Anlaşma, tüketicilerin piliç etini serbest piyasa koşullarında oluşması gereken fiyattan daha pahalıya tüketmelerine yönelik olması nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (b) bendinde yer alan koşulu da sağlamamaktadır. Maddenin (c) bendi kapsamında öne sürülebilecek olgu, daha önce değinildiği üzere anlaşmanın pazarda sınırlı bir etkiye sahip olduğudur. Ancak anlaşmaların, anlaşmaya taraf olan teşebbüsler arasındaki rekabeti ortadan kaldırmak için yapıldığı göz önüne alındığında, anlaşmanın bu koşulu da sağlamadığı görülmektedir. Diğer yandan 5. maddenin (d) bendi kapsamında bir değerlendirme yapıldığında, rekabetin pazarın yaklaşık %..... temsil eden teşebbüslerin bir araya gelerek aralarındaki rekabeti kısıtlayan bir anlaşmaya taraf olmaları gerekçesiyle rekabetin gereğinden fazla kısıtlandığı anlaşılmaktadır.

3590

Anlaşmanın filli etkileri bir yana, teorik olarak piliç eti pazarında rekabet içinde olması beklenen teşebbüslerin bir araya gelerek fiyatı tespit etme ve arzı kısma çalışmaları pazardaki rekabetçi yapıyı bozacak bir girişimdir. Bu kapsamda fiili ve muhtemel etkileri dikkate alındığında piliç eti üreticisi teşebbüsler arasında yapılan anlaşmaların Kanun'un 5. maddesinde öngörülen şartları sağlamadığı gerekçesiyle bireysel muafiyet alamayacağı anlaşılmıştır.

3600

J.2. Hakkında Soruşturma Açılan Teşebbüslere ve Besd-Bir'e İlişkin Genel Değerlendirme

Yapılan değerlendirmeler neticesinde teşebbüsler hakkında ulaşılan sonuçlar Tablo 57 ve 58'de yer verildiği gibi özetlenmektedir.

3610

Tablo 57: Belgelerden Ulaşılan Sonuçlar

No	Teşebbüs İsmi	7.3.2003 Tarihli Fiyat Tespitine İlişkin Anlaşma	22.2.2004 Tarihli Anlaşma	5.7.2004 Tarihli Teklif	2008 Yılı'nın Nisan-Mayıs Aylarındaki Anlaşma	18.6.2008 Tarihli Anlaşma
1	Abalıoğlu		√			
2	Akpiliç					
3	Arpi					
4	As Piliç		√			
5	Bakpiliç					
6	Banvit	√	√		√	√
7	Bey Piliç		√		√	
8	Bozok					
9	Bupiliç					
10	CP Piliç	√	√		√	
11	Doğa Piliç					
12	Köytür					
13	Emre Piliç					
14	Erpiliç		√			√
15	Eskar					
16	Gedik Piliç					
17	Günçanlar Bolu		√			
18	Karagüp		√			
19	Keskinoğlu		√		√	√
20	Marta		√			
21	Mu-Pi					
22	Pak Piliç	√	√	√	√	√
23	Sabri Güncan Ortaklığı		√			
24	Şeker Piliç	√	√		√	
25	Şen Piliç		√		√	√
26	Yemsel					
27	Yumta					

3620

3630

Tablo 58: Belgelerden Ulaşılan Sonuçlar

No	Teşebbüs İsmi	2007 Yılı'nın Nisan-Mayıs Aylarındaki Anlaşma (Belge 10)	Piliç Eti Arzının Kısılmasını Amaçlayan Teşebbüsler
1	Abaloğlu	√	√
2	Akpiliç		
3	Arpi		
4	As Piliç		
5	Bakpiliç		
6	Banvit	√	√
7	Bey Piliç	√	√
8	Bozok		
9	Bupiliç		
10	CP Piliç	√	√
11	Doğa Piliç		
12	Köytür		
13	Emre Piliç		
14	Erpiliç	√	√
15	Eskar		
16	Gedik Piliç		
17	Güncanlar Bolu		
18	Karağüp		
19	Keskinoğlu	√	√
20	Marta		
21	Mu-Pi		
22	Pak Piliç	√	√
23	Sabri Güncan Ortaklığı		
24	Şeker Piliç	√	√
25	Şen Piliç	√	√
26	Yemsel		
27	Yumta		

3640

Uzun bir dönemi kapsayan anlaşmalarda ilgili teşebbüslerin işbirliklerini tek tek göstermek imkânsızdır. A.B.D. ve A.B. uygulamalarında uzun dönemi kapsayan anlaşmalarda statik bir yaklaşım yerine rekabetin ihlal edildiği bütün süreci kapsayan “devam eden tek bir uzlaşma, birliktelik” kavramı geliştirilmiştir. Bu yaklaşım sayesinde deliller bütün olarak değerlendirilerek, birlikteliğin varlığı ve belirgin özellikleri ortaya konulmakta, aksini gösteren bir kanıt olmadıkça ilgili teşebbüslerin bu sürece katıldığı varsayılmaktadır. Nitekim devam eden tek bir uzlaşma kavramı *Yonga Levha 1, Yonga Levha 2, Seramik ve Demirçelik* kararlarında kullanılmıştır.

3650

Yukarıda yer verilen bilgiler ışığında değerlendirildiğinde, piliç eti üreticileri arasındaki birlikteliğin 2003 yılında başladığı, birlikteliğin aktif olduğu en son yılın ise 2008 olduğu, teşebbüslerin anlaşmaya bu süre zarfında devamlı surette taraf olmadığı tespit edilmiştir. 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen bu birlikteliğe ilişkin belgelere bütüncül bir yaklaşımla bakıldığı zaman *tüm bu arzın kısılması ve fiyat tespiti çalışmalarının* içinde Abaloğlu, Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Erpiliç, Keskinoğlu, Pak Piliç, Şeker Piliç ve Şen Piliç'in aktif olarak yer aldığı görülmektedir.

3660

Bunun yanı sıra yerinde incelemelerde bulunan 20.4.2004 tarihli Belge 4'te de Zuhâl Daştan (Pak Piliç) tarafından getirilen, aralarında Abaloğlu, Banvit, Beypiliç, CP Piliç,

Erpiliç, Keskinoglu, Şeker Piliç ve Şen Piliç'in bulunduğu 10 lider teşebbüsün piliç eti arzının kısılması konusunda birlikte hareket etmesi gerektiği ve bu konunun sadece bu teşebbüsler arasında kalması gerektiği yönündeki öneri dikkat çekicidir. Belge 4'ün önemi, piliç eti üreticilerinin hepsinin anlaşmaya dâhil edilmediğini, bazı teşebbüslerin daha fazla iletişim halinde olduğunu göstermesidir ki bu da tüm bu tespitleri desteklemektedir.

3670 Benzer şekilde 7.3.2008 tarihinde Zuhal Daştan'dan (Pak Piliç) Süleyman Öztürk (Erpiliç), Sait Koca (Bey Piliç), Nezih Gencer (CP Piliç), Mehmet Keskinoglu (Keskinoglu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), Emre Bor (Şeker Piliç) ve Ömer Görener'e (Banvit) gönderilen "Fw: Damızlıkta kim ne kadar" başlıklı e-posta olan Belge 13'te 2003 – 2007 yılları arasında Abaloğlu, Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Erpiliç, Keskinoglu, Pak Piliç, Şeker Piliç ve Şen Piliç'in damızlık piliç miktarını hangi oranda arttırdığına veya azalttığına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu e-posta 2003-2007 yıllarına ilişkin arzın kısılmasına yönelik projeksiyon çalışmalarının sonucunu göstermekte ve hangi teşebbüsün arzın kısılmasına ne kadar katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu belgenin en dikkat çekici yanı Besd-Bir'in projeksiyon çalışmalarını sadece yukarıda ismi geçen 9 teşebbüsle paylaşarak söz konusu teşebbüsler arasındaki kartel oluşumunu kolaylaştırmasıdır.

3680

J.2.1. Besd-Bir'in 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesinde Yasaklanan Eylemlere Zemin Hazırladığına Dair Belgelerin Değerlendirilmesi

Teşebbüs birlikleri, sektöre ilişkin tecrübelerin üyeler arasında paylaşılabilirdiği ve sektörün sorunlarının nasıl giderilebileceğinin tartışılabilirdiği bir ortam yaratmak amacıyla kurulmaktadır. Şirketler genellikle, tecrübelerini paylaşarak teknolojilerini geliştirme, sektördeki kalite standardını artırma, büyük ölçekli organizasyonun avantajlarından faydalanma gibi nedenlerle teşebbüs birliklerine katılmaktadır. Bununla birlikte teşebbüs birlikleri, rekabete duyarlı bilgilerin değişimine aracılık ederek teşebbüsler arasında koordinasyon oluşmasına uygun ortam hazırlama riski de taşımaktadır.

3690

Bir teşebbüs birliği olan Besd-Bir'in, piliç eti pazarına ilişkin veri üretilmesinde önemli bir rolü vardır. Besd-Bir, gerçekleştirdiği toplantılar ve üye teşebbüslerden gelen bilgiler ışığında piliç eti pazarına ilişkin çeşitli istatistikler oluşturmakta ve bu istatistikleri talep eden kuruluşlarla ve kamuoyuyla paylaşmaktadır. Bu şekilde piliç eti pazarında faaliyet gösteren ve birbirine rakip olan teşebbüslerin rekabet açısından kritik birtakım ticari bilgilerini elinde bulundurması, Besd-Bir'in sektör içinde önemini arttırmaktadır.

3700

Bu aşamada Besd-Bir'in yapısına bakmak yerinde olacaktır. Besd-Bir'in Başkanlığı aynı zamanda Pak Piliç'in Yönetim Kurulu Başkanı olan Zuhal Daştan, Genel Sekreterliği ise Yüce Canoler tarafından yürütülmektedir. Bunun yanında Besd-Bir'in önemli kararlarının alındığı yönetim kurulu toplantıları üye teşebbüslerin üst düzey yöneticilerinin katılımıyla gerçekleşmektedir. Bu yapı Besd-Bir'i, piliç eti üreticisi şirketlerin belli aralıklarla toplanıp, rekabete duyarlı konularda da bilgi değişiminde bulunduğu bir ortam konumuna getirmektedir.

3710

Toplantıların çoğu, şirketlerin genel merkezlerinde yapılmaktadır. Örneğin, bu toplantılardan bilinen sonucusu 18.6.2008 tarihinde Pak Tavuk Yenibosna tesislerinde gerçekleştirilmiştir. Toplantılarda sezon değerlendirmesi, arz-talep

durumu, satış politikaları, fiyatlar, maliyetler, satış sistemleri gibi pazara ilişkin ve şirketlere yönelik konularda görüşmeler yapılmaktadır.

Özellikle yukarıda bahsi geçen 18.6.2008 tarihli Besd-Bir toplantısı dikkat çekicidir. İnceleme, 2008 yılı içerisinde basında yer alan, sektör temsilcilerinin aralarında anlaşarak ortak fiyat artışı yapma kararı aldıklarına ilişkin haberler üzerine başlamıştır. Bu toplantının gerçekleştirilme gerekçesine ve bir yıl önce gerçekleştirilen Besd-Bir toplantısının gündemine dair bilgiye Belge 29 olarak adlandırılan ve Zuhul Daştan (Pak Piliç) tarafından gönderilen 11.6.2008 tarihli "18 Haziran" başlıklı e-posta metninden ulaşılabilmektedir:

3720

"...Geçen sene Ekim ayında Besd-Bir'de toplandığımız gün 2008'in kötü olacağını herkesin bilmesine, bazılarımızın öneri sunmasına rağmen öneriyi kabul etmeyenler fırsatın kaçmasına sebep oldular ve bu günlere geldik. Tren kaçtı kaçmasına ama raydan çıkmasını önleyebiliriz. Akıllı insanlar asgari müşterekte birleşir. Anlaşma yapıp sulh içinde yaşarlar... Peki biz akıllı değil miyiz? Olmaz mıyız? Çok akıllı ve çok kabiliyetliyiz... Bizleriz ama bir şeyi beceremiyoruz. Paylaşmak..."

3730

Kanada'da uygulanan bir sistem var. Broiler kümesi yapmak lisansa tabi ... Üretim kontrol altında tutularak hem üreticinin ekmek yemesi hem de tüketicinin mağdur olmaması temin ediliyor...Her entegrenin bir kontenjanı olsa? Bu kontenjanlar aylara göre hesap edilip belirlense...Yıllık artışlar ülkenin büyümesine bakılarak belirlense. Sektöre girmek isteyenlere karşı bir plan uygulansa. Ürettiği ürüne katma değer katanlar katmayanlardan daha iyi gelir elde etse. İhracat yapabilenler yapmayanlara nazaran daha iyi gelir elde etse..."

3740

O zaman yapılacak tek bir şey var. Aynen kuş gribinde yaptığımız gibi;
a) Kuluçkada bir miktar şalter kapatmak.
b) Sahada bir miktar itlaf yapmak.
c) Girişleri derhal 2007 seviyesine indirmek..."

Haftaya 18.6.2008 çarşamba günü hepinizi Pak Tavuk Yenibosna'da saat 10.00'da toplantıya bir çıkış yolu bulmaya davet ediyorum."

3750

Yukarıda yer verilen e-posta mesajından da görülebileceği üzere Besd-Bir toplantılarının amacının sadece sektör sorunlarını ele almak değil, piyasa mekanizması içerisinde dengeye gelmesi beklenen üretimin kısılmasının yollarını aramak olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Ömer Görener'den (Banvit) STBP üyelerine "ihracat" başlığıyla 13.7.2007 tarihinde gönderilen ve Belge 37 olarak adlandırılan e-postadan Besd-Bir çatısı altında ihracat yoluyla arz fazlasını eritme yollarının denendiği tespit edilmektedir. Yerinde incelemelerde elde edilen Belge 35 ve Belge 36 incelendiğinde, 15.8.2007 tarihinde düzenlenen Besd-Bir toplantısında da toplantıya katılan teşebbüslerin 1.500 \$ cif fiyatla piliç eti ihraç etmesi ve zarar eden firmaların zararının Besd-Bir aracılığıyla diğer şirketler tarafından karşılanması konularının tartışıldığı anlaşılmaktadır. Burada vurgulanması gereken husus yapılacak ihracatın iç piyasaya sürülen piliç eti arzını azaltma amaçlı olduğudur. Böylelikle iç piyasadaki piliç eti fiyatlarının yükseltilmesi hedeflenmektedir.

3760

18.6.2008 tarihli Besd-Bir toplantısından sonra basında yer alan “3 Temmuz’dan itibaren tavuk fiyatları yüzde 15 arttırılacak. Bu karar kesin olarak verildi” şeklindeki haberler de bu toplantılarda arzın kısılması kadar fiyatın tespit edilmesi yönünde de kararlar alındığını gösterir niteliktedir. Besd-Bir çatısı altında yapılan toplantılarda fiyat politikalarının belirlenerek mevcut rekabetin azaltılması çalışmalarının herkes tarafından bilindiği Pak Piliç’in Malatya’daki bir bayisi olan Zuhul Daştan’a (Pak Piliç) 16.2.2008 tarihinde gönderdiği ve Belge 12 olarak adlandırılan mektuptan da anlaşılmaktadır:

3770 “...20 tane ulusal firmanın oluşturduğu ve Türkiye pazarının %85’ine hâkim olan firmaların fiyat politikaları aşağı yukarı aynı (Banvit hariç) ve bu platformun başkanı da sizlersiniz. Aynı zamanda Besider’in başkanı sizsiniz de... Diğer 20 firmayla yapmış olduğunuz fiyat ayarlama toplantılarında lütfen bu konuyu da görüşün. Bu bataklığı islah edin... Bütün ulusal firmalar bir olalım fazla değil 1-2 ay Malatya’yı pilot bölge seçin bunların dayanacak gücü ciddi olarak yok. Ben eminim ki kesin yola gelirler...”

3780 Bununla beraber Besd-Bir’in, arzın kısılmasını öngören “Piliç Eti Üretim Projeksiyonu”ndan ayrıca bahsedilmelidir. Yapılan yerinde incelemelerde elde edilen belgelerden anlaşılmaktadır ki Besd-Bir, üyelerine bir üretim projeksiyonu sunarak onları arzı kısılmaya teşvik etmektedir. Besd-Bir’in üyelerine sunmuş olduğu arz kısıtını öngören söz konusu projeksiyon, kararın 1.2.1.2.1. Nolu bölümünde yer verilen Şekil 1’de de özetlendiği gibi piliç eti üretim sürecinin tüm aşamalarını ilgilendirmektedir. Toplanan bilgilerin değerlendirilmesi sonucunda beyaz et üretiminin planlanması amacıyla entegre olsun ya da olmasın damızlık üretimi olanların her hafta üretmesi gerekli olan kuluçkalık yumurta sayısının tespit edildiği anlaşılmıştır.

3790 Yerinde incelemelerde elde edilen belgelerden tespit edildiği üzere Besd-Bir düzenli olarak sektörün durumunu değerlendirmek için projeksiyon hazırlamakta ve üyelerine dağıtmaktadır. Sektör sıkıntıya girdiği dönemlerde de bu projeksiyonlara göre arzın kısılması yönünde telkinlerde bulunmaktadır. Besd-Bir’e ait faaliyet raporunda Besd-Bir tarafından hazırlanan, 24 Eylül 2003- 27 Eylül 2004 tarihleri arasında üretimde ilk yirmi beşe giren firmaların dokuz yıllık piliç eti yumurta girişleri ve buna ilaveten firmaların yedi yıllık piliç eti üretim dökümü de çıkarılarak hazırlanan uzun vadeli bir projeksiyon yer almaktadır. 1-15 Şubat 2005 tarihli “Besd-Bir Faaliyet Özeti” başlıklı bir başka raporda ise 25 Ekim 2005 tarihli projeksiyonun tekrar gözden geçirilerek kuluçkalık yumurtaların %15’lik kısmının ihracata verilmesi ya da sofralık olarak satılmasının sağlanması halinde yaşanan krizin atlatılabileceği dile getirilmektedir.

3800 Yumurta arzının %10-15 seviyesinde azaltılmasının piliç üretiminde haftalık olarak 1.700-2.500 ton arasında azalmaya tekabül ettiği 27 Ekim 2004 – 17 Mart 2006 dönemlerine ilişkin “Olağanüstü Genel Kurul Faaliyet Raporu” başlıklı belgenin 2.11 numaralı “Projeksiyon Çalışmaları” başlıklı bölümünde yer verilen bilgilerden anlaşılmaktadır.

3810 Besd-Bir tarafından piliç eti arzının kısılması amacıyla üreticilere kuluçkalık yumurta üretim miktarlarına ilişkin bir projeksiyon sunulmasının yanı sıra üye teşebbüslerin bu projeksiyona uyup uymadıkları kontrol edilmektedir. 14 Mart 2005 tarihli, Besd-Bir tarafından bazı piliç eti üreticilerine gönderilen “%15 kısıtlama” başlıklı bir başka belgeden de kuluçkalık yumurta üretiminin % 15’lik kısmının ihracata veya sofralığa

3820 sevk edilip edilmediğinin Besd-Bir bünyesindeki izleme komitesi aracılığıyla takip edildiği anlaşılmaktadır. Aynı belgede, izlemenin sağlıklı yapılabilmesi için söz konusu teşebbüsler tarafından yapılan ihracata ilişkin gümrük beyannamelerinin, ihracat amacıyla bir firmaya sevk edilmesi halinde ise irsaliyesi ile birlikte bir gözlemcinin düzenleyeceği satış tespit tutanağı gibi belgelerin birer kopyasının Besd-Bir'e gönderilmesinin istendiği de belirtilmiştir. Hatta "Olağanüstü Genel Kurul Faaliyet Raporu" başlıklı belgede de 7 Şubat-20 Mart 2005 tarihleri arasında damızlıkçı firmaların civciv ve kuluçkalık yumurta ihracatları ve kuluçkalık yumurtalardan sofralık yumurta olarak satılanların Besd-Bir tarafından titizlikle takip edildiğine yer verilmiştir.

3830 Diğer yandan "Olağanüstü Genel Kurul Faaliyet Raporu" başlıklı belgede 3 Şubat 2005 tarihinde toplandığı ve söz konusu toplantıda kuluçkalık yumurta ihracatına hız verilmesi gerektiği kararına varıldığı belirtilmiştir. Anılan bu kararın uygulanmasını takip amacıyla, 1-15 Mart 2005 tarihli Besd-Bir faaliyet raporunda yer verildiği üzere, damızlık firmaların civciv ve kuluçkalık yumurta miktarlarına, piliç eti ihracatlarına, kuluçkalıktan sofralık olarak yapılan satışlara ait bilgi ve belgeler Besd-Bir'de toplanmaya çalışılmıştır. "Olağanüstü Genel Kurul Faaliyet Raporu" başlıklı belgede ayrıca 3 Şubat tarihindeki sektör toplantısı kararı doğrultusunda 7 Şubat-20 Mart 2005 tarihleri arasında damızlıkçı firmaların civciv ve kuluçkalık yumurta ihracatları ve kuluçkalık yumurtalardan sofralık yumurta olarak satılanların Besd-Bir tarafından titizlikle takip edildiğine yer verilmiştir. 16-31 Mart 2005 tarihli "Besd-Bir Faaliyet Özeti" başlıklı diğer bir belgede ise 3 Şubat 2005 tarihli sektör toplantısında alınan karar gereğince yürütülen kısıtlama programının sona erdiği belirtilerek alınan sonuçlar değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme şu şekildedir:

3840 "...Kısıtlama süresince toplam 13 milyon adet kuluçkalık yumurtanın iç üretimden çekilmesi planlanmış, gerçekleşme %104 oranıyla 13,5 milyon adet yumurtaya ulaşmıştır....Programlanan uygulamaların 15-20. haftalar arasında et üretiminde hissedilir azalmalar yaratması beklenmektedir..."

Yukarıda yer verilen e-postadan anlaşıldığı üzere 3 Şubat 2005 tarihli Besd-Bir toplantısında alınan kararlar doğrultusunda teşebbüslerin kuluçkalık yumurta ihracatına hız verilerek piliç eti arzını kısma planı gerçekleştirilmiştir.

3850 3 Şubat 2005 tarihinde kararlaştırılan kısıtlama programının sona erdirilmesinden sonra, 19 Mayıs 2005 tarihinde Bolu'da Erpiliç evsahipliğinde yapılan toplantıda 6 Haziran 2005 tarihinden başlayarak altı hafta süresince firmaların üretecekleri kuluçkalık yumurtaların %10'unun ihraç edilmesinin planlandığı 16-31 Mayıs 2005 tarihli "Besd-Bir Faaliyet Özeti" başlıklı rapordan anlaşılmaktadır. Ayrıca aynı raporda Besd-Bir'in firmaların ihraç edecekleri %10 yumurta miktarını projeksiyona göre hesaplayıp söz konusu firmalara ayrıca bildireceği dile getirilmektedir.

3860 Zuhâl Daştan (Pak Piliç) tarafından Besd-Bir adına yazılan ve içerikleri birbirinin hemen hemen aynısı olan 26.7.2006 tarihli Belge 7 ve 1.8.2006 tarihli Belge 8'den de yukarıda bahsi geçen arzı kısma planının hayata geçirildiği görülmektedir. Bu belgelerde belgenin gönderildiği teşebbüslerin ihracat yoluyla kısılan tavuk arzı sayesinde 2005 senesinde kar elde edebildikleri ifade edilmektedir. Ayrıca 2005 yılında ihracatın bir programa bağlanarak üç seferde gerçekleştirildiği de bu belgelerden anlaşılmaktadır. Diğer yandan, aynı belgelerde ileri dönemlerde arz

fazlasının devam edeceği ifade edilerek teşebbüslerden kapasitelerini %25 azaltmaları istenmektedir.

3870 2008 yılına gelindiğinde Besd-Bir tarafından piliç eti üreticilerinden “2008 yılı Broiler Üretim Projeksiyonu İçin Veri Toplama Formu” başlıklı anket formu aracılığıyla bilgi toplandığı tespit edilmiştir. Söz konusu projeksiyonlarda yıllar itibarıyla toplam damızlık civciv girişi, kuluçkalık yumurta adedi, civciv üretimi ve piliç eti üretimi bilgisi verilmiştir. Daha sonra ise öngörülen değerlerle gerçekleşen değerler karşılaştırılarak ortaya çıkan durum hakkında derneğin düşüncelerine yer verilmiştir. 1.2.2008 tarihli projeksiyonda “2008 piliç eti üretiminin de %22,8 artışla 1.229.360 tona ulaşacağı hesaplanmıştır. 2008 yılı için hesaplanan üretim artışı da oldukça yüksek ve düşündürücüdür” şeklinde bir yoruma gidilerek teşebbüsler yüksek üretim konusunda uyarılmaya çalışılmıştır. Yine aynı tarihli projeksiyonun sonunda teşebbüsler, benzer bir şekilde, 2008 yılı sonunda toplam üretimin 1.229.360 tona çıkacağı konusunda uyarılmıştır.

3880 Besd-Bir’in projeksiyon çalışmalarını belli teşebbüslerle paylaşarak da söz konusu teşebbüsler arasında kartel oluşumunu kolaylaştırdığı tespit edilmiştir. 7.3.2008 tarihinde Zuhale Daştan’dan (Pak Piliç) Süleyman Öztürk (Erpiliç), Sait Koca (Bey Piliç), Nezih Gencer (CP Piliç), Mehmet Keskinoglu (Keskinoglu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Ender Abalıoğlu (Abalıoğlu), Emre Bor (Şeker Piliç) ve Ömer Görener’e (Banvit) gönderilen “Fw: Damızlıkta kim ne kadar” başlıklı e-posta olan Belge 13’te 2003 – 2007 yılları arasında Abalıoğlu, Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Erpiliç, Keskinoglu, Pak Piliç, Şeker Piliç ve Şen Piliç’in damızlık piliç miktarını hangi oranda arttırdığına veya azalttığına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu e-posta 2003-2007 yıllarına ilişkin arzın kısılmasına yönelik projeksiyon çalışmalarının sonucunu göstermesi ve hangi teşebbüsün arzın kısılmasına ne kadar katkıda bulunduğunu ortaya koyması açısından önemlidir. Söz konusu projeksiyon çalışmasına Pak Piliç’in damızlık miktarını azaltarak uyduğu, Abalıoğlu, Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Erpiliç, Keskinoglu, Şeker Piliç ve Şen Piliç’in ise bu çalışmaya uymayarak damızlık miktarını arttırdığı anlaşılmaktadır. Zuhale Daştan (Pak Piliç) tarafından bu belgeye ilişkin yapılan açıklama ise şu şekildedir:

“...Mart 2008 yılında yapılan bu tespit 2003-2007 yıllarında firmaların geçmişe ait damızlık girişleri olup damızlık satıcılarından elde edilen bilgiler ışığında sahada aşı, ilaç yan sanayi tedarikçilerinin topladığı bilgilerden istifade edilerek hazırladım. Besd-Bir üyelerinin damızlık kapasitelerinde gelişme ile ilgili tespitimi sektörle paylaşmak istedim...”

3900 10.7.2008 tarihinde Besd-Bir Genel Sekreteri Yüce Canoler’in de Besd-Bir tarafından hazırlanan projeksiyonlara ilişkin görüşlerine başvurulmuştur. Tutulan tutanakta Yüce Canoler’in şu beyanatı yer almaktadır:

“...Üyelerimizin %100’ü, üye olmayanların ise yaklaşık %50’si bu soruları cevaplamaktadır. Bilgi veren firmalara projeksiyon sonuçları gönderilmektedir. Söz konusu projeksiyonlar sayesinde gelecek bir yıl içinde her haftada ne kadar et üretileceği belli olmaktadır. Bu veriler, üreticilere program yapmakta, üretim için hesaplar yapmakta yol göstermektedir...2007’de yaptığımız projeksiyonda 2008 için %18 artış gördük. Üretimdeki bu artışın fiyatlarda

3910 *baskı yaratacağı uyarısını bildirdik. Şubat 2008’de tekrar yaptığımız projeksiyonda %23 belirlendi. Kimse uyarılarımıza uymuyor...”*

Ayrıca Besd-Bir Genel Sekreteri Yüce Canoler beyaz et üreticilerinin uzun zamandır birlikte hareket etmek konusundaki niyetlerini açıkladıklarını, ancak hiçbir zaman bu niyetlerini gerçeğe dönüştüremediklerini belirtmiştir.

3920 3.11.2007 tarihli belgede, 31.10.2007 tarihinde Besd-Bir’de sektör toplantısı yapıldığına yer verilmiştir. Söz konusu belgenin 2. sayfasının “*Kuluçkalık Yumurta İhracatı Görüşmeleri*” başlıklı 4. paragrafında “...*piliç eti projeksiyonunda 2007 yılının son 3 ayında ve devamında üretimin bir miktar düşürülmesi halinde piyasada ve stoklarda bir rahatlama sağlanabileceği...*” değerlendirmesi yapılmış ve üretimin düşürülmesinin sağlanması için firmaların kuluçkalık yumurta ihracatına yönelmesinin yararlı olacağı belirtilmiştir.

3930 Rekabet ortamında piyasada kendiliğinden oluşması gerekli olan konularda bir projeksiyon sunulma çabası, beyaz et pazarında, rakiplerin davranışları konusunda gelecekteki belirsizlikleri ortadan kaldıracak niteliktedir. Besd-Bir tarafından gerçekleştirilen arz miktarına ilişkin projeksiyon çalışmalarının sektördeki rekabeti engelleyen anlaşmaları kolaylaştırıcı etkisi olduğu ve ayrıca bu projeksiyon gereğince etçil damızlık yumurtaların ihracata gönderilmesinin piliç eti pazarındaki arzın kısılmasına imkan sağladığı tespit edilmiştir. Söz konusu projeksiyon çalışmaları ile de 2005 yılında piliç eti arzının kısılması hedefine ulaşıldığı anlaşılmıştır.

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmeler ışığında,
- Piliç eti üreticilerinin, Besd-Bir toplantıları ile bilgi değişiminde buldukları ve bu değişimin pazardaki fiyat tespiti, arz kısıtı gibi rekabet ihlallerinin oluşumunu kolaylaştıran bir zemin yarattığı, piliç eti üreticilerinin Besd-Bir bünyesinde yaptıkları toplantılara şirketlerin üst düzey yöneticilerinin katıldığı ve bu toplantılarda sezon değerlendirmesi, arz talep durumu, satış politikaları, fiyatlar, ihracat koşulları gibi pazara ilişkin konuların görüldüğü; piliç eti pazarında rakip konumdaki teşebbüsler arasındaki bu görüşmelerin pazarda rekabetin oluşabilmesi için gerekli olan gizlilik ve belirsizlik unsurlarının ortadan kalkmasına yol açtığı,
- Besd-Bir tarafından yapılan ve teşebbüslerin gizli bilgilerini içeren projeksiyon çalışmalarının bazı teşebbüslere gönderilmesinin piyasadaki şeffaflığı arttırmasının yanında diğer teşebbüsler karşısında bu teşebbüsleri daha iyi bir konuma getirdiği ve
- Besd-Bir tarafından arzın kısılması amacıyla üreticilere gelecek dönemlerdeki üretim miktarlarına ilişkin bir plan sunulduğu ve üye teşebbüslerin bu plana uyup uymadığının kontrol edildiği noktalarından hareketle; piliç eti üreticilerinin aralarındaki rekabeti sınırlandıran anlaşmalarının uygulanmasının Besd-Bir tarafından kolaylaştırıldığı sonucuna varılmıştır.

J.3. Anlaşmaların Piyasadaki Etkisi

Tablo 57 ve Tablo 58’de de yer verildiği üzere yerinde incelemelerde edinilen belgeler ile teşebbüslerden istenen bilgilerin değerlendirilmesi sonucunda, soruşturmanın tarafı olan teşebbüslerden bazılarının, 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulan rekabeti kısıtlayıcı birlikteliğin tarafı olduğu tespit edilmiştir.

3960 Rekabeti kısıtlayıcı olan bu birliktelikle piliç eti pazarında faaliyet gösteren söz konusu teşebbüslerin, piliç eti fiyatlarını belli tarihlerde yükseltmek için anlaşmalar yaptığı veya bu yönde tekliflerde bulunduğu görülmüştür. Söz konusu teklif veya anlaşmaların piyasada uygulanıp uygulanmadığının tespiti için teşebbüslerden teklif veya anlaşma tarihlerinin içinde yer alan haftalarda satışa sundukları boyunsuz bütün pilicin ortalama satış fiyatları istenmiştir. Bu fiyat bilgilerinin incelenmesi sonucunda 2003-2008 yılları arasındaki rekabeti kısıtlayıcı birlikteliğin zaman zaman tarafı olduğunu anlaşılan teşebbüslerin anlaşma veya tekliflere uyarak fiyatlarını arttırdıkları tespit edilmiştir. Kaldı ki Belge 5'te yer alan,

3970 *"... Piyasa bu günden çok daha kötü iken Ali Bor [Şeker Piliç] ve Ömer Görener [Banvit] beylerin talepleri üzerine tutacağına şüphe ile bakarak 100.000 TL'lik bir zam kararı almıştık. Bu zammı uygulamaya başladıktan sonra zamlar birbiri ardına geldi ve sektör zarardan kurtuldu ..."*

şeklindeki ifadelerden de söz konusu anlaşmanın hayata geçirilip uygulandığı ve pazarda etki doğurduğu açıkça görülmektedir.

3980 Fiyat tespitine ilişkin anlaşmanın uygulanıp uygulanmadığının tespiti piyasa verileri ile mümkünken arzın kısılmasına ilişkin anlaşmanın hayata geçirilip geçirilmediğinin tespiti mümkün olamamıştır. Ancak piliç eti arzını kısmak için 2003 yılından itibaren çeşitli çalışmaların yapıldığı ve bu çalışmaların 2005 yılında başarılı olduğu bilgisi yerinde incelemelerde elde edilen birçok belgede tespit edilmiştir. Ayrıca soruşturmanın tarafı olan her teşebbüsün arzın kısılması anlaşmasına sürekli dâhil olmadığı da anlaşılmıştır.

3990 *Tüm bu arzın kısılması ve fiyat tespiti çalışmalarının içinde yer alan teşebbüslerin-Banvit, Beypiliç, Erpiliç, Şenpiliç, CP Piliç, Keskinöğlü, Şeker Piliç, Abalioğlu ve Pak Piliç- piliç eti pazarında faaliyet gösteren en büyük 9 teşebbüs olduğu ve söz konusu teşebbüslerin 2004-2008 yılları arasındaki toplam pazar paylarının %75-80 arasında seyrettiği bilgisi edinilmiştir.*

4000 Aynı pazarda faaliyet gösterip aynı ürünü üretiyor olmalarına rağmen piliç eti sektöründe faaliyet gösteren teşebbüsler, marka imajı, tüketici bilinirliği gibi unsurlar bakımından ayrışmaktadır. Son yıllarda piliç eti pazarının yapısının ciddi bir değişim gösterdiği ve piliç etinin %80'e varan kısmı ulusal ve yerel zincir mağazalarında satılmaya başlandığı bilinmektedir. Bu nedenle bu mağazalar tüketiciye ulaşmak isteyen piliç eti üreticisi teşebbüslerin de gözdesi durumundadır. Zincir mağazalarda bulunurluğun önemi artarken bu mağazalara her piliç eti üreticisinin giremediği de açıktır. Bu durum göz önüne alındığında piliç eti üreticilerini iki gruba ayırmak doğru bir yaklaşım olacaktır. İlk grup, Banvit, Şen Piliç ve Keskinöğlü gibi marka imajına yüksek reklam yatırımı yapan, bu nedenle de tüketici bilinirliği yüksek olan teşebbüslerden oluşmaktadır. İkinci grup ise bölgesel bazlı faaliyet gösteren ve pazar payları % 0-5 arasında değişen teşebbüslerden oluşmaktadır. Her iki gruptaki teşebbüslerin birbirleriyle değil daha ziyade kendi aralarında rekabet ettiği bir gerçektir.

Kuş gibi öncesinde %75 oranında açık olarak satılan piliç eti ürünlerinin kriz sonrası tamamen ambalajlı olarak talep edilmesi ve kuş gibi sonrasında açık ürün satışının yasal olarak engellenmesi ile markaya yatırımın önemi artmış ve bunun sonucunda

4010 firmaların markaları için reklam ve halkla ilişkiler çalışmalarına hız verilmiştir. Tüketicilerin alışveriş tercihlerini zincir mağazalardan yana kullanmasıyla piliç etinin %80-85'lere varan kısmının ulusal ve yerel zincir mağazalarda satılmaya başlaması ve kuş gribi ardından markaya yapılan yatırımın öneminin artması, zincir mağazalarda bulunabilen ve yüksek marka bilinirliğine sahip teşebbüslere avantaj sağlamıştır.

4020 Marka rekabetinin öne çıktığı piliç eti piyasasında, çok sayıda teşebbüsün varlığına ve bunun sonucu olarak arz fazlasının bulunmasına rağmen rekabeti kısıtlayıcı çalışmaların içinde aktif bir şekilde yer alan 9 teşebbüsün toplam pazar payları, arzın kısılması ve fiyat tespiti gibi anlaşmaların hayata geçirilip piyasada ciddi etkiler doğurması bakımından yeterince yüksektir.

Bu tespiti, yerinde incelemelerde bulunan ve Zuhul Daştan tarafından getirilen arzın kısılması tekliflerine cevaben 9.8.2006 tarihinde Vural Görener (Banvit) tarafından yazılan şu metin desteklemektedir:

4030 *"...Sevgili Zuhul Daştan. Sağduyuya davet" mektubunuzu ilgi ve takdir ile okudum. BESD-BİR şükürler olsun ki sizin gibi bir başkana kavuştum. Tavsiyeniz para kazanmak isteyen piliççinin elifbası: "Short olmak"! Bu tavsiye para kazanmak isteyenler için geçerli...Köy-Tür'den sonra ISO 500'de 7 piliç firması kaldı. Çünkü 289 sonuncumuz Şeker'in sırası. 2'inci 500 sıralamasına kadar ciddi bir boşluk takip ediyor 7 firmayı.*

Demek ki 8 inci piliç firmasının satış rakamı sektörü çok fazla etkileyici değil. 8 inciyle onun gerisindeki firmaları üretim fazlalığı nedeniyle suçlamak doğru değil. Bu firmaların hijyen kurallarına ve tüketici ilişkilerine saygılı olmalarının sektör imajı bakımından yeterli olacağına inanıyorum.

4040 *Öndeki 7 firmaya gelince. Bu firmaların yatırımları oranında bir takım beklentileri olması kaçınılmaz. Hem rekabet ortamı içinde olmak, hem de makul bir oranda büyüyebilmek kanımca pekala mümkün..."*

Bu metinde ISO 500 ile kastedilen İstanbul Sanayi Odası tarafından hazırlanan en büyük 500 firma listesidir. İstanbul Sanayi Odası tarafından 2005 yılında hazırlanan en büyük 500 firma listesinde yer alan piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüsler sırasıyla CP Piliç, Banvit, Bey Piliç, Erpiliç, Şen Piliç, Keskinöglü, Abaloğlu ve Şeker Piliç'tir. Soruşturma sonucunda rekabeti kısıtlayıcı çalışmaların içinde yer aldığı tespit edilen bu teşebbüslerin, rekabeti kısıtlayıcı birlikliklerinin hayata geçirilebilecek nitelikte olduğu ve bunun da pazarda etki doğurabileceği bu metinden açıkça anlaşılmaktadır.

4050 Bir diğer dikkat çekici belge ise Belge 10 olarak adlandırılan e-postadır. Sait Koca (Bey Piliç) tarafından 25.5.2007 tarihinde Ömer Görener (Banvit), Emre Bor (Şeker Piliç), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Mehmet Keskinöglü (Keskinöglü), Nezih Gencer (CP Piliç), Süleyman Öztürk (Erpiliç) ve Zuhul Daştan'a (Pak Piliç) "Re: Çalışmayan Grup" başlığıyla gönderilen e-postanın ilgili bölümü şu şekildedir (Belge 10):

“...Son zamma rağmen bizim de satışlarımızda sorun yok. Mal fazlamız olduğunda birbirimize pas edersek bu fiyatları sürdürebiliriz. ...”

4060

Yukarıda yer verilen ifadelerden, Sait Koca (Bey Piliç) 2007 yılı itibarıyla toplam pazar payları yaklaşık % ... olan ve piliç eti sektöründeki en büyük dokuz üretici konumundaki bu teşebbüslerin ürettikleri piliç etini satmakta güçlük çektikleri dönemlerde mal fazlasını satışları iyi olan teşebbüslere vermeleri durumunda fiyatların yüksek tutulabileceği ve piyasadaki herhangi bir zammın gerçekleştirilebileceği anlaşılmaktadır. Nitekim Sait Koca'nın “son zamma rağmen bizim satışlarımızda da sorun yok” ifadesi de bu teşebbüslerin aralarında anlaşarak fiyatlarını arttırdıkları ve bunun da bu teşebbüsler arasındaki bir fiyat tespiti anlaşmasının piyasada etkili olduğunu göstermektedir.

4070

Bununla birlikte hem fiyat analizi hem de teşebbüslerin kendi ifadeleri ışığında, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüsler arasında piliç eti fiyatının arttırılması ve arzının azaltılması için oluşturulan birlikteliğin zaman zaman başarılı olmakla birlikte devamlı bir şekilde sürdürülemediği ve bu nedenle piliç eti pazarına olan etkisinin sınırlı kaldığı anlaşılmıştır. Ayrıca kuş gribi, kene gibi sektörü doğrudan etkileyen dışsal şoklarla birlikte kartel anlaşmalarının yol açtığı asimetrik bilgi nedeniyle ürünün zaman zaman rekabetçi fiyat düzeyine çıkamadığı da önaraştırma ve soruşturma dönemlerinde teşebbüslerde yapılan yerinde incelemelerde bulunan belgelerde yer alan ifadelerle tespit edilmiştir. Örneğin Belge 2'de Ali Bor (Şeker Piliç) tarafından Zuhul Daştan'a (Pak Piliç) yazılan mektupta:

4080

“Sayın Daştan.

... Neden 22.2.2004 tarihinde fiyatlarımızı 200.000 TL/KG arttırıyoruz. Maliyetlerimizin altında bir fiyat düşünmeyelim. Zira yayınlanan listeler ile uygulanan fiyatlarda farklı. Elimizde 1.400.000 TL'lik satış faturaları var. Bu durumda 200.000 TL'lik zam zaten 1.600.000 'lük satış fiyatını oluşturur. Boyunsuz bütün pilicin net fiyatını 2.000.000 TL olarak listelerimizi yapıp 22 Şubat Pazar günü için deklare edelim. ... Ali Bor.”

4090

denilerek Zuhul Daştan (Pak Piliç) tarafından yapılan teklifin boyunsuz bütün pilicin fiyatını maliyetin üstüne çıkarmak için yeterli olmadığını fiyatın daha da arttırılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca Sait Koca'nın (Bey Piliç) Belge 10'da yer alan:

“...Yeni yem fiyatlarını dikkate alarak bir maliyet çıkartırsak, karlılığımızın çok büyük olmadığını da görürüz. Bu nedenle mevcut fiyatlarda gerileme sektörü sıkıntıya sokacaktır...”

ifadesi, belgenin yazıldığı tarih olan 25.5.2007 tarihinde teşebbüslerin oldukça düşük bir kar marjıyla çalıştıklarını ortaya koymaktadır.

4100

Teşebbüslerin anlaşmalarını gösteren ilk anlaşma (7.3.2003) ile teşebbüslerin anlaşmalarını gösteren son anlaşmanın (3.7.2008) içinde yer aldığı haftadaki boyunsuz bütün pilicin ortalama satış fiyatlarının söz konusu anlaşma tarihleri arasındaki Tüketici Fiyat Endeksi (Tüfe) ile karşılaştırılması, 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birlikteliğin piyasa fiyatları üzerinde ne gibi etkileri olduğunu ortaya koyması bakımından yararlı olacaktır. Söz konusu karşılaştırma 2003-2008 yılları arasındaki çeşitli tarihlerdeki anlaşmalara dahil olduğu sonucuna varılan Abalıoğlu, Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Erpiliç, Pak Piliç, Şeker Piliç ve Şenpiliç için Tablo 59'da yer verilmiştir:

Tablo 59: Teşebbüslerin 7.3.2003 – 3.7.2008 Tarihlerinin İçinde Bulunduğu Haftalardaki Ortalama Satış Fiyatları ile Satış Fiyatlarının ve Tüfe'nin Bu Tarihler Arasındaki Artış Oranları

Teşebbüsler	7.3.2003 (TL)	3.7.2008 (TL)	Artış Oranı (%)	Tüfe Artışı (%)
Abalioğlu	1,55	2,42	56,13	58,32
Banvit	2,11	2,72	29,22	58,32
Bey Piliç	1,61	2,55	58,19	58,32
CP Piliç	1,54	2,22	44,16	58,32
Erpiliç	1,93	3,15	63,21	58,32
Keskinoğlu	2,09	2,88	37,80	58,32
Pak Piliç	1,54	2,43	58,10	58,32
Şeker Piliç	0,98	3,06	212,12	58,32
Şenpiliç	1,52	2,47	62,50	58,32

4110 Kaynak: Teşebbüs Verileri

Yukarıdaki verilerden 7.3.2003-3.7.2008 tarihleri arasında satışa sunulan boyunsuz bütün piliçin fiyatındaki artış Tüfe'de gerçekleşen artıştan,

- Abalioğlu, Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Pak Piliç ve Keskinoğlu tarafından gerçekleştirilen satışlar için daha az olduğu,
- Erpiliç ve Şenpiliç tarafından gerçekleştirilen satışlar için fazla olduğu ve
- Şeker Piliç tarafından gerçekleştirilen satışlar için oldukça fazla olduğu görülmektedir.

4120 Yukarıda yer verilen tüm değerlendirmeler ışığında hem fiyat analizi hem de teşebbüslerin kendi ifadeleri ışığında, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüsler arasında piliç eti fiyatının arttırılması ve arzının azaltılması için oluşturulan birlikteliğin zaman zaman başarılı olmakla birlikte devamlı bir şekilde sürdürülemediği ve bu nedenle piliç eti pazarına olan etkisinin sınırlı kaldığı tespit edilmiştir.

J.4. Hakkında Soruşturma Açılan Teşebbüslerin İhlale Katılımı

Hakkında soruşturma açılan teşebbüslerin, yerinde incelemelerde elde edilen belgeler ışığında hangi belgeler uyarınca sorumlu olduğuna ilişkin yapılan değerlendirmeler aşağıda teşebbüsler ve Besd-Bir bazında özetlenecektir.

4130

J.4.1. Abalioğlu Hakkındaki Değerlendirme

Belge bazında yapılan değerlendirmeler ışığında Abalioğlu'nun, 22.2.2004 tarihli anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, 2007 yılı içerisinde gerçekleştirilen anlaşmaya taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, piliç eti arzının kısılması için 2007 yılında yapılan çalışmalara zaman zaman katıldığı tespit edilmiştir.

4140

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Abalioğlu'nun, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu ve birlikteliğe dâhil olduğu toplam sürenin bir yıldan kısa olduğu anlaşılmıştır.

J.4.2. Banvit Hakkındaki Değerlendirme

Belge bazında yapılan değerlendirmeler ışığında, Banvit'in 7.3.2003 tarihli Kalyon Otel'de düzenlenen toplantıya katıldığı ve bu toplantıda fiyatların birlikte arttırılması yönünde teklifte bulunarak 7.3.2003 tarihli anlaşmaya taraf olduğu, 22.2.2004 tarihli anlaşmaya uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, 2007 yılı içerisinde gerçekleştirilen anlaşmaya taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, piliç eti arzının kısılması için 2007

4150 yılından itibaren yapılan çalışmalara zaman zaman katıldığı, 2008 yılının Nisan ve Mayıs aylarında mevcut olan fiyat anlaşması uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı ve 18.6.2008 tarihli toplantıda alınan karar uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı tespit edilmiştir.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Banvit'in, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu ve birlikteliğe dâhil olduğu toplam sürenin bir yıldan kısa olduğu anlaşılmıştır.

4160 **J.4.3. Beypiliç Hakkındaki Değerlendirme**

Belge bazında yapılan değerlendirmeler ışığında Beypiliç'in 22.2.2004 tarihli anlaşmaya taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı, 2007 yılı içerisinde gerçekleştirilen anlaşmaya taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, piliç eti arzının kısılması için 2007 yılında yapılan çalışmalara zaman zaman katıldığı, 2008 yılının Nisan ve Mayıs aylarında mevcut olan fiyat anlaşmasına taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı ve ileri tarihli fiyat listelerini bazı teşebbüslere gönderdiği tespit edilmiştir.

4170 Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Beypiliç'in, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu ve birlikteliğe dâhil olduğu toplam sürenin bir yıldan kısa olduğu anlaşılmıştır.

J.4.4. CP Piliç Hakkındaki Değerlendirme

4180 Belge bazında yapılan değerlendirmeler ışığında CP Piliç'in 7.3.2003 tarihli Kalyon Otel'de düzenlenen toplantıya katıldığı ve söz konusu toplantıda alınan kararlar doğrultusunda piliç eti fiyatını arttırdığı, 22.2.2004 tarihli anlaşmaya taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı, 2007 yılı içerisinde gerçekleştirilen anlaşmaya taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, piliç eti arzının kısılması için 2007 yılında yapılan çalışmalara zaman zaman katıldığı ve 2008 yılının Nisan ve Mayıs aylarında mevcut olan fiyat anlaşmasına taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı tespit edilmiştir.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda CP Piliç'in, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu ve birlikteliğe dâhil olduğu toplam sürenin bir yıldan kısa olduğu anlaşılmıştır.

4190 **J.4.5. Erpiliç Hakkındaki Değerlendirme**

Belge bazında yapılan değerlendirmeler ışığında Erpiliç'in 22.2.2004 tarihli anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, piliç eti arzının kısılması için 2005 yılından itibaren yapılan çalışmalara zaman zaman katıldığı, 2007 yılı içerisinde gerçekleştirilen anlaşmaya taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı ve 18.6.2008 tarihli toplantıda alınan karar uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı tespit edilmiştir.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Erpiliç'in, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman

4200 zaman oluşturulduğu tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu ve birlikteliğe dâhil olduğu toplam sürenin bir yıldan kısa olduğu anlaşılmıştır.

J.4.6. Keskinöğlü Hakkındaki Değerlendirme

4210 Belge bazında yapılan değerlendirmeler ışığında Keskinöğlü'nün 22.2.2004 tarihli anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, 2007 yılı içerisinde gerçekleştirilen anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, piliç eti arzının kısılması için 2007 yılında yapılan çalışmalara zaman zaman taraf olduğu, 2008 yılının Nisan ve Mayıs aylarında mevcut olan fiyat anlaşmasına taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı ve 18.6.2008 tarihli toplantıda alınan karar uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı ve ileri tarihli fiyat listelerini bazı teşebbüslere gönderdiği tespit edilmiştir.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Keskinöğlü'nün, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu ve birlikteliğe dâhil olduğu toplam sürenin bir yıldan kısa olduğu anlaşılmıştır.

J.4.7. Pak Piliç Hakkındaki Değerlendirme

4220 Belge bazında yapılan değerlendirmeler ışığında Pak Piliç'in 7.3.2003 tarihli Kalyon Otel'de düzenlenen toplantıya katıldığı ve söz konusu toplantıda alınan kararlar doğrultusunda piliç eti fiyatlarını arttırdığı, 22.2.2004 tarihli ve 5.7.2004 tarihli tekliflerde bulunduğu ve bu tekliflere uyan diğer teşebbüslerle birlikte piliç eti fiyatını arttırdığı, piliç eti arzının kısılması için 2004 yılından itibaren zaman zaman çeşitli girişimlerde bulunduğu, 2007 yılında piliç eti fiyatını diğer teşebbüslere birlikte arttırdığı, 2008 yılının Nisan ve Mayıs aylarında mevcut olan fiyat anlaşmasına taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı, 18.6.2008 tarihli toplantıya katılarak toplantıda alınan karar uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı ve ileri tarihli fiyat listelerini bazı teşebbüslere gönderdiği tespit edilmiştir.

4230 Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Pak Piliç'in piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu ve birlikteliğe dâhil olduğu toplam sürenin bir yıldan kısa olduğu anlaşılmıştır.

J.4.7.1. İhlalde Belirleyici Etkisi Olduğu Tespit Edilen Pak Piliç Yönetim Kurulu Başkanı Zuhale Daştan Hakkındaki Değerlendirme

4240 Yapılan incelemeler sonucunda, Pak Piliç'in Yönetim Kurulu Başkanı ve Besd-Bir Başkanı Zuhale Daştan'ın piliç eti sektöründeki birlikteliğin oluşmasında ve yürütülmesinde belirleyici bir rolü olduğu anlaşılmıştır. Zuhale Daştan'ın belirleyici rolü olduğunu gösteren belgeler ve bu belgelerde yer alan ifadelere aşağıda yer verilmektedir:

Belge 1:

"... Gelin geç kalmadan geçen sene yaptığımız gibi bu yıl 22.2.2004 pazar gününden itibaren 200.000 TL zam yapalım ve bunu hep beraber uygulayalım. Birbirimize güvenelim. Buna kısmen uymayanlar olsa bile onlar da beş on gün içinde uyacaklardır..."

Zuhale Daştan"

Bu belgeden 22.2.2004 tarihli anlaşma teklifinin Zuhale Daştan'dan geldiği anlaşılmaktadır.

4250

Belge 2:

"...Sayın Meslektaşlarım.

Dün yolladığım mektubuma gelen cevaplar şöyledir.

Beypi mektubu ektedir. Öneriyi uygun bulmuştur.

Şeker Piliç mektubu ektedir. Öneriyi uygun bulmuştur.

CP telefonla görüş bildirmiş ve süratle hep birlikte aynı gün hiç kimseye taviz vermeden hiç kimseye 1 gün dahi tolerans yapmadan omuz omuza vererek kol kola girerek uygulamaya başlanmasını önermiştir.

4260

Şen Piliç hep birlikte hareket edildiği takdirde denenebileceğini ancak tutmadığı takdirde geriye dönülebileceğini telefonda belirtti.

As piliç, Güncanlar, Marta, Güncanlar Bolu, As Bal teklifi uygun bulduklarını bildirdiler.

Banvit, Erpiliç, Keskinöğlü, Abalıoğlu henüz görüş bildirmedi. Kendilerinden haber bekliyorum.

Sayın Ali Bor, 200.000 TL yeterli olmayacağını, 2.000.000 boyunsuz pilicin net fiyat önerdi. Ancak sektördeki telefonla görüştüğüm kişiler birinci etapta 200.000 TL uygulanmasını bunun oturmasını müteakip 200.000 TL daha zam yapılabileceğini bildirdiler.

4270

Her kim hangi fiyattan bugün bütün pilicini satıyor ise o fiyatına 200.000 TL zam uygulamaya 22.2.2004 pazar günü başlaması benim önerimin esasını teşkil ediyor..."

Saygılarımla Zuhâl Daştan."

Ekinde Banvit, Keskinöğlü, Abalıoğlu, CP Piliç, Karagüp ve Erpiliç'e faks çekildiğini gösteren kayıtlar yer alan bu belgeden, Zuhâl Daştan'ın piliç eti pazarındaki birlikteliği koordine ettiği anlaşılmaktadır.

Belge 4:

4280

"... Acaba bir toplantı yapsak da herkes kapasitesi oranında donmuş pilici yurt dışına düşük fiyat ile ihraç etmeyi taahhüt etse de dengeleri optimum düzeyde tutsak nasıl olur? Bunu başarabilir miyiz yoksa eskiden olduğu gibi sen ver ben vermem, ben büyümedim sen çok büyüdün kavgaları ile bir günümüzü boş yere geçirmiş olur muyuz?

Bu konunun 10 lider kuruluş yöneticileri arasında gizli tutulması sektörde bu konuya katılım yapamayacak olanların iştahının açmaması bakımından önemlidir. Bu konunun ele alınmasının dahi piyasada duyulmaması gerektiğinden gizli tutulmasını sizlerden rica ederim ...

Zuhâl Daştan"

Bu belgeden Zuhâl Daştan'ın piliç eti pazarında faaliyet gösteren diğer teşebbüsleri piliç eti arzını kısımları için teşvik ettiği anlaşılmaktadır.

4290

Belge 5:

"... Mademki herkes malını iyi kötü satıyor gelin 300.000 TL zam yapalım. Her kim malını kaçta satıyor ise 5 Temmuz'dan itibaren eski fiyatın üzerine 300.000 TL ilave etsin. Tutar mı? Tutar. Geçen sene nasıl tuttu ise bu sene de tutar. Bu millet bundan daha ucuz ne eti yiyecek ki?

... Gelin el birliği ile 300.000 TL zam yapalım ve sektörü kurtaralım. Bu konudaki değerli görüşlerinizi ama yazılı ama şifahi olarak bildirmenizi rica eder, bilvesile hepinize sağlık ve huzur dolu günler dilerim.

Zuhâl Daştan"

4300 Bu belgeden 5.7.2004 tarihli anlaşma teklifinin Zuhal Daştan'dan geldiği anlaşılmaktadır.

Belge 7:

“ ... Sizlerden sessiz sedasız kapasitelerinizi % 25 indirmenizi önce kendi menfaatiniz sonra Türk milletinin uzun vadeli menfaatleri için rica ediyorum... Kapasiteler düştüğü zaman bayilerimizin baskısı altında kalmaktan çekinmeyelim. Onların başka üreticilere kaçacağından endişe etmeyelim. Gelin milletimizin tüketemediği fazlalığı üretmekten derhal vazgeçip ihtiyaçları kadar üretilim. Gelin sağ duyulu hareket edelim.

4310 *Saygılarımla. Zuhal Daştan.“*

Bu belgeden Zuhal Daştan'ın piliç eti pazarında faaliyet gösteren diğer teşebbüsleri piliç eti arzını kısmaları için teşvik ettiği anlaşılmaktadır.

Belge 8:

“...Gelin milletimizin tüketmediği fazlalığı üretmekten derhal vazgeçip ihtiyaçları kadar üretilim. Gelin risk almayalım. Gelin sağduyulu hareket edelim. Kapasiteleri kısıalım...”

Bu belgeden Zuhal Daştan'ın piliç eti pazarında faaliyet gösteren diğer teşebbüsleri piliç eti arzını kısmaları için teşvik ettiği anlaşılmaktadır.

4320

Belge 9:

*“...Sevgili Sait Hoca,
Lütfen artık duralım. Korkarım geri tepecek. Millet kafayı yemiş vaziyette kapasite arttırıyor. Önüne gelen tüye hayvan sokuyor. Bizi arayıp çıkma horoz isteyen isteyene. 2007 sonu 2008 başı kötü olacağına benzer. Lütfen duralım.
Selam ve Sevgiler Zuhal Daştan...”*

Zuhal Daştan'ın Sait Koca (Bey Piliç) ve Süleyman Öztürk'e (Erpiliç) 20.5.2007 tarihinde gönderdiği e-postanın yer aldığı Belge 9'dan, Zuhal Daştan'ın diğer teşebbüsleri piliç eti arzını kısmaları için teşvik ettiği anlaşılmaktadır. Anılan belgenin devamında ise teşebbüsler Zuhal Daştan'ın önerilerini konuşmak üzere toplantı gerçekleştirmeyi kararlaştırmaktadır.

4330

Belge 11:

“... Kuluçkalık yumurta ihracatında da devamlılık aranmakta. Orada kar etme imkânımız olduğu gibi zarar etsek de miktarı az. O halde biz neden kuluçkalık yumurta ihracatını ön plana getirmiyoruz? Malum önümüz ramazan arkası Ekim, Kasım, Aralık, Ocak. Yani pazarın daraldığı, fiyatların dibe vurduğu dönem. Kazandıklarımızı geri verme zamanı. Her firma hür iradesi ile en az % 20 geri adım atarsa fırtınayı daha rahat atlattırız. Aksi takdirde ayıkla pirincin taşını...”

4340

Zuhal Daştan tarafından bazı piliç eti üreticilerine gönderilen bu e-postanın yer aldığı Belge 11'den, Zuhal Daştan'ın diğer teşebbüsleri piliç eti arzını kısmaları için teşvik ettiği anlaşılmaktadır.

Belge 13:

*“...Değerli Arkadaşlar
2003 yılından itibaren damızlık adetleri ektedir...2003'ten 2007'ye kadar kim ne kadar artmış/azalmış...Bilgilerinize arz eder...Zuhal Daştan”*

4350 7.3.2008 tarihinde- “Zuhal Daştan’dan (Pak Piliç) Süleyman Öztürk (Erpiliç), Sait Koca (Bey Piliç), Nezih Gencer (CP Piliç), Mehmet Keskinoglu (Keskinoglu), İpek Üstündağ (Şen Piliç), Ender Abaloğlu (Abaloğlu), Emre Bor (Şeker Piliç) ve Ömer Görener’e (Banvit) gönderilen Fw: Damızlıkta kim ne kadar” başlıklı e-posta olan Belge 13’te, 2003 – 2007 yılları arasında Abaloğlu, Banvit, Bey Piliç, CP Piliç, Erpiliç, Keskinoglu, Pak Piliç, Şeker Piliç ve Şen Piliç’in damızlık piliç miktarını hangi oranda arttırdığı veya azalttığına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu e-posta 2003-2007 yıllarına ilişkin arzın kısılmasına yönelik projeksiyon çalışmalarının uyulup uyulmadığının Zuhal Daştan tarafından takibinin yapıldığını ortaya koyması açısından önemlidir.

4360 Belge 14:

“...İlinizde bu meslektan ekmeğini kazanan meslektaşlarınız ile acilen toplanmanızı, entegrelerinize sahip çıkmanızı, birbiriniz ile fiyat rekabeti yapmaya son verip bütün piliç fiyatlarınızı acilen hiç değilse maliyet fiyatına getirmek üzere prensip anlaşması yapmanızı sizlerden rica ediyorum. Sizleri malsız bırakmamak için aşırı üretim yapmaktan bizleri vazgeçirmelisiniz. Üzerimizdeki bu manevi baskıyı ancak sizler kaldırabilirsiniz. Bayiliğini yaptığınız entegre yöneticilerini acilen ziyaret edip sizlere çok mal yollayarak doyurmak yerine, kar ettirecek şekilde üretim yapmalarını talep etmelisiniz. Marketlerin sizler üzerindeki öldürücü baskısını ortadan kaldırmak için sorunlarımızı onlara anlatmalı, onları ikna etmelisiniz. Senenin yedi ayı adeta marketlere müşteri cezp etme aracı haline gelen pilici bu konumdan çıkarmanın mücadelesini vermelisiniz. Aksi takdirde gelecekte piliç de ithal edilen ürünler listesinde yer alacaktır. Haydi görev başına... [Zuhal Daştan]”

4370

Belge 14’ten Zuhal Daştan’ın bayilerinden, diğer bayilerle anlaşarak aralarındaki fiyat rekabetine son vermelerini, sattıkları piliç fiyatlarını yükseltmelerini, entegre tavuk üreticilerinden fazla mal üretmelerini istememelerini ve diğer üreticiler üzerinde baskı kurarak arzı kısmalarını talep ettiği anlaşılmaktadır. Söz konusu belgenin Zuhal Daştan tarafından gönderilme amacı piliç eti üreticilerinin aralarında yaptıkları anlaşmaların tam anlamıyla hayata geçirilmesini sağlamaktır.

4380

“... Bu yıl bitti kayboldu. 1 Ekimden itibaren daha kötü günler bizleri beklemekte. Balık yasağı kalkacak (lüfer, hamsi, istavrit az olursa işimiz zor, çok olursa berbat), okullar açılacak, defter kalem önlük çanta, kış başlayacak odun kömür doğal gaz masrafları başlayacak. Kışı daha az zararla kapatmanın yolu malum. 2009’u kurtarabilmek için damızlık siparişlerinizi gözden geçirmenizi öneririm. Selam ve sevgilerimle. Zuhal Daştan.”

Zuhal Daştan tarafından diğer piliç eti üreticilerine 18.6.2008 tarihinde gönderilen e-postayı içeren Belge 18’den, Zuhal Daştan’ın diğer teşebbüsleri piliç eti arzını kısmaları için teşvik ettiği anlaşılmaktadır.

4390

Belge 29:

Merhaba.

Artık iş çığırından çıktı. Fiyatlar freni patlamış kamyon gibi. 2.50, 2.40, 2.30, 2.20. Bakalım bu sefer kene + %25 üretim artışı bizi neye mal olacak? Firmadan firmaya değişen maliyet ve satış fiyatları var. Zarar ortalamasını 0.60 krş sayarsak, üretimin de 25.000 ton olduğunu sektörün zararı haftada 15.000.000 Ytl (Onbeştrilyon). Bu rakam her gün daha da artmakta. Bu gidiş

ile geçen sene kazanılanların silip süpürüleceği gibi fazlasını da alıp götürüleceğe benzer.

4400 Geçen sene Ekim ayında Besd-Bir'de topladığımız gün 2008'in kötü olacağını herkesin bilmesine, bazılarımızın öneri sunmasına rağmen öneriyi kabul etmeyenler fırsatın kaçmasına sebep oldular ve bu günlere geldik. Tren kaçtı kaçmasına ama raydan çıkmasını önleyebiliriz. Akıllı insanlar asgari müşterekte birleşir. Anlaşma yapıp sulh içinde yaşarlar. ...
Peki biz akıllı değil miyiz? Olmaz mıyız? Çok akıllı ve çok kabiliyetliyiz. ...
Bizleriz ama bir şeyi beceremiyoruz. Paylaşmak.

...

...

4410 O zaman yapılacak tek bir şey var. Aynen kuş gribinde yaptığımız gibi;

a) Kuluçkada bir miktar şalter kapatmak.

b) Sahada bir miktar itlaf yapmak.

c) Girişleri derhal 2007 seviyesine indirmek.

Yönetim kurulundaki bazı arkadaşlarımız toplantı yaptığımız takdirde kırıcı olabileceğimizi bu sebeple toplanmamayı önerirken bir arkadaşımız ise toplanmayı

a) İhracatımızı engelleyen Kuş Gribi sorununa karşı BÖLGESELLİK projesinin acilen çıkmasını sağlamak için,

b) İhracata 300/400 \$ teşvik verilmesini sağlamak için,

4420 c) Soyadan alınan fonların kaldırılmasını temin etmek için Ankara'da hep birlikte kamp kurup yatmayı önerdi.

Hepinizden önerilerinizi bildirmenizi rica ederim.

Haftaya 18.6.2008 çarşamba günü hepinizi Pak Tavuk Yenibosna'da saat 10.00'da toplantıya bir çıkış yolu bulmaya davet ediyorum."

Zuhal Daştan tarafından diğer piliç eti üreticilerine 11.6.2008 tarihinde gönderilen e-postayı içeren Belge 29'dan, Zuhal Daştan'ın piliç eti arzının kısılması için diğer teşebbüsleri 18.6.2008 tarihinde toplantıya çağırdığı anlaşılmaktadır.

Belge 20 ve Belge 22:

4430 Zuhal Daştan tarafından diğer teşebbüslere Pak Piliç'in ileri tarihli fiyat listelerinin gönderildiği bu belgelerden, Zuhal Daştan'ın piliç eti piyasasındaki şeffaflığı arttırarak piliç eti üreticileri arasındaki birlikteliğin sağlanmasını amaçladığı anlaşılmaktadır.

8.2.2008 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 23.1.2008 tarihli, 5728 sayılı Kanunla 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinde yapılan değişiklik sonucunda teşebbüs veya teşebbüs birliklerine bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen idarî para cezaları verilmesi halinde, ihlalde "belirleyici etkis" saptanan teşebbüs veya teşebbüs birliği yöneticilerine ya da çalışanlarına teşebbüs veya teşebbüs birliğine verilen cezanın yüzde beşine kadar idarî para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

4440

Mevcut soruşturma kapsamında yukarıda yer verilen belgeler incelendiğinde, Zuhal Daştan'ın girişimlerinin, piliç eti piyasasındaki teşebbüsleri işbirliği içerisinde fiyatları arttırmaya veya arzı kısalmaya yönlendirecek yapıda olduğu ve bu nedenle Zuhal Daştan'ın ortaya konan kartelin devamlılığının ve işlerliğinin sağlanmasında belirleyici etkiye sahip olduğu noktasına varılmıştır. Piliç eti üreticileri arasındaki zaman zaman gerçekleştirilen birlikteliğin 2003 yılında başladığı, bu birlikteliğin aktif olduğu en son tarihin -18.6.2008- söz konusu Kanun değişikliğinin sonrasına denk geldiği göz önüne

4450 alındığında, Zuhal Daştan'ın 2008 yılı öncesindeki eylemlerinin "belirleyici etki" kapsamında değerlendirilmesinde bir sakınca görülmemekle birlikte 4054 sayılı Kanun'daki değişikliğin yürürlüğe girdiği tarih olan 8.2.2008'den sonraki belgelerin tek başına değerlendirilmesi durumunda bile Zuhal Daştan'ın bu birlikteliğin oluşmasında "belirleyici etkisinin" olduğu tespit edilmektedir.

4460 Yukarıda da yer verildiği üzere 18.6.2008 tarihli Belge 18'den ve 11.6.2008 tarihli Belge 29'dan Zuhal Daştan'ın diğer teşebbüsleri piliç eti arzını kısmak için teşvik ettiği anlaşılmaktadır. 7.3.2008 tarihli Belge 13'ten ise 2003-2007 yıllarına ilişkin arzın kısılmasına yönelik projeksiyon çalışmalarının uyulup uyulmadığının Zuhal Daştan tarafından takibinin yapıldığı ortaya konulmaktadır. 29.6.2008 tarihli Belge 20 ve 3.7.2008 tarihli Belge 22'den de Zuhal Daştan tarafından diğer teşebbüslere Pak Piliç'in ileri tarihli fiyat listelerinin gönderildiği ve böylece piliç eti piyasasındaki şeffaflığı artırılarak piliç eti üreticileri arasındaki birlikteliğin sağlanmasının amaçlandığı görülmektedir.

Sonuç olarak yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, Pak Piliç Yönetim Kurulu Başkanı Zuhal Daştan'ın piliç eti piyasasında faaliyet gösteren ve soruşturma kapsamında incelenen teşebbüsler arasındaki rekabetin azaltılmasının amaçlandığı birliktelikte "belirleyici etkisinin" olduğu tespit edilmiştir.

4470 **J.4.8. Şeker Piliç Hakkındaki Değerlendirme**

Belge bazında yapılan değerlendirmeler ışığında Şeker Piliç'in 7.3.2003 tarihli Kalyon Otel'de düzenlenen toplantıya katıldığı ve söz konusu toplantıda alınan kararlar doğrultusunda piliç eti fiyatını arttırdığı, fiyatların birlikte arttırılması yönünde teklifte bulunarak 22.2.2004 tarihli anlaşmaya taraf olduğu, 2007 yılı içerisindeki anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, piliç eti arzının kısılması için 2007 yılında yapılan çalışmalara zaman zaman taraf olduğu, 2008 yılının Nisan ve Mayıs aylarında mevcut olan fiyat anlaşmasına taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı ve ileri tarihli fiyat listelerini bazı teşebbüslere gönderdiği tespit edilmiştir.

4480 Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Şeker Piliç'in, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003 yılından itibaren sürdürdüğü tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu ve birlikteliğe dâhil olduğu sürenin bir yıldan uzun beş yıldan kısa olduğu anlaşılmıştır.

4490 **J.4.9. Şen Piliç Hakkındaki Değerlendirme**

Belge bazında yapılan değerlendirmeler ışığında Şen Piliç'in 22.2.2004 tarihli anlaşmaya taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı, 2007 yılı içerisinde gerçekleştirilen anlaşmaya taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını diğer teşebbüslerle birlikte arttırdığı, piliç eti arzının kısılması için 2007 yılından itibaren yapılan çalışmalara zaman zaman katıldığı, 2008 yılının Nisan ve Mayıs aylarında mevcut olan fiyat anlaşmasına taraf olduğu ve bu anlaşma uyarınca piliç eti fiyatını arttırdığı, 18.6.2008 tarihli toplantıda alınan karar uyarınca piliç eti fiyatlarını arttırdığı ve ileri tarihli fiyat listelerini bazı teşebbüslere gönderdiği tespit edilmiştir.

4500 Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Şen Piliç'in, piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003 yılından itibaren sürdürdüğü tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu ve birlikteliğe dâhil olduğu sürenin bir yıldan uzun beş yıldan kısa olduğu anlaşılmıştır.

J.4.10. Besd-Bir Hakkındaki Değerlendirme

Belgelerin değerlendirmesi ışığında,

4510 - Piliç eti üreticilerinin, Besd-Bir toplantıları ile bilgi değişiminde buldukları ve bu değişimin pazardaki fiyat tespiti, arz kısıtı gibi rekabet ihlallerinin oluşumunu kolaylaştıran bir zemin yarattığı, piliç eti üreticilerinin Besd-Bir bünyesinde yaptıkları toplantılara şirketlerin üst düzey yöneticilerinin katıldığı ve bu toplantılarda sezon değerlendirmesi, arz talep durumu, satış politikaları, fiyatlar, ihracat koşulları gibi pazara ilişkin konuların görüşüldüğü; piliç eti pazarında rakip konumdaki teşebbüsler arasındaki bu görüşmelerin pazarda rekabetin oluşabilmesi için gerekli olan gizlilik ve belirsizlik unsurlarının ortadan kalkmasına yol açtığı,

4520 - Besd-Bir tarafından yapılan ve teşebbüslerin gizli bilgilerini içeren projeksiyon çalışmalarının bazı teşebbüslere gönderilmesinin piyasadaki şeffaflığı arttırmasının yanında diğer teşebbüsler karşısında bu teşebbüsleri daha iyi bir konuma getirdiği ve - Besd-Bir tarafından arzın kısılması amacıyla üreticilere gelecek dönemlerdeki üretim miktarlarına ilişkin bir plan sunulduğu ve üye teşebbüslerin bu plana uyup uymadığının kontrol edildiği noktalarından hareketle; piliç eti üreticilerinin aralarındaki rekabeti sınırlandıran anlaşmaların uygulanmasının Besd-Bir tarafından kontrol edildiği ve kolaylaştırıldığı tespit edilmiştir.

J.4.11. Diğer Teşebbüsler Hakkındaki Değerlendirme

Soruşturmanın tarafı olan teşebbüslerin ortak savunmalarına kararın I.4.1.Nolu bölümünde yer verilmiştir. Ayrık savunmaları bulunan diğer teşebbüslerin savunmaları ise şu şekildedir:

4530 Bu teşebbüslerden Bak Piliç ayrık savunmasında, yerinde incelemelerde elde edilen bazı belgelerde geçen e-posta adreslerinin Bak Piliç hariç hepsinin teşebbüslerin yetkililerinin e-posta adresleri olduğunu, Bak Piliç'in ise söz konusu belgede geçen e-posta adresinin herkes tarafından bilinen e-posta adresi olduğunu ve bu durumun ise Bak Piliç dışındaki *diğer teşebbüslerin aralarındaki sıkı iletişimi yansıttığını* ileri sürmüştür. Bunun yanı sıra Bak Piliç'in %.. civarında pazar payı olan küçük bir firma olması nedeniyle sektördeki *büyük firmaların bir araya geldiklerinde* Bak Piliç'i haberdar etmediklerini belirtmiştir.

4540 Güncanlar Bolu ise ayrık savunmasında teşebbüsün ağırlıkla hindi ve ördek üretip pazarladığını, ancak üretiminin %...'in altındaki kısmının pilice yönelik olduğunu, şirketin Besd-Bir üyesi bile olmadığını ve 2007 yılında iflasını isteyerek sektörden çekildiğini belirtmiştir. Ayrıca teşebbüs *büyük teşebbüslerin kartelleştğini* ileri sürmüştür.

Bozok tarafından getirilen ayrık savunmada teşebbüs, üretim miktarı yetmediğinde başka teşebbüslerden piliç eti aldığını ve bu nedenle de rakip teşebbüslerin liste fiyatlarının elinde bulundurduğunu belirtmiştir.

4550 Ayrık savunmasında Marta, 2004 yılı sonunda faaliyetini durdurduğunu, soruşturmanın tarafı olan diğer teşebbüsler gibi Türkiye genelinde dağıtım yapmadığını, diğer teşebbüslerden farklı olarak kuru yolma usulü ile üretim yaptığını, üretilen ürünün dahi aynı kabul edilemeyeceğini ve bu nedenlerle diğer teşebbüslerle işbirliği veya rekabet içinde olmasının söz konusu olmadığını iddia etmiştir.

4560 Eskar tarafından yapılan ayrık savunmada, Eskar'ın esas faaliyet alanının kırmızı et üretimi olduğunu, beyaz et sektöründe sadece 2003- 2006 yılları arasında faaliyette bulunduğunu, bu yıllar arasındaki beyaz et üretiminin süreklilik arz etmediğini ve dönem dönem gerçekleştiğini, üretim yaptığı dönemlerde sadece Milli Savunma Bakanlığı ihalelerine katıldığını, kuş gribi, hormon krizi ve sair sebepler nedeniyle piyasadan çekildiğini, beyaz et üretimi yaptığı sürede rekabeti engelleyen, bozan ya da kısıtlayan hiçbir eylemi veya kararının mevcut olmadığını ve üretiminin piyasayı olumlu veya olumsuz etkileyebilecek ölçülerde olmadığını ifade ederek Zuhal Daştan tarafından yazıldığı tespit edilen ve yazının dağıtılacağı kişiler arasında Eskar'ın adı geçen yazının (Belge 5) Eskar'a ulaşmadığını, böyle bir yazıdan haberdar olmadığını ve Eskar'ın haberi, ilgisi veya tanışıklığı olmayan bir kişinin yazmış olduğu yazı nedeniyle sorumlu tutulamayacağını ileri sürmüştür.

4570 Doğa Piliç ise üretici firma olmadığını, tavuk ve tavuk ürünlerini üretici firmalardan alarak satışa sunan bir toptancı konumunda olduğunu, teşebbüsün bu konumu dolayısıyla fiyat belirlemesi ile ilgili olarak hiçbir tesiri olamayacağını, fiyat belirlemesi ve fiyat artırılması gibi bir husus söz konusu ise bu durumda ancak mağdur konumda olacağını ve Doğa Piliç hakkında soruşturma açılmasına esas teşkil eden belgelerin kendilerine daha önce ulaşmamış olduğunu ve bu belgeleri tebligatla birlikte ilk kez gördüklerini belirtmiş ve dağıtım kısmında yer alan "Doğa Tavuk" adının ancak isim benzerliği ile açıklanabileceğini savunmuştur.

4580 Soruşturmada yer verilen tüm bu savunmaların ve belgelerin değerlendirilmesi sonucunda, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı davranışlar içinde olduklarına dair yeterli bilgi ve belge bulunamaması ve rekabeti kısıtlayıcı birlikteliği aktif katılımlarının tespit edilememesi nedeniyle hakkında soruşturma yürütülen teşebbüslerden; Ak Piliç, Arpi, As Piliç, Bak Piliç, Bozok, Bupiliç, Doğa Piliç, Emre Piliç, Eskar, Gedik Piliç, Güncanlar Bolu, Karagüp, Köytür, Marta, Mu-Pi, Sabri Güncan Ortaklığı, Yemsel ve Yumta hakkında piliç eti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birlikteliğe dâhil olduğu sonucuna varılabilecek yeterli bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır.

4590 Piliç eti pazarında Güncanlar Bolu'nun 2002 ile 2007 yılları arasında, Marta'nın 2001 ve 2005 yılları arasında faaliyette bulunduğu, As Piliç ve Sabri Güncan Ortaklığı'nın ise sırasıyla 1994 ve 1996 yılından itibaren faaliyetlerini sürdürdüğü bilgisine ulaşılmıştır. Bu teşebbüslerin faal oldukları sürede, 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birliktelik içerisindeki iletişim trafiğinde aktif olarak yer almamış olmaları dikkate değerdir. Söz konusu teşebbüslerin 2004 yılında pazar paylarının %... civarında olduğu, bu teşebbüslerden Marta'nın Türkiye genelinde dağıtım yapmadığı da göz önüne alındığında bahsi geçen teşebbüslerin olası bir rekabeti kısıtlayıcı eylemlerinin ilgili coğrafi pazar üzerinde etkisinin gözlenemeyecek düzeyde olacağı açıktır. Zuhal Daştan tarafından getirilen arzın kısılması tekliflerine cevaben 9.8.2006 tarihinde Vural Görener (Banvit) tarafından yazılan metinde yer

4600 alan İstanbul Sanayi Odası tarafından hazırlanan en büyük 500 firma listesinde yer alan 8. ve onun gerisindeki piliç eti üreticilerini arz fazlalığı nedeniyle sorumlu tutulmamaları gerektiği yönündeki ifadeler de yukarıdaki tespiti destekler niteliktedir.

4610 Küçük ölçekli teşebbüslerin pazar paylarının küçük olması bağımsız karar vermelerini engellemektedir. Bu nedenle küçük ölçekli teşebbüslerin lider firma ya da firmaları takip etmeleri piyasa koşulları gereği olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda yukarıda bahsi geçen teşebbüsler, pazarın lider oyuncularından birinden, Pak Piliç yetkilisi Zuhal Daştan'dan gelen bir zam teklifine olumsuz yanıt veremeyecek durumdadırlar. Bu teşebbüslerin pazarın lider teşebbüsleri arasında alınan bir karardan haberdar olmasalar dahi lider üreticilerin uyguladığı zamları takip etmeleri kaçınılmazdır. Bu bilgiler ışığında As Piliç, Günçanlar Bolu, Marta ve Sabri Günçan Ortaklığı'nın 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulduğu tespit edilen birliktelik içerisindeki iletişim trafiğinde aktif olarak yer almamış olmaları da dikkate alınarak, söz konusu teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı davranışlar içinde olduklarına dair yeterli bilgi ve belge bulunamaması nedeniyle, cezai müeyyide uygulanmasına yer olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4620 Elde edilen belgelerin bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda Banvit, Bey Piliç, Erpiliç, Şen Piliç, CP Piliç, Keskinöğlü, Şeker Piliç, Abalıoğlu ve Pak Piliç'in aktif bir şekilde iletişim halinde oldukları, tespit edilen anlaşmaların bu dokuz firma çevresinde şekillendiği ve pazar payı küçük olan teşebbüslerin alınan kararlardan bu teşebbüslerce zaman zaman haberdar edildiği anlaşılmaktadır.

J.5. 4054 sayılı Kanun'un 5. Maddesinde Yer Alan Bireysel Muafiyet Şartlarını Taşımayan Anlaşmalara Taraf Olan Teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 16. Maddesi Çerçevesinde Değerlendirilmesi

4630 Bazı piliç eti üreticileri tarafından çeşitli tarihlere ilişkin yapılan anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yasaklanan davranışlardan olduğu, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki koşulları sağlamadıkları ve bir kartel anlaşmasının parçaları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle kartel anlaşmasına taraf olan teşebbüslere 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin 3. fıkrası uyarınca idari para cezası uygulanması gerekmektedir.

4640 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi gereğince verilecek para cezalarının tespitine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği Para Cezaları Yönetmeliği, 16.2.2009 tarihli Resmi Gazete'de 27142 sayı ile yayımlanmıştır. Para Cezaları Yönetmeliği'nin geçici 1. maddesinde "*Bu Yönetmelik hükümleri, yürürlüğe girmesinden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş olan soruşturmalar hakkında da uygulanır*" denilmektedir. Mevcut soruşturma kararı 14.8.2008 tarihli Kurul toplantısında alınmıştır. Alınan soruşturma kararı çerçevesinde yapılan inceleme ve değerlendirmeleri içeren 12.06.2009 tarih ve 2008-3-116 / SR-09-OTÇ sayılı Soruşturma Raporu ise 16.6.2009 tarihinde taraflara tebliğ edilmiştir. Dolayısıyla kararın bu bölümünde, hakkında soruşturma açılan her teşebbüs ve Besd-Bir hakkında hangi oranda ceza uygulanması gerektiği Para Cezaları Yönetmeliği'nin ilgili hükümleri çerçevesinde belirlenmiştir.

Soruşturmanın tarafı olan bazı teşebbüslerin piliç eti fiyatının birlikte belirlenmesi, piliç eti arzının kısılması ve piliç eti piyasasındaki şeffaflığı arttırmak suretiyle piliç eti

4650 piyasasında rekabetin azaltılması amacıyla kartel oluşturmaları nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yasaklanan davranışlarda buldukları tespitinde bulunulmuştur. Soruşturma kapsamında yer verilen bu tespitler ışığında rekabeti kısıtlayıcı eylemlerin içerisinde aktif bir şekilde yer alan teşebbüslerin Abalıoğlu, Banvit, Beypiliç, CP Piliç, Erpiliç, Keskinöğlü, Şeker Piliç, Şenpiliç ve Pak Piliç olduğu sonucuna varılmıştır. Piliç eti pazarındaki en büyük 9 üretici olan bu teşebbüslerin 2004-2008 yılları arasındaki toplam pazar payları %..... arasında seyretmektedir. Piliç eti pazarında çok sayıda teşebbüsün varlığı ve bunun sonucu olarak arz fazlasının bulunmasına rağmen arzın kısılması ve fiyat tespiti gibi anlaşmaların hayata geçirilip piyasada ciddi etkiler doğurması bakımından anlaşmanın aktörlerinin sahip olduğu toplam pazar payı yeterince yüksektir.

4660 Adı geçen tüm bu teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulan birlikteliğe dâhil olduğu ve bu birlikteliğe dâhil oldukları toplam sürenin bir yıldan kısa olduğu tespitiyle Para Cezaları Yönetmeliğinin 5. maddesi uyarınca bu teşebbüsler için hesaplanacak temel para cezası oranı % 2 olarak belirlenmiştir. Ayrıca söz konusu teşebbüslerin Para Cezaları Yönetmeliği'nin 6. maddesinde yer verilen ağırlaştırıcı unsurlara uygun herhangi bir davranışlarının bulunduğu tespit edilmemiştir. Bu nedenle de bu teşebbüsler için belirlenen temel para cezası oranında herhangi bir arttırama gidilmemiştir.

4670 Piliç eti pazarında son 5 yıl içinde pek çok dışsal kaynaklı şok yaşandığı göz önüne alınarak, bu teşebbüsler için belirlenmesi gereken temel para cezası oranında Para Cezaları Yönetmeliğinin 7. maddesi uyarınca beşte üç (%60) oranında indirimle gidilmiştir. Para Cezası Yönetmeliği uyarınca tüm bu ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurların dikkate alınmasıyla rekabeti azaltmak için 2003-2008 yılları arasında zaman zaman oluşturulan birlikteliğe dâhil olan Abalıoğlu, Banvit, Beypiliç, CP Piliç, Erpiliç, Keskinöğlü, Şeker Piliç, Şenpiliç ve Pak Piliç için para cezası oranının % 0,8 olarak belirlenmesi gerektiği; ayrıca aynı yönetmeliğin 8. maddesi uyarınca ihlalde belirleyici etkisi olduğu tespit edilen Pak Piliç Yönetim Kurulu Başkanı ve Besd- Bir Başkanı olan Zuhal Daştan'a Pak Piliç'e verilen para cezasının % 3'ü oranında para cezası verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

4680 Besd-Bir'in yapılan değerlendirmeler ışığında piliç eti fiyatının birlikte belirlenmesi, piliç eti arzının kısılması ve piliç eti piyasasındaki şeffaflığı arttırmak suretiyle piliç eti piyasasında faaliyet gösteren teşebbüsler arasındaki rekabetin azaltılmasının amaçlandığı kartelin oluşmasında kolaylaştırıcı rolü olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, Besd-Bir hakkında para cezası uygulanmasının, Besd-Bir üyesi olan soruşturmanın tarafı bazı teşebbüsler hakkında ve kartelin oluşumunda belirleyici etkisi olduğu tespit edilen Besd-Bir Başkanı Zuhal Daştan hakkında para cezası uygulanmış olması nedeniyle mükerrer cezaya yol açacağı değerlendirilmiştir. Besd-Bir'in sadece soruşturmanın tarafı olan teşebbüslerin üye olduğu bir dernek olmadığı da dikkate alınarak Besd-Bir'e rekabeti kısıtlayıcı uygulamalarından ötürü idari para cezası uygulanması yerine rekabeti kısıtlayıcı eylemleri kolaylaştırıcı davranışlardan kaçınması gerektiği yönünde Başkanlıkca görüş bildirilmesinin yerinde olacağı kararına varılmıştır.

4690 Besd-Bir piliç eti pazarında faaliyet gösteren ve birbirine rakip olan teşebbüslerin rekabet açısından kritik birtakım ticari bilgilerini elinde bulundurması, Besd-Bir'in

sektör içindeki önemini arttırmaktadır. Bu nedenle Besd-Bir'in sahip olduğu bilgileri korumak için daha dikkatli davranması gerekmektedir.

4700 **K. SONUÇ**

14.8.2008 tarih ve 08-50/724-M, 18.9.2008 tarih ve 08-54/877-M, 25.12.2008 tarih ve 08-75/1186-M sayılı Kurul kararları uyarınca yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapor'a ve Ek Görüş'e, toplanan delillere, yazılı savunmalara, sözlü savunma toplantısındaki açıklamalara ve incelenen dosya kapsamına göre;

- 1.- Abalıoğlu Yem Soya Tekstil San. A.Ş.
- Banvit Bandırma Vitaminli Yem San. A.Ş.
- Beypi Beypazarı Tarımsal Üretim Paz. San. ve Tic. A.Ş.
4710 - CP Standart Gıda San. ve Tic. A.Ş.
- Erpiliç Entegre Tavukçuluk Üretim Pazarlama ve Tic. Ltd. Şti.
- Keskinöğlü Tavukçuluk ve Damızlık İşlt. San. ve Tic. A.Ş.
- Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş.
- Şeker Piliç ve Yem San. ve Tic. A.Ş.
- Şenpiliç Gıda Sanayi A.Ş.'nin

tespit edilen rekabeti kısıtlayıcı eylemlerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğuna Kurul üyesi Reşit GÜRPINAR'ın farklı gerekçesiyle OYBİRLİĞİ ile,

4720

2. Söz konusu eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşulları taşımadığına OYBİRLİĞİ ile,

3. Bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin 3. fıkrası ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik uyarınca, yukarıda adı geçen teşebbüslerin 2008 mali yılı sonunda oluşan gayri safi gelirlerinin takdiren %0,8'i oranında olmak üzere,

4730

- Abalıoğlu Yem Soya Tekstil San. A.Ş.'ye TL
- Banvit Bandırma Vitaminli Yem San. A.Ş. 'ye TL
- Beypi Beypazarı Tarımsal Üretim Paz. San. ve Tic. A.Ş. 'ye TL
- CP Standart Gıda San. ve Tic. A.Ş.'ye TL
- Erpiliç Entegre Tavukçuluk Üretim Pazarlama ve Tic. Ltd. Şti.'ne TL
- Keskinöğlü Tavukçuluk ve Damızlık İşlt. San. ve Tic. A.Ş.'ye TL
- Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş.'ye TL
- Şeker Piliç ve Yem San. ve Tic. A.Ş.'ye TL
- Şenpiliç Gıda Sanayi A.Ş.'ye TL

4740

tutarında idari para cezası verilmesine OYÇOKLUĞU ile,

4. Pak Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Başkanı ve Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği Başkanı Zuhâl DAŞTAN'ın 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik uyarınca; ihlalin oluşmasında belirleyici etkisi olması nedeniyle Pak

Tavuk Gıda San. ve Tic. A.Ş.'ye verilen cezanın takdiren %3'ü oranında olmak üzere TL idari para cezası ile cezalandırılmasına OYÇOKLUĞU ile,

4750 5. Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği'ne rekabeti kısıtlayıcı eylemleri kolaylaştırıcı davranışlardan kaçınması gerektiği yönünde Başkanlıkça görüş bildirilmesine OYBİRLİĞİ ile,

6. Haklarında soruşturma yürütülen diğer teşebbüsler bakımından herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile

Danıştay yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.

Rekabet Kurulu'nun 25.11.2009 Tarih ve 09-57/1393-362 Sayılı Kararına

KARŞI OY GEREKÇESİ

Kurulumuzca , yukarıda tarih ve numarası belirtilen karar ile , beyaz et sektöründe faaliyet gösteren 27 teşebbüs ve teşebbüs birliği olan Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği tarafından 4054 sayılı Kanun'un 4.maddesinin ihlal edilip , edilmediğinin tespiti zımında açılan soruşturma sonucunda ; dokuz adet teşebbüsün rekabeti kısıtlayıcı eylemleri ile 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4.maddesini ihlal ettiğine ve bu ihlal nedeniyle teşebbüslerin , kartel oluşumu içerisinde bulunduğu kabul edilerek , 4054 sayılı Kanun'un 16.maddesinin 3.fıkrası ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma , Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde verilecek Para Cezalarına ilişkin Yönetmelik'in 5.maddesinin (a) fıkrasına göre kartel için öngörülen %2 oranı temel ceza olarak alınmış ve aynı yönetmeliğin 7.maddesinde öngörülen hafifletici unsurlarda göz önüne alınarak; sonuçta teşebbüsler hakkında 2008 mali yılında oluşan gayri safi gelirlerinin % 0.8 oranında ayrı , ayrı idari para cezası tesis edilmiş ve yine Pak Tavuk Gıda San.ve Tic. A.Ş Yönetim Kurulu Başkanı ve Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği Başkanı olan Zuhâl Daştan'ın da , aynı hükümlere göre Pak Tavuk Gıda San.ve Tic. A.Ş 'ye verilen cezanın taktiren % 3'ü oranında olmak üzere cezalandırılmasına karar verilmiş bulunmaktadır.

KARARIN 1.MADDESİNE İLİŞKİN FARKLI GEREKÇE

Mezkur kararın 1.maddesi ile kurulumuz çoğunluk görüşü ile teşebbüslerin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4.maddesini ihlal ettiğine ve bu ihlal nedeniyle teşebbüslerin , kartel oluşumu içerisinde bulunduğunu kabul etmiş ve bunun sonucuna göre ceza tayin etmiştir.Tarafımdan teşebbüslerin eylemleri aşağıda açıklayacağım nedenlerle 4054 sayılı Kanun'un 4.maddesini ihlal etme çabası ve teşebbüsü aşamasında kaldığından , çoğunluğun kartel oluşmuştur yönündeki görüşüne katılmıyorum.

Teşebbüslerin , 4054 sayılı Kanun'un 4.maddesini ihlali ile ilgili açıklamalarımı belirtmeden önce Beyaz Et Sektör'ünün durumu ve içinde bulunduğu koşulların ve geçirdiği olayların irdelenmesi gerektiği inancındayım.

Dosya içerisinde bulunan belge ve bilgilerden , raportör raporları ve taraf savunmalarından da anlaşılacağı üzere , beyaz et sektörü entegre bir sektör olup , üretim süreç ve planlaması uzun bir süreyi kapsamaktadır.Beyaz

et sektörünün üretim aşamaları , yem üretimi , damızlık , kuluçka, canlı üretimi , kesim , piliç eti ve ürünleri üretimi , atık işleme ve sevk aşamalarıdır. Sevk

-2-

işleminden sonra da bayi , Bölge Müdürlüğü , perakendeci – toplu tüketici ve nihai tüketiciye ulaşım şeklinde bir pazarlama süreci bulunmaktadır. Doksanlı yıllardan itibaren sektöre büyük yatırımlar yapılması nedeniyle , kanatlı sektöründe büyük bir kapasite artışı yaşanmıştır.Sektörün standartları da bu gelişmeye paralel olarak yükselmiştir.Kuş gribinden sonra ambalajsız piliç etinin satışının yasaklanması ve tüketicinin markalı ürünlere yönelmesi markalar arası rekabeti büyük ölçüde arttırmıştır.Sektör oldukça dinamik bir sektördür.

Ülkemiz , piliç üreten ülkeler sıralamasında 2006 yılı itibariyle 937 bin ton üretimi ile 17.sıradadır. Tüketimde ise 75.sıradadır. İhracat rakamları çok düşüktür.Beyaz et ürünleri homojen olup , İhracatta devlet desteği yok denecek kadar azdır. Ülkemizde ton başına 26 USD Doları destek verilirken bu rakam ABD'de ve AB' de bunun yaklaşık 15-20 katıdır. Kırmızı ette KDV oranı % 1 iken, bu oran beyaz ette % 8 dir. Bu çeşitli sorunların dışında beyaz et sektörü dış bazı etkenler nedeniyle soruşturmayı kapsayan yıllar itibariyle de çeşitli olumsuz olayların etkisinde kalmıştır.Sırasıyla 2001 yılı ekonomik krizi , 2004 yılı hormon krizi , 2005-2006 kuş gribi krizi ve 2008 yılında meydana gelen kene krizlerinin etkisi altında kalmıştır.Bu kriz dönemlerinde , talep oldukça düştüğü gibi , ürünün de dayanaksız olması ve kısa sürede tüketilmesi gerekliliği karşısında kriz dönemlerinde oldukça büyük , hatta maliyet ve maliyet altında satış fiyatları ile büyük bir rekabet yaşanmıştır.Belirtilen kriz dönemlerinde sektörün önde gelen ve bir kısmı büyük holdinglere ait olan Köy-tur ve Mudurnu gibi aktörler piyasadan ayrılmak zorunda kalmıştır.Birçok irili ufaklı firmada iflas ederek piyasaya dışına çıkmıştır.

Yine , beyaz et sektöründe üretilen malların çabuk bozulabilir mallardan olması , özel soğuk hava depolarında da saklansa bile , belli sürede tüketilmesinin zorunlu bulunması , bu ürünün niteliğinden doğan koşullara uyulmaması halinde insan sağlığını tehdit eder nitelikte bir mal haline gelebileceği gerçeği karşısında pazarlama stratejisinin bu duruma göre belirlenmesi gerekir.Başka bir deyişle firmaların malı elinde tutarak piyasada arz-talep dengesini düzenlemesi mümkün görünmemektedir.Yukarıda belirttiğimiz gibi uzun bir sürece dayalı entegre üretim olan beyaz ette , kısa sürede , arzın azaltılmasına da , maddi olanak bulunmamaktadır.Bir başka anlatımla firmaların kısa bir sürede karar vererek üretimi kısması ve bu kısıntıyı yaparak fiyatı arttırma yoluna gitmesi mümkün görülmemektedir.

Öte yandan aşağıda teşebbüslerin üretim-fiyat ilişkisi konusunda açıklayacağımız noktalara ilişkin olarak öncelikle talebin, çeşitli dönemlerde farklılıklar gösterdiğini belirtmek isterim. Okulların açıldığı tarihlerde , balık sezonunun açılarak balığın bol olduğu mevsimde ve okulların kapandığı dönemde beyaz et talebi düştüğü gibi , ramazanda , piknik ve turizm mevsiminde ise bu talep artmaktadır.Yani beyaz ete talep çeşitli etkenlerin

etkisi altında değişmektedir.Beyaz et piyasası genel olarak kıyasıya rekabetin yaşandığı ve içerisinde bir çok aktörün bulunduğu bir piyasadır. Sektörde büyük bir talep değişkenliği bulunmaktadır.

-3-

Bir başka konuda , teşebbüslerin anlaştığı iddia edilen fiyatın rekabetçi seviyenin üstünde oluşmadığıdır.Bu fiyat rekabetçi fiyat seviyesinin üzerinde bir fiyat olmaması karşısında ve pazarın dinamik yapısı ve koşulları gereği rakip firmaların fiyatlarının takip edilerek ,paralel fiyat artışlarının yakın seviyelerde oluşması doğaldır.Kaldı ki , tespitlerimizde fiyatların tam aynı seviyede olduğuna ilişkin bir bulguda bulunmamaktadır.Ayrıca , firmalarca kesilen faturaların incelenmesi de bu görüşümüzü teyit etmektedir.

Anayasamızın 167.maddesinde belirtilen , ancak , 4054 sayılı Yasa'da isim olarak geçmeyen, bu nedenle tanımlanmayan , fakat 4.madde de anlaşma ve uyumlu eylem şeklinde kabul edilen suç kapsamına giren Kartel oluşumu çeşitli şekillerde olabilmektedir.

Genel olarak rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar olarak tanımlayabileceğimiz kartelleşmede , aynı sektörde birbirine rakip firmalar , aralarında çeşitli şekillerde anlaşarak ürettikleri mal veya hizmetin fiyatını arttırmakta ve üretim miktarını da bu fiyat artışına paralel olarak kısımaktadır.Bir başka deyişle kartelin oluşması için başlı başına fiyatın suni artışı yeterli olmayıp , üretimin de kısılması zorunludur.Bu nedenle kartelin asli unsurları olarak fiyat artışı ve üretim kısıntısını sayabiliriz.Bunun dışında kartel anlaşmasına taraf olan teşebbüslere kartel anlaşmasına uyulmaması halinde uygulanacak yaptırımlarda kartelin bir başka unsuru olarak gösterilebilir.

Yukarıda geniş olarak arz ettiğimiz açıklamalarımızın ışığında dosya konusu maddi olayı irdelersek , haklarında soruşturma yapılan teşebbüslerin , Beyaz et sektörünün çeşitli sorunları nedeniyle içinde buldukları zor durumdan kurtulmak adına birtakım toplantılar ve karşılıklı iletişimle anlaşma çabası içerisine girdikleri , ancak girdikleri bu çaba sonucundaki eylemlerinin sadece teşebbüs aşamasında kaldığı , sonuçlarının gerçekleşmediği , fiyat artışlarının sektörün kendi içerisinde işleyen kurallarına göre geliştiği , bu fiyatların piyasa normal dengelerinde kaldığı,fiyat artışlarının bu şekilde olmasına karşın , fiyatı belirleyici ve kartelin asli unsuru olan üretimin kısıldığına ilişkin olarak kesin ve yeterli bir bulgu olmadığı , yine kartelin bir unsuru olarak karteğe uyulmaması halinde ne gibi bir yaptırım uygulanacağına ilişkin hiçbir bilginin olmaması karşısında , haklarında soruşturma yapılan teşebbüslerden dokuz adet teşebbüsün kartel benzeri bir oluşum içerisinde olduğu yolundaki saptamaya katılmamakla birlikte , dokuz adet teşebbüsün eylemlerinin bir çaba ve anlaşmaya teşebbüs aşamasında kaldığı , teşebbüslerin eylemlerinin bu nedenlerle 4054 sayılı Kanun'un 4.maddesini ihlal ettiği kanısıyla , çoğunluk kararına bu gerekçe ile katılıyorum.

KARARIN 2.MADDESİNE İLİŞKİN KARŞI OY GEREKÇESİ

Öncelikle , kararın birinci maddesi ile ilgili olarak farklı gerekçem nedeniyle kartelin suçunun oluşmaması , teşebbüslerin eylemlerinin sadece anlaşma çabası ve teşebbüsü niteliğinde olması karşısında , çoğunluğun bu ihlal nedeniyle teşebbüslerin , kartel oluşumu içerisinde bulunduğu kabul edilerek, 4054 sayılı Kanun'un 16.maddesinin 3.fıkrası ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma , Uyumlu Eylem ve Kararlar bile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde verilecek Para Cezalarına ilişkin Yönetmelik'in 5.maddesinin (a) fıkrasına göre kartel için öngörülen %2 oranı temel ceza olarak belirlenip ve aynı yönetmeliğin 7.maddesinde öngörülen hafifletici unsurlarda göz önüne alınarak; sonuçta 2008 mali yılında oluşan gayri safi gelirlerinin % 0.8 oranında ayrı , ayrı idari para cezası tesis edilmesi yolundaki kararına , teşebbüslerin eylemlerinin kartel suçu dışında kalması ve bu nedenle daha alt ceza olarak, yukarıda geniş olarak piyasanın durumu ile ilgili yaptığım tüm açıklamaların ışığı altında , bu dinamik ve değişken piyasa koşulları da göz önüne alınarak takdiren teşebbüslerin 2008 mali yılında oluşan gayri safi gelirlerinin % 0.5 oranı temel alınıp , bu temel cezaya hafifletici nedenlerinde uygulanarak sonuç cezanın tesis edilmesi gerektiği oyuyla çoğunluk kararına katılmıyorum.

Öte yandan , kararda , para cezası belirlenirken 4054 sayılı yasa ile birlikte , yukarıda anılan ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma , Uyumlu Eylem ve Kararlar bile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına ilişkin Yönetmelik'in ilgili hükümlerinin uygulanarak verilen ceza miktarının hesaplanması ile ilgili bölümünü içeren sonuç cezaya aşağıda belirteceğimiz gerekçelerle katılmıyorum.

4054 Sayılı "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16.maddesinin 4.fıkrasında ; 'Bu Kanunun 4, 6 ve 7 nci maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilir. ' denilmiş , son fıkrasında da ; ' Bu maddeye göre verilecek idarî para cezalarının tespitinde dikkate alınan hususlar, işbirliği halinde para cezasından bağışıklık veya indirim şartları, işbirliğine ilişkin usul ve esaslar Kurulca çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.' hükmü bulunmaktadır.

Bu hükümleri yorumlarsak ; Yasa Koyucu , maddenin 4.fıkrası ile verilecek cezalarda alt sınır koymayıp, sadece üst sınırı belirleyerek cezaların yüzde ona kadar verileceğini hükme bağlamış , son fıkrasında ise sadece " cezanın tespitinde dikkate alınan hususlar " kavramını getirmiş ve Rekabet Kurulu'na sadece cezanın tespitinde dikkate alınacak hususların

belirlenmesine ilişkin yönetmelik çıkarma konusunda sınırlı yetki vermiştir.Cezanın tespitinde dikkate alınacak hususlar derken yasa koyucu neyi kastetmektedir? Burada kastedilen hangi fiillere , ne miktarda ceza

-5-

vereceğini tespit et demek anlamında değil , 16.madde ile verilen ceza sınırları içerisinde (% 10 'a kadar) ceza takdir ederken hangi unsurlara göre veya hangi şartların varlığı halinde cezayı ağırlaştıracaksın veya hafifleteceksin , bir başka deyişle yasada öngörülen sınırlar içerisinde ceza tayin ederken , takdir yetkini

kullanma adına hangi unsurları dikkate alarak ceza tesis edeceksin anlamındadır.Yasa koyucu Rekabet Kurulu'na , Yönetmelik yaparken hangi fiillere ne ceza verileceğini tespit etme yolunda bir yetki verseydi o zaman yasaya ; "Bu maddeye göre verilecek idarî para cezalarının tespiti ve maddeye göre verilecek idarî para cezalarının tespitinde dikkate alınan hususlar " kavramını birlikte getirirdi.

" Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma , Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik'in ; "Temel Para Cezası" başlığı altındaki 5.maddesinde ; "

Temel para cezası hesaplanırken, Kanununun 4 üncü ve 6 ncı maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunan teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin, nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin;

a) Karteller için, yüzde ikisi ile yüzde dördü,

b) Diğer ihlaller için, binde beşi ile yüzde üçü,

arasında bir oran esas alınır.

(2) Birinci fıkrada yazılı oranların belirlenmesinde, ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlal neticesinde gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususlar dikkate alınır.

(3) Birinci fıkraya göre belirlenen para cezası miktarı;

a) Bir yıldan uzun, beş yıldan kısa süren ihlallerde yarısı oranında,

b) Beş yıldan uzun süren ihlallerde bir katı oranında,

arttırılır." denilmiş , yine 6.maddesinde Ağırlaştırıcı Unsurlar ve 7.maddesinde de Hafifletici Unsurlar ayrı , ayrı sayılmıştır.

Yukarıda açıkça görüleceği üzere Yasa Koyucu 16.maddeye göre verilecek cezalarda; alt sınır koymayıp, sadece üst sınırı belirleyerek cezaların yüzde ona kadar verileceğini hükme bağlamasına ve Rekabet Kurulu'na yukarıda geniş olarak açıkladığımız gibi , Yönetmelikle düzenlenmesi yetki aşımı nedeniyle mümkün olmayan bir konuda , Yönetmelikle düzenleme yapılarak belli suçlar için , belirli cezalar getirilmiş , Yine Yönetmelikte , Kanunda olmayan bir kural getirilerek alt sınır ve yasada öngörülme üst sınır belirlenmiş ve Karteller için yüzde iki ile dört arası , diğer ihlaller içinse binde beş ile yüzde üçü şeklinde ceza verilmesi öngörülmüştür.

Yönetmelikler , Kamu Kuruluşlarının kendi görev alanlarına giren konularda yasa ve tüzük uygulanmasına yönelik yönetsel anlamdaki hukuk kurallarıdır. Anayasanın 124.maddesine göre Başbakanlık, Bakanlıklar ve Kamu Kuruluşları görev alanları ile ilgili yasa ve tüzüklerin uygulanmasını belirleyen yönetmelik çıkarabilir. Anayasa'mızın 11.maddesinin 2.fıkrasına göre Kanunlar

-6-

Anayasa'ya aykırı olamayacağı gibi , bu kuraldan hareketle hukukun genel ilkelerine göre; Yönetmelikler de yasa ve tüzüklere aykırı olamayacağı gibi üst hukuk kurallarına da aykırı olamaz.Yönetmelikler yasanın açıkça yetki vermediği bir konuda yeni bir düzenleme yapamayacağı gibi , Yasa ile öngörülen kuralı sınırlayamaz.Yeni bir hüküm koyamaz.

Olayımızda 4054 sayılı yasanın 16.maddesi ile konulan kural , anılan yönetmelikle değiştirilmektedir.Yasa ile getirilmeyen ve Yönetmelik Koyucuya ceza miktarlarını ve ceza sınırlarını saptama konusunda verilmiş bir yetki olmamasına rağmen , belirli suçlara verilecek cezaların saptanması , para cezasına alt sınır konulması ve yeni, bir üst sınır konulması 4054 sayılı yasanın 16.maddesine aykırıdır. Öte yandan 4054 sayılı Kanun'da "kartel" şeklinde bir tanım bulunmadığı halde Yönetmeliğin 5/1-a bendinde "Karteller için, yüzde ikisi ile yüzde dördü," oranında bir ceza öngörülmesi, Yasanın 16/son maddesinde Kurulca çıkarılması için verilen yönetmelik yetkisini aşmaktadır. Zira yönetmelik ile suç tayini mümkün değildir. Bu nedenle yasaya aykırı bulunan Yönetmelik hükümlerine göre ceza belirlenmesinin olanaklı olmadığı , hukuken sakat olduğu açıktır.

Bu görüşe karşı bir sav getirilebilir."Yönetmelik Danıştay'ca iptal edilmediğine göre hukuken geçerlidir ve zaten verilen cezada yönetmeliğin 6. ve 7. maddeleri uygulanarak sonuç olarak cezanın, yasanın öngördüğü alt ve üst sınırlara ulaşmaktadır." Hukukun genel ilkeleri , hafifletici ve ağırlaştırıcı unsurların bulunmadığı olayda Rekabet Kurulu'nun anılan yönetmeliğe göre alt ve üst sınır belirleme yönünden bağlı olması karşısında bu savın bir geçerliliği olamaz.

Öte yandan , yukarıda belirtilenlerin dışında anılan Yönetmeliğin hukukun genel ilkelerine ve kanuna aykırılıkları bulunmaktadır.Bunlar ;

1-Türk hukukunda , 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte para cezası kalmamıştır.Bu yani rekabet otoritesinin verdiği " İdari Para Cezası" dır.Bu nedenle yönetmelikte geçen para cezası kavramı ceza kanununa aykırıdır.

2- 4054 sayılı Yasada " kartel " diye tanımlanmış bir suç bulunmamaktadır.4054 sayılı yasanın 4.maddesinde teşebbüsler arasındaki anlaşma ve uyumlu eylemlerden söz edilmektedir.Yönetmelikle , doktrinde kabul edilen ve kartel olarak tabir edilen suç , kanunun aksine yönetmelikte getirilmiş ve yasada geçen anlaşmaların özel bir türü olarak kabul edilmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun "SUÇTA VE CEZADA KANUNİLİK İLKESİ" başlıklı 2.maddesinin 2.fıkrasında " İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. Kuralı bulunmakta aynı fıkranın gerekçesinde de ; Anayasada temel hak ve özgürlükler alanının, kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemeyeceğinin öngörülmesi de, bu garantinin bir ifadesidir. Kişi hak ve özgürlükleri konusunda kanun hükmünde kararname çıkarılmaması

-7-

bakımından anayasal normla getirilen bu yasağın, idarenin diğer düzenleyici işlemleri için de geçerli olduğu kuşkusuzdur. İşte maddenin ikinci fıkrasındaki düzenlemeyle, Anayasada yer alan emredici normların gereği yerine getirilerek, idarenin düzenleyici işlemleriyle bir suç tanımının kapsamının belirlenemeyeceği ve ceza konulamayacağı açıkça düzenlenmiş olmaktadır.Bu açıklanan kuralın bulunması ve emrediciliği karşısında kartel suçunun kanuniliğinden bahsedilemez ve bu nedenle , teşebbüsler hakkında yönetmelikle getirilen bu suç nedeniyle ceza verilemez.Eğer yasa koyucu birtakım anlaşmaların daha ağır bir ihlal olduğunu ve bu anlaşmalara daha ağır ceza verilmesini öngörse kartel suçu kavramını getirir ve yasaya koyardı.Bu yönüyle de , yönetmeliğin ilgili hükmü yasaya ve ceza hukukunun genel ilkelerine aykırıdır.

3-Bir başka aykırılıkta şudur; Kurulumuz kararının 103.sayfasında aynen " Bilindiği üzere işbu soruşturma 14.8.2008 tarihli Kurul toplantısında alınan karar uyarınca açılmıştır. Bu tarihten sonra 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi gereğince verilecek para cezalarının tespitine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği Para Cezaları Yönetmeliği 16.2.2009 tarihli Resmi Gazete'de 27142 sayı ile yayımlanmıştır. Para Cezaları Yönetmeliği'nin geçici 1. maddesinde "Bu Yönetmelik hükümleri, yürürlüğe girmesinden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş olan soruşturmalar hakkında da uygulanır" denilmektedir. Dolayısıyla bu bölümde, hakkında soruşturma açılan her teşebbüs ve Besd-Bir hakkında hangi oranda ceza uygulanması gerektiği Para Cezaları Yönetmeliği'nin ilgili hükümleri çerçevesinde belirlenecektir. " denmiştir.

Ceza Hukukunun önemli konularından biriside , ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasıdır.Zaman bakımından uygulama konusunda baz alınan husus suçun işlendiği tarihtir.Nitekim Türk Ceza Kanununun " ZAMAN BAKIMINDAN UYGULAMA" başlıklı 7.maddesinin 2.fıkrasında " Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur." hükmü getirilmiştir.Bu nedenlerle ,bir ceza uygulamasında , soruşturma tarihini , kararın verildiği tarihi veya bir başka tarihi ceza uygulamasında esas almak mümkün değildir.ceza miktar ve oranlarını belirleyen bu yönetmeliğin geçici birinci maddesi ile daha önce işlenen ve soruşturma aşamasında bulunan suçlara teşmil edilmesi de yasaya ve hukukun genel ilkelerine aykırıdır. Böyle bir uygulamanın benimsenmesi,

halinde aynı tarihte suç işleyenler yönünden soruşturma tarihinin farklı olması halinde farklı cezalar uygulanabilecektir. Bu durum da eşitsizliğe yol açacaktır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, Kurulun yasaya aykırı yönetmeliği uygulamaksızın, 16.maddeye göre olaydaki ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurları da göz önüne alıp , takdir yetkisini kullanarak , % 10 sınırı içinde kalmak koşuluyla sonuç ceza miktarını tayin etmesi gerekirken aksi yönde , Rekabeti

-8-

Sınırlayıcı Anlaşma , Uyumlu Eylem ve Kararlar bile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına ilişkin Yönetmelik'in 5.maddesinin (a) fıkrasına göre kartel için öngörülen %2 oranı temel ceza olarak belirleyerek ve aynı yönetmeliğin 7.maddesinde öngörülen hafifletici unsurlarda göz önüne alarak ; sonuçta 2008 mali yılında oluşan gayri safi gelirlerinin % 0.8 oranında ayrı , ayrı idari para cezası tesis edilmesi yolunda verdiği kararın 3.maddesine katılmıyorum.

KARARIN 3.MADDESİNE İLİŞKİN KARŞI OY GEREKÇESİ

Kararın 3.maddesi ile Pak Tavuk Gıda San.ve Tic. A.Ş hakkında ; Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma , Uyumlu Eylem ve Kararlar bile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde verilecek Para Cezalarına ilişkin Yönetmelik'in 5.maddesinin (a) fıkrasına göre kartel için öngörülen %2 oranı temel ceza olarak saptanarak ve aynı yönetmeliğin 7.maddesinde öngörülen hafifletici unsurlarda göz önüne alınarak; sonuçta 2008 mali yılında oluşan gayri safi gelirlerinin % 0.8 oranında idari para cezası tesis edilmiş ve yine Pak Tavuk Gıda San.ve Tic. A.Ş Yönetim Kurulu Başkanı ve Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği başkanı olan Zuhale Daştan'ın da , aynı hükümlere göre Pak Tavuk Gıda San.ve Tic. A.Ş 'ye verilen cezanın takdiren % 3'ü oranında olmak üzere cezalandırılmasına karar verilmiş olup , Pak Tavuk Gıda San.ve Tic. A.Ş Yönetim Kurulu Başkanı ve Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği başkanı olan Zuhale Daştan'a verilen ceza tespit edilirken , baz olarak teşebbüse verilen ceza alındığından 2.madde de belirtildiği şekilde teşebbüse verilen cezaya katılmadığımdan , buna dayalı olarak Teşebbüs Yöneticisine verilen cezaya da 2.maddede belirtilen ve açıklanan gerekçelerle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Reşit Gürpınar
Kurul Üyesi